

Työpoliittinen aikakauskirja 2/2011

Finnish Labour Review

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Sisällysluettelo

PÄÄKIRJOITUS

Työvoima on kriittinen tekijä rakennemuutoksessa	3
Heikki Räisänen	

ARTIKKELEITA

Suomen työpaikka- ja työntekijävirtojen käänteitä: toimialojen elinkaaret ja finanssikriisi	6
Pekka Ilmakunnas ja Mika Maliranta	

Suomen talouden palveluvaltaistuminen jatkuu myös tulevaisuudessa	24
Jussi Ahokas	

Metsäalan rakennemuutos työvoiman näkökulmasta	39
Johanna Alatalo, Heikki Räisänen ja Mika Tuomaala	

Työllisyysturvan haasteet	54
Pertti Koistinen	

Äkillisten rakennemuutosten hoitomallin kehittyminen työ- ja elinkeinoministeriössä	72
Jukka Mäkitalo ja Anssi Paasivirta	

KATSAUKSIA JA KESKUSTELUJA

Finanssikriisistä ja rakennemuutoksesta	92
Pasi Pyöriä	

Globalisaatioliike ja rakennemuutos	97
Olli Herranen	

Yleistajuisesti työelämän muutoksesta	100
Pasi Pyöriä	

UUTTA TYÖ- JA YRITTÄJYYSTUTKIMUKSEN ALALTA	103
NYTT INOM ARBETS- OCH ENTREPRENÖRSKAPSFORSKNING	108
ENGLISH SUMMARIES.....	113
RECENT EMPLOYMENT AND ENTREPRENEURSHIP STUDIES.....	117
KUVIDEN LUETTELO – LIST OF CHARTS.....	1*
TAULUKOIDEN LUETTELO – LIST OF TABLES	2*
KUVIOT – CHARTS.....	4*
TAULUKOT – TABLES	16*
TAULUKOIDEN SELITYKSIÄ – EXPLANATORY NOTES	56*

TYÖPOLIITTINEN AIKAKAUSKIRJA

FINNISH LABOUR REVIEW

2 / 2011
vsk. 54. vol

Työ- ja elinkeinoministeriö
Ministry of Employment and the Economy
HELSINKI FINLAND

PÄÄTOIMITTAJA * EDITOR-IN-CHIEF

Heikki Räisänen
puh./tel. 010 60 75959

TOIMITTAJA * EDITOR

Pekka Ylöstalo
puh./tel. 010 60 47090

TOIMITUSSIHTEERI * EDITOR

Annika Blomster
puh./tel. 010 60 47966
sähköposti: etunimi.sukunimi@tem.fi
e-mail: givenname.surname@tem.fi

TOIMITUSNEUVOSTO * EDITING COMMITTEE

Jussi Toppila, puheenjohtaja
Tuomo Alasoini
Johanna Alatalo
Pirjo Harjunen
Päivi Järviniemi
Matti Myllylä
Kimmo Ruth
Petri Syvänen
Heikki Räisänen, asiantuntija
Pekka Ylöstalo, asiantuntija
Matti Sihto, asiantuntija
Pekka Tiainen, asiantuntija
Annika Blomster, sihteeri

TOIMITUKSEN OSOITE * ADDRESS

PL 32, 00023 VALTIONEUVOSTO

TILASTO-OSIO * STATISTICS

Petri Syvänen
puh./tel. 010 60 48050
Ella Laakso
puh./tel. 010 60 48051
sähköposti/e-mail: etunimi.sukunimi@tem.fi

JULKAISIJA * PUBLISHER

Työ- ja elinkeinoministeriö
Työpoliittinen aikakauskirja internetissä:
www.tem.fi/aikakauskirja

Tähän julkaisuun sisältyvä aineisto on tiedotusvälineiden vapaasti käytettävissä. Lainattaessa on lähde kuitenkin mainittava. Tekijän nimellä julkaistut artikkelit edustavat kirjoittajien omia näkemyksiä, jotka eivät välttämättä vastaa ministeriön kantaa.

Taitto: Maija Hietala
Edita Prima Oy, Helsinki 2011
ISSN 0787 – 510X

Työvoima on kriittinen tekijä rakennemuutoksissa

Heikki Räisänen¹

Talouden ja työmarkkinoiden rakenteet ovat kokeneet Suomessa suuria toisiaan seuraavia murroksia. Tuotanto on saattanut eri aloilla keskittyä, teknistyä ja pääomavaltaistua, mutta samaan aikaan myös erikoistua, hajautua ja ketjuttua. Tuotannon alat kehittyvät ja kokevat myös rakennemuutoksia eri tahtiin. Työvoimalle tämä merkitsee jatkuvaa uudelleenallokaatiota, uusien ammattien ja ennen kaikkea uusien taitojen opettelua ja liikkuvuutta.

Voidaan perustellusti kysyä, tukeeko työvoimapolitiikka talouden dynamiikkaa ja ohjaako se työvoimaa tehokkaasti sinne, missä sitä tarvitaan? Työttömyysturva ja verotus kannustavat kyllä kohtuullisen hyvin: työttömän kannattaa yleensä ottaa töitä vastaan jo pienelläkin palkalla, millä

työttömät usein myös työllistyvät. Mitään erityisiä insentiivejä ammatilliseen kehittymiseen tai työn perässä muuttamiseen ei kuitenkaan ole kehitetty. Osaksi syynä tähän on se, että tällaiset järjestelmät tyypillisesti vuotavat paljon: tukia voi keräillä sekin, joka muuttaisi muutenkin ja palkkio itsensä ammatillisesta kehittämisestä tulee yleensä jälkikäteen työllistymisen ja parantuneen tuottavuuden aiheuttaman ansioiden nousun muodossa.

Rakennemuutoksiin liittyvässä keskustelussa työvoimasta on yleensä keskusteltu jälkikäteen, kun jokin kriisi on syntynyt ja aletaan kehittää korvaavia työpaikkoja. Osaavan työvoiman tehokas tarjonta on kuitenkin keskeinen edellytys rakennemuutosten synnylle. Jos työvoiman saatavuus on

¹ Heikki Räisänen, VTT, työvoimapolitiikan dosentti, tutkimusjohtaja, työ- ja elinkeinoministeriö

pullonkaula jonkin alan kehitykselle, eikä sitä kyetä nopeasti ratkaisemaan, toisenlainen rakennemuutos on varma. Tilanne näkyy esimerkiksi siinä, että ajankohtainen ohjelmistoalan osaajien hyvä saatavuus on lisäämässä ulkomaisten investoijien mielenkiintoa Suomea kohtaan.

Ehkä on hyvä muistaa, että alun perin aktiivinen työvoimapolitiikka kehitettiin Ruotsissa työvoimapulan oloihin ja se oli rajua rakennepolitiikkaa. Tuottamattomien ja kilpailukyvyltään kehojen yritysten ja tuotannonalojen kuuluikin kaatua ja työvoiman sieltä vapautua kasvaville ja tuottavammille aloille. Parhaiten rakennepolitiikkaa tukee työvoimapolitiikassa tehokas työnvälitys ja työttömien uudelleen koulutus.

Tämänkertaisessa numerossamme keskitymme uusiin rakennemuutoksiin. *Pekka Ilmakunnas* ja *Mika Maliranta* osoittavat artikkelissaan, kuinka työpaikkavirtojen avulla voidaan tarkastella toimialan elinkaarta. Elinkaaren alussa uusia ja pieniä yrityksiä syntyy ja tuoteinnovaatiot ovat keskeisiä. Myöhemmässä elinkaaren vaiheessa yrityskoko kasvaa ja prosessi-innovaatioiden merkitys kasvaa. Elinkaaren alussa työpaikkavirratkin ovat suuria.

Jussi Ahokas käsittelee artikkelissaan talouden rakennemuutosta pitemmällä aikavälillä. Palveluvaltaistuminen jatkuu edelleen, liike-elämän palvelut sekä sosiaali- ja terveyspalvelut kasvattavat merkitystään. Ahokas muistuttaa, että käynnissä olevien kehityskulkujen tunnistaminen on keskeinen osa rakennemuutoksen analyysia ja tulevan rakennemuutoksen ennakoimista.

Metsäalan rakennemuutoksia ovat leimanneet viime vuosina metsäteollisuuden suuret irtisanomiset. Metsäalan ammateissa tapahtuu kuitenkin monenlaisia muutoksia, kirjoittavat *Johanna Alatalo*, *Heikki Räisänen* ja *Mika Tuomaala*. Metsäalan työvoiman ylitarjonta kasvoi taantumassa, erityi-

sesti puutyössä, mutta myös metsätyössä sekä massa- ja paperityössä on työvoiman ylitarjontaa. Vuonna 2008 suljettujen massa- ja paperitehtaiden vaikutukset paikallisesti alan työttömyyteen osoittautuivat vaihteleviksi ja työttömyysshokkien voiman ja kes- ton erilaisuus yllättäväksi.

Pertti Koistinen keskittyy artikkelissaan työvoiman tarjontapuoleen ja työpaikan menettämisen, vaihtamisen ja uralla etenemisen aiheuttamiin riskeihin ja niiden lieventämiseen, puskurointiin ja ennakointiin. Työllisyysturvalla hän tarkoittaa laajasti sosiaaliturvan ja työlainsäädännön kokonaisuutta. Työllisyysriskien yleistyminen ja muuttuminen saa Koistisen kysymään, puskuroivatko työllisyys- ja sosiaaliturvajärjestelmät riskejä vai ovatko ne omiaan segmentoimaan työmarkkinat myös sosiaalisten riskien suhteen? Koistinen myös pyrkii hahmottamaan uudenlaisen työllisyysturvan piirteitä.

Jukka Mäkitalo ja *Anssi Paasivirta* kuvaavat kirjoituksessaan työ- ja elinkeinoministeriön toimia äkillisten rakennemuutosten hoidossa useiden tapausten avulla. Uudenlainen malli alkoi Voikkaan paperitehtaan sulkemisilmoituksesta v. 2006 ja sitä on kehitetty asteittain ketterämmäksi ja vaikuttavamaksi. Tavoitteena on työstä työhön -ratkaisujen ja korvaavien työpaikkojen kehittäminen. Mallissa käytetään elinkeino-, työvoima- ja aluepoliittisia toimia synergisesti. Rakennemuutosten hoitamisessa tavoitteena on uuden kilpailukykyisen toiminnan aktivointi, vaikeuksiin joutunutta tuotantoa ei lähdetä tuilla tekohengittämään. Mäkitalon ja Paasivirran arviot onnistumisista ja epäonnistumisista ja niiden syistä ovat kiinnostavaa luettavaa.

Henkilövaihdos TAK:n toimituksessa

Työpoliittisen aikakauskirjan toimittaja, erityisasiantuntija *Pekka Ylöstalo* siirtyy tä-

män numeron ilmestyttyä eläkkeelle. Hänen vuonna 2007 alkanut tehtävänsä Työpoliittisen aikakauskirjan toimittajana ansaitsee suuren kiitoksen. Pekan kanssa yhteistyötä tehneet lehtemme avustajat ja toimitus tietävät, että huumorillakin on työelämässä sijansa.

Uutena TAK:n toimittajana numerosta 3/2011 lukien aloittaa työmarkkinaneuvos *Päivi Järvinemi*. Hän on osallistunut aikakauskirjan tekemiseen toimitusneuvoston jäsenenä vuodesta 1999 lähtien.

Numeron 3/2011 aineiston määräpäivä on **29.8.2011**.

Suomen työpaikka- ja työntekijävirtojen käännteitä: toimialojen elinkaaret ja finanssikriisi

Pekka Ilmakunnas¹ – Mika Maliranta²

1. Johdanto

Talouden rakenteiden muutokset ovat keskeinen osa taloudellista kehitystä. Rakenteet muuttuvat jatkuvasti sekä toimialojen välillä että toimialojen sisällä yritysten (tai työpaikkojen) välillä (Ilmakunnas ja Maliranta, 2003). Uusia työpaikkoja syntyy, kun jotkut yritykset lisäävät työvoimaansa. Samaan aikaan vanhoja työpaikkoja tuhoutuu, kun toiset yritykset vähentävät työvoimaansa. Nämä työpaikkojen syntymiset ja tuhoutumiset, eli työpaikkavirrat, edellyttävät työvoiman liikkumista yritysten välillä, eli työntekijävirtoja. Nämä rakennemuutokset

ovat myös mekanismi, jonka kautta merkittävä osa talouden tuottavuuden kasvusta syntyy (Maliranta, 2010a).

Työpaikka- ja työntekijävirtojen intensiteettiin ja ominaisuuksiin vaikuttavat monet tekijät. Seuraavassa keskitytään kahteen Suomen talouden kannalta keskeiseen ja ajankohtaiseen kysymykseen: Ensiksi, miten vuosien 2008–2009 kansainvälinen finanssikriisi on heijastunut Suomen yritys sektorin työpaikka- ja työntekijävirtoihin? Toiseksi, miten työpaikka- ja työntekijävirrat ovat kehittyneet elinkaarensa eri vaiheissa olevilla toimialoilla? Molemmat näkökohdat auttavat arvioimaan nykyistä ja tulevaa talouskehitystä.

¹ Pekka Ilmakunnas, PhD, professori, Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu

² Mika Maliranta, FT, tutkimusjohtaja, ETLA ja professori (ma., osa-aikainen), Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu. Maliranta on osallistunut artikkelin kirjoittamiseen osana Tekesin rahoittamaa hanketta ”Tuottavuuskasvun mikrotason lähteet edelläkävijyyden aikana” (projekti 441/31/08).

Työpaikka- ja työntekijävirtojen kehitys finanssikriisin aikana auttaa meitä ymmärtämään työllisyyden suhdannedynamiikkaa tilanteessa, jossa tuotanto putosi jyrkästi yhden vuoden aikana. Samalla tarkastelu tuo esiin pitkän aikavälin talouskehityksen kannalta tärkeitä rakenteellisia näkökohtia. Tähän kuuluu esimerkiksi tuotantokapasiteetin uudistuminen ja siten myös tulevien vuosien tuottavuuden kasvu. Varsinkin tässä mielessä on hyödyllistä katsoa työpaikka- ja työntekijävirtojen trendejä erikseen erilaisilla toimialoilla, kuten ns. auringonlaskun toimialoilla (esim. paperiteollisuus), korkean teknologian toimialoilla (esim. elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus) ja kasvavilla toimialoilla. Nämä tarkastelut täydentävät aikaisempaa analyysiä siitä, miten tieto- ja viestintäteknologian murros on vaikuttanut talouden kehitykseen.

Analyysissämme käytetään samoja aineistoja ja menetelmiä kuin aikaisemmissa tutkimuksissamme (Ilmakunnas ja Maliranta, 2000b, 2000a, 2002, 2003, 2004, 2005, 2008a, 2008b). Aineisto on rakennettu yhdistämällä työssäkäyntitilaston aineisto ja yritysrekisteri. Periaatteessa mukana ovat kaikki yrityssektorin henkilöt, jotka työskentelevät vähintään 5 henkeä työllistävissä toimipaikassa.³ Tämä kokoraja on asetettu sen vuoksi, että virtalukemat olisivat mahdollisimman vertailukelpoiset⁴ ja luotettavat

koko tarkastelujakson 1990–2009 yli.⁵ Työntekijän työnantaja on määritelty vuoden viimeisen viikon perusteella.

Tarkastelemme erityisesti työpaikkojen syntymis- ja tuhoutumisasteita.⁶ Työpaikkojen syntymät on saatu laskelmalla yhteen toimipaikoilla tapahtuneet (positiiviset) työntekijöiden lisäykset. Työpaikkojen tuhoutumiset on saatu vastaavalla tavalla: on laskettu toimipaikoilla tapahtuneet työntekijöiden vähennykset (tarkemmin sanottuna niiden itseisarvot) yhteen. Työpaikkojen syntymis- ja tuhoutumisluvut on muutettu muutosasteiksi jakamalla ne keskimääräisellä kokonaistyöllisyydellä (tarkemmin sanottuna lähtö- ja päätevuoden keskiarvolla). Määritelmällisesti työllisyyden nettomuutosaste on syntymisasteen ja tuhoutumisasteen erotus.

Lisäksi tarkastelemme työntekijävirtoja, jotka on laskettu samalla periaatteella. Työntekijöiden sisäänvirta saadaan laskemalla yhteen kaikki ne työntekijät, jotka eivät työskennelleet kyseisessä toimipaikassa edellisenä vuotena ja ulosvirta laskemalla yhteen kaikki henkilöt, jotka seuraavana vuonna eivät enää ole toimipaikalla. Työntekijöiden sisäänvirta- ja ulosvirtaluvut muutetaan muutosasteiksi samalla tavalla kuin työpaikkavirratt, eli jakamalla keskimääräisellä työllisyydellä. Määritelmällisesti työllisyyden nettomuutosaste on sisäänvirta-asteen ja ulosvirta-asteen erotus.

³ Mukana olevat toimialat on esitetty yksityiskohtaisesti tutkimuksen Ilmakunnas & Maliranta (2008a) kuviossa 10.

⁴ Laskelmat on tehty myös ottamalla mukaan kaikki toimipaikat, joissa on enemmän kuin yksi henkilö. Tulokset ovat pääosin sangen samanlaiset.

⁵ Työntekijävirtaluvut päättyvät vuoteen 2008.

⁶ Yksityiskohtaisemmat määrittelyt on esitetty mm. tutkimuksessa Ilmakunnas ja Maliranta (2008b).

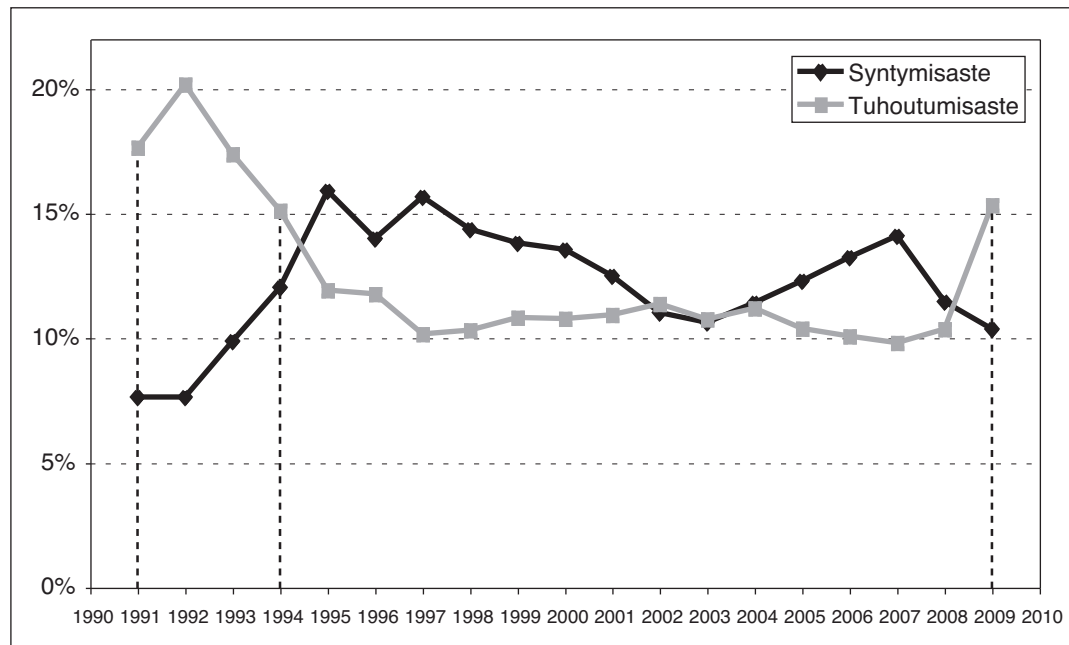
2. Suhdannevaihtelut ja trendit

Kuviossa 1 on esitetty yrityssektorin työpaikkavirrat Suomessa. Luvut perustuvat vuoden keskimääräiseen työllisyyteen (mittattuna kokoaikaisina työpaikkoina). Lama-jaksojen alku- ja loppuvuodet on merkitty katkoviivoilla. Työpaikkojen tuhoutumisaste pysyi finanssikriisiä edeltäneen kymmenvuotiskauden ajan hyvin tasaisena. Vuonna 2009 kokonaistuotanto putosi jyrkästi ja työpaikkojen tuhoutumisaste nousi lähes 5 prosenttiyksikköä. Tuhoutumisaste ei noussut yhtä korkealle kuin 1990-luvun laman aikana, mutta sen nousu oli äkkinäisempi. Tämä heijastaa näiden kahden suhdannetaantuman eroa. Finanssikriisiin liittyi nimenomaan nopea tuotannon lasku, kun taas 1990-luvun lamassa tuotannon pudotus alkoi hitaammin, mutta kesti pitempään. Vaikka työpaikkojen tuhoutumislukuja ei vuodelta 2010 ole vielä saatavilla, voidaan ennakoida, että tuhoutu-

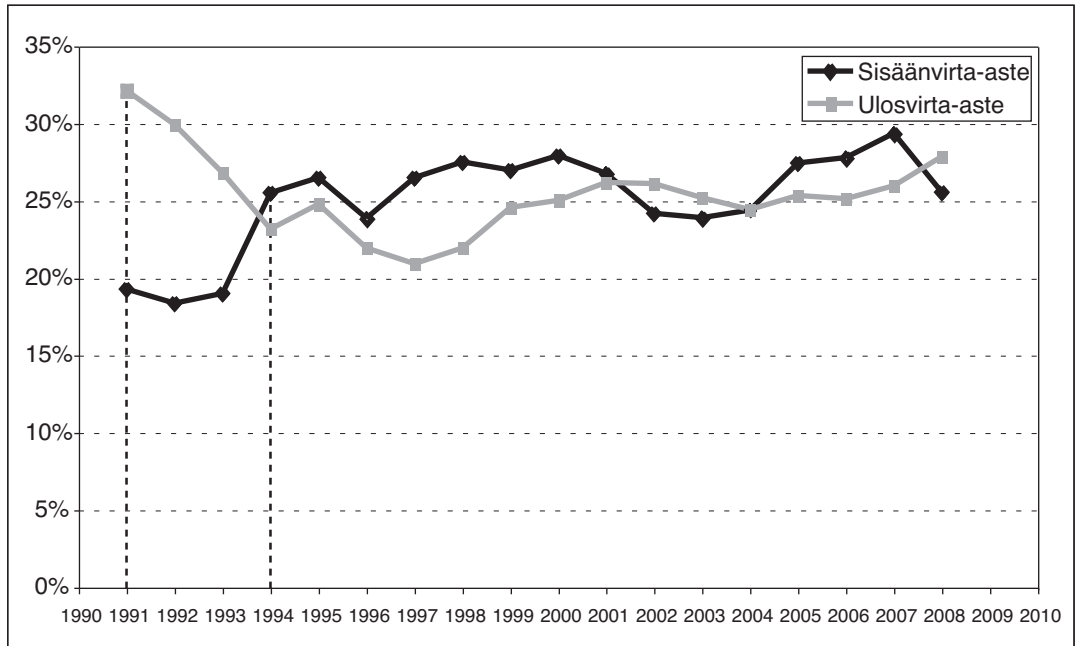
misaste alenee lähes yhtä jyrkästi kuin se on noussutkin. Tähän viittaa se, että tuotanto on noussut lähes yhtä jyrkästi kuin se on laskenutkin. Suhdanne on siis ollut V:n muotoinen ja työpaikkojen tuhoutumisaste on tämän peilikuva. 1990-luvun alussa sen sijaan tuhoutumisaste palasi hitaasti alemmalle tasolle. Tämä viittaa myös siihen, että aiempaan lamaan liittyi syvällekkäyvämpi rakennemuutos.

Työpaikkojen syntymisasteen vaihtelut ovat 1990-luvun puolivälin jälkeen olleet selvästi tuhoutumisasteen vaihteluja suuremmat. Finanssikriisin aikana syntymisaste aleni, mutta ei yhtä jyrkästi kuin tuhoutumisaste. Se ei myöskään vajonnut kovin alas, sillä vuoden 2009 työpaikkojen syntymisaste on suunnilleen samalla tasolla kuin vuonna 2003. Työpaikkojen määrän nettomuutos on syntymis- ja häviämisasteiden erotus, joten finanssikriisi on näkynyt työllisyyden selvänä laskuna.

Kuvio 1. Yrityssektorin työpaikkavirrat

Kuvio 2. Yrityssektorin työntekijävirrat

Kuviossa 2 esitetään työntekijöiden määrän kehitys käyttäen sisään- ja ulosvirran asteita. Luvut on laskettu yksilöaineistosta työsuhdetietojen perusteella. Työsuhde on määritelty vuoden viimeisen viikon tilanteen mukaan. Koska yksilöaineistot valmistuvat hitaammin kuin yritysaineistot, luvut ovat tällä hetkellä saatavilla vain vuoteen 2008 asti. Siten ne eivät vielä heijasta finanssikriisiä täysimääräisesti. Koska työntekijävirraluvut perustuvat vuoden lopun tilanteeseen, antaa vuoden 2008 loppu kuitenkin jo viitteitä kriisin alkamisvaiheesta.

Työntekijöiden ulosvirta-asteessa on ollut 1990-luvun puolen välin jälkeen nouseva trendi. Koska työpaikkoja ei toisaalta ole tuhoutunut aiempaa enemmän, tämä kehitys viittaa lisääntyneeseen vaihtuvuuteen yrityksissä. Työntekijöiden sisäänvirta-asteessa ei ole nähtävissä yhtä voimakasta trendiä ja sen

vaihtelut ovat olleet 2000-luvulla suurempia kuin ulosvirta-asteen vaihtelut. Finanssikriisin alkaessa yritykset vähensivät rekrytointejaan ja toisaalta työntekijöiden ulosvirta kasvoi. Koska suhdannetaantumassa on vähemmän avoimia työpaikkoja tarjolla, työntekijöiden vapaaehtoinen irtisanoutuminen vähenee ja suurin osa ulosvirtauksesta on todennäköisesti ollut irtisanomisia.

Verrattaessa työpaikka- ja työntekijävirtoja havaitaan, että työpaikkojen syntymisasteen ja työntekijöiden sisäänvirta-asteen vaihtelut ovat hyvin samankaltaisia. Sen sijaan ulosvirta-aste alkoi nousta jo vuoden 2008 lopulla. Koska työpaikkojen tuhoutumisaste perustuu vuoden keskimääräiseen lukuun ja nousu siinä on tapahtunut vasta vuoden 2009 aikana, voidaan päätellä että suhdannekäänte on ajoittunut nimenomaan vuoden 2008 loppuun.

3. Toimialoittaisia tuloksia

Työpaikkavirrat, elinkaari ja teknologinen murros

Kirjallisuudessa on tarkasteltu sitä, miten toimialan elinkaaren vaihe heijastuu yritysten markkinoille tulossa ja markkinoilta poistumisessa (Vernon, 1966; Klepper, 1997). Toimialan elinkaaren alkupuolella tuoteinnovaatiota syntyy vilkkaasti. Markkinoille syntyy myös uusia ja pieniä yrityksiä. Elinkaaren myöhemmässä vaiheessa tuoteinnovaatioiden merkitys alkaa vähentyä ja prosessi-innovaatioiden lisääntyä. Samalla yritysten keskikoko alkaa kasvaa ja yritysten määrä pienentyä. Koska uusien yritysten markkinoille tulo sekä niiden kasvu ja markkinoilta poistuminen heijastuvat työpaikkavirtoihin, työpaikkavirtojen avulla voidaan tarkastella toimialojen elinkaarta.

Lähes määritelmällisesti toimialan elinkaaren alussa työpaikkoja syntyy vilkkaasti – joko uusien yritysten ilmestymisen vuoksi tai siksi, että osa yrityksistä kasvaa, kun markkinat laajenevat. Koska tuoteinnovaatioihin liittyy epävarmuutta ja riskejä, myös työpaikkojen tuhoutuminen voi olla toimialan elinkaaren alussa vilkasta.

Kuitenkin myös kypsä toimiala saattaa kohdata teknologisen shokin, joka muut-

taa työpaikkavirtoja samankaltaiseksi kuin elinkaaren alussa. Bartelsman, Gautier ja De Wind (2010) esittävät mielenkiintoisia tähän liittyviä tuloksia. He jakavat Yhdysvaltojen toimialat kahteen ryhmään: sellaisiin, joissa käytetään paljon tieto- ja viestintäteknologiaa ja sellaisiin, joissa sitä käytetään vähän. He käyttävät indikaattorina laajakaistayhteyksien käytön intensiteettiä. Työpaikkavirtojen määrää mitataan työpaikkojen syntymä- ja tuhoutumisasteen summalla, ns. bruttotyöpaikkavirralla tai työpaikkojen uudelleenallokaation asteella. Kuten oheisesta taulukosta käy ilmi vuosina ennen tieto- ja viestintäteknologian murrosta (1986–1994) työpaikkavirrat olivat samanlaiset näissä kahdessa eri toimialaryhmässä. Kiinnostava havainto on se, että korkean intensiteetin aloilla työpaikkavirrat lisääntyivät voimakkaasti viestintäteknologian murroksen vuosina (so. 1995–2004): 17,5 prosentista 23,1 prosenttiin. Sen sijaan niillä toimialoilla, joita murros ei koskenut yhtä voimakkaasti, työpaikkavirrat kohosivat vain vähän: 17,5 prosentista 18,6 prosenttiin. Muutoksen ero näiden kahden toimialan välillä on suhteellisesti vieläkin suurempi, kun keskitytään toimipaikkojen markkinoille tuloon ja markkinoilta poistumiseen (toimipaikkojen vaihtuvuuteen) liittyviin työpaikkavirtoihin.

Taulukko 1. Työpaikkavirrat Yhdysvalloissa, %

	Työpaikkojen bruttovirran aste		Toimipaikkojen vaihtuvuuteen liittyvien työpaikkavirtojen asteet	
	1986–1994	1995–2004	1986–1994	1995–2004
ICT:tä intensiivisesti käyttävät toimialat	17,5	23,1	6,8	10,4
ICT:tä vähän käyttävät toimialat	17,5	18,6	8,1	8,1

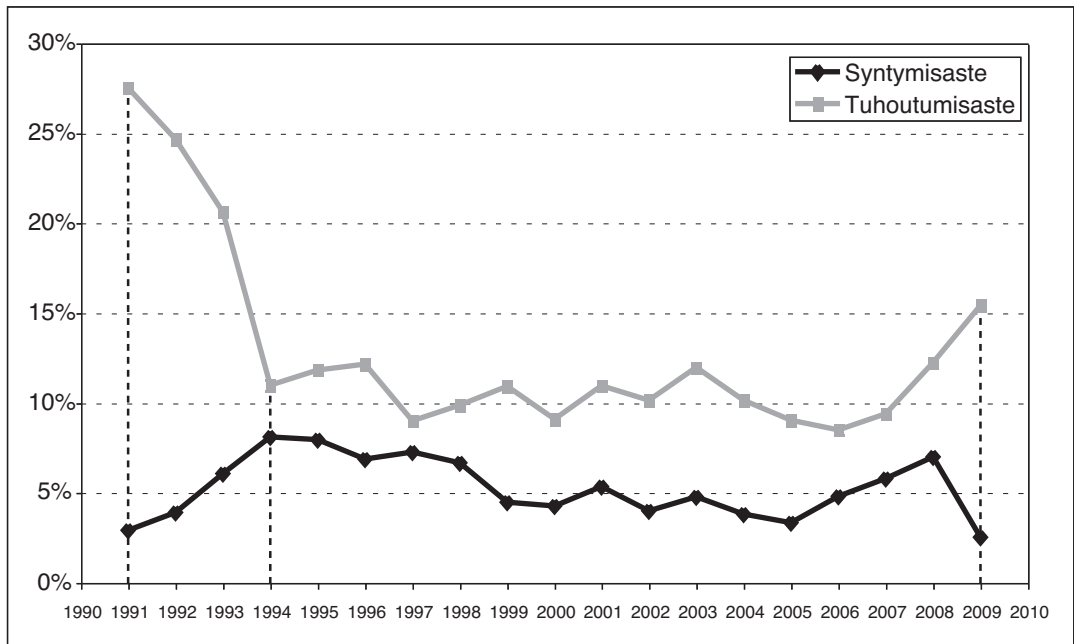
Lähde: Bartelsman ym. (2010)

Työpaikka- ja työntekijävirrat Suomen toimialoilla

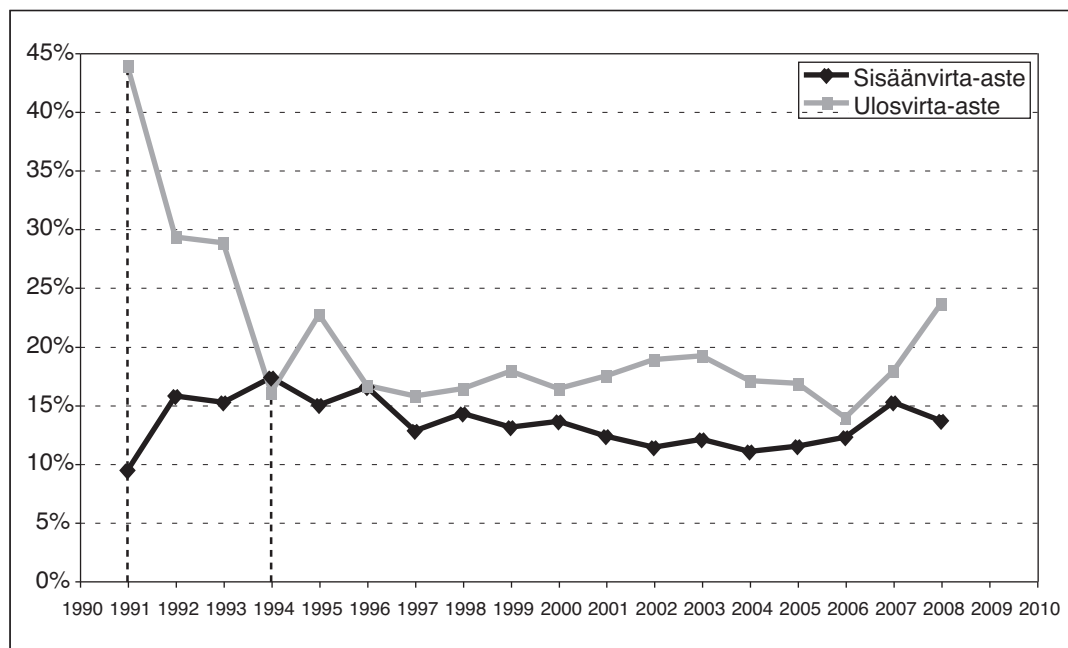
Kuviossa 3 tarkastellaan työpaikkavirtoja ja kuviossa 4 työntekijävirtoja tekstiilien, vaatteiden sekä nahka- ja kenkätuotteiden valmistuksessa. Kuvioissa näkyy toimialan dramaattinen supistuminen lamavuosina

1991–94. Tämä johtui ennen kaikkea siitä, että työpaikkojen tuhoutumis- ja työntekijöiden ulosvirta-asteet olivat erittäin korkeita. Toimialan hiipuminen on jatkunut laman jälkeen siten, että työpaikkojen tuhoutumis- ja työntekijöiden ulosvirta-asteet ovat olleet melko keskimääräisellä tasolla, mutta syntymis- ja sisäänvirta-asteet ovat olleet erittäin alhaisia.

Kuvio 3. Työpaikkavirrat tekstiilien, vaatteiden sekä nahka- ja kenkätuotteiden valmistuksessa

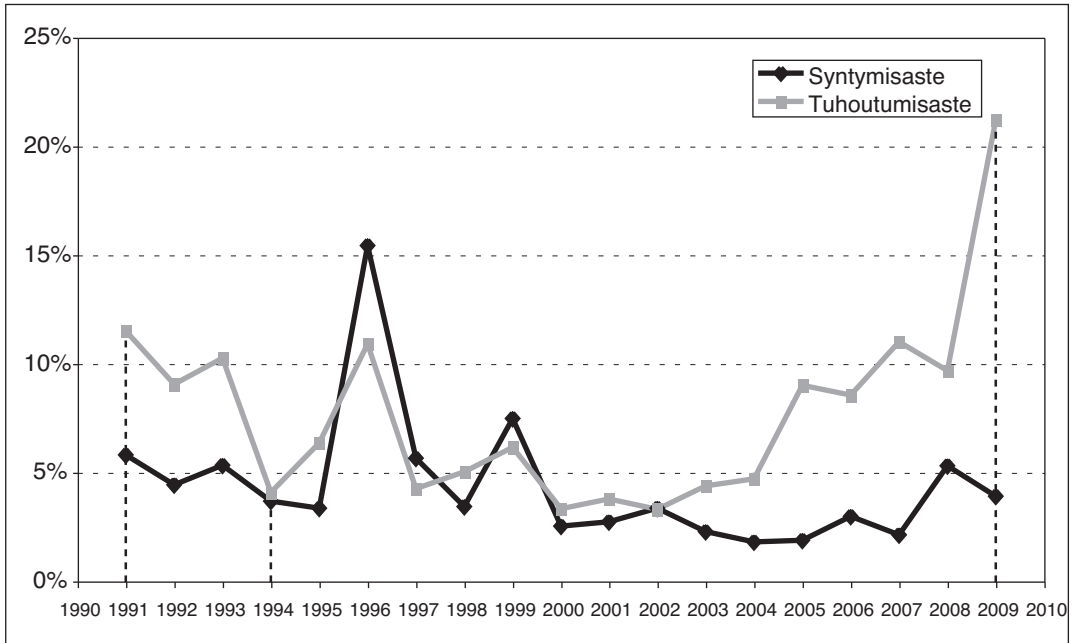
Kuvio 4. Työntekijävirrat tekstiilien, vaatteiden sekä nahka- ja kenkätuotteiden valmistuksessa

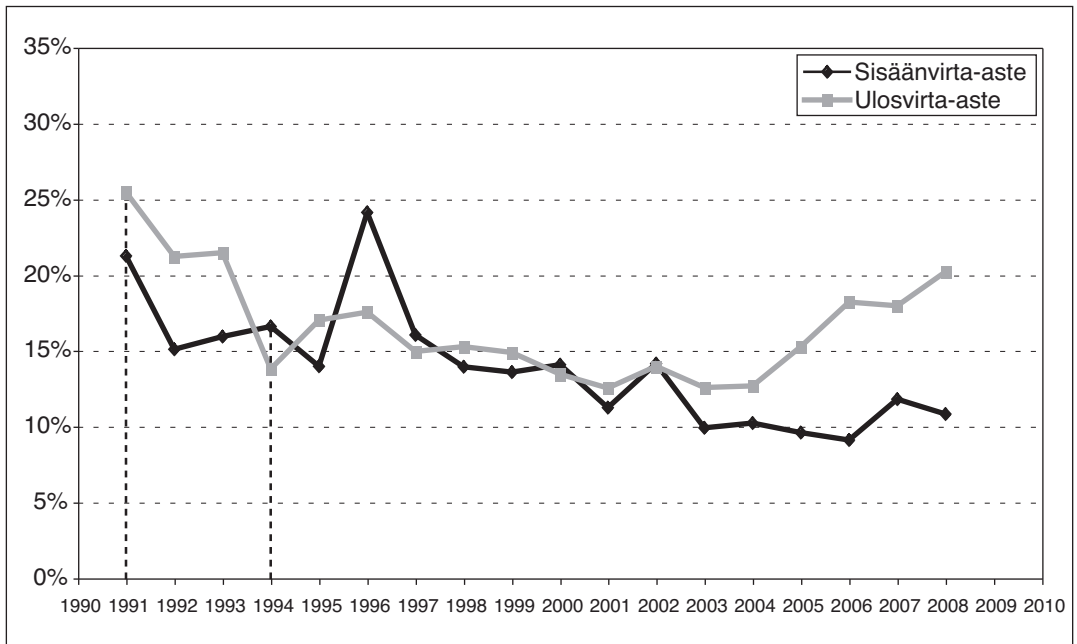
Kuvioissa 5 ja 6 tarkastellaan työpaikka- ja työntekijävirtoja paperiteollisuudessa. Kun tekstiili- ja vaatetusteollisuudessa rajuihin alasajo tapahtui 1990-laman aikana, paperiteollisuudessa se on puolestaan ajoittunut erityisesti vuoden 2005 jälkeiseen aikaan. Vuosina 2005–2008 työpaikkojen tuhoutuminen on ollut melko keskimääräistä, mut-

ta vuonna 2009 hyvin rajua. Työpaikkojen syntymisaste on ollut melko olematonta. Kuviossa 5 on nähtävissä piikki sekä työpaikkojen syntymis- että tuhoutumisasteessa vuonna 1996. Kyse saattaa olla aineistossa esiintyvistä epätarkkuuksista, jotka välillä ilmenevät hieman poikkeavina tuloksina. Olennaisia ovat kuitenkin virtojen trendit.

Kuvio 5. Työpaikkavirrat paperiteollisuudessa

Kuvio 6. Työntekijävirrat paperiteollisuudessa

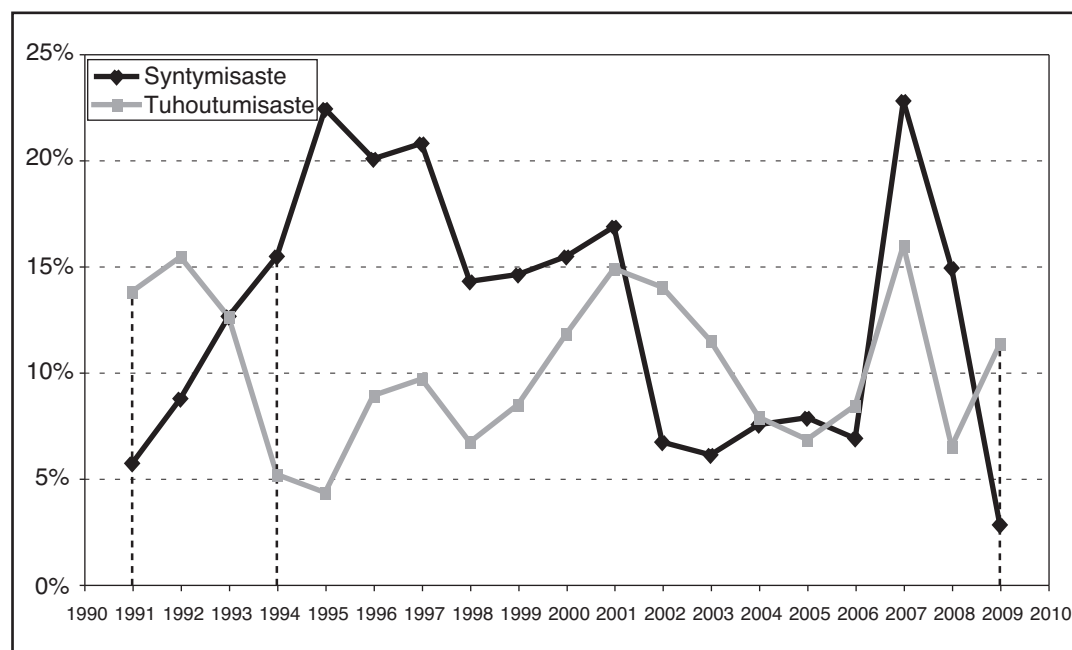
Edellä on tarkasteltu kahta kypsää toimialaa, joiden elinkaaret ovat olleet laskusuunnassa. Molemmille toimialoille tunnusomaista on ollut erittäin alhainen työpaikkojen syntymisaste sekä se, että tuhoutumisaste reagoi poikkeuksellisen voimakkaasti taantuma- tai lamavuosina.

Kuvioissa 7 ja 8 tarkastellaan elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksen toimialaa, jonka elinkaarissa oli voimakkaan kasvun vaihe 1990-luvun jälkimmäisellä puoliskolla. Työpaikkojen syntymisaste sekä työntekijöiden rekrytoinnit olivat hyvin korkealla tasol-

la. Työpaikkojen tuhoutuminen sekä työntekijöiden ulosvirtaus oli melko vähäistä, muttei kuitenkaan aivan olematonta. Tämä osaltaan kertoo siitä, että myös toimialan sisällä tapahtui merkittävässä määrin rakennemuutosta.

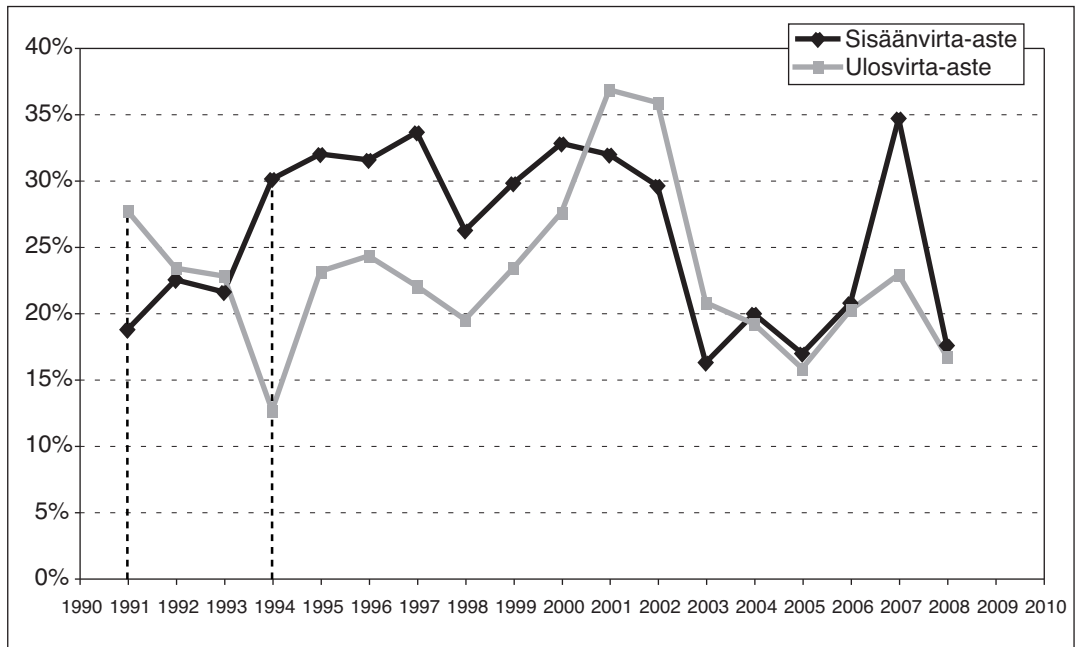
Paria vuotta (vuosia 2007 ja 2008)⁷ lukuun ottamatta työpaikkojen syntymisaste on ollut 2000-luvulla sangen alhaisella tasolla. Työpaikkojen tuhoutumisaste on vaihdellut melko voimakkaasti, mutta siinä ei ole kuitenkaan kovin selvää trendiä (ks. kuvio 7). Sama koskee myös työntekijöiden ulosvirtausta (kuvio 8).

Kuvio 7. Työpaikkavirrat elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksessa

⁷ Varsinkin vuoden 2007 luvut ovat jossain määrin epäilyttäviä, sillä sekä syntymis- että tuhoutumisaste nousevat tuolloin. Tämä voisi selittyä esimerkiksi sillä, että joidenkin toimipaikkojen tunnukset ovat muuttuneet, joten ne näyttävät sekä poistuneen että tulleen markkinoille. Tästä syystä myös työpaikkojen tuhoutumis- ja syntymisasteet saattavat näyttää liian korkeilta.

Kuvio 8. Työntekijävirrät elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksessa

Edellisissä kahdessa kuviossa ei vielä näy Nokian työvoiman vähennysten ja irtisanomisten vaikutus elektroniikka- ja sähkötuotevalmistuksen toimialan työpaikka- ja työntekijävirtoihin. Voidaan kuitenkin arvioida, että toimialan työpaikka- ja työntekijävirrät tulevat näyttämään yhtä dramaattisilta kuin tekstiili- ja vaatetuslalla vuosina 1991–1994 tai paperiteollisuudessa vuonna 2009. Työntekijöiden ulosvirta-aste tulee olemaan hyvin korkea, kun Nokia irtisanoo ohjelmoijia ja heitä siirtyy Accenture-yhtiön palvelukseen.

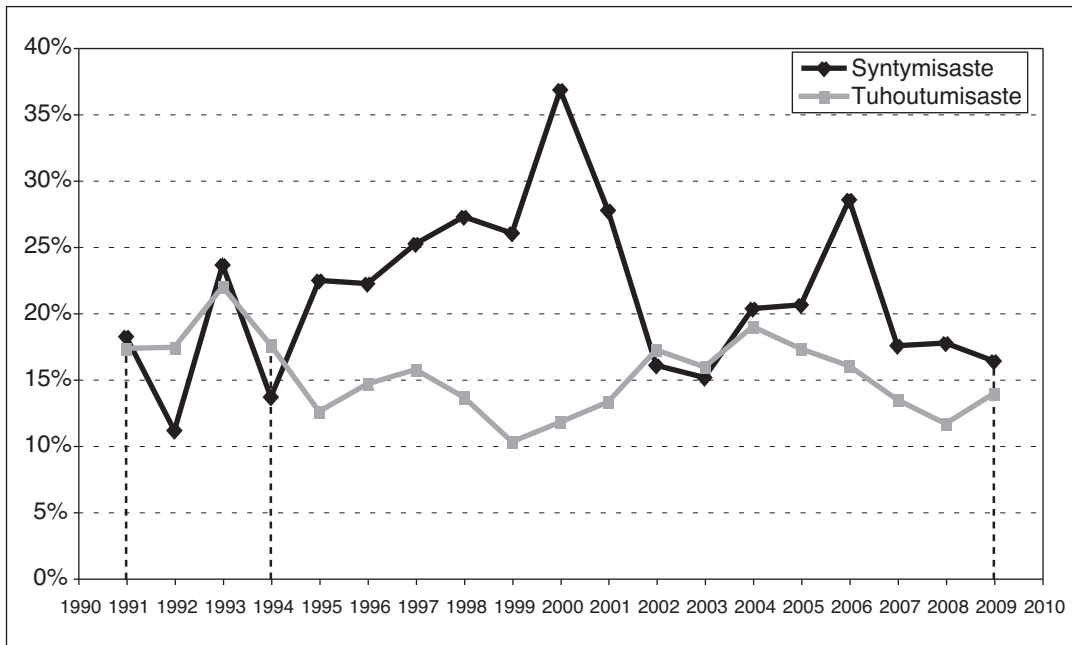
Tämä heijastuu tietojenkäsittelypalvelujen toimialan tulevien vuosien työpaikka- ja työntekijävirtalukuihin (ks. kuvioita 9 ja 10). Työpaikkojen syntymisaste ja työntekijöiden sisäänvirta-aste kohoavat jatkossa. Nokian toiminnan uudelleenjärjestelyllä on valtava vaikutus paitsi toimialoittaisiin työpaikka- ja työntekijävirtalukuihin, myös Suomen tilastojen mukaisesti toimialarakenteisiin. Teollisuus supistuu ja palvelualat laajenevat. On kuitenkin syytä huomata, että Nokian toiminnan uudelleenjärjestelyn jälkeen monet entiset elektroniikka- ja sähkötuottei-

den valmistuksen työntekijät tekevät hyvin samanlaista työtä kuin ennen, esimerkiksi ohjelmointityötä.

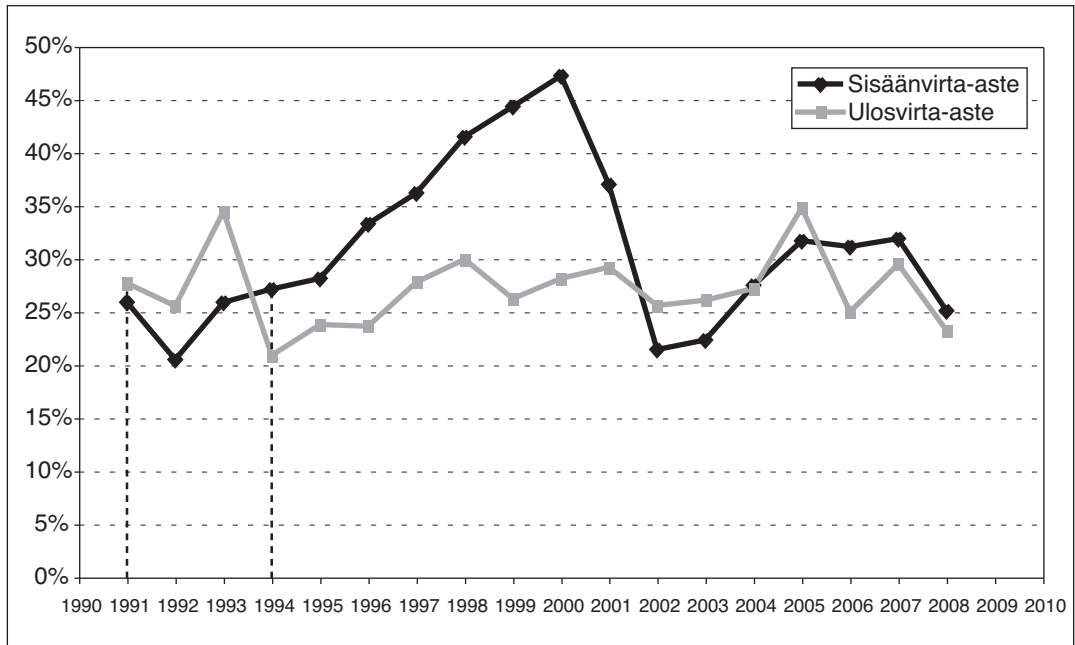
Kuvioissa 9 ja 10 esitetään työpaikka- ja työntekijävirtojen kehitys tietojenkäsittelypalveluissa. Kuten nähdään, kehityksen trendit ovat sangen samantapaiset kuin edellä tarkastellulla elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksen toimialalla: sekä työpaikkojen syntymisaste että työntekijöiden sisäänvirta-aste olivat erittäin korkealla tasolla 1990-luvun jälkimmäisellä puoliskolla. Toisin kuin elektroniikka- ja sähkö-

tuotteiden valmistuksen toimialalla, työllisyyden nettokasvu on ollut edelleen sangen voimakasta. Tähän on vaikuttanut ennen kaikkea se, että työpaikkojen syntymisaste ei ole pudonnut yhtä voimakkaasti. Työntekijöiden sisäänvirta-aste on vaihdellut viime vuosina 25–30 prosentin välillä. Kuten edellä jo uumoiltiin, tulevana vuosina tämä toimiala luultavasti kokee Nokian toiminnan uudelleenjärjestelyn seurauksena positiivisen shokin, joka näkyy kohoavina työpaikkojen syntymis- ja työntekijöiden sisäänvirtaus-asteina.

Kuvio 9. Työpaikkavirrat tietojenkäsittelypalvelun toimialalla

Kuvio 10. Työntekijävirrät tietojenkäsittelypalvelun toimialalla

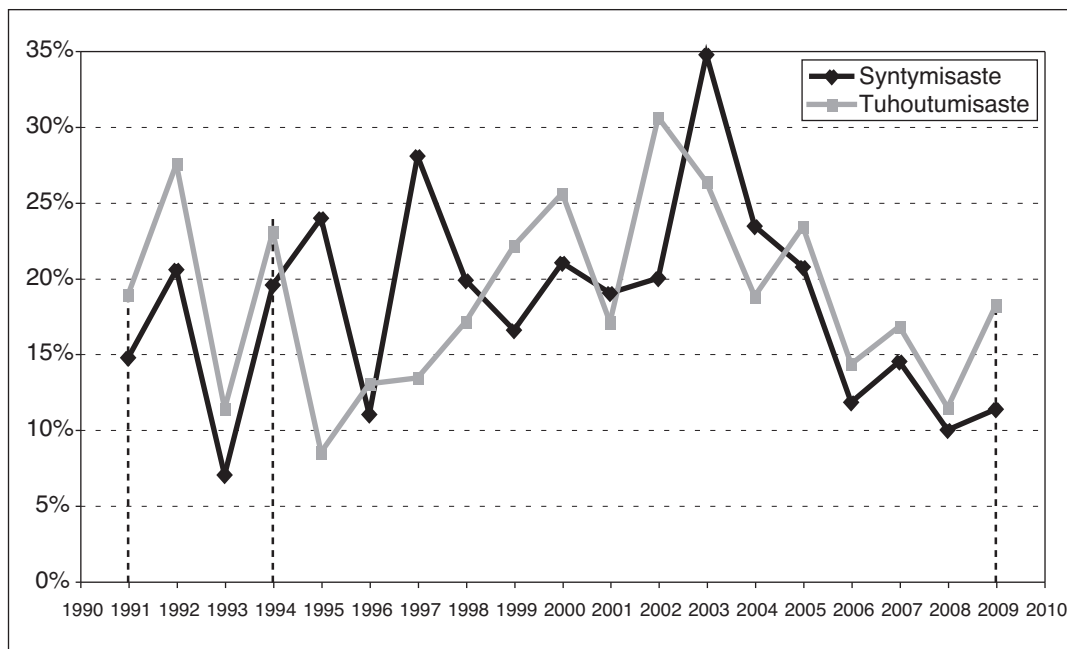

Kolmas ala, jossa työpaikka- ja työntekijävirrät vilkastuivat merkittävästi 1990-luvun jälkipuoliskolla on posti- ja teleliikenteen toimiala (ks. kuviot 11 ja 12). Kaikki nämä kolme viimeksi tarkasteltua toimialaa kuuluvat tieto- ja viestintäteknologiaa intensiivisesti käyttävien toimialojen ryhmään: siis siihen ryhmään, jossa työpaikkavirrät olivat merkittävästi voimistuneet Yhdysvalloissa vuosina 1995–2004 (ks. taulukko 1). Maliranta ja Nikulainen (2008) ovat osoittaneet, että nämä kolme toimialaa ovat myös kytkeytyneet toisiinsa poikkeuksellisen vahvasti työntekijävirrojen välityksellä vuosina 2000–2004, vieläpä niin, että liikkeen suunta on ollut ennen kaikkea elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksesta tietojenkäsittelypalvelujen sekä posti- ja teleliikenne-toimialan suuntaan.

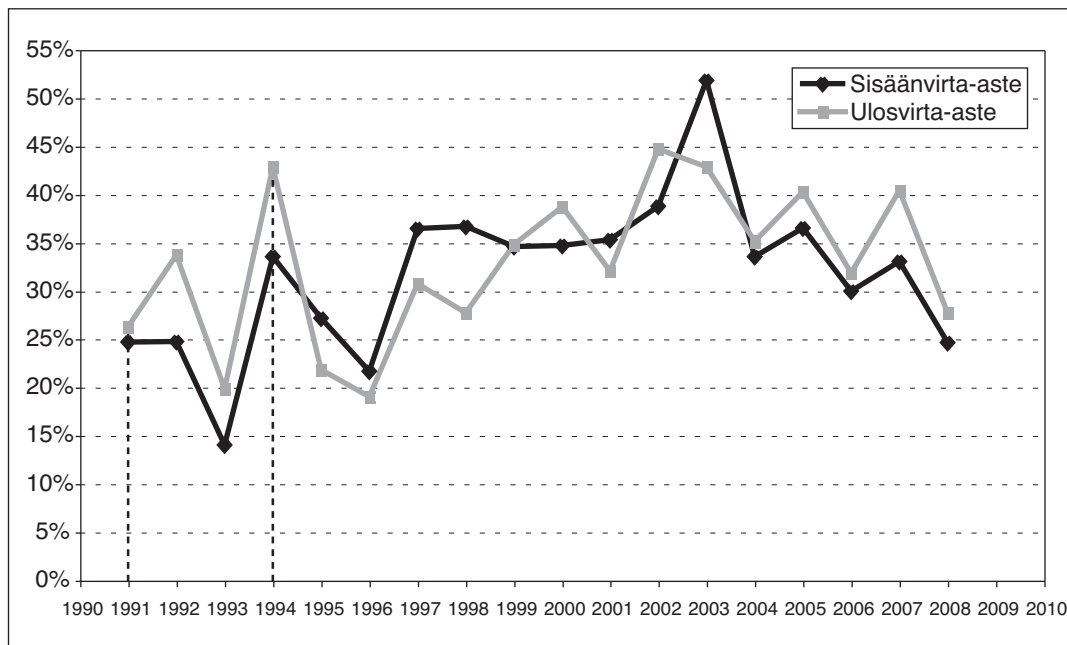
Kuten kuvioista 11 ja 12 nähdään, sekä posti- ja teleliikenteen toimialalla työpaik-

ka- että työntekijävirrät ovat jonkin verran hiipuneet vuosituhannen vaihteen huipulukumista. Nettomääräisesti työllisyys on viime vuosina alentunut jonkin verran, sillä työpaikkojen tuhoutumisaste on ollut jonkin verran syntymisastetta korkeampi ja työntekijöiden ulosvirta-aste sisäänvirta-astetta korkeampi. Koska toimiala näyttää olevan kytkeytynyt mm. työntekijävirrojen muodossa elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksen toimialaan, on mahdollista, että Nokian toiminnan uudelleenjärjestelyt vaikuttavat positiivisesti sekä työpaikkojen syntymisasteeseen että työntekijöiden sisäänvirta-asteeseen seuraavina vuosina myös tällä alalla. Paljon tietysti riippuu esimerkiksi siitä, kuinka paljon elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksesta lähtevä osaava henkilökunta siivittää mobiilipalvelujen, telekonsultoinnin ja langattomien tiedonsiirtopalvelujen kasvua.

Kuvio 11. Työpaikkavirrat posti- ja teleliikenteen toimialalla

Kuvio 12. Työntekijävirrat posti- ja teleliikenteen toimialalla

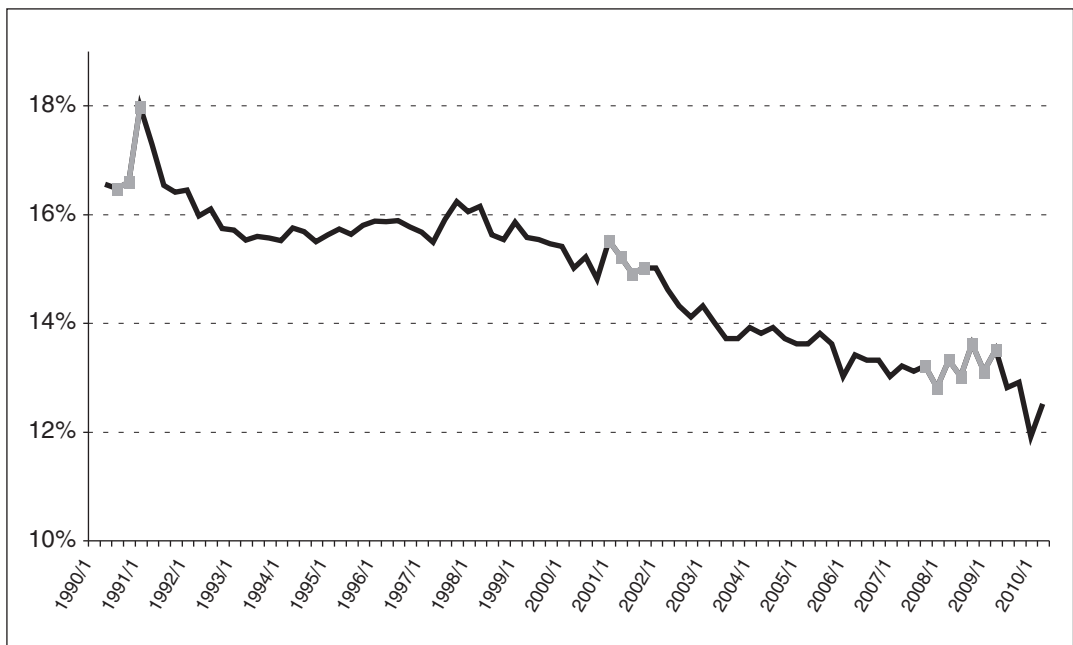

4. Työpaikka- ja työntekijävirrät Yhdysvalloissa

Suomen virtojen suhdannekehitystä ja trendejä on mielenkiintoista verrata Yhdysvaltoihin. Kuviossa 13 esitetään bruttotyöpaikkavirran (syntymisasteen ja tuhoutumisasteen summan) kehitys USA:n yrityssektorilla. NBER:n määrittelemät taantuma-ajanjaksot on merkitty kuvioon neliöillä. Bruttovirta aleni 1990-luvun taantumien jälkeen, mutta kääntyi 1990-alkuvuosien tienoilla hienoiseen kasvuun. Kaikkein merkittävin käänne on tapahtunut 1990-luvun lopussa: työpaikkavirrät lähtivät pitkäaikaiseen laskuun. Finanssikriisin aikana bruttotyöpaikkavirran vaihtelu vuosineljänneksestä toiseen on kuitenkin väliaikaisesti hieman lisääntynyt. Viimeisen kriisin jälkeen työpaikkavirtojen alentumisen trendi näyttää taas jatkuneen.

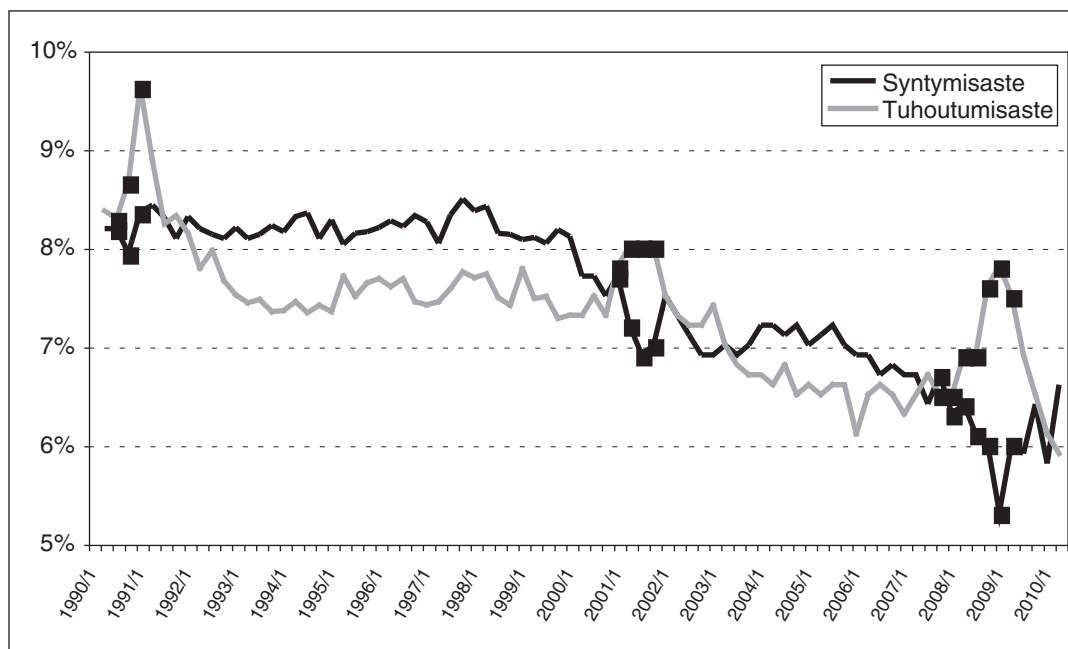
Työpaikkavirtojen pienentyminen ajoittuu suurin piirtein samaan aikaan, kun työn tuottavuuden kasvu alkoi hidastua (Malliranta, 2010b). Tämä on kiinnostava havainto kahdesta syystä. Työn tuottavuuden kasvun kiihtyminen 1990-luvun puolivälin tienoilla on usein kytketty erityisesti tieto- ja viestintäteknologiaa intensiivisesti käyttäviin toimialoihin. Kuten edellisessä luvussa nähtiin, työpaikkavirrät ovat nousseet erityisesti näillä tieto- ja viestintäteknologiaa käyttävillä aloilla, mikä antaa viitteitä siitä, että työpaikkavirrät kytkeytyvät teknologian käyttöön ja sitä kautta tuottavuuden kasvuun. Kuvion perusteella työpaikkavirrät lisääntyivät USA:ssa vuoden 1993 jälkeen, mutta muutos ei ollut kovin dramaattinen. Yksi selitys tälle voi olla se, että monilla toimialoilla muutosta ei tapahtunut. Siihen viittaavat edellä esitetyn taulukon 1 luvut.

Kuvio 13. Työpaikkojen bruttovirrät Yhdysvaltojen yrityssektorilla, neljännesvuositarkastelu.

Lähde: BLS

Kuvio 14. Työpaikkavirrat Yhdysvaltojen yrityssectorilla, neljännesvuositarkastelu

Lähde: BLS

Kuviossa 14 esitetään vielä erikseen työpaikkojen syntymis- ja tuhoutumisasteet. Siitä nähdään, että työpaikkojen syntymisaste on ollut historiallisesti katsoen erittäin alhainen vuoden 2009 ensimmäisestä neljänneksestä alkaen (keskiarvo on 6,0 prosenttia ajanjaksolla 1/2009-2/2010). Kun tarkastellaan vielä erikseen uusien toimipaikkojen myötä syntyneitä uusia työpaikkoja, Yhdysvaltojen taloudessa tapahtunut uudistumisen pudotus on vähintään yhtä voimakas (Maliranta, 2010b). Näyttää siis siltä, että finanssikriisi on jättänyt ainakin jonkinlaisen ”arven” Yhdysvaltojen tuotantokapasiteettiin (ks. Ouyang, 2009). Tässä muodostuva kuva Yhdysvaltojen tulevasta tuottavuuskehityksestä

näyttäisi olevan vähemmän myönteinen kuin Schaumanin ja Vanhalan esittämä (2011b; 2011a). Heidän arvionsa on, että Yhdysvalloissa on mahdollisesti kylvetty siemenet tulevien vuosien suuremmalle tuottavuuden kasvulle.

USA on mielenkiintoinen esimerkki myös siitä, että se on ilmeisesti ainoa maa, jossa työpaikkavirtojen laskeminen on otettu osaksi tilastotuotantoa. Amerikkalaiset tutkijat olivat aktiivisesti tuomassa työpaikkavirtojen analyysia osaksi työmarkkina- ja makrotutkimusta. Amerikkalaisista yrittäjäseineistä pystyttiin aluksi kuitenkin laskemaan vain työpaikkavirtoja ja arvioita työntekijävirroista tehtiin muista aineis-

toista. Viime vuosina USAssa on kuitenkin saatu käyttöön aineistoja, joilla pystytään laskemaan molempia virtoja ja vielä suhteellisen lyhyellä viiveellä. Tämä mahdollistaa työmarkkinoiden suhdanteiden aiempaa tarkemman analyysin.⁸

5. Työn tuottavuus ja toimipaikkarakenteiden muutos Suomen teollisuudessa

Työpaikkavirrat muuttavat toimipaikkarakenteita ja toimipaikkarakenteiden muutos puolestaan vaikuttaa osaltaan tuottavuuden kasvuun toimiala- tai sektoritasolla. Seuraavaksi tarkastellaan, mikä vaikutus toimipaikkarakenteiden muutoksella on ollut Suomen teollisuuden työn tuottavuuden kehitykseen vuosina 1975–2009. Tässä aineistona käytetään teollisuustilaston toimipaikka-aineistoja. Menetelmänä on käytetty hajotelmaa, jolla voidaan eritellä työn tuottavuuden kasvun toimipaikkatason mekanismeja. Menetelmän avulla aggregaattitason (esim. toimiala- tai sektoritaso) tuottavuuskasvu voidaan jakaa kahteen päätekijään: 1) toimipaikkojen tuottavuuskasvuun ja 2) toimipaikkarakenteiden muutoksen vaikutukseen. Toimipaikkarakenteiden muutos puolestaan koostuu kolmesta osatekijästä: 1) markkinoilletulosta (”tulo”) 2) markkinoilta poistumisesta (”poistuminen”)

ja 3) työpanososuuksien uudelleenkehittämisen jatkavien toimipaikkojen välillä (”osuussiirot”). Työpaikkavirrat liittyvät näihin kolmeen osatekijään. Menetelmää ja aineistoja on selostettu yksityiskohtaisemmin esimerkiksi Malirannan, Rouvisen ja Ylä-Anttilan (2010) artikkelissa.

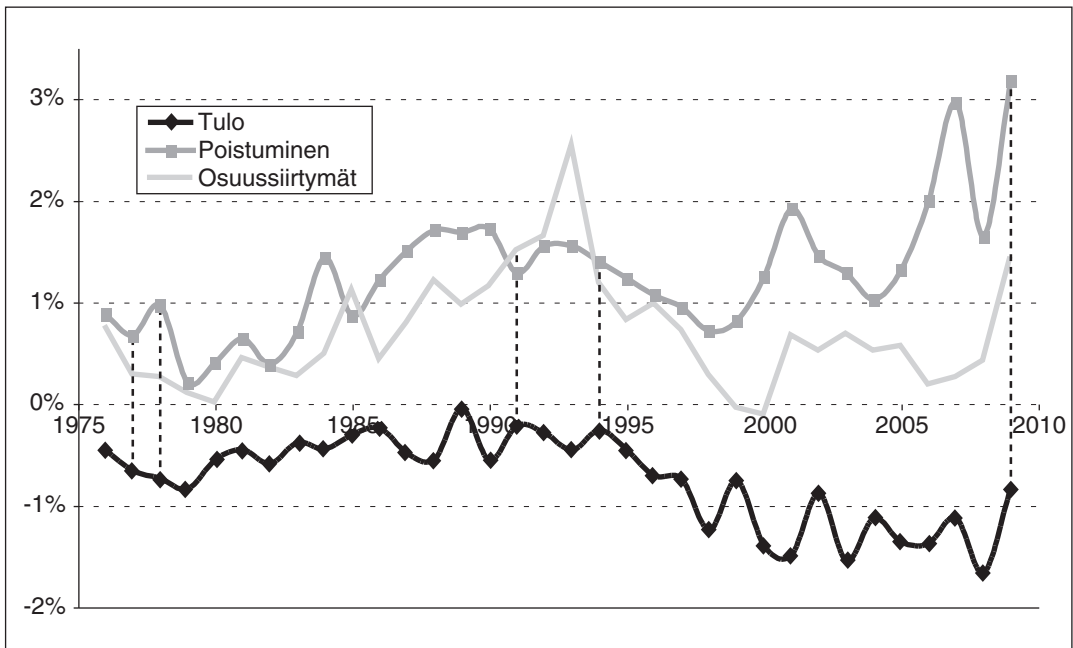
Kuviossa 15 on esitetty työn tuottavuuden kasvun rakennekomponenttien kontribuutiot työn tuottavuuden kasvuun teollisuudessa ilman elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistusta. Kun kyseinen toimiala on mukana tulokset ovat hyvin samantyyppisiä. Keskeinen ero on se, että rakennekomponenttien rooli on jonkin verran merkittävämpi 1990-luvun jälkimmäisellä puoliskolla.

6. Johtopäätökset

Työpaikkavirrat antavat mielenkiintoisen näkökulman Suomen suhdannekehitykseen finanssikriisin aikana. Koko yrityssektorin tasolla lasketut virrat heijastavat nopeaa ja syvää tuotannon laskua johon liittyi vastaavasti nopea työpaikkojen tuhoutumisasteen nousu. Vaikka vuodelta 2010 ei vielä ole lukuja saatavilla, voidaan epäillä, että työpaikkojen tuhoutumisaste on myös laskenut nopeasti. Kokonaisluvut peittävät kuitenkin alleen suuria eroja toimialojen välillä. Kuten 1990-luvun alun lama, myös finanssikriisi

⁸ JOLTS-aineisto (Job Openings and Labor Turnover Survey) on kuukausittainen kyselyaineisto n. 16000 toimipaikalle. Se sisältää monipuolisia tietoja erilaisesta työntekijöiden vaihtuvuudesta. BED-aineisto (Business Employment Dynamics) on rekisteriaineisto, joka perustuu osavaltioiden työttömyysvakuutusjärjestelmään ja kattaa lähes kaikki toimipaikat. Sen avulla lasketaan työpaikkavirtoja neljännesvuositasolla. Molempia aineistoja tuottaa Bureau of Labor Statistics.

Kuvio 15. Työn tuottavuuden kasvun rakennemuutoskomponentit, teollisuus ilman elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistusta.

Lähde: Maliranta (2011), julkaisemattomat tulokset

on kiihdyttänyt joidenkin alojen rakenne-
muutosta. Alat ovat kuitenkin toisia kuin
1990-luvulla, mikä osoittaa toimialojen eri-
laisia vaiheita elinkaarillaan.

Analyysimme tuo esiin myös joitakin
näkökohtia tilastoinnista. Yksi ongelma
työpaikka- ja työntekijävirtojen käytössä
suhdanneanalyysissa on, että tarvittavat
tiedot ovat saatavilla suhteellisen pitkällä
viiveellä eikä niiden laskentaa ole otettu
osaksi säännöllistä tilastotuotantoa. Yksi
ratkaisu tähän voisi olla samankaltainen
otospohjainen kyselyaineisto, jota USA:ssa

käytetään. Toinen selvästi näkyvä ongelma
on se, että perinteinen toimialajako ei enää
sovellu tilanteisiin, joissa yritysten sisällä
tehdään monenlaisia toimintoja, jotka voi-
daan tarvittaessa ulkoistaa toisen toimialan
piiriin. Käynnissä oleva Nokian henkilös-
tön vähennys on hyvä esimerkki tästä. Pal-
velujen ja teollisuuden rajat ovat hämärty-
neet jo hyvin epäselviksi. Siksi jatkossa voi
olla hyödyllistä tehdä erilaisia analyysejä
myös toimialaryhmille, joihin kuuluu sekä
teollisia että palvelutoimintoja, sekä eri
ammattiryhmille.

Lähteet

- Bartelsman, E. J., Gautier, P. A. ja de Wind, J. (2010). Employment Protection, Technology Choice, and Worker Allocation. IZA, DP No. 4895.
- Ilmakunnas, P. ja Maliranta, M. (2000a). Työpaikkojen ja työntekijöiden vaihtuvuus laman ja elpymisen aikana. Kansantaloudellinen aikakauskirja, 96(2), 233–248.
- Ilmakunnas, P. ja Maliranta, M. (2000b). Työpaikkojen syntyminen ja häviäminen ja työvoiman vaihtuvuus. Työministeriö, Työpoliittinen tutkimus No. 209. Helsinki.
- Ilmakunnas, P. ja Maliranta, M. (2002). The Turnover of Jobs and Workers in Finland. Ministry of Labour, Labour Policy Studies No. 236. Helsinki.
- Ilmakunnas, P. ja Maliranta, M. (2003). The turnover of jobs and workers in a deep recession: evidence from the Finnish business sector. *International Journal of Manpower*, 24(3), 216–246.
- Ilmakunnas, P. ja Maliranta, M. (2004). Hiring from unemployment and separation to unemployment. *Applied Economics Letters*, 11(2), 91–95.
- Ilmakunnas, P. ja Maliranta, M. (2005). Worker inflow, outflow, and churning. *Applied Economics*, 37, 1115–1133.
- Ilmakunnas, P. ja Maliranta, M. (2008a). Työpaikka- ja työntekijävirrät yrityssektorilla vuosina 1991–2005. Valtioneuvoston kanslian raportteja No. 2/2008.
- Ilmakunnas, P. ja Maliranta, M. (2008b). Työpaikka- ja työntekijävirtojen viimeaikainen kehitys Suomen yrityssectorilla. Työpoliittinen aikakauskirja, 51(3), 30–45.
- Klepper, S. (1997). Industry Life Cycles. *Industrial and Corporate Change*, 6(1), 145–181.
- Maliranta, M. (2010a). Tuottavuustrendi kriisin jälkeen – Mihin mikrojaljet osoitavat? Teoksessa P. Rouvinen ja P. Ylä-Anttila (toim.), *Kriisin jälkeen* (s. 245–263). Helsinki: Taloustieto Oy.
- Maliranta, M. (2010b). USA:n dynaamisuus jatkaa hiipumistaan. Tilastokeskus, Tieto&trendit, syyskuu 2010, sivut 14–17.
- Maliranta, M. ja Nikulainen, T. (2008). Labor flow paths as industry linkages: A perspective on clusters and industry life cycles. ETLA, Discussion Papers No. 1168. Helsinki.
- Maliranta, M., Rouvinen, P. ja Ylä-Anttila, P. (2010). Finland's path to global productivity frontiers through creative destruction. *International Productivity Monitor*, 20, 68–84.
- Ouyang, M. (2009). The scarring effect of recessions. *Journal of Monetary Economics*, 56(1), 184–199.
- Schauman, H. ja Vanhala, J. (2011a). Beveridge-käyrä, kriisit ja työmarkkinoiden rakenteelliset muutokset Suomessa. Bank of Finland, BoF Online No. 2/2011.
- Schauman, H. ja Vanhala, J. (2011b). Työmarkkinat elpyvät talouskriisissä hitaasti. Helsingin Sanomat 25.3.2011.
- Vernon, R. (1966). International Investment And International Trade in the Product Cycle. *Quarterly Journal of Economics*, 80(2), 190.

Suomen talouden palveluvaltaistuminen jatkuu myös tulevaisuudessa

Jussi Ahokas¹

Johdanto

Talouden rakennemuutoksesta puhuttaessa viitataan yleensä tuotanto- ja työllisyysraken-teissa tapahtuviin muutoksiin. Yleisesti tunnettu esimerkki Suomen talouden raken-nemuutoksesta on maataloustuotannon osuuden nopea supistuminen tuotantora-kenteessa toisen maailmansodan jälkeisenä aikana. Tämän kehityksen seuraukset suomalaiseen yhteiskuntaan olivat varsin laajat ja näyttäytyivät voimakkaasti muun muassa nopeana muuttoliikkeenä Suomen maaseu-dulta kaupunkeihin ja ulkomaille – pääasi-assa Ruotsiin – asti.

Kansantalouden rakennemuutos ei kui-tenkaan aina näyttäydy yhtä voimakkaana

ja saa aikaan yhtä selkeästi havaittavia yhteiskunnallisia muutoksia. Talouden raken-nemuutos on jatkuvasti käynnissä oleva prosessi, jonka monet vaikutukset näyttäytyvät useimmiten vasta silloin, kuin taloudellisen kehityksen tarkasteluajaväli on riittävän pitkä. Rakennemuutoksen hahmottaminen ja yksityiskohtainen analysointi vaativat lisäksi yleensä erityisiä työkaluja, joiden avulla laajat taloudelliset prosessit voidaan käsitteel-listää ja konkretisoida.

Yksi keskeisimmistä työkaluista rakenne-muutoksen arvioinnissa on kansantalouden tilinpito, joka mittaa talouskasvun lisäksi myös eri toimialojen, hyödykkeiden sekä talouden sektoreiden välisiä suhteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Kansantalouden tilin-

¹ Jussi Ahokas, YTM, tutkija, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.

pidon pitkät aikasarjat mahdollistavat siten rakennemuutoksen historiallisen analyysin ja tuovat esiin sellaisia rakenteellisia muutoksia, jotka jäävät usein jokapäiväisessä elämässä havaitsematta.

Kansantalouden tilinpitoa voidaan hyödyntää myös tulevaisuuden rakennemuutosten ennakoinnissa. Esimerkiksi Suomessa tuotantorakenteen ja työvoiman kysynnän ennakoinnissa käytettävät VATT:n laskennalliset yleisen tasapainon mallit pohjautuvat kansantalouden tilinpidon aineistoihin. Käytännössä mallit dynamisoiivat kansantalouden tilinpidon, mikä tekee mahdolliseksi myös tulevaisuuteen katsovat arviot tuotantorakenteen kehityksestä.

Tässä artikkelissa analysoidaan Suomen kansantalouden tuotanto- ja työllisyysrakenteiden kehitystä. Tarkastelun painopisteenä on talouden rakennemuutoksen tulevaisuus, mutta artikkelin alussa luodaan lyhyt katsaus menneeseen rakennekehitykseen kansantalouden tilinpidon esittämässä valossa. Tämän katsauksen tarkoituksena on luoda pohjaa tulevaisuutta koskevalle analyysille ja asettaa siinä käsiteltävät kehityskulut laajempaan historialliseen kontekstiin. Tulevaisuutta koskevassa tarkastelussa kiinnitetään erityistä huomiota palvelutoimialojen kehitykseen, sillä palveluiden merkityksen on odotettu kasvavan Suomen taloudessa oleellisesti tulevina vuosikymmeninä.

Tulevaisuuden rakenneanalyysi perustuu lähtökohdiltaan VATT:n vuoden 2010 aikana toteuttamaan ja neljän ministeriön ohjaamaan ennakointityöhön. Ennakointityössä tulevaisuuden taloudellisesta kehityksestä laadittiin erilaisia skenaarioita, joiden vaikutuksia talouden rakenteisiin arvioitiin laskennallisilla yleisen tasapainon malleilla. Mallituloksia on käytetty edelleen muun muassa koulutus- ja osaamistarpeiden ennakoinnissa. Tuotanto- ja työllisyysrakenteiden kehityksen ennakoinnista ollaan ra-

kentamassa jatkuvaa prosessia, jonka myötä tulevaisuuden rakennemuutoksien hallintaa pyritään vahvistamaan.

Artikkelin toisessa luvussa luodaan yleiskuva Suomen talouden tuotanto- ja työllisyysrakenteiden kehityksestä toisen maailmansodan jälkeen. Viime vuosikymmenien rakenteellisesta kehityksestä etsitään niitä kehityskulkuja, joiden voidaan olettaa määrittävän oleellisesti myös tulevaisuuden rakennemuutosta. Näitä tendenssejä peilataan artikkelin kolmannessa luvussa ennakointityössä laadittuihin skenaarioihin Suomen talouden tulevaisuudesta. Neljännessä luvussa esitetään johtopäätökset.

Tuotanto- ja työllisyysrakenteen historiallinen kehitys

Toisen maailmansodan jälkeen Suomen talouden tuotantorakenteen muutos on noudatellut pääasiassa länsimaissa havaittua kehitystä, jossa alkutuotannon osuus bruttokansantuotteesta supistuu jalostuksen, mutta ennen kaikkea palveluiden osuuden kasvaessa. Vielä 1950-luvun vaihteessa alkutuotannon, palveluiden sekä jalostuksen osuudet kansantalouden kokonaistuotannosta olivat lähestulkoon yhtä suuret (Hjerppe 1996).

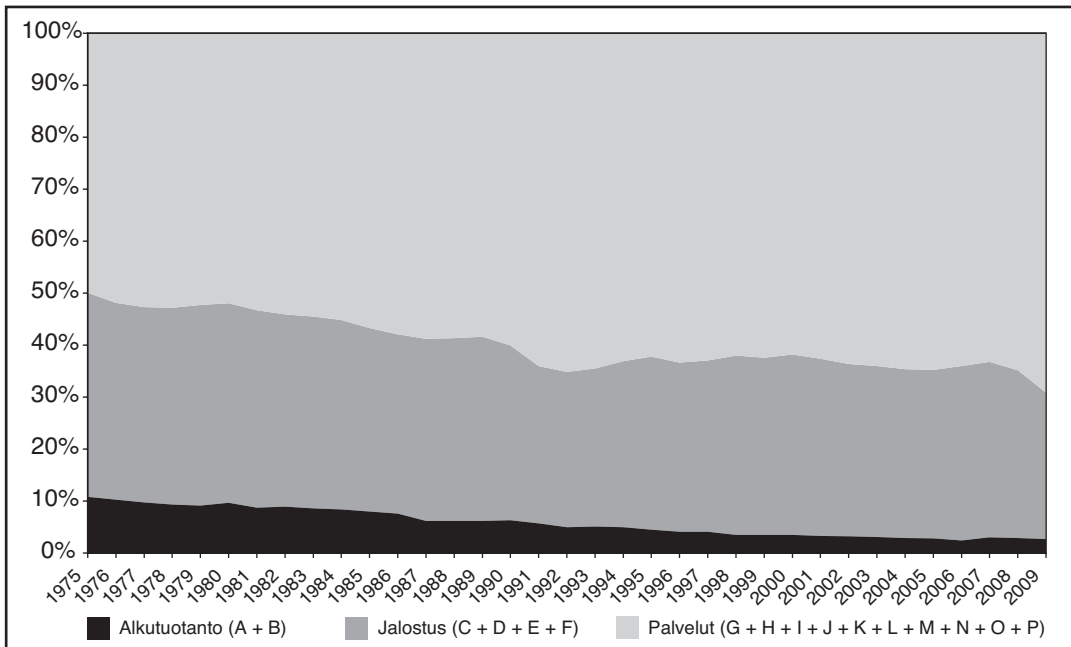
Suomessa teollistuminen tapahtui selvästi hitaammin kuin monessa muussa Euroopan maassa, minkä seurauksena jalostuksen osuus talouden tuotantorakenteessa on jäänyt Suomessa kohtalaisen pieneksi (Hjerppe ja Vartia 2002). Niinpä Suomessa siirtymä alkutuotannosta onkin tapahtunut monilta osin suoraan palvelusektorille, kun monessa muussa varhaisemmin teollistuneessa taloudessa palveluvaltaistuminen on näkynyt voimakkaammin jalostuksen toimialojen tuotantomäärien ja työpaikkojen vähenemisenä.

Suomessa jalostuksen toimialojen osuus

kokonaistuotannosta on vakiintunut 30 prosentin yläpuolelle. Kuviosta 1 nähdään, että vuoden 1975 jälkeen vain lamavuosina 1992 ja 2009 jalostuksen toimialojen osuus Suomen kokonaisarvonlisäyksestä on jäänyt tä-

män rajan alapuolelle. Kuvio osoittaa myös, kuinka palvelutoimialojen arvonlisäysosuus on kasvanut suurin piirtein samaa vauhtia, kuin alkutuotannon toimialojen arvonlisäysosuus on supistunut.

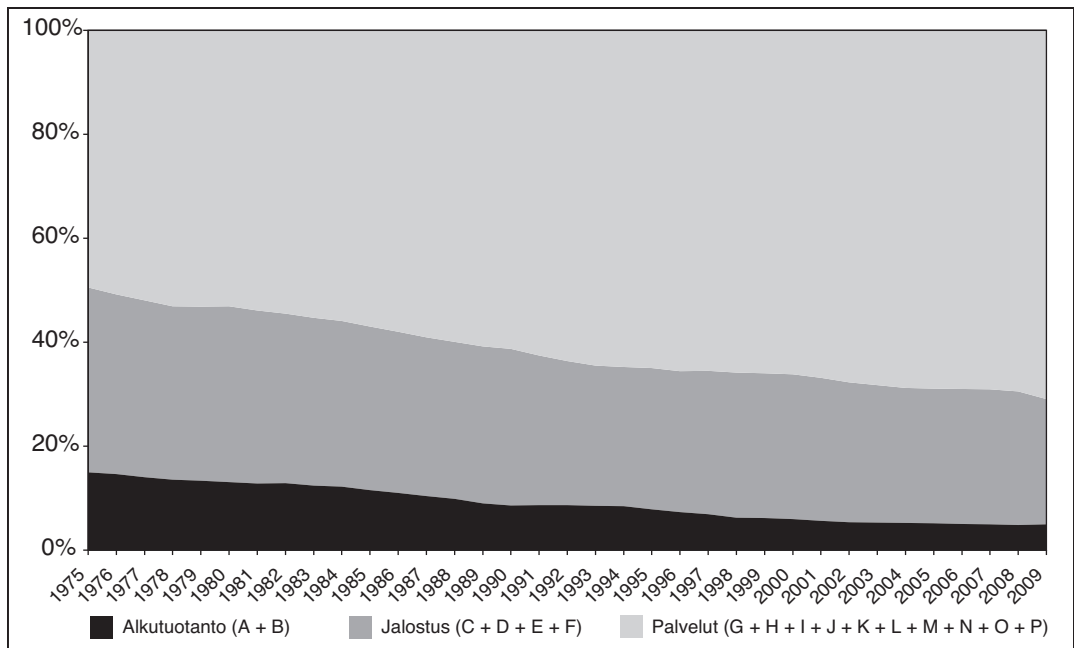
Kuvio 1. Suomen tuotantorakenteen kehitys vuosina 1975–2009. (SVT Kansantalouden tilinpito 2011)

Työllisyysrakenteen tarkastelussa (kuvio 2) sama kehityssuunta välittyä tasaisempaan, sillä tuotannon arvon vuosittaiset heilahtelut ovat yleensä selvästi suurempia kuin työllisyysessä tapahtuvat muutokset. Kun eri toimialaryhmien työllisyysosuuksia verrataan

niiden tuotanto-osuuksiin, huomataan, että alkutuotannossa työllisyysosuus on selvästi arvonlisäysosuutta suurempi. Tämä kertoo alkutuotannon toimialojen heikommasta tuottavuudesta jalostuksen ja palveluiden toimialoihin verrattuna.

Kuvio 2. Toimialaryhmän työllisten osuus kaikista työllisistä vuosina 1975-2009. (SVT Kansantalouden tilinpito 2011)

Taloustieteessä toimialojen tuottavuuseroja onkin pidetty yhtenä merkittävimmistä rakennemuutoksen aiheuttajista sekä ylläpitäjistä. Monissa kasvumalleissa teknologisen kehityksen ja tuottavuuden kasvun aikaansaama rakennemuutos on huomioitu sisäsynnyisesti talouskasvua kiihdyttävänä tekijänä (ks. esim Kaldor 1957, Kaldor ja Mirrlees 1962 sekä Dixon ja Thrilwall 1975). Kun korkeamman tuottavuuden toimialat kasvavat, ne lisäävät työvoiman kysyntää ja houkuttelevat korkeammilla palkoilla työntekijöitä matalamman tuottavuuden toimialoilta omaan palvelukseensa. Kun matalamman tuottavuuden toimialat kohtaavat työvoiman tarjontarajoitteen, myös ne pyrkivät löytä-

mään uusia keinoja tuotannon järjestämiseksi. Näin ollen tuottavuuden kasvu yhdellä sektorilla johtaa tuottavuuden kasvuun myös toisella, mikä entisestään kiihdyttää erityisesti työllisyysrakenteen muutosta lisäten toimialojen välisiä siirtymiä.

Suomessa korkean tuottavuuden aloja ovat olleet ennen kaikkea vientiteollisuuden toimialat, joiden kansainvälistä kilpailukykyä ovat parantaneet endogeenisen tuottavuuskehityksen lisäksi myös aktiiviset politiikka-toimet, kuten esimerkiksi valuuttakurssipolitiikka (ks. Pekkarinen & Vartiainen 1995). Vientialojen tukemisen ja suotuisan tuottavuuskehityksen voidaan nähdä vaikuttaneen omalta osaltaan myös siihen, ettei monissa

muissa länsimaissa tapahtunutta teollisuuden toimialojen voimakasta supistumista ole Suomen taloudessa tapahtunut.

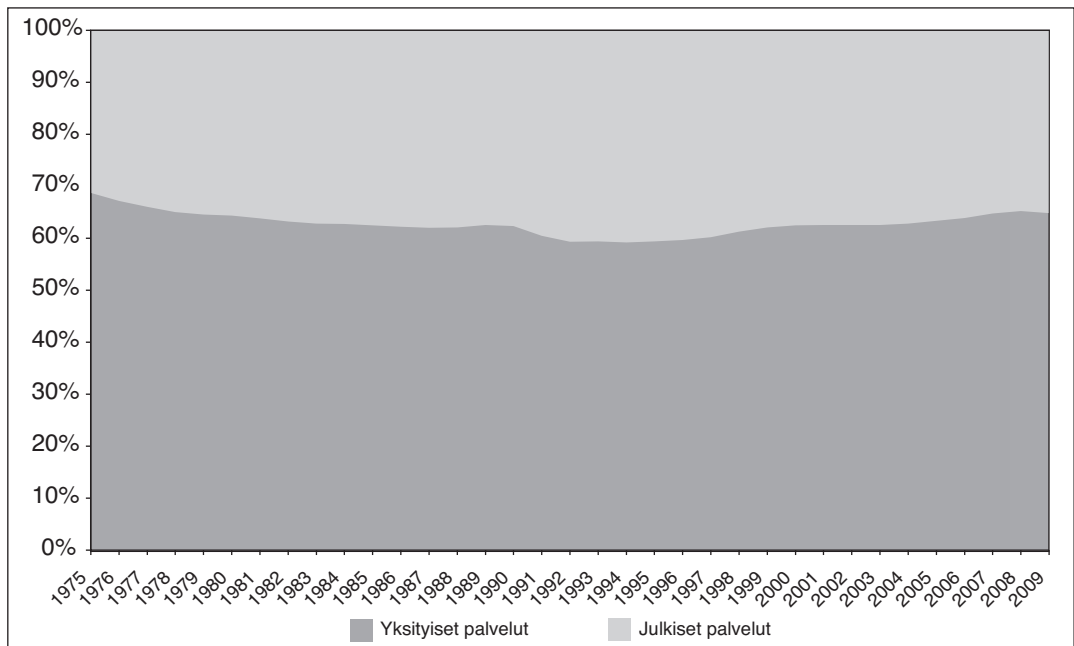
Vaikka jalostuksen toimialat ovatkin onnistuneet pitämään pintansa, on palvelutoimialojen kasvu ollut toisen maailmansodan jälkeen huomattavasti teollisuuden ja rakentamisen toimialojen kasvua nopeampaa. Tämän seurauksena palveluiden osuus kokonaistuotannosta sekä työllisten kokonaismäärästä on noussut noin 70 prosenttiin. Perinteisemmillä palvelutoimialoilla, kuten kaupassa, liikenteessä, asuntojen omistamisessa ja vuokraamisessa sekä pankki- ja vakuutus toiminnassa muutokset tuotantosuuksissa ovat olleet kohtalaisen pieniä (Hjerpe ja Vartia 2002). Palvelusektorin laajentuminen onkin perustunut pitkälti uusien palvelutoimialojen syntyymiseen ja kehittymiseen.

Myös uusien palvelutoimialojen syntyymisen taustalla vaikuttavat laajemmat yhteiskunnalliset prosessit. Suomalaisessa yhteiskunnassa toisen maailmansodan jälkeen tapahtuneen teknologisen kehityksen, tuottavuuden kasvun ja talouskasvun seurauksena kotitalouksien tulotaso on noussut

globaalissa mittakaavassa huomattavasti. Kotitalouksien ostovoiman kasvun myötä yhä pienempi osa tuloista ohjautuu niin kutsuttujen välttämättömyyshyödykkeiden hankintaan. Jäljelle jäävä ostovoima on antanut mahdollisuuksia erityisesti palvelutoimialojen laajentumiselle, ja monet aikaisemmin kotitaloustyönä suoritettavat tehtävät ovatkin siirtyneet markkinoilla tuotettaviksi.

Suomessa palvelusektorin laajentumiseen sodan jälkeisinä vuosikymmeninä ja erityisesti 1970- ja 1980-luvuilla vaikutti oleellisesti myös hyvinvointivaltion rakennusprosessi. Kun vielä 1970-luvun puolivälissä palvelusektorin työntekijöistä vain reilu 30 prosenttia työskenteli julkisen sektorin palveluksessa, oli vastaava luku 1980-luvun lopulla jo 37 prosenttia (kuvio 3). Laman vaikutuksen myötä julkisen sektorin työntekijöiden osuus palvelusektorilla kasvoi entisestään ja ylitti 40 prosentin rajan. 1990-luvun alun laman jälkeen yksityisten palvelutoimialojen kasvu on kuitenkin ollut huomattavasti nopeampaa ja julkisen sektorin osuus palvelutoimialojen kaikista työllisistä on pudonnut 1980-luvun alun tasolle.

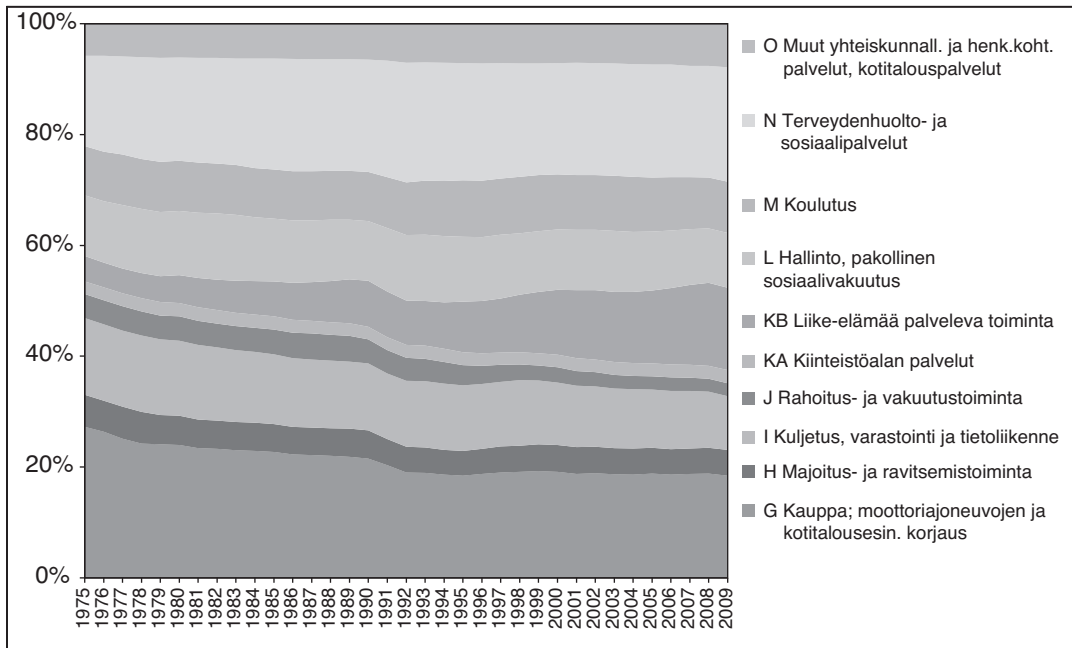
Kuvio 3. Palvelutoimialojen työlliset sektoreittain vuosina 1975–2009 (SVT Kansantalouden tilinpito 2011)

Yksityiskohtaisempi palvelutoimialojen tarkastelu paljastaa, että yksityisten palveluiden tuotanto- ja työllisyysosuuden kasvun taustalla on ennen kaikkea liike-elämän palveluiden erittäin nopea kasvu viimeisten vuosikymmenien aikana (kuviot 4). Toinen merkittävä tekijä yksityisten palveluiden

merkityksen kasvuun Suomen taloudessa viimeisen kahden vuosikymmenen aikana on kaupan toimialojen suotuisa kehitys 1990-luvun laman jälkeen. Toimialan 1970-luvulta asti jatkunut taantuva kehitys katkesi lamaan, minkä jälkeen kaupan työntekijämäärät ovat kasvaneet tasaisesti.

Kuvio 4. *Palvelutoimialojen työllisyysosuudet vuosina 1975-2009 (SVT Kansantalouden tilinpito 2011)*

Sen sijaan monen muun palvelutoimialan työllisten määrän kasvu on hidastunut huomattavasti. Pääasiassa julkisesti tuotettujen hallinto-, koulutus- sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden työllisten määrä kasvoi vielä 1980-luvulla keskimäärin yli 2 prosentin vuosivauhtia, kun 2000-luvulla keskimääräinen vuosikasvu oli enää noin 1,2 prosenttia. Perinteisemmistä yksityisistä palvelualoista kuljetus-, varastointi- ja tietoliikennepalveluiden sekä pankki- ja vakuutuspalveluiden kasvu on ollut 2000-luvulla vieläkin hitaampaa.

Suomen taloudessa toisen maailmansodan jälkeen tapahtunut palveluvaltaistuminen ei olekaan ollut täysin suoraviivaista, vaan eri palvelutoimialojen kehitysurat ovat eronneet

selvästi toisistaan. Erilaiset tekijät, kuten kotitalouksien kulutusvoiman kasvu ja julkisen sektorin panostukset hyvinvointivaltion rakentamiseen ovat vaikuttaneet oleellisesti palvelutoimialojen merkityksen vahvistumiseen. Myös tulevana vuosikymmeninä palvelusektorin eri toimialojen kehitys tulee määrittelemään oleellisesti Suomen talouden rakennemuutosta.

Tuotanto- ja työllisyysrakenteen muutokset tulevana vuosikymmeninä

Suomen talouden rakenteellista kehitystä tarkasteltiin yksityiskohtaisesti neljän ministeriön muodostaman ”Pitkän aikavälin työvoima- ja koulutustarve-ennakoinnin tilaajakonsortion” PATKETin johdolla toteutetussa ennakoitihankkeessa, joka käynn-

nistyi vuoden 2009 alussa. Hankkeessa tuotettiin tulevaisuuden skenaarioita Suomen talouden kehityksestä, joiden vaikutuksia talouden rakenteisiin arvioitiin VATT:n laskennallisilla yleisen tasapainon malleilla. Mallilaskelmista saatuja määrällisiä ennusteita esimerkiksi toimialojen tulevaisuuden työllisyyskehityksestä hyödynnettiin edelleen eri hallinnonalojen hankkeissa. Skenaariotarkastelu ulotettiin vuoden 2010 aikana myös maakuntatasolle (ks. Ahokas ja Honkatukia 2011).

VATT:n laskennallisissa yleisen tasapainon malleissa kansantalouden tilinpidon aineistot ovat keskeisessä asemassa, sillä mallien tietokanta perustuu tilinpidon tietoihin. Tärkeimpänä osana mallien tietokantaa toimivat tarjonta- ja käyttötaulut. Niiden tietosisällön lisäksi tietokantoihin tuodaan tietoa kansantalouden sektoritilinpidosta, julkisyhteisöjen tilinpidosta sekä rahoitustilinpidosta. Aluemallin tietokannan keskeinen tietolähde on luonnollisesti aluetilinpito ja muut alueelliset kansantalouden tilinpidon satelliitit.

Laaja tietoaineisto yhdistyy laskennallisissa yleisen tasapainon malleissa talousteoriasta johdettuihin käyttäytymissääntöihin, joista muodostuu mallin toiminnallinen rakenne (ks. Honkatukia 2009a). Käytännössä laskennallinen yleisen tasapainon malli on matemaattinen malli, joka sisältää kymmeniätuhansia kysyntä- ja tarjontayhtälöitä. Näiden yhtäaikainen ratkaiseminen päivittää mallin tietokannan ja tuottaa ratkaisun seuraavalle vuodelle tai yleisesti seuraavalle ajanjaksolle. Dynaamisessa mallinnuksessa päivitetty tietokanta toimii lähtökohtana uudelle ratkaisulle, jolloin taloudellisen kehi-

tyksen polkuriippuvaisuus tulee mallinnuksessa konkreettisesti esille.

Ennakointityössä ja muissa politiikan vaikutuksia tarkastelevissa mallisovelluksissa lähdetään liikkeelle laatimalla perusura tai perusskenaario, joka toimii lähtö- ja vertailukohtana myöhemmille vaihtoehdoiksiin perustuvilla skenaarioilla (Honkatukia 2009b). Ennakointityössä perusuran määrittelyyn käytetään runsaasti historiallista tietoa sekä erilaisia ennusteita talouden keskeisistä muuttujista. Esimerkiksi PATKET-hankkeen perusurassa keskipitkän aikavälin ennusteena käytettiin valtiovarainministeriön talousennustetta (Valtiovarainministeriö 2009) ja pitkän aikavälin ennusteena Euroopan komission tuottamia AWG-laskelmia² (Euroopan komissio 2009). AWG-laskelmien pääasiallisena tavoitteena on arvioida väestön ikääntymisen vaikutuksia kansantalouden suorituskykyyn sekä julkisen talouden kehitykseen pitkällä aikavälillä.

PATKET-hankkeen perusskenaarion tavoitteena oli luoda olemassa oleviin ennusteisiin ja lähihistoriassa havaittuun kehitykseen perustuva tulevaisuudenkuva Suomen talouden rakenteellisesta kehityksestä (ks. Honkatukia ym. 2010). Erilaiset politiikka-toimet, kuten valtionhallinnon tuottavuusohjelma tai työllisyysasteen nostoon tähtäävät politiikkaohjelmat jätettiin siis huomioimatta skenaariota ja mallin perusoletuksia muodostettaessa. Tarkoituksena oli arvioida, miltä Suomen talouden rakennemuutos näyttäisi ennusteiden mukaisen talouskehityksen toteutuessa, jos mitään ei tehtäisi.

Ennakointihankkeen toisessa vaiheessa laadittiin perusskenaariolle vaihtoehtoinen

² AWG-laskelmilla tarkoitetaan EU:n ikääntymistä arvioineen työryhmän työn tuloksia.

tavoiteskenaario, jossa julkisen sektorin politiikkaohjelmien huomioonlaskemisen lisäksi mallin oletuksia tulevaisuuden kehityksestä tarkistettiin monien toimialojen vientikysynnän sekä tuottavuuskehityksen osalta (ks. Ahokas ja Honkatukia 2010, s. 3-8). Tavoiteskenaarioiden oletukset rakennettiin ennakoituihin osallistuneiden sidosryhmien kanssa käydyn dialogin pohjalta. Ministeriöiden ja alueviranomaisten hallinnoimilla ennakoituihin työryhmillä oli suuri merkitys tavoiteskenaarioiden muodostamisessa.

Perusskenaarioiden ja tavoiteskenaarioiden erot muodostuivat kohtalaisen suuriksi sekä makrotasolla että toimialatasolla, kuvaten samalla talous- ja rakennepolitiikan liikkumavaraa Suomen taloudessa. Kun perusskenaariossa talouskasvu jää 2020-luvulla noin 1,7 prosentin tasolle, kasvaa bruttokansantuote tavoiteskenaariossa samaan aikaan noin 2,3 prosentin vuosivauhtia. Keskeinen syy eroon on työllisyysasteen nousu tavoiteskenaariossa lähelle 75 prosenttia (perusskenaariossa noin 73 prosenttia). Tavoiteskenaariossa talouden käytössä on siis enemmän tuotantoräjähdysresursseja kuin perusskenaariossa.

Myös talouden kysyntärakenteet eroavat selvästi toisistaan perusskenaariossa ja tavoiteskenaariossa. Kun perusskenaariossa vientikysynnän merkitys kansantalouden kasvuun vähenee selvästi, jatkaa viennin kasvu tavoiteskenaariossa lähihistorian mukaisella uralla. Perusskenaarioon verrattuna suurempi aktiivisen työvoiman määrä riittää tavoiteskenaariossa ylläpitämään sekä menestyvää vientisektoria että vastaamaan erityisesti julkisten palveluiden kysynnän kasvun seurauksena laajenevaan kotimaiseen kysyntään.

Tavoiteskenaariossa Suomen talouden nähdään siis jatkavan edelleen vientikysyntälähtöisen kasvun tiellä. Vienti tuottaa talouteen autonomista eli kansantalouden ulkopuolella syntyvää kysyntää, joka suuntautuu erityisesti teollisuuden toimialojen valmistamiin tuotteisiin, mutta kasvavassa määrin myös palveluihin. Vientikysynnän kasvusta käynnistyy itseään vahvistava kierre, kun kysynnän kasvusta hyötyville yrityksille syntyy resursseja uudenlaisten teknologioiden ja tuotteiden kehittämiseen. Tämä puolestaan lisää edelleen yritysten kilpailukykyä maailmanmarkkinoilla ja positiivinen kumulatiivinen kehitys voimistaa itseään Verdoornin (1980) lain mukaisesti. Tavoiteuralla teollisuuden toimialojen kehitys muodostuikin huomattavasti paremmaksi kuin perusskenaariossa.

Edellä kuvattu kehitys vaikuttaa myös tuotantorakenteen muutokseen, kun teknologiset murrokset muuttavat toimialojen kilpailuasemaa kansainvälisillä markkinoilla. Tavoiteskenaariossa palveluiden viennin odotetaan kasvattavan merkitystään Suomen taloudessa tulevina vuosina, mikä omalta osaltaan voimistaa talouden palveluvaltaistumista. Palveluiden viennin arvo on lähes kaksinkertaistunut viimeisen viiden vuoden aikana (SVT, Palveluiden ulkomaankauppa 2011). Tämä tulkittiin tavoiteskenaariota muodostettaessa pysyväksi muutokseksi Suomen talouden kysyntärakenteessa. Palveluiden viennin kasvua ja rakennemuutosta analysoitaessa on myös huomioitava, että kasvava osa kansantalouden tilinpidossa teolliseksi tuotannoksi kirjautuvasta tuotannosta on palveluita, mikä entisestään kasvattaa palveluiden merkitystä tuotantorakenteessa.

Myös kotimaisen kysynnän rakenteissa tapahtuvat muutokset tulevat muokkaamaan Suomen talouden tuotantorakennetta oleellisesti tulevina vuosina. Kuten tiedetään, on ikääntyneen väestönosan kasvu Suomessa erittäin nopeaa tulevina vuosikymmeninä, minkä seurauksena hoiva- ja hoitopalveluiden kysynnän kasvu tulee jatkumaan voimakkaana. AWG-laskelmien perusteella hoiva- ja hoitopalveluiden reaalisen kysynnän oletettiin kasvavan vuosien 2010 ja 2025 välillä perusskenaariossa noin 2,5 prosentin vuosivauhtia, kun taas tavoiteskenaariossa kasvun oletettiin jäävän noin 2 prosenttiin.

Tavoiteskenaariossa kysynnän kasvua odotettiin pystyvän hillitsemään esimerkiksi siirtymällä laitoshoidosta muihin kevyempiin hoitomuotoihin ja luomalla uusia toimialan tuottavuutta parantavia palveluiden tuottamistapoja. Vaihtoehtoisten oletusten eroksi muodostui työllisten määrällä mitattuna noin 40 000 henkilöä, mikä on tulevien vuosien pienenevän työvoiman olo-

suhteissa merkittävä ero. Koska sosiaali- ja terveyspalvelut ovat hyvin työvoimavaltaisia aloja, vaatii tulevaisuudessa syntyvään palveluiden kysyntään vastaaminen kuitenkin edelleen runsaasti työpanosta. Työvoimavaltaisuudesta johtuen tuottavuuden kasvun mahdollisuuksiin näillä aloilla onkin suhtauduttava varauksin.

Ennakointityön perusskenaariossa ja tavoiteskenaariossa tuotanto- ja työllisyysrakenteen kehitys eroavat toisistaan selvästi (taulukko 1). Perusskenaariossa talouden rakennemuutos näyttää lukkiutuvan vuoden 2008 aikana kärjistyneen finanssikriisin jälkeiseen tilanteeseen, jos arvio perustetaan eri toimialaryhmien arvonlisäysoosuuksien muutokseen (tuotantorakenne). Sen sijaan työllisyysosuuksien perusteella Suomen talouden palveluvaltaistuminen näyttää edelleen jatkuvan ja jopa voimistuvan. Tämän kehityksen taustalla on ennen kaikkea sosiaali- ja terveyspalveluiden työvoiman kysynnän nopea kasvu tulevina vuosina.

Taulukko 1. Tuotanto- ja työllisyysrakenteen kehitys ennakkoinnin perusskenaariossa ja tavoiteskenaariossa vuosien 2010 ja 2025 välisenä aikana (VATT)

Perusskenaario				Tavoiteskenaario			
Tuotantorakenne				Tuotantorakenne			
	Alkutuo- tanto	Jalostus	Palvelut		Alkutuo- tanto	Jalostus	Palvelut
2010	2,7	28,5	68,8	2010	2,8	28,8	68,4
2011	2,6	28,8	68,6	2011	2,7	29,0	68,3
2012	2,6	29,0	68,4	2012	2,8	29,4	67,8
2013	2,7	29,2	68,1	2013	2,8	29,8	67,3
2014	2,7	29,5	67,9	2014	2,9	30,2	66,9
2015	2,6	29,7	67,6	2015	2,9	30,6	66,5
2016	2,6	29,7	67,7	2016	2,9	30,8	66,3
2017	2,6	29,6	67,8	2017	2,9	31,0	66,1
2018	2,6	29,6	67,9	2018	2,9	31,2	65,9
2019	2,6	29,5	68,0	2019	2,9	31,4	65,7
2020	2,5	29,4	68,1	2020	2,9	31,6	65,5
2021	2,5	29,3	68,2	2021	3,0	31,8	65,3
2022	2,5	29,2	68,4	2022	3,0	31,9	65,1
2023	2,4	29,0	68,5	2023	3,1	32,1	64,9
2024	2,4	28,9	68,7	2024	3,1	32,2	64,7
2025	2,4	28,7	68,9	2025	3,1	32,3	64,5
Työllisyysrakenne				Työllisyysrakenne			
	Alkutuo- tanto	Jalostus	Palvelut		Alkutuo- tanto	Jalostus	Palvelut
2010	5,0	24,4	70,7	2010	5,0	24,8	70,2
2011	4,9	24,3	70,9	2011	4,8	24,7	70,5
2012	4,8	24,2	71,0	2012	4,7	24,7	70,6
2013	4,8	24,1	71,1	2013	4,6	24,8	70,6
2014	4,8	24,0	71,3	2014	4,5	24,8	70,6
2015	4,7	23,9	71,4	2015	4,4	24,9	70,7
2016	4,7	23,5	71,8	2016	4,3	24,7	71,0
2017	4,6	23,2	72,2	2017	4,2	24,5	71,3
2018	4,6	22,9	72,6	2018	4,1	24,3	71,6
2019	4,5	22,6	72,9	2019	4,0	24,1	71,9
2020	4,5	22,2	73,3	2020	4,0	23,9	72,2
2021	4,4	21,9	73,7	2021	3,9	23,7	72,4
2022	4,4	21,6	74,0	2022	3,8	23,5	72,7
2023	4,3	21,3	74,4	2023	3,7	23,2	73,0
2024	4,3	20,9	74,8	2024	3,6	23,0	73,3
2025	4,2	20,6	75,2	2025	3,6	22,8	73,7

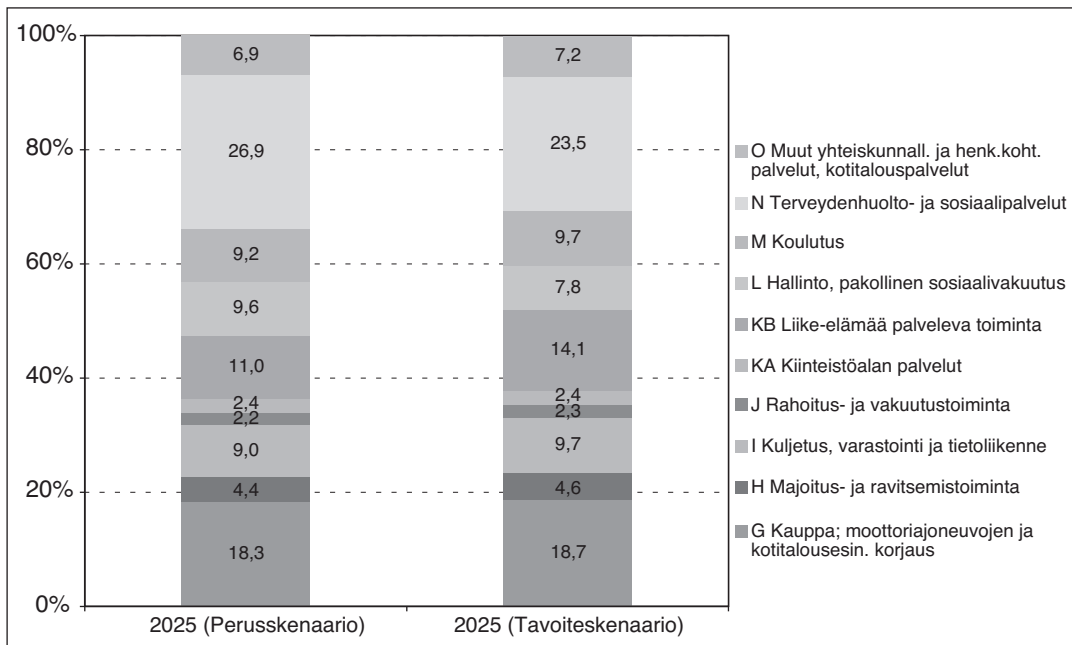
Sosiaali- ja terveystalouden kysynnän kasvu ja näitä palveluja tuottavien toimialojen työvoiman kysynnän lisääntyminen näyttävätkin siirtävän perusskenaariossa työvoimaa jalostuksen toimialoilta palveluihin. Tämä on mahdollista, koska monilla teollisuuden toimialoilla tuottavuuskehitys jatkuu voimakkaana vielä 2020-luvullakin. Perusskenaariossa jalostuksen toimialojen kasvun rajoitteeksi asettuikin vientikysynnän riittämättömyys. Kun tavoiteskenaariossa teollisuuden vientinäköymiä parannettiin, myös talouden rakennekehitys muodostui toisennäköiseksi.

Tavoiteskenaariossa jalostuksen osuus kokonaistuotannosta palaa globaalin finanssikriisin jälkeen kasvu-uralle ja saavuttaa 2020-luvulla kriisiä edeltäneen tason. Jalostuksen toimialojen menestys vaikuttaa positiivisesti alkutuotannon toimialoista erityisesti metsätalouteen, minkä seurauksena myös alkutuotannon osuus kokonaisarvon-

lisäyksestä kasvaa tulevina vuosina. Koska tavoiteskenaariossa julkisten palveluiden kysyntä on selvästi perusskenaariota vähäisempää, muodostuu palveluiden tuotantosuuden kehitys laskevaksi, vaikka yksityisten palveluiden ja erityisesti liike-elämän palveluiden kasvu on tavoiteuralla selvästi perusskenaariota parempaa.

Työllisyysrakenteen odotetaan kehittyvän kuitenkin tavoiteskenaariossa samansuuntaisesti kuin perusskenaariossa, sillä arvonlisäyksen kasvu alkutuotannossa ja jalostuksessa ei välity täysimääräisesti työllisyyden kasvuun. Näiden toimialaryhmien kasvun taustalla onkin ensisijaisesti nopea tuottavuuskehitys, joka toisaalta tuottaa toimialoille kilpailuetua, mutta toisaalta laskee toimialojen työvoiman tarvetta. Ennakointityössä toteutetun skenaariotarkastelun perusteella on siis syytä olettaa palvelutoimialojen merkityksen kasvavan Suomen taloudessa tulevinakin vuosikymmeninä.

Kuvio 5. Eri toimialojen osuudet palvelusektorin työllisistä vuonna 2025 ennakkoinnin perusskenaariossa ja tavoiteskenaariossa (VATT)

Kuten skenaarioiden lähtökohdista ja tausta-oletuksista voidaan päätellä, eroa palveluiden toimialaryhmän sisäinen rakennekehitys selvästi perus- ja tavoiteskenaariossa (kuvi 5.). Merkittävimmät eroavaisuudet liittyvät sosiaali- ja terveyspalveluiden, julkisen hallinnon ja sosiaalivakuutuspalveluiden sekä liike-elämän palveluiden kehitykseen. Hallintopalveluiden työllisten määrän vähenemiseen vaikuttaa tavoiteskenaariossa huomioitu valtionhallinnon tuottavuusohjelma sekä kuntarakenteeseen vaikuttavat suunnitteilla olevat politiikkatoimet. Edellä käsitellyt sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden kysynnän tausta-oletukset selittävät kyseisten toimialojen perusskenaariota mallillisemmän työllisyyden kasvun tavoiteskenaariossa.

Liike-elämän palveluiden perusskenaariota suotuisampaa kehitystä tavoiteskenaariossa selittää ennen kaikkea muutamien palvelutoimialojen tulevaisuuden vientiky-syntää koskeviin oletuksiin tehdyt muutokset. Kuten todettua, palveluiden osuuden vaihtotaseessa odotetaan jatkavan kasvuun myös tulevaisuudessa. Toinen selittävä tekijä liike-elämän palveluiden työllisten määrän suotuisammalle kehitykselle tavoiteskenaariossa on sosiaali- ja terveyspalveluiden työllisten määrän hitaampi kasvu. Monet liike-elämän palveluiden työpaikat ovat nimittäin substituutteja sosiaali- ja terveyspalveluiden työpaikoille, joiden määrän väheneminen tarkoittaa siten liike-elämän palveluiden käyttöön tarjolla olevan työvoiman kasvua.

Johtopäätökset

Talouden rakennemuutos on jatkuvasti käynnissä oleva prosessi, jonka taustalla vaikuttavat erityyppiset yhteiskunnalliset – sekä kansalliset että globaalit – kehityskulut. Toimialarakenteen muutos tapahtuu yleensä hitaasti, minkä vuoksi sen havaitseminen ja analysointi vaativat oikeanlaisia työkaluja. Tässä artikkelissa Suomen talouden rakennemuutosta on tarkasteltu kansantalouden tilinpidon sekä laskennallisten yleisen tasapainon mallien tuottaman tiedon avulla.

Artikkelissa toteutetun tarkastelun perusteella näyttää siltä, että palveluvaltaistuminen jatkuu Suomen taloudessa myös tulevana vuosikymmeninä. Lähihistoriassa havaittu kehitystrendi, jossa liike-elämän palvelut sekä sosiaali- ja terveystaloudet kasvattavat merkitystään Suomen taloudessa, ei näytä menettävän voimaansa tulevaisuudessa. Suomen väestörakenteen sekä palvelutoimialojen kysyntärakenteen muutos ovat tärkeimmät taustatekijät palvelutoimialojen laajentumisessa. Palveluiden vienti ja julkisen kysynnän kehitys ovat tärkeässä asemassa myös palvelusektorin sisäisessä rakennemuutoksessa.

Koska tulevaisuus on aina epävarma, on tulevaisuuden rakennemuutosta ennakoivassa työssä käytävä läpi useita mahdollisia skenaarioita. Näin on tehty neljän ministeriön muodostaman tilaajakonsortion hallinnoimassa ennakoitihankkeessa, jossa tuotettuihin arvioihin Suomen talouden kehityksestä tässä artikkelissa esitetyt tulevaisuudenkuvat perustuvat. Skenaariotyö ja siihen perustuvat mallitarkastelut ovat erinomainen tapa hahmottaa tulevaisuuden rakennemuutosta. Mitä laajemmin eri kehitysvaihtoehtoja on kartoitettu sitä paremmat ovat valmiudet ohjata tulevaisuuden rakennemuutosta haluttuun suuntaan.

Epävarmuus tarkoittaa kuitenkin myös sitä, että jo vuosikymmenen päähän ulottuvat skenaariot voivat jättää huomioimatta sellaisia kehityskulkuja, jotka lopulta tulevat määrittelemään keskeisesti talouden rakenteellista kehitystä. Esimerkiksi sähköteknisen teollisuuden voimakasta kasvua 1990-luvun lopulla lienee ollut vaikea ennakoida vielä 1990-luvun alussa, vaikka tietysti tämän kehityksenkin siemenet olivat kylvetty jo aikaisempina vuosikymmeninä. Käynnissä olevien kehityskulkujen tunnistaminen onkin keskeinen osa rakennemuutoksen analyysia ja tulevaisuuden rakennemuutoksen ennakoitua.

Lähteet

- Ahokas J. & Honkatukia J. (2010) Poliittikatoimien vaikutukset työvoiman tarpeeseen Suomen taloudessa 2010–2025. VATT Tutkimukset 161. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki.
- Ahokas J. & Honkatukia J. (2011) Työvoiman tarve Suomen maakunnissa vuosina 2008–2025. VATT Tutkimukset. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki. Tulossa toukokuussa 2011.
- Dixon R.J. & Thirlwall A.P. (1975) A model of regional growth differentials along Kaldorian lines. *Oxford Economic Papers* 27, 201–221.
- Euroopan Komissio (2009) The 2009 ageing report: Economic and budgetary projections for the EU-27 member states (2008–2060). *European Economy News* 2/2009.
- Hjerppe, R. & Vartia, P. (2002) Talouden kasvu ja rakennemuutos 1986–2000. Teoksessa H, Loikkanen, J. Pekkarinen, & P. Vartia (toim.) *Kansantaloutemme - rakenteet ja muutos*. Helsinki Taloustieto Oy, 9–53.

- Hjerpe, R. (1996) Finland's Historical National Accounts 1860–1994 – Calculation Methods and Statistical Tables. Suomen historian julkaisuja 24. Jyväskylän Yliopiston historian laitos. Jyväskylä.
- Honkatukia J. (2009a) VATTAGE – A Dynamic, Applied General Equilibrium Model of The Finnish Economy. Research Reports 150. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki.
- Honkatukia, J. (2009b) Yleisen tasapainon mallien käyttö työllisyyden kehityksen ennakoinnissa ja talouspolitiikan vaikutusten analysoinnissa. Työpoliittinen Aikakauskirja 1/2009.
- Honkatukia J., Ahokas J. & Marttila K. (2010) Työvoiman tarve Suomen taloudessa vuosina 2010–2025. VATT Tutkimukset 154. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki.
- Kaldor N. (1957) A model of economic growth. *Economic Journal* 67 (268), 591–624.
- Kaldor, N. & Mirrlees, J. A., 1962 A New Model of Economic Growth. *Review of Economic Studies* 29, 174–92.
- Suomen virallinen tilasto (SVT) (2011) Kansantalouden tilinpito [verkojulkaisu]. 2010. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 4.5.2011]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/vtp/2010/vtp_2010_2011-03-01_tie_001_fi.html.
- Suomen virallinen tilasto (SVT) (2011) Palvelujen ulkomaankauppa [verkojulkaisu]. 2009. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 4.5.2011]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/pul/2009/pul_2009_2011-01-18_tie_001_fi.html.
- Valtiovarainministeriö (2009) Taloudellinen katsaus, syyskuu 2009. Taloudelliset ja talouspoliittiset katsaukset, 32a/2009. Helsinki.
- Verdoorn P.J. (1980) Verdoorn's Law in Retrospect: A Comment. *The Economic Journal* 90 (358), 382–385.

Metsäalan rakennemuutos työvoiman näkökulmasta

Johanna Alatalo¹ – Heikki Räisänen² – Mika Tuomaala³

Metsäteollisuuden suuret irtisanomiset ovat leimanneet rakennemuutoskeskustelua yleensä sekä kuvaa siitä, millaista työvoiman kysyntä ja työttömyys metsäalalla on ollut. Tämä on ollut perusteltua sekä siksi, että ala on Suomelle niin merkittävä sekä siksi, että erilaisista syistä johtuvat rakennemuutokset ovat metsäteollisuudessa alkaneet jo melko kauan sitten. Metsäteollisuudessa tapahtui vahva teknologiaan liittyvä rakennemuutos jo 1980-luvun lopulla (Sauramo ja Maliranta 2010). 2000-luvulla puolestaan metsäteollisuudessa on ollut meneillään sekä kansainväliseen kustannuskilpailukykyyn (Ahveninen ym. 2008) ja toisaalta muuttuneeseen kysyntärakenteeseen liittyviä rakennemuutoksia että toimialan ja –muun

teollisuuden tapaan – toimipaikkojen väliin kannattavuuseroihin liittyviä rakennemuutoksia. Samaan aikaan metsäteollisuuden rakennemuutosten kanssa myös muussa metsätaloudessa ja taloudessa ylipäätään on tapahtunut rakenteellisia työvoiman kysynnän ja tarjonnan muutoksia, jotka kuitenkin usein ovat olleet vähemmän näkyviä.

Tässä artikkelissa tarkastellaan työvoiman kysynnän ja tarjonnan rakenteessa tapahtuneita muutoksia metsäalan ammateissa. Artikkelin perustuu laajempaan metsäalan työvoimatilannetta käsittelevään analyysiin (Alatalo – Räisänen – Tuomaala 2011). Näkökulmana on metsäalan ammatteihin kytkeytyvä työvoiman kysynnän, tarjonnan ja näiden yhteensopivuuden muuttuminen.

¹ Johanna Alatalo, VTL, neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö

² Heikki Räisänen, VTT, dosentti, tutkimusjohtaja, työ- ja elinkeinoministeriö

³ Mika Tuomaala, HM, neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö

Metsäammatit käsittävät paitsi erilaisia massa- ja paperityön ammatteja, myös puutyön, metsätyön ja biologian alaan kuuluvan työn ammatteja. Toisaalta tarkastelun ulkopuolelle jäävät sellaiset ammattinimikkeet, jotka eivät suoraan viittaa metsäalaan, vaikka metsäklusterilla on runsaasti muitakin kuin metsäalan ammattinimikkeillä työskenteleviä. Esimerkiksi metsäteollisuudesta irtisanotuista melko suuri osa on ollut muita kuin erilaisia metsäalan ammattinimikkeillä työskennelleitä. Vaikka artikkelin näkökulma on laajempi kuin massa- ja paperityön ammattien tarkastelu, on näiden ammattien tarkastelu ilman muuta keskeistä myös tässä artikkelissa. Siksi artikkelissa tarkastellaan myös paperitehtaiden sulkemisen paikallisia työttömyysvaikutuksia.

Rakennemuutoksen ja suhdanteiden rooli alan työttömyydessä

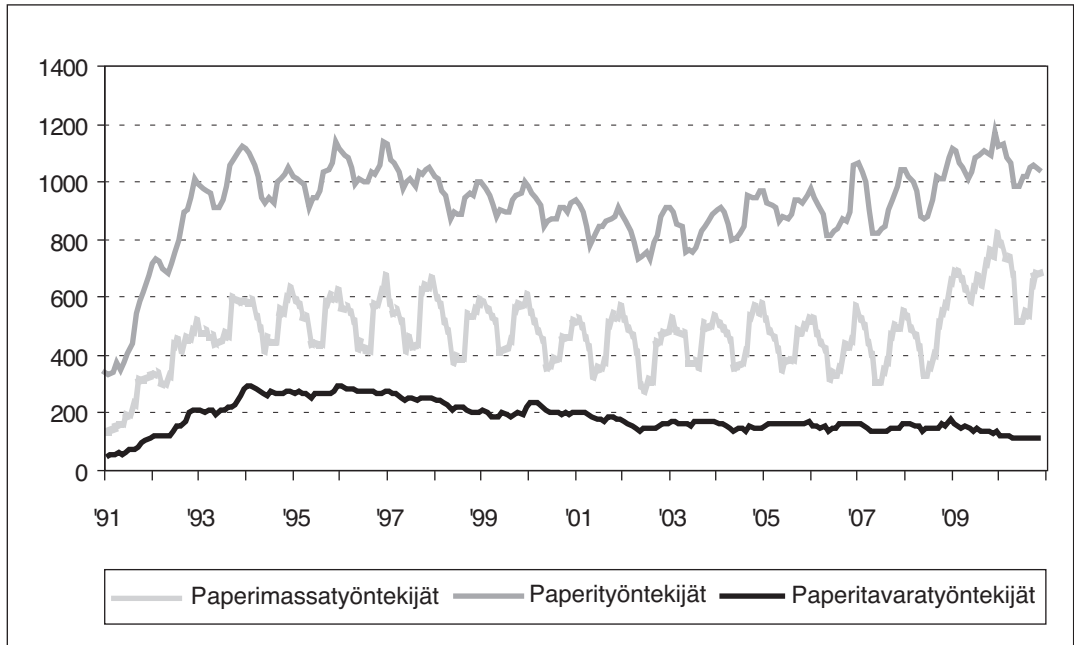
Samaan aikaan metsäteollisuuden rakennemuutosten kanssa on vaikuttanut vuoden 2009 taantuma ja on jossain määrin vaikea erottaa sitä, mikä osa metsäteollisuuden työvoiman kysynnän muutoksista ja työttömyydestä selittyy rakennemuutoksella ja mikä taas taantumalla. Myrskylän (2010, 44) mukaan taantuma näkyi työttömyyden kasvuna etenkin teollisuudessa. Kuitenkin tuotannon

supistuminen eri teollisuuden toimialoilla vaihteli. Malirannan ym. (2011) mukaan tuotannon supistuminen taantumana aikana oli kaikkein voimakkainta sähkötekniikassa teollisuudessa – jossa myös on ollut piirteitä samanaikaisesta suhdanne- ja rakennekriisistä. Kaiken kaikkiaan vuoden 2009 taantuma vaikutti huomattavasti voimakkaammin viennin ja teollisuustuotannon supistumiseen kuin työllisyyden supistumiseen.

Seuraavista työttömien määrien pitkistä aikasarjoista näkee sen, kuinka eri tavoin 1990-luvun lama ja vuoden 2009 taantuma heijastuivat työttömyyteen. Kuvioon on valittu paperi- ja massatyöntekijöiden työttömyyden kehitys. Eräissä muissa metsäalan ammateissa (metsätyöntekijät ja puutavara-työntekijät) 1990-luvun laman vaikutus työttömyyteen oli alla olevia kuvioita selvästi dramaattisempi, mutta laman jälkeen selvästi laskeva. Vuoden 2009 taantumassa näissä ammateissa työttömien laskeva trendi katkesi, mutta työttömien määrä nousi lopulta vain vähän (Alatalo ym. 2011).

Alla olevasta kuviosta nähdään jyrkkä työttömyyden nousu 1990-luvun lamassa ja sen hyvin hidas (muita metsäalan ammatteja hitaampi) palautuminen. Samoin kuviosta nähdään työttömyyden kasvu 2009 taantumassa – etenkin paperimassatyöntekijöiden kohdalla – mutta kuitenkin pienempänä kuin 1990-luvulla.

Kuvio 1. Paperi- ja massatyöntekijöiden työttömien määrä vuosina 1991-2010

Lisäksi kuviosta nähdään, että paperi- ja massatyöntekijöiden työttömien määrä itse asiassa ei palautunut 1990-luvun lamaa edeltäneelle tasolle. Vaikka 1990-luvun lama aiheutti myös työttömyyden pitkittymistä ja muuttumista rakenteelliseksi, kyse ei kuitenkaan ole vain siitä, että työttömyys olisi laman seurauksena jäänyt pysyvästi korkeaksi näissä ammateissa. Ottaen huomioon sen, että metsäteollisuus on kohdannut monia erilaisia rakenteellisia muutoksia parin viimeisen vuosikymmenen aikana, työttömyys ei kuitenkaan ole niiden seurauksena dramaattisesti kasvanut. Pikemminkin työttömien määrä yllä olevassa kuviossa on 1990-luvun laman jälkeen ollut melko stabiili, joskin trendi on ollut loivasti nouseva. Samanaikaisesti erilaisten rakennemuutosten kanssa työmarkkinoilla on ollut paljon

dynamiikkaa myös metsäteollisuuden ammateissa. Työttömäksi jääneitä on työllistynyt, tuotantolaitoksia on suljettu ja uusia avattu sekä rakenteellisten muutosten että suhdanteiden vuoksi.

Esimerkiksi paperityöntekijöiden osalta voi yllä olevaa kuvioita tulkita niin, että työttömien määrä alkoi hitaasti nousta jo 2000-luvun alussa, selvästi ennen taantumaa. Paperimassatyöntekijöiden työttömyys kasvoi selvemmin taantumien aikana, kun taas paperitavaratyöntekijöiden työttömyydessä taantuma ei juuri näy.

Metsäteollisuuden rakennemuutos on myös koko 2000-luvun merkinnyt tuottavuutta ja kannattavuutta parantavia toimia. Samalla ne ovat merkinneet irtisanomisia etenkin massa- ja paperiteollisuudessa. Aivan viimeaikaisten uutisten valossa uudis-

tukset ovat alkaneet tuottaa tulosta. ETLAn suhdannekuvien perusteella paperiteollisuuden kannattavuus sekä toimintaylijäämällä että käyttökatteella mitattuna on kääntynyt nousuun jo vuonna 2009 (<http://www.etla.fi/suhdanne/Png/ade09a.png>). Mikäli kannattavuus myös hiukan pidemmällä aikavälillä kasvaa, on mahdollista, että rakennemuutos ei jatku yhtä rajuna kuin se on 2000-luvulla ollut. Yleinen näkemys kuitenkin on, että metsäteollisuuden rakennemuutos – tavalla tai toisella – tulee jatkumaan. Muutoksista huolimatta massa- ja paperiteollisuus tulee olemaan merkittävä toimiala Suomessa, samalla kun etsitään uusia tuotteita ja uusia puunkäytön muotoja (Hetemäki ja Hänninen 2009). Metsäteollisuuden uudistumisen lisäksi etsitään samalla laajemmin metsäalan tai metsäklusterin uusia mahdollisuuksia.

Metsäalan arvioissa korostetaan metsäalan tarvetta uudistua. Hetemäki ja Hänninen (2009) arvioivat niin massa- ja paperiteollisuuden kuin puutuoteteollisuuden näkymiä ja uusien tuotteiden merkitystä. Työ- ja elinkeinoministeriön metsäalan strategisessa ohjelmassa (MSO) metsäalan tulevaisuuden kannalta keskeistä on ensinnäkin nykytuotannon kilpailukyvyn turvaaminen, toiseksi uuden kasvun lähteet (uusiutuva energia ja biopolttoaineet, uusiutuvat puukuidut, nanokuitutuotteet, palveluiden tuotteistaminen) sekä kolmanneksi puurakentaminen ja puutuotteet. Näistä esimerkiksi puurakentamiseen liittyvät ammatit ovat aineistomme ulkopuolella, samoin kuin uusiin metsäteollisuuden tuotteisiin liittyvät ammatit. Osa metsäalan rakennemuutoksessa työttömäksi

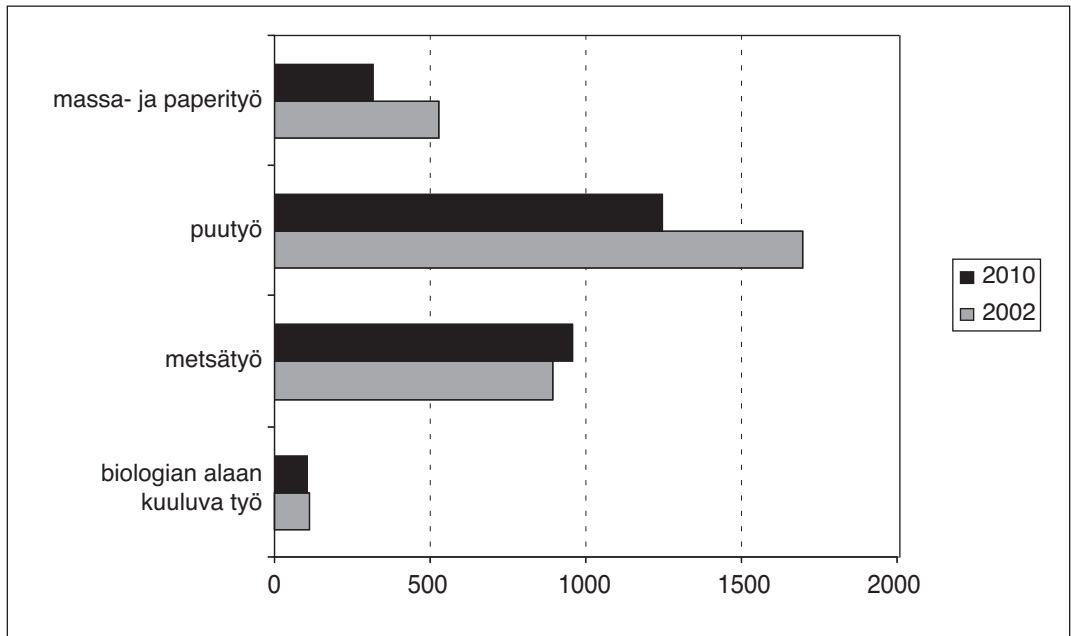
jääneistä tai jäävistä voi siirtyä metsäalalla uusiin työtehtäviin. Samalla nämä uudet alat kuitenkin tarvitsevat myös uudenlaisen koulutuksen omaavia työntekijöitä.

Metsäammattien kysyntärakenteen muuttuminen

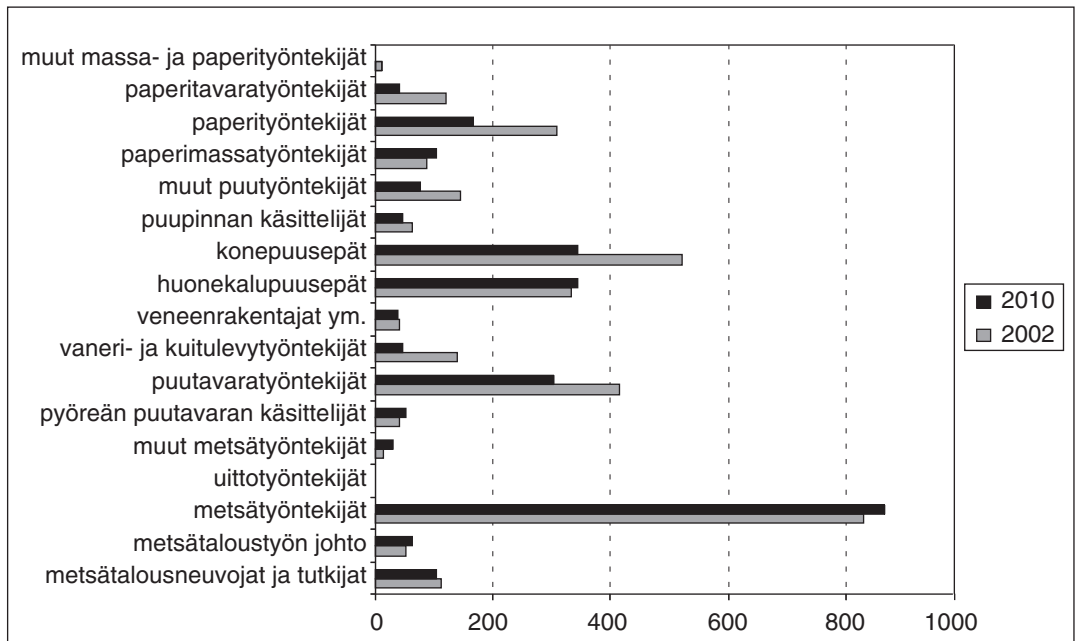
Metsäammattien osuus kaikista avoimista työpaikoista julkisessa työväilytyksessä on supistunut vuoden 2002 1,7 %:sta vuoden 2010 1 prosenttiin. Puutyö on suurin alan ammattiryhmistä, jonka jälkeen tulee metsätyö, paperi- ja massatyöhön rekrytointi julkisessa työväilytyksessä on ollut jo selvästi vähäisempää. Kaikkein pienin ammattiryhmä metsäammateissa on biologian alaan kuuluva työ, johon kuuluvat käytännössä vain metsätalousneuvojat ja -tutkijat. Kokonaisuutena metsäalan työvoiman kysyntä laski v. 2009 julkisessa työväilytyksessä 51 % edellisen vuoden tasosta. Vuonna 2010 elpyminen oli varsin voimakasta, sillä metsäalan ammateissa rekrytointi-ilmoitukset kasvoivat 43 % edelliseen vuoteen nähden. Kasvua oli eniten puutyössä (+54 %) ja siten metsätyössä (+44 %), mutta myös massa- ja paperityössä kysyntä (+25 %) toipui suotuisasti. Ainoastaan biologian alaan kuuluvassa työssä eli käytännössä metsätalousneuvojien ja -tutkijoiden ammattiryhmässä oli 2 % laskua vuoteen 2009 nähden.

Ammattiryhmien tasolla niin metsätyöntekijöiden kuin puutavaratyöntekijöidenkin ammattiryhmissä tapahtui huomattavan voimakasta kysynnän kasvua vuonna 2010 edellisen vuoden tasoon nähden.

Kuvio 2. Työpaikkailmoitusten määrä julkisessa työnvälityksessä metsäalan pääammattiryhmissä v. 2002 ja 2010

Kuvio 3. Työpaikkailmoitusten määrä julkisessa työnvälityksessä metsäalan ammattiryhmissä (3-numerotaso) v. 2002 ja 2010

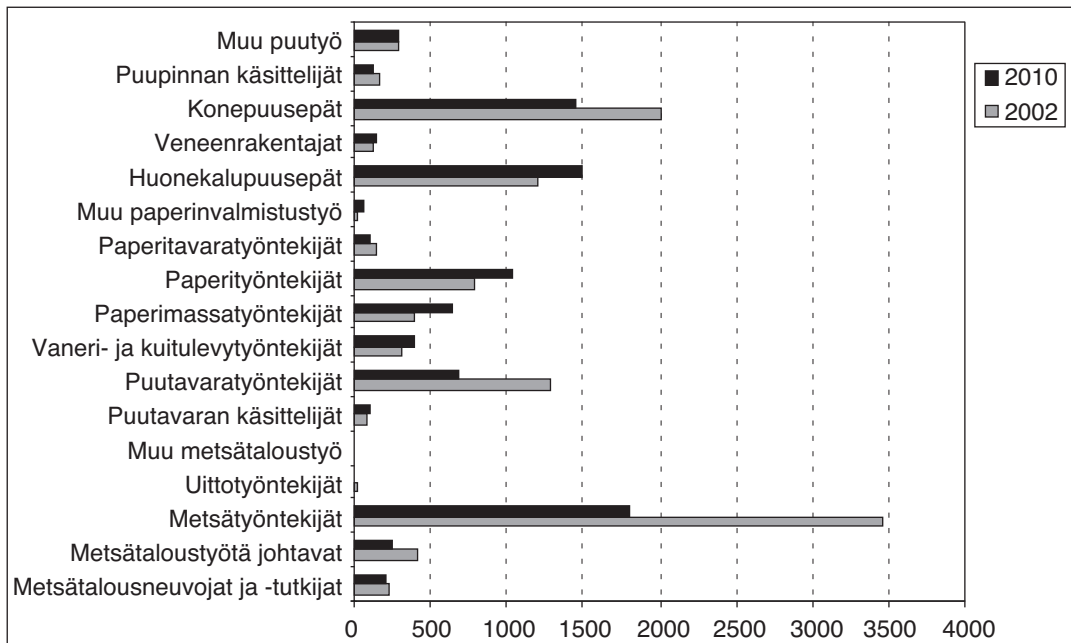

Muutoksista vuosien 2002 ja 2010 välillä on suoraan vaikea arvioida, mikä osa muodostuu suhdanneluontoisista heilahteluista ja mikä rakenteellisesta muutoksesta. Esimerkiksi metsätyöntekijöiden kysynnän kasvu v. 2010 voi selittyä ajankohtaisilla tekijöillä, kuten myrskytuhoilla. Puutavara- ja kuitulevytyöntekijöillä kysyntä näyttää olevan laskussa, samoin paperityöntekijöillä ja paperitavaratyöntekijöillä. Kokonaisuutena myös puusepänteollisuuden työvoiman kysyntä on laskusuunnassa. Ehkä yleistäen voisi sanoa, että puun hankinnan ja korjuun puolella työvoiman kysyntä on pysynyt korkeana, sen sijaan sekä puusepänteollisuuden että paperiteollisuuden työvoiman kysyntä on laskussa.

Työttömyyden rakenne metsäammateissa

Seuraavassa kuviossa katsotaan työttömyyttä metsäalan ammattiryhmissä vuosina 2002 ja 2010. Kumpaakin vuotta voi suhdannemielissä luonnehtia ns. normaalivuodeksi. Kuvioista nähdään, että joissakin ammattiryhmissä työttömiä on 2010 ollut jonkin verran enemmän kuin vuonna 2002, mutta oikeastaan missään ammattiryhmässä muutokset eivät ole olleet dramaattisia. Huomiota kiinnittää pikemminkin se, että joissakin ammattiryhmissä työttömien määrä vuonna 2010 on ollut selvästi alhaisempi kuin 2002. Näin on ollut etenkin metsätyöntekijöiden ja myös puutavaratyöntekijöiden ja konepuuseppien kohdalla.

Kuvio 4. Työttömät ammattiryhmittäin v. 2002 ja 2010, henkilöä.

Toisin kuin metsätyössä ja puutavaratyössä, erilaisissa paperin tuotantoon liittyvissä ammateissa työttömyys on pikemminkin kasvanut 2000-luvulla. Muutokset eivät liity vain vuoden 2009 taantumaa, vaan koko 2000-luvun meneillään olleeseen metsäteollisuuden rakennemuutokseen. Metsäteollisuudessa on ollut meneillään sekä kansainväliseen kustannuskilpailukykyyn ja toisaalta muuttuneeseen kysyntärakenteeseen liittyviä rakennemuutoksia että toimialan ja toimipaikkojen sisäisiin kannattavuuseroihin liittyviä rakennemuutoksia. Toisaalta muutokset paperi- ja paperimassatyöntekijöiden työttömien määrässä vuodesta 2002 vuoteen 2010 eivät ainakaan toistaiseksi ole olleet aivan niin dramaattisia kuin voisi olettaa. Itse asiassa koko metsäalaa ajatellen työttömiä on monissa muissa ammattiryhmissä ollut selvästi enemmän kuin paperityössä.

Paperityöntekijöiden työttömyyteen liittyy kuitenkin muita tekijöitä, jotka tekevät siitä jossain määrin ongelmallisen. Keskustelua metsäalan työttömyydestä ovat leimanneet juuri metsäteollisuuden irtisanomiset. Samalla huomiota on kiinnitetty siihen, että massa- ja paperiteollisuudesta irtisanotut ovat usein ikääntyneitä ja aika monen pohjakoulutus on matala. Pidemmässä analyysipaperissa (Alatalo ym. 2011) on tarkasteltu työttömien ikärakennetta ja koulutustasoa sekä työttömyyden kestoa sekä metsäammateissa että verrattuna muihin työttömiin.

Analyysin (emt.) perusteella voi tehdä useita johtopäätöksiä. Ensinnäkin kun verrataan kaikkia metsäalan työttömiä muihin työttömiin, nähdään, että metsäalan työttömien ikärakenne painottuu muita työttömiä enemmän ikääntyneisiin ja etenkin 55–59-vuotiaisiin. Työttömien ikärakenne

eri metsäalan ammattiryhmissä on kuitenkin hyvin erilainen. Huonekalupuuseppien työttömyys painottuu hyvin vahvasti nuoriin ikäryhmiin ja jossain määrin näin on myös konepuuseppien osalta. Sen sijaan työttömät metsätyöntekijät ja paperityöntekijät ovat ikääntyneitä. Yllättävänä sen sijaan voi pitää sitä, että – toisin kuin työttömien paperityöntekijöiden kohdalla – työttömissä paperimassatyöntekijöissä on paitsi ikääntyneitä työttömiä, myös melko paljon nuorimpia ikäryhmiä. Itse asiassa ikärakenne tässä ammattiryhmässä oli lievästi U-käyrää muistuttava.

Toinen päätelmä liittyy työttömyyden kestoon. Metsäteollisuuden irtisanomisten yhteydessä huolena on ollut juuri se, että yleisesti ikääntyneiden irtisanottujen on todettu olevan vaikea työllistyä. Aineiston perusteella kuitenkin – kun katsotaan kaikkia metsäalan ammatteja – työttömyyden kesto ei paljoa poikkea kaikkien työttömien työttömyyden kestosta. Erot työttömyyden kestossa eri metsäalan ammattiryhmissä ovat kuitenkin suuria. Yllättävää ei ole se, että huonekalupuuseppien ja konepuuseppien työttömyyden kesto ei juuri poikkea muista työttömistä. Työttömien ikärakenne näissä ammattiryhmissä painottui parhaassa työiässä oleviin ja he näyttävät työllistyvän kohtuullisen hyvin. Vahvimmin työttömyyden pitkittyminen näytti liittyvän työttömiin paperityöntekijöihin – vahvemmin kuin paperimassatyöntekijöihin. Osin tämän voi arvella liittyvän juuri ikärakenteeseen. Eri-tyyppisen yllättävää aineistossa kuitenkin oli se, että vaikka työttömien metsätyöntekijöiden ikärakenne painottui hyvin vahvasti vanhimpiin ikäryhmiin, tässä ammattiryhmässä työttömyyden kesto painottui melko

lyhytkestoiseksi. Pelkästään ikä ei siis selitä työttömyyden pitkittymistä – tai sitä, että ikääntyminen ei kaikissa ammattiryhmissä liittynytään pitkittyvään työttömyyteen.

Empiirisestä tutkimuksesta löytyy kuitenkin paljon viitteitä siitä, että ikä vaikuttaa – useiden eri mekanismien kautta – myös työttömäksi jääneen työllistymistodennäköisyyteen. Vaikka empiiristä tutkimusta ei olekaan tehty juuri metsäalan työttömyyteen liittyen, kuvaavat tulokset yleisesti erilaisia ikääntyneiden työllistymistä heikentäviä tekijöitä. Mahdollisuus työttömyyseläkkeeseen voi alentaa työnetsintäintensiteettiä ja sitä kautta alentaa työllistymistodennäköisyyttä. Kyyrän ja Ollikaisen (2006) mukaan joka toinen laajennetun päivärahoituksen parissa ollut 53–54-vuotias oli käytännössä passiivinen työnhakija. Toisaalta ikä voi vaikuttaa myös työnantajien halukkuuteen rekrytoida ikääntyneitä työntekijöitä. Hakola ja Uusitalo (2005) tutkivat kahta eläkejärjestelmän piirrettä, jotka heidän mukaansa ovat saattaneet vaikuttaa työnantajien halukkuuteen rekrytoida ikääntyneitä työntekijöitä. Ensimmäinen oli työeläkevakuutusmaksujen ikäriippuvuus (suurissa ja keskisuurissa yrityksissä) ja toinen erilaisten varhaiseläkkeiden – erityisesti työttömyyseläkkeen omavastuu (työnantajat maksavat osan en-

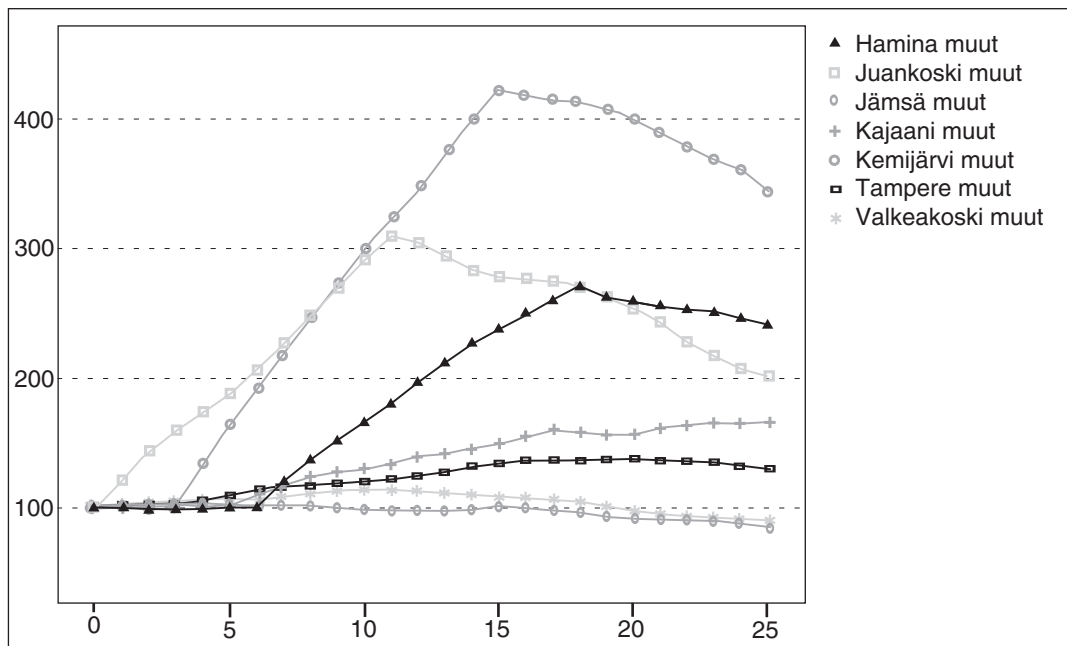
tisten työntekijöidensä työttömyys- ja työkyvyttömyyseläkkeistä). Molemmat tekijät voivat olla ikääntyneen työttömän rekrytointia vähentäviä tekijöitä. Jälkimmäinen kuitenkin voi toisaalta laskea ikääntyneiden irtisanomisriskiä ja työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisen riskiä.

Työttömyyden kehitys alueilla, jossa on suljettu paperitehtaita

Seuraavassa tarkastellaan, miten tehtaan sulkeminen on näkynyt työttömien määrissä alueilla, joissa on vuoden 2008 aikana suljettu massa- ja paperiteollisuuden tehdas. Vuonna 2008 tuotanto päättyi Summan paperitehtaassa, Lielahden kemihierretehtaassa, Jämsänkosken paperitehtaassa, Kemijärven sellutehtaassa, Kajaanin paperitehtaassa, Juankosken kartonkitehtaassa ja Tervasaaren sellutehtaassa.

Selvimmän vuonna 2008 tehdyt massa- ja paperitehtaiden lopetukset ovat lisänneet alan työttömyyttä Kemijärvellä, Juankoskella ja Haminassa. Suurilla paikkakunnilla, kuten Tampereella, ei yhden paperitehtaan sulkeminen ole juurikaan heijastunut alan työttömyyteen.

Kuvio 5. Paperitehtaiden sulkemisen vaikutus paperinvalmistusalan ammattien työttömyyteen tehdaspaikkakunnilla 0-25 kk sulkemisesta, liukuvaan 12 kk keskiarvoon perustuva indeksi (indeksi sulkemiskuukautena = 100)

Oheisessa kuviossa on normeerattu kaksi asiaa: tehtaan sulkemiskuukausi on kaikkien tehtaiden kohdalla 0 ja paperinvalmistuksen työttömien työnhakijoiden määrä 100. Kaikille tehdaspaikkakunnille saadaan 25 kuukauden seuranta-aika alan työttömyydelle. Havaitaan, että työttömyyden nousu käynnistyy viipeellä: ainoastaan Juankoskella alan työttömyys kääntyi heti nousuun. Työttömyyden kasvu on 12 kk liukuvaan keskiarvoon perustuvan indeksiluvun nojalla suurinta Kemijärvellä (jossa kuitenkin henkilömäärinä pientä), Juankoskella ja Haminaassa. Kajaanisssa työttömyyden kasvu on jatkunut 25 kuukautta sulkemisesta. Tampereella muutos on ollut melko loiva. Valkea-

koskella ja Jämsässä alan työttömyys alitti sulkemisen lähtötason noin puolessatoista vuodessa. Paikallinen shokkivaikutus alan työttömyyteen voi joko nostaa alan työttömyyttä melko rakenteellisen tyyppisesti tai sitten koko shokki jää laimeaksi ja voi sulaa pois.

Mitä tarkemmalla aluetasolla työttömien määriä seurataan, sitä suurempina tehtaiden lakkautusten ”shokki”vaikutukset näkyvät työttömien määrissä. Siirtyminen kuntatasolta seutukuntatasolle tasoittaa kehitystä kuvaavia käyriä jo melkoisesti.

Näätänen (2010) selvitti sitä, miten Haminan (30.1.2008), Kemijärven (27.4.2008) ja Kajaanin (17.12.2008) tehtailta irtisanotut

työllistyivät. Irtisanomiset ajoittuivat kaikki vuodelle 2008, mutta voi olettaa, että yleinen suhdannetilanne vuoden 2008 alussa poikkesi vuoden 2008 lopun tilanteesta, jolloin taantuma oli jo alkanut. Alueiden työttömyysasteet erosivat enemmän ennen taantumaa (vuonna 2007) kuin taantumanaikana ja heti sen jälkeen (2009 ja 2010), mikä on tyypillistä työttömyyden alueellisille eroille suhdannevaihteluiden mukaan. Suhdannetilanteen vaikutusta ei Näätäsen (emt.) tutkimuksessa analysoida, mutta voi olettaa, että etenkin loppuvuonna 2008 irtisanottujen työllistymistä suhdannetilanne on heikentänyt. On myös mahdollista, että suhdannetilanne on heikentänyt niiden alkuvuonna 2008 irtisanottujen työllistymistä, jotka irtisanomisen jälkeen aloittivat työvoimapolitiittisen koulutuksen tai muun koulutuksen ja joiden koulutus päättyi suhdannetilanteen heikennyttyä.

Näätäsen (2010) tutkimuksessa tilannetta irtisanomisten jälkeen selvitettiin kyselylomakkeilla. Vastajaat olivat pääasiassa miehiä (87 %) ja keski-ikä oli 51 vuotta. He olivat työskennelleet tehtaassa keskimäärin 26 vuotta. Suurimmalla osalla oli perusasteen tai toisen asteen koulutus. Aineisto kattoi ainoastaan Paperiliittoon irtisanomishetkellä kuuluneet. Näätäsen (2010) kyselyyn vastanneista työssä oli syksyllä 2010 30 % ja työttömänä (mukaan lukien työttömyysturvan lisäpäivillä olevat vastaajat) oli 70 %. Selvityksestä ei käy ilmi, miksi vastaajat jatkautuivat työllisiin ja työttömiin – työmarkkinoiden ulkopuolella olevia ei kyselyssä ilmeisesti ollut mukana lainkaan. Ikä vaikutti työmarkkina-asemaan selvästi. Sekä alle 46-vuotiaista että 47–54-vuotiaista 41 % oli vuoden kuluttua työssä, kun yli 58-vuotiaista vain 10 % oli työssä. Sen sijaan yli 58-vuotiaista peräti 81 % oli työttömyysturvan lisäpäivillä (työttömyyseläkeputkessa). Tehtaan purkutyössä korostui vanhin ikäryhmä.

Työllistymiseen vaikuttaa myös alueellinen liikkuvuus, joka vaihtelee erilaisten taustaominaisuuksien mukaan. Tilastollisten analyysien perusteella tiedetään, että ikä ja koulutustaso vaikuttavat työntekijöiden liikkuvuuteen, samoin kuin perhetilanne. Nivalaisen (2006) mukaan korkea koulutus lisää liikkuvuutta ja miehet liikkuvat enemmän kuin naiset. Ikä vähentää liikkuvuutta. Myös Näätäsen (2010) mukaan paperitehtaista irtisanottujen ryhmässä puolestaan näkyi, että nuoremmat (alle 50-vuotiaat) olivat halukkaampia muuttamaan työn vuoksi kuin tätä vanhemmat. Kaiken kaikkiaan Näätäsen (emt.) mukaan vain 30 % vastaajista ilmoitti olevansa halukas muuttamaan työn vuoksi. Halukkuutta pendelöintiin ei raportoitu.

Millaisiin töihin ja mille aloille metsäalan työttömät sitten ovat työllistyneet? Näätäsen (2010) tutkimuksen mukaan Haminassa, Kemijärvellä ja Kajaaniassa vuonna 2008 irtisanotut työllistyivät maa-, metsä- ja kalatalouteen (23 %) sekä tehtaan purkutöihin (21 %), joka kuitenkin on melko lyhytaikaista. Paperi- ja selluteollisuuden työllistyi 14 % ja metalliteollisuuden 10 %. Kaikki muut alat työllistyivät yhteensä 23 %. Sosiaali- ja terveystalalle työllistyi vain kaksi irtisanottua, mutta uudelleen koulutuksen voi olettaa kyselyn aikaan vielä olleen kesken.

Samanaikaisesti kun rakennemuutoksen myötä supistuvilta aloilta vapautuu työvoimaa, kärsitään toisaalta työvoiman saataavuusongelmista. Kumpikin ongelma vaatii kuitenkin omat ratkaisunsa. Sosiaali- ja terveystalalan koulutukseen hakeutuneista Haminassa, Kemijärvellä ja Kajaaniassa irtisanotuista kuitenkin suhteessa suurempi osa oli naisia, minkä Näätäsen (2010) mukaan voi tulkita siten, ”paperimiehestä lähihoitajaksi” tyypilliset tarinat ovat kuitenkin harvinaisia. Miehet valitsivat tässä aineistossa myös koulutusalaan jonkin miehisten alan.

Metsäteollisuudesta irtisanottujen tukityöntekijöiden on ollut jonkin verran helpompaa työllistyä kuin tuotantotyöntekijöiden. Tätä on selitetty sillä, että tukityöntekijöiden ammatillisella osaamisella on käyttöä muillakin aloilla kuin sellu- ja paperitehtaisissa. Melinin (2008) mukaan Voikkaalta irtisanotuille teknikoille ja sähköasentajille oli huomattavasti enemmän työllistymismahdollisuuksia kuin paperityöntekijöille. Myös Perlokselta 2007 irtisanotuista toimihenkilöasemassa olleet työllistyivät paremmin kuin tuotantotyöntekijät (Jolkkonen ja Kurvinen 2009). Näätänen (2010, 21) kysyy myös, pystyvätkö TE-toimistot vastaamaan pitkälle erikoistuneiden (tuotantotyöntekijöiden) koulutustarpeisiin.

Paperitehtailta irtisanotut itse asiassa muodostavat vain pienen osan metsäalan työttömyydestä. Paperitehtaan sulkeminen on kuitenkin suuri muutos etenkin pienillä paikkakunnilla. Rakennemuutokseen sopeutumiseen vaikuttavat kuitenkin myös muut tekijät kuin paikkakunnan tai seutukunnan koko. Paperitehtailta irtisanottujen työntekijöiden tilanne on myös usein nähty erityisen synkkänä muun muassa siksi, että heistä monet ovat ikääntyneitä ja usein koulutustaso on melko matala. Molemmat tekijät ovat myös yhteydessä sekä melko vähäiseen liikkuvuuteen että koulutushalukkuuteen. Lisäksi lähellä eläkeikää olevilla on vaihtoehtona työvoiman ulkopuolelle päätyminen. Pääosin ikääntyneetkin kuitenkin erilaisissa tapaustutkimuksissa kokivat itsensä työkykyisiksi ja työhaluisiksi.

Kysynnän ja tarjonnan tasapaino

Vuosituhanen alusta aina vuoteen 2008 työttömyys väheni ja avointen työpaikkojen

määrä lisääntyi. Vuonna 2008 työttömiä oli vuoden aikana ollut vähemmän kuin avoimeksi ilmoitettuja työpaikkoja. Työvoiman saatavuusongelmat olivat tuolloin varsin yleisiä; yli kolmasosa työvoimaa hakeneista toimipaikoista oli kokenut vaikeuksia löytää sopivaa työvoimaa. Kaikilla toimialoilla käänne työvoiman kysyntä-tarjontatilanteessa tapahtui vuoden 2008 aikana, mutta metsätöiden ja puutyöaloilla tilanne muuttui jo aikaisemmin vuonna 2007. Massa- ja paperityöammattialalla työttömiä oli vuoden aikana ollut vähemmän kuin avoimia työpaikkoja aina vuoteen 2008 asti.

Vuonna 2009 työttömien määrä oli työnvälitysrekisterissä jälleen suurempi kuin avointen työpaikkojen määrä. Metsäalalla työvoiman ylitarjonta oli vuoden aikana kasvanut selvästi. Erityisesti puutyöammattialalla työvoimasta oli selvää ylitarjontaa. Myös massa- ja paperityössä työttömyyttä oli selvästi avoimia paikkoja enemmän. Metsätöiden ammateissa oli vuonna 2009 noin neljä työttöntä kutakin paikkaa kohden. Vuonna 2010 työvoiman kysynnän ja tarjonnan suhde säilyi keskimäärin kaikilla toimialoilla samantapaisena kuin vuonna 2009. Vuodesta 2009 vuoteen 2010 puutyö- ja metsätöammattialoilla työvoiman ylitarjonta väheni selvästi. Ylitarjontaa näiden alojen työvoimasta on kuitenkin edelleen ollut runsaasti. Massa- ja paperityöammattialalla työvoiman ylitarjonta lisääntyi edelleen vuonna 2010.

Viime aikoina työvoiman ylitarjonta on lisääntynyt selvästi mm. vaneri- ja kuitulevytyöntekijöiden, veneenrakentajien, paperimassatyöntekijöiden ja huonekalupuuseppien ammateissa. Suurta muutosta ei sen sijaan ole tapahtunut mm. metsätyöntekijöiden, puutavaratyöntekijöiden, paperitavaratyöntekijöiden ja metsätalousneuvojen ja -tutkijoiden ammateissa.

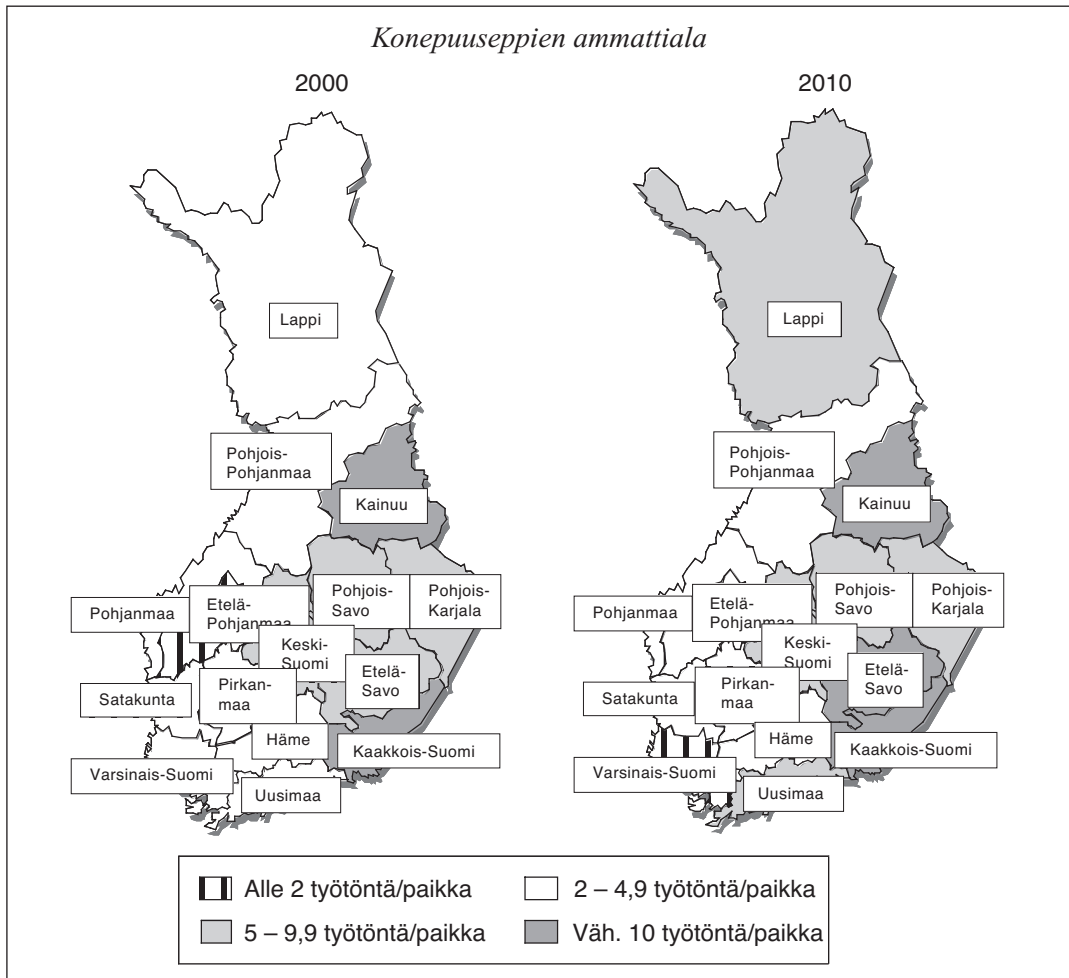
Alueellinen tasapainotilanne eräissä ammateissa

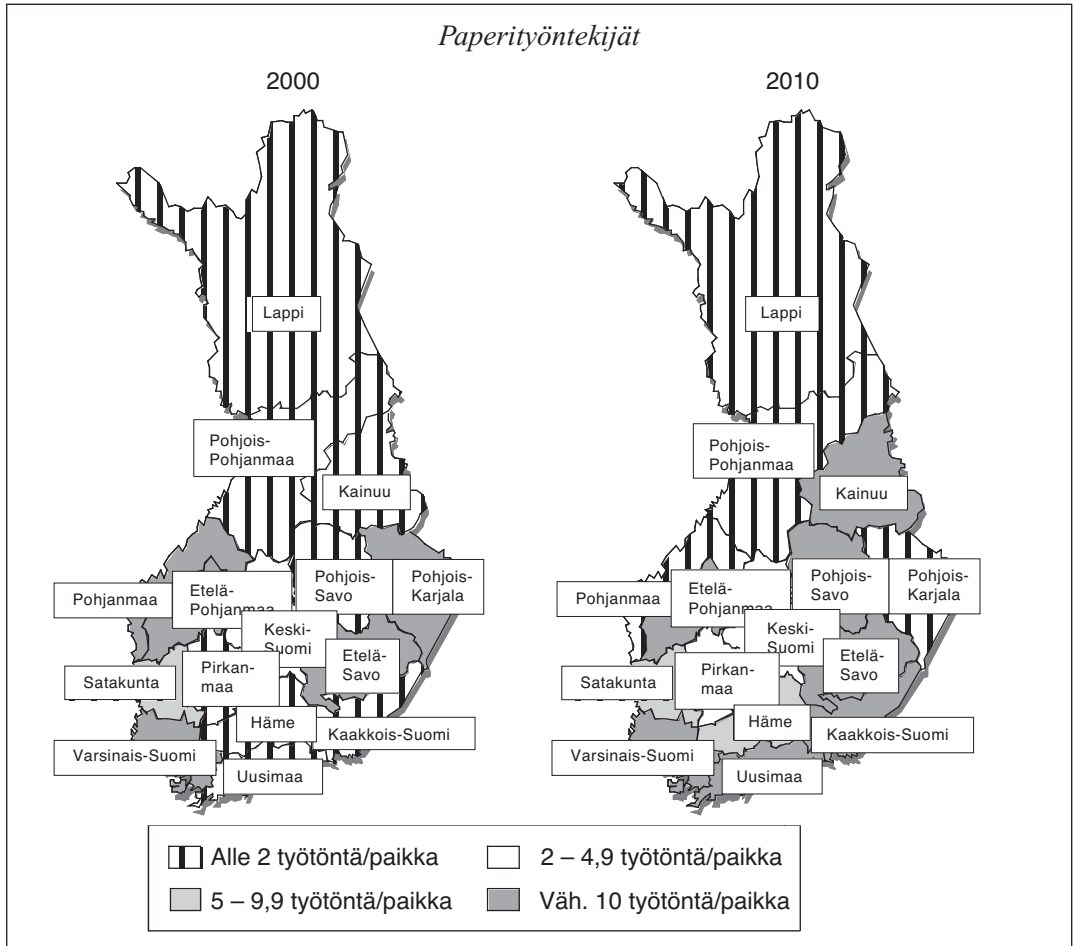
Konepuuseppien ammattialalla työttömiä työnhakijoita on ollut työnvälitykseen ilmoitettuihin paikkoihin nähden vuonna 2000 noin 3,5 ja vuonna 2010 noin 4,5. Konepuuseppien kysynnän ja tarjonnan suhteet olivat koko maan tason tarkastelussa lähellä toisiaan vuosina 2000 ja 2010. Joitakin alueellisia eroja on tässä ajassa kuitenkin tapahtunut. Esimerkiksi työvoiman niukkuus alalla näyttää tämän tarkastelun mukaan olevan

vähentynyt Etelä-Pohjanmaalla ja lisääntynyt Varsinais-Suomessa.

Paperityöntekijöiden osalta alueellisessa tasapainotarkastelussa nähdään, että useilla alueilla tasapainotilanne on säilynyt samana vuosina 2000 ja 2010. Työvoiman ylitarjonta on jonkin verran lisääntynyt. Vain yhdellä alueella eli Pohjois-Karjalassa on käynyt päinvastoin. ELY-tarkastelutasolla paperityöntekijöistä on niukkuutta Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapissa sekä vuonna 2000 että 2010.

Kuvio 6. Työttömät työnhakijat avointa työpaikkaa kohden ELY -alueittain 2000 ja 2010

Metsäammattien rakennemuutos ja näköalat tulevaan

Työvoiman kysyntä metsäammateissa on voimakkainta puutyössä ja metsätyössä, massa- ja paperityö on jo selvästi pienempi ja biologian alaan kuuluva työ pienin. Muutokset vuosien 2002 ja 2010 välillä eivät suoraan kerro, mikä rooli rakennemuutoksella on kysyntävolyymien vaihteluissa ja mikä selittyy suhdannetekijöillä.

Työttömyydessäkään ei voida helposti erottaa rakennetekijöitä pelkästään tilastoja tarkastelemalla, vaikka erilaisia indikaatioita rakennetekijöiden roolista saadaankin.

Työttömyyden keston jakauma ei metsäalan ammateissa ollut juuri sen enempää pitkityneeseen työttömyyteen painottuvaa kuin se on kaikkien työttömien osalta. Metsätyöntekijöiden työttömyydestä suuri osa on vuosittaista kausivaihtelua, minkä vuoksi työttömyyden kesto painottuu lyhytkestoiseen työttömyyteen. Näin on siitä huolimatta, että työttömät metsätyöntekijät ovat melko ikääntyneitä. Huonekalupuuseppien työttömyys puolestaan on melko lyhytkestoisista ja selittyy osin sillä, että työttömien ikärakenne painottuu nuoriin ikäluokkiin. Pitkittyvä tai jo pitkäaikaistyöttömyydeksi muuttunut työttömyys oli leimallista pape-

rityöntekijöille. Pitkittyvä työttömyys liittyi myös vahvasti ikääntyneiden työttömyyteen.

Metsälalla työvoiman ylitarjonta kasvoi taantumassa selvästi. Erityisesti puutyön ammattialalla työvoimasta on viimeisimpien tilastojen mukaan ollut selvää ylitarjontaa. Mutta myös metsätyössä sekä massa- ja paperityössä on työttömyyttä viime aikoina ollut selvästi avoimia paikkoja enemmän. Tarkempi ammattialoittainen tarkastelu osoittaa, että työvoiman ylitarjonta on viime aikoina lisääntynyt selvästi mm. vaneri- ja kuitulevytyöntekijöiden, veneenrakentajien, paperimassatyöntekijöiden ja huonekalupuuseppiä ammattiteissa. Suurta muutosta ei sen sijaan ole tapahtunut mm. metsätyöntekijöiden, puutavaratyöntekijöiden, paperitavaratyöntekijöiden ja metsätalousneuvojen ja -tutkijoiden ammattiteissa. Osassa ammatteja muutokset työmarkkinoiden tasapainotilanteissa voivat olla suhteellisen nopeitakin, mikä korostaa työvoimaennakoinnin merkitystä.

Suuria metsäteollisuuden tehtaita tai niiden tuotantolinjoja on viime aikoina suljettu Suomessa. Tämä on merkinnyt usein jopa satojen työpaikkojen häviämistä tietyiltä paikkakunnilta. Vuonna 2008 tehtyjen massa- ja paperitehtaiden lopetusten vaikutuksia paikallistasolla tarkastellessa osoittautui, että kehityskuva on hyvin vaihteleva. Selvimmin vuonna 2008 tehty massa- ja paperitehtaiden lopetukset ovat lisänneet alan työttömyyttä Kemijärvellä, Juankoskella ja Haminassa. Suurilla paikkakunnilla, kuten Tampereella, ei yhden paperitehtaan sulkeminen ole juurikaan heijastunut alan työttömyyteen. Tehtaan sulkemisen shokkivaikutuksen pituus on myös vaihdellut. Jämsässä alan työttömyys kasvoi tehtaan sulkemisesta vain noin 4 kuukauden ajan, kun taas Kaajanissa työttömyyden nousu on paperityön ammattiteissa edelleenkin jatkunut.

Yllättävää oli massa- ja paperiteollisuuden tehtaiden aiheuttamien työttömyysshokkien

erilainen kesto ja voima paikallistasolla. Tulokset viittaavat siihen, että yritys- ja paikkakuntakohtaiset tekijät, kuten mahdollisuus sijoittua yrityksen toisiin yksiköihin työhön tai vaihtoehtoiset työmahdollisuudet työnsäkäyntialueella ovat ratkaisevan tärkeitä seikkoja työttömyyden nousulle, sulamiselle ja kestolle. Oli lopulta yllättävää, kuinka pieniksi työttömyysshokit paikallisesti ja etenkin seutukunnissa jäivät. Toimivilla työmarkkinoilla hankalakin työttömyysshokki ohjaa vapautuvat työvoimavarat uusiin töihin suhteellisen nopeasti. On viitteitä siitä, että muu teollisuus on tässä suhteessa tärkeää, eikä teollisuudesta vapautuva työvoima siirry joustavasti esimerkiksi palveluammatteihin. Rakennemuutosta ja siihen liittyvää työvoiman uudelleenallokaatiota tapahtuu taloudessa jatkuvasti, mutta sillä on rajoitteensa esimerkiksi työvoiman liikkuvuuden, osaamisen ja työnantajien rekrytointikäytäntöjen (esim. pitkään työttömänä olleiden rekrytointihalukkuus) takia.

Metsäammattien työvoimatilanne voi tulevaisuudessa muuttua olennaisesti esimerkiksi metsäteollisuuden uusiutuvien energian laitosten ja energiapuun korjuuseen, kuljetukseen ja käyttöön liittyvien tekijöiden takia. Puun energiakäyttö tulee selvästi lisääntymään. Myös puurakentamisessa on edellytyksiä kasvulle. Erityisesti Itä-Suomessa on eri ELY-keskusalueilla runsasta metsäammattien työvoiman ylitarjontaa. Tämä on eräs tärkeä tekijä, joka kannattaa ottaa huomioon investointipäätöksiä tehtäessä. Koulutusta tulisi suunnata uusiin metsäammatteihin, joissa ei ole runsasta hyvässä työiässä olevaa ja lyhyen aikaa työttömänä ollutta työvoiman tarjontaa. Pelkkä ammattien tarkastelutaso ei ole kuitenkaan tässä arvioissa riittävä, vaan alan ammattilaisten osaaminen suhteessa nykyisiin ja odotettavissa oleviin työvoiman kysynnän vaatimuksiin tulisi ottaa tarkasteluun.

Lähteet

- Ahveninen, Harri – Suni, Paavo – Yanyun, Zhao – Yilin, Wu (2008): Cost competitiveness of Chinese and Finnish paper and paper product manufacturing. ETLA Keskusteluaiheita 1173.
- Alatalo, Johanna – Räisänen, Heikki – Tuomaala, Mika (2011): Työvoimatilanne metsäalan ammateissa. TEM-analyyseja 30/2011, www.tem.fi
- Hakola, Tuulia – Uusitalo, Roope (2005): Eläkevakuutusmaksujen vaikutus rekrytointeihin ja irtisanomisiin. Eläketurvakeskuksen raportteja 2005:2.
- Hetemäki, Lauri – Hänninen, Riitta (2009): Arvio Suomen puunjalostuksen tuotannosta ja puunkäytöstä vuosina 2012 ja 2020. Metlan työraportteja 122.
- Jolkkonen, Arja – Kurvinen, Arja (2009): Joustavuus ja turvallisuus irtisanomistilanteessa. Tapaustutkimus Perlos Oyj:n tuotannon lopettamisesta Joensuun seudulla. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työ- ja yrittäjyys 72/2009.
- Kannattavuus, paperiteollisuus (<http://www.etla.fi/suhdanne/Png/ade09a.png>), viitattu 11.2.2011.
- Kyyrä, Tomi – Ollikainen, Virve (2006): To search or not to search? The effects of UI benefit extension for the elderly unemployed. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, keskustelualoitteita 400.
- Maliranta, Mika – Mankinen, Reijo – Suni, Paavo – Ylä-Anttila, Pekka (2011): Suhdanne- ja rakennekriisi yhtä aikaa? Toimiala- ja yritys rakenteen muutokset taantumassa. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, keskustelualoitteita 1239.
- Melin, Harri (2008): Mitä Voikkaa opetti? Työpoliittinen aikakauskirja 4/2008. Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Myrskylä, Pekka (2010): Taantuma ja työttömyys. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työ- ja yrittäjyys 57/2010.
- Nivalainen, Satu (2006): Pendelöinkö vai muutanko? Työvoiman liikkuvuus kuntien välillä. Kunnallisan alan kehittämissäätö KAKS.
- Näätänen, Ari-Matti (2010): Paperimiehestä lähihoitajaksi? Lakkautettujen sellu- ja paperitehtaiden työntekijöiden työurien kehitys Haminassa, Kemijärvellä ja Kaajanissa. SAK Tutkimustieto.
- Sauramo, Pekka – Maliranta, Mika (2010): Structural change in Finnish manufacturing: The theory of the aggregation of production functions and an empirical analysis with a plant level panel. Palkan-saajien tutkimuslaitos, työpapereita 258.

Työllisyysturvan haasteet

Pertti Koistinen¹

Johdanto

Työllisyysturva on yksi sosiaalipolitiikan vanhimpia ja vahvimpia alueita. Se on myös alue, joka on liittänyt sosiaalipolitiikan talouteen. Työllisyysturvan kytkös talouden kehitykseen ja rakennemuutokseen on nähtävissä myös työllisyysturvan kehityksessä. Varhaisessa vaiheessa työllisyysturva loi minimiehtoja työsuhteille kattaen säännöt työsuhteiden solmimisesta ja purkamisesta sekä määritteli raamit työajoille ja palkkausehdoille. Työllisyysturvaa on parannettu myös sosiaalivakuutuksilla, joilla on kompensoitu muun muassa työttömyyden, sairauden ja työkyvyn alenemisen aiheuttamia riskejä. Myöhemmin työllisyysturva on saanut proaktiivisia muotoja, kuten uralla etenemisen, työpaikan vaihtamisen ja uudelleentyöllistymisen tukeminen.

Myönteisestä kehityksestä huolimatta työllisyysturva vaihtelee kuitenkin työvoiman eri ryhmien kesken, tuotannon aloittain, maittain ja taloudellisten suhdanteiden mukaan. Toisaalta työelämässä on yhä enemmän ryhmiä, jotka eivät ole lainkaan perinteisen palkkatyösuhteeseen perustuvan työllisyysturvan piirissä tai ovat työllisyysturvan suhteen muita heikommassa asemassa. Sellaisia ryhmiä ovat mm. freelancerina toimivat, kotitalouden piirissä työtätekevät ja itsenäisyrittäjät, joiden työ ei ole työsuhteeseen pohjautuva vaan palvelujen vaihtoon perustuvaan sopimukseen (Calleman 2009; Supiot 2001). On monia syitä siihen, ettei työllisyysturvan ehtoja ole kehitetty yhteiskunnan muutoksen mukaiseksi, mutta yksi keskeisin syy lienee kuitenkin se, että viime vuosina työntekijöiden suojelun sijasta on korostettu työvoiman liikkuvuutta ja jous-

¹ Pertti Koistinen, YTT, sosiaalipolitiikan, erityisesti työpolitiikan professori, Tampereen yliopisto

vuotta. Työsuhteiden joustavuusvaatimukset ovat johtaneet ajatuksiin, että vain muutos on ikuista ja perinteinen työllisyysturva olisi käynyt mahdottomaksi (Pennel 2010).

Kaiken kaikkiaan nämä ongelmat ovat herättäneet kysymyksen siitä, toimiiko työllisyysturva enää tavoitteidensa mukaisesti ja onko sen rahoitus ja poliittinen kannatus kestäväällä pohjalla (Fachinger 2009; Sen 2000). Työllisyysturvan lopputulosten kannalta on syytä myös kysyä onko sen tavoitteena menetettyjen etujen kompensoimisesta (työ, tulot, työn laatu) vai ennakoivasta, uudelleen työllistymistä ja työuran tulevaa kehitystä tukevasta toiminnasta.

Tämän artikkelin tavoitteena on hahmotella työllisyysturvan kehitystä ja sen avoimia ongelmia. Toiseksi siinä hahmotellaan analyttisesti työllisyysturvan kehittämisen strategioita kompensatiolinjasta proaktiiviseksi ja koko työikäistä väestöä kattavaksi työllisyysturvaksi. Pääpaino on kuitenkin kollektiivisten irtisanomisten ja työllisyysturvan ulkopuolella olevien työvoiman ryhmien aiheuttamissa haasteissa.

Työllisyysturvan kehityksen vaiheet

Työllisyysturvan kysymykset nousevat pintaan aina suurten yhteiskunnallisten ja rakenteellisten muutosten yhteydessä. Luodakseni paremman käsityksen työllisyysturvan ajankohtaisiin haasteisiin kuvaan aluksi työllisyysturvan historiallista kehitystä.

Työllisyysturvan kehitys paikallisista kansallisiksi sopimuksiksi

Työllisyysturva syntyi jo esiteollisella ajalla, kun siirtyminen sääty-yhteiskunnasta ja ammattikuntalaitoksesta palvelujen ja hyödykkeiden teolliseen tuotantoon edellytti

ammatin harjoittamista koskevien rajoitteiden purkamista ja työvoiman liikkuvuuden sallimista. Kiertävien sesonkityöläisten määrän lisääntyminen herätti kysymyksen, miten ja kenen tulisi huolehtia työntekijöiden sosiaalisista oikeuksista. Ongelmaksi nousivat kiertolaiset mutta kaikkein vaikeimmiksi muodostuivat kuitenkin niiden väestöryhmien ongelmat, joilla ei ollut oikeutta edes ammatin harjoittamiseen. Työllisyysturvan varhaisimmat muodot kehittyivätkin köyhäinhuoltoon sekä irtolaisten ja liikkuvan työvoiman ongelmien ratkaisemiseksi kaupungeissa ja maaseudulla (Castel 2000, 526). Myöhemmin teollinen tuotanto edellytti entistä liikkuvampaa – ammatillinen, sosiaalinen ja alueellinen liikkuvuus – työvoimaa, mutta samalla myös työaikojen, minimipalkkauksen, lapsityövoiman ja raskaana olevien naisten suojelun sekä työsuhteiden sääntelyä (Haatanen 1968; Waris 1962; Hoskola 1999).

Teollistumisen varhaisessa vaiheessa työllisyysturvaa kehitettiin paikallisesti, tuotannonalakohtaisesti ja työnantajien omat panostukset olivat merkittävässä asemassa (Kairinen 1991; Tiitinen, Saloheimo & Bruun 1989). Sitä mukaa kun teollinen tuotanto kehittyi, alettiin teollisia suhteita säädellä taloudellisen demokratian ja myötämääräämisperiaatteiden mukaan. Kun hyvinvointivaltio kehittyi kypsään vaiheeseensa, laajeni myös työntekijöiden suojele uusille alueille. Työllisyysturva kattoi työntekijöiden työttömyysturvaa, ammatillista koulutusta, kuntoutusta ja yhä laajenevassa määrin myös sosiaalisia oikeuksia. Näin työllisyysturvasta ja työhön liittyvistä oikeuksista kehittyi julkisia hyödykkeitä, joita voitiin hyödyntää vapaasti ja loukkaamatta kenenkään muiden oikeuksia (Sengenberger 2002, 8). 1970-luvulle tultaessa työllisyysturvasta oli tullut yleisesti hyväksyttyä, suhteellisen kattavaa ja lisääntyvässä määrin

myös kansainvälisiin sopimuksiin perustuvaa toimintaa. Tähän vaikuttivat yleinen tietoisuuden kasvu sosiaalisista oikeuksista, sosiaalivaltion laajeneminen sekä kansainvälisten sopimusten yleistyminen (Gitterman 2003; Sengenberger 2002; Reich 2007).

Kansallisella tasolla työllisyysturvan kehityksessä on erilaisia traditioita sen mukaan millaista oikeudellista tai institutionaalista perinnettä kussakin maassa on sovellettu. Niinpä esimerkiksi maissa, jotka kuuluvat anglo-amerikkalaiseen traditioon, on tyypillistä, että työllisyysturvaa on säädelty vain minimaalisesti yksityisin ja työpaikkatasoisin sopimuksin (Parsons 2005). Työnantajille on jäänyt lähes rajoittamattomat oikeudet rekrytoida ja irtisanoa työvoimaa. Sääntelyä on merkkinnyt lähinnä vain syrjimättömyysperiaatteen ja yleisten ihmisoikeusperiaatteiden näkökulman soveltaminen (Schmid 2008). John Rawlsin (2001) ja Robert Dworkinin (2000) käsitykset oikeudenmukaisuudesta ja sen yhteiskunnallisen sääntelyn perusteista kuvaavat osuvasti anglo-amerikkalaisen työllisyysturvan oikeudellista ja teoreettista perustaa.

Keski-Euroopan maissa, kuten Itävallassa, Ranskassa, Saksassa, ja osittain myös Japanissa, on puolestaan kehitetty korporatiivista työllisyysturvan mallia, joka on kompensatioltaan varsin runsaskätinen, mutta kattavuudeltaan rajattu. Järjestelmän edellyttämä rahoitus on toteutettu vakuutusmaksuihin perustuvien eläke-, työttömyysturva- ja sosiaaliturvajärjestelmin (van Peijpe 1998). Korporatiivinen järjestelmä antaa hyvän suojelun ja minimitasoisien sosiaaliturvan, mutta sen takaamat oikeudet koskevat vain työvoiman ydinryhmiä ja niitä aloja, joissa ammattiliitot ovat vahvoja. Järjestelmän ulkopuolelle ovat jääneet työntekijät, joiden neuvotteluvalta on syystä tai toisesta ollut heikko.

Pohjoismaissa on kehitetty inklusiivista työllisyysturvan mallia, joka on rakentunut

kollektiivisiin sopimuksiin ja työ- ja sosiaalioikeudelliseen lainsäädäntöön. Sopimusteoreettisesti järjestelmä on painottanut työmarkkinajärjestöjen ja valtion yhteistoimintaa ja sopimukset ovat olleet yleissitovia. Yleissitovuus on tarkoittanut sitä, että työllisyysturvan perusoikeudet ovat koskeneet myös järjestäytymättömiä työntekijöitä sekä järjestäytymättömien työnantajien työntekijöitä. Näin työllisyysturvasta on tullut kattava ja sen takaamista oikeuksista universaaleja. On kuitenkin totta, ettei pohjoismaiden työllisyysturva tunnista kaikkia työntekijöiden ryhmiä, kuten kansainvälisesti liikkuvaa työvoimaa, kotitalouden piirissä tehtävää työtä, perheyrittäjien toimivien avustavien jäsenten työtä, mikroyritysten työntekijöitä, eikä myöskään sellaista työtä, jota tehdään palvelujen vaihtosopimuksin (van Peijpe 1998; Calleman 2007; Krenn & Heidinger 2009).

Edellä mainittujen mallien lisäksi on mainittava transitiotalousien työllisyysturvan malli. Entiset sosialistimaat loivat 1990-luvun alussa varsin lyhyessä ajassa markkinatalouden ja poliittisen järjestelmän ehtoihin soveltuvat työllisyys- ja sosiaaliturvajärjestelmänsä. Transitiotalousien mallit ovat yhdistelmä liberaalia, neuvostoliittolaistyyllistä, keskieuropalaista ja osittain myös pohjoismaista työsuhteiden järjestelmää (Sipola 2009). Missä määrin transitiotalousien työllisyysturvassa näkyy mikin suuntaus, riippuu olennaisesti tuotannon alasta, yritysten kotimaisen ja ulkomaisen omistuksen suhteista sekä yritysten markkina-alueista. Yleensä kansainväliseltä kilpailulta suljetut alat ovat voineet yhdistellä sosialismin aikaisia ja markkinakapitalismin mukaisia työsuhtejärjestelmiä, mutta kilpailulle avoimet ja kansainvälisten yritysten omistuksessa olevat yritykset ovat etäänntyneet sosialismin aikaisista käytännöistä ja luoneet omat työsuhtepolitiikan mallinsa.

Työllisyysturvan kehityksen punaisena lankana voi nähdä sen, että 1970- ja 1980-luvuille tultaessa työllisyysturvasta oli tullut laaja ja kattava. Se sisälsi monia sellaisia oikeuksia, kuten ihmisoikeudet, myötämäärämis-oikeus (taloudellinen demokratia) ja kansalaisoikeudet, joita alettiin soveltaa myös yritysorganisaatioissa (Bercusson et al 1996; Mueckenberger 2001). Näillä periaatteilla on ollut huomattava merkitys erityisesti silloin kun yrityksissä on toimeenpantu uudelleenjärjestelyjä. Ennakoi-va informoiminen ja työntekijöiden äänen kuuleminen muodostuivat keskeisiksi rationalisointien ja yritystoiminnan muutosten hallinnan keinoiksi. (Gustavsen 1993; Kairinen 1991; Koskinen 1998).

Uusliberalismin käänne

Kuvattua työllisyysturvan kehittymistä paikallisesta kansalliseksi projektiksi ovat vahvistaneet kansainväliset sopimukset, joita on tehty ILO:n, YK:n, WTO:n ja EU:n puitteissa. Esimerkkeinä mainittakoon ILO:n ”Oikeudet työssä”² julistus sekä 190 muuta sopimusta, joita ILO on saanut aikaan kansainvälisiä sopimuksia (Määttä 2008). Euroopan unionilla on puolestaan ”Sosiaalisten oikeuksien peruskirja”³ ja lukuisa määrä direktiivejä, jotka ohjaavat yritysten toimintaa,

työmarkkinakäytäntöjä ja sosiaalisia oikeuksia. Kansainvälisiä sopimuksia ja hyviä käytänteitä⁴ voidaan pitää esimerkkeinä siitä, että kansallisten mallien rinnalle on kehittynyt myös kansainvälisiä sopimuksia.

1970-luvulla vahvistunut uusliberalistinen talouspolitiikan suuntaus merkitsi kuitenkin käännettä aikaisempaan kehitykseen ja johti sosiaalisen suojelun sijasta työmarkkinoiden ja talouden joustavuuden korostamiseen, ja sitä kautta työmarkkinoita, työllisyysturvaa ja sosiaalista suojelua koskevan sääntelyn purkamiseen. Uusliberalismin hengessä toteutetut reformit johtivat siihen, että työllisyysturvan kattavuus kaventui koskemaan vain työvoiman ydinryhmiä, perinteinen työsopimus ja siihen sidoksissa ollut työllisyysturva korvautui yhä useammin freelance-sopimuksilla ja palvelujen vaihtosopimuksilla (hoivasopimukset, työllistämisen tukiohjelmat, jne.), määräaikaisissa ja palvelujen vaihtoa koskevissa sopimuksissa työllisyysturvaa ei pidetty enää yhtä sitovana tai sitä ei ollut lainkaan verrattuna palkkatyötä koskeviin sopimuksiin ja työllisyysturvan ehdot vesittyivät myötämäärämis-oikeuksien, urakehityksen ja -suunnittelun sekä työn sosiaalisten oikeuksien osalta. (Hyden 1993; van Peijpe 1998; Bercuson et al 1996; Supiot 2001.)

Luonnollisesti uusliberalismin aallon mukaiset muutokset työllisyysturvassa toteutuivat eri maissa hyvin eri tahdissa ja mitta-

² ILO:n sopimuksia on vuodesta 1919 solmittu noin 190. Ytimen muodostaa julistus oikeuksista työssä sisältäen mm oikeuden työsopimukseen, järjestäytymiseen ja syrjimättömyyteen työhön otossa (<http://en.domesticworkerrights.org/?q=node/42>)

³ Euroopan Unionin peruskirja sisältää myös sosiaalisten oikeuksien julistuksen: http://www.europarl.europa.eu/charter/default_en.htm

⁴ Tämän lisäksi ILO, YK ja monet muut kansainväliset organisaatiot ovat sopineet käytännöistä, joilla ne edistävät työllisyysturvaa. Esimerkkeinä seuraavat (EU- guidelines; best practices; open method of coordination): OECD, World economic forum, UN global compact, Sullivan principles, Rio Declaration, Caux principles, European work councils and Flexicurity discourse. Example: ks myös web-site of Taiwan's government

kaavassa. Lopputulos poikkeaa sen mukaan sovellettiinko liberalismiin oppia työllisyysturvan suhteen liberaalissa, inkluusiivisessa, eksklusiivisessa vai vasta kehitysvaiheessa olevassa markkinataloudessa.

EU:n vastaus – Joustoturva

1990-luvun alussa Euroopan unionin maisa voitti työllisyysturvan kehityksessä uusi ajatus, joka korosti työmarkkinoiden joustavuuden ja sosiaalisen turvallisuuden yhdistämistä ns. joustoturva-konseptin alla (Wilthagen & Tros 2004). Mallia voidaan pitää pyrkimyksenä paikata uusliberalismin aikaansaamia ongelmia ja yhdistää taloudellinen tehokkuus ja sosiaalinen turvallisuus, mutta se voidaan nähdä myös strategiana, joka soveltaa uusliberalismin ajatuksia systemaattisesti myös sosiaalipoliittisiin järjestelmiin. Monet EU-maat ovatkin toteuttaneet kansallisella tasolla joustoturvamallin mukaisia työllisyysturvan reformeja. Se on

merkinnyt, että perinteiset työllisyysturvan muodot, kuten varhaiseläkejärjestelmät, työttömyysturva, kollektiivisten irtisanomistilanteiden sisältämät erorahat ja sosiaalipaketit yms. on nähty passivoivina. Passiivisten työllisyysturvan muotojen tilalle on kehitetty pro-aktiivisia tukia. Pro-aktiivisten tukien on toivottu johtavan uudelleen kouluttautumiseen, työpaikan ja ammatin vaihtamiseen ja työmarkkinasiirtymien helpottamiseen (EY: Päämääränä yhteiset joustoturvaperiaatteet 2007; EC: Organizing transitions... 2010; Crough 2010).

Työllisyysturvan kehittämisessä voidaan erottaa useita erilaisia strategioita, joita voidaan soveltaa joko rinnakkain tai toistensa vaihtoehtoina. Gittermanin (2003) mukaan strategiat talouden muutoksiin sopeutumisessa voidaan jakaa kansallisen kilpailukyvyyn edistämiseen, työnsä menettäneiden menetysten kompensoimiseen sekä työehtojen ja työmarkkinasuhteiden hallintaan. (ks. Taulukko1 ja Liitetaulukko 1)

Taulukko 1. Työllisyysturvan toteuttamisen keinot ja tasot

Toiminnan taso	Työllisyys- ja sosiaaliturvan keinot			
	Suojelu	Kompensaatio	Harmonisointi	Proaktiiviset keinot
Yksilö				
Yritys				
Yhteiskunta				
Kansainvälinen				

Kompensoivassa toimintamallissa työnantaja voi maksaa työpaikkansa menettäneille työntekijöille kipurahoina erorahaa ja yhteiskunta tukea uudelleen työllistymistä ja maksaa työttömyysajalta korotettua työttömyysturvaa. Kilpailukykyä edistäviin keinoihin voidaan lukea toimet, jotka tukevat korvaavan tuotannon syntymistä. Työehtojen ja työmarkkinasuhteiden hallinnan malliin puolestaan voidaan lukea pyrkimykset, joilla pyritään kansallisesti ja kansainvälisesti sopimaan yleisistä menettelytavoista, normeista ja riskien rahoituksesta sekä myös siitä, ettei yritystoiminnan lakkauttaminen ja uudelleen sijoittaminen johda työolosuhteiden, palkkojen ja sopimusten polkemiseen.

Myös joustoturvamallin toteuttamisen jälkeen kansalliset erot ovat merkittävät, sillä lopputulokseen vaikuttaa olennaisesti se sovelletaanko joustoturvaa keskieuroopalaiseen (Saksa, Ranska, Itävalta), transiititalouksien (Unkari, Baltian maat), Etelä-Euroopan (Italia, Espanja, Kreikka) vai Pohjoismaiden sosiaaliturvan ja työmarkkinasuhteiden tapaan. Lopputulokseen vaikuttaa myös se, missä määrin yhteiskunnat voivat ”valvoa” ja olla varmoja, että yritykset ja muut toimijat noudattavat lainsäädännön sisältämiä velvoitteita ja sanktioita. Näin EU-komission asiantuntijaryhmän arvio, että jäsenmaissa on löydettävissä 27 eri tapaa toteuttaa rakennemuutos, voikin olla totta (EC: Recovering crisis ... 2009).

Kireän työllisyysturvan oikeutus ja riskit

Alan tutkimuskirjallisuudessa on käyty kiihvasta keskustelua siitä johtavatko tiukka työllisyysturva ja siitä aiheutuvat korkeat kompensatiokustannukset siihen, että työnantajat välttävät työsuhteiden purkamista ja pyrkivät stabiiliin työllisyyteen vai onko

vaikutus juuri päinvastainen? Välttelevätkö työnantajat uuden työvoiman palkkaamista ja varsinkin sellaisten työsuhteiden solmimista, jotka ennakoivat korkeita irtisanomiskustannuksia? Tämä teoreettinen kysymys jakaa edelleenkin tutkijoiden ja asiantuntijaorganisaatioiden näkemyksiä. Näin siitäkkin huolimatta, että tutkimustieto on lisääntynyt ja kansainväliset asiantuntijaorganisaatiot, kuten OECD seuraavat työllisyysturvan ja taloudellisen menestyksen yhteyttä systemaattisesti. Esimerkiksi OECD on kehittänyt työsuhdeturvan tiukuutta ja kattavuutta kuvaavan indeksin (Employment protection law index, EPL) (OECD: Economic Outlook 2004; Employment protection data base; Employment protection glossary). EU:n piirissä on EPL –indeksin rinnalle kehitelty joustoturva-indeksiä, joka menee työllisyysturvaindeksiä pidemmälle siinä, että se huomioi myös muun sosiaaliturvan (Manca et al. 2010).

Analysin seuraavana kireän työllisyysturvan oikeutusta rakennemuutosten ja joukkoirtisanomisten yhteydessä sekä pohdin, turvaako vai heikentääkö nykyinen työllisyysturva pienipalkkaisten ja heikommassa työmarkkina-asetuksessa olevien työntekijöiden asemaa. Kolmanneksi nostan esille sen miten työllisyysturvaa tulisi kehittää niille työvoiman ryhmille, jotka ovat työllisyysturvan ulkopuolella.

Työllisyysturva rakennemuutosten ja joukkoirtisanomisten yhteydessä

Joukkoirtisanomiset ovat testi työllisyysturvan toimivuudelle, mutta asian kiinnostavuutta lisää se, että joukkoirtisanomistilanteissa työpaikkansa menettäneet saavat enemmän suojelua ja tukea kuin yksittäisesti irtisanotut vaikka yksilötasolla työllisyysriski ja siitä työllistyminen ovat periaatteessa

samanlaisia. Jotkut tutkimukset viittaavat jopa siihen, että yksittäisinä tapauksina toteutuneiden, mutta kuitenkin tuotannollistaloudellisista syistä irtisanottujen, voi olla jopa vaikeampi työllistyä uudelleen kuin joukkoirtisanomisten yhteydessä irtisanottujen (Frederiksen & Wergaard-Nielsen 2007; Korkeamäki & Kyyrä 2008). Uudelleen työllistymisen vaikeus selittyy ilmeisesti sillä, että uudelleen työllistyminen, varsinkin jos se tapahtuu uudelle työnantajalle, on sosiaalisesti erittäin valikoivaa (Harkman & Johanssen 1995; Jolkkonen, Koistinen & Kurvinen 2010; Bittaraev 2011). Uuteen työpaikkaan rekrytoitaessa sellaiset tekijät, kuten työkokemus ja taidot, joutuvat uudelleen arvioitavaksi ja työntekijän ikä, sukupuoli, koulutus ja sosiaaliset taidot nousevat kriittisiksi tekijöiksi. Joukkoirtisanomisissa tilanne on sikäli toinen, että rekrytoivat yritykset, viranomaiset, sosiaaliturvajärjestelmät ja julkinen mielipidekin tuntuvat suhtautuvan, ainakin johonkin mittaan, irtisanottuihin positiivisesti ja rekrytointia ohjaans. positiivinen diskriminaatio (Jolkkonen & Kurvinen 2009).

Tutkimukset viittaavat myös siihen, että lähes kaikissa yhteiskunnissa kollektiivisesti irtisanotuilla on myös muita työnhakijoita parempi sosiaalinen tuki esimerkiksi uudelleen koulutukseen hakeutumisessa ja tulonmenetyksen kompensoinnissa (EC: Anticipating restructuring 2010; EC: Organising ... 2010; Työllistyminen ja muutosturva 2005). Yksittäin irtisanotulla sen sijaan on taakkana kielteinen kohtelu. Vaikka irtisanominen on tapahtunut taloudellisista syistä kohtaa yksittäin irtisanottu työntekijä usein epäsuoraa syrjintää siksi, että hänen irtisanomisensa syynä oletetaan usein olleen muita heikomman työn tuottavuuden tai muut henkilökohtaiset syyt. Yksittäisissä irtisanomistilanteissa irtisanotulla onkin suojanaan usein vain työehtosopimuslaki

ja julkiset työvoima- ja koulutuspalvelut. Kollektiivisesti irtisanotulla ovat turvanaan tämän lisäksi työvoima- ja koulutuspalvelut, eroraha ja sen lisäksi neuvotellut lisät, sekä julkinen moraalinen ja sosiaalinen tuki. Kollektiivisissa irtisanomistilanteissa työnantajat taipuvat usein myös järjestelyihin, jotka mahdollistavat työvoimapalvelujen laajan käytön työaikana. Työnantajat voivat kustantaa myös ylimääräisiä neuvontapalveluja sekä pitävät yhteyttä työvoimaa rekrytoiviin yrityksiin. Kollektiivisissa tapauksissa usein myös ammattiliittojen ja muiden toimijoiden resurssit ovat pidemmälle viritettyjä. Niinpä esimerkiksi Perlokseen Joensuun tehtaiden sulkemisen yhteydessä irtisanotut työntekijät saivat paikallisella tasolla tukea lähes 20 eri toimijalta ja irtisanottujen tueksi perustettiin kriisiryhmiä, jotka tuottivat taloudellista neuvontaa, rekrytointineuvontaa sekä henkistä tukea (Jolkkonen & Kurvinen 2009). Kansainvälisesti verraten joukkoirtisanomiset ovatkin Suomessa saaneet poikkeuksellisen paljon myös muiden yhteiskunnallisten toimijoiden tukea sen lisäksi mitä palveluja heille tuottavat työvoima-, koulutus-, sosiaali- ja elinkeinoviranomaiset.

Kollektiivisesti irtisanotut saavat muita parempaa tukea myös niin, että yksilöillä on mahdollisuus valita eri vaihtoehtojen kesken. Esimerkiksi Euroopan unionin direktiivit, rakennemuutosrahastot, globalisaattiorahasto (EGF) ja muut politiikkaohjelmat koskevat useimmiten vain kollektiivisiä irtisanomistilanteita ja huomattavia rakennemuutosprosesseja ja tuottavat näille ryhmille valinnaisia tukia (EC: Restructuring Europe 2008; EC: Anticipating ... 2010.)

Kollektiivisten irtisanomisten sisältämässä, ja usein muita paremmasta, työllisyysturvasta huolimatta siihen sisältyy myös ongelmia. Työllisyysturvan tulevan kehittämisen kannalta avainkysymykseksi siis nousee, miten suhtaudutaan työpaikan menetykses-

tä aiheutuvien riskien (tulonmenetyks, työnhakukustannukset, uudelleen koulutus, asema) kompensoimiseen ja kuka ylipäätään kompensoi – irtisanova yritys, yhteiskunta vai menevätkö ne työntekijän kannettavaksi? Toinen ratkaisua edellyttävä kysymys on se, miten puututaan toimipaikkaa, maata ja omistussuhteita vaihtavien yritysten yhteiskunnalliseen vastuuseen? Siirtyykö työntekijöiden uudelleen sijoittamisen vastuu ja kuinka laajasti uudelle omistajalle? Sosiaalipolitiikan kannalta suuri periaatteellinen kysymys on myös se, voiko työvoima ylipäätään suojautua taloudellisilta riskeiltä ja mikä osuus tässä on ns. ennakoivilla toimilla (Perrotti & von Thadden 2006)? Miten työllisyysturvan käy silloin kun joku maa ajautuu vakaviin vaikeuksiin ja rahoittajat vaativat leikkauksia julkisiin menoihin (Portugali ja Kreikka) tai miten käy työllisyysturvan silloin, kun maa haluaa edelleen jatkaa verokilpailua (Viro, Irlanti)?

Kireän työllisyysturvan empiirinen evidenssi

Keskusteltaessa kireän vs. löysän työllisyysturvan yhteiskunnallisista kustannuksista Yhdysvallat on kiinnostava esimerkki. Yhdysvallat on maa, jossa työllisyysturvaa alettiin kehittää yksityisen työllisyysvakuutuksen muodossa jo 1930-luvun laman jälkeen (Parsons 2005). Se on myös esimerkki maasta, jossa työllisyysvakuutusjärjestelmää alettiin ensimmäisenä purkaa 1980-luvulla kun amerikkalaiset suuryritykset hakivat tuotannollista joustavuutta hajottamalla tuotantoa globaalisti (Reich 2007). Empiiriset tutkimukset osoittavat, että työllisyysturvan deregulaatio johti siihen, että työvoiman irtisanomisesta aiheutuvat suorat kustannukset ovat Yhdysvalloissa yrityksille halvemmat kuin työsuhteen solmimisesta aiheutuvat

kustannukset, joka sisältää mm. työvoiman hankinnan ja työhön ohjauksen. Vastaavasti Euroopassa, kuten Italiassa (Serti 2004) ja Ranskassa, tehdyt tutkimukset osoittavat, että työpaikan purkamisesta aiheutuvat kustannukset ovat kalliimmat kuin työsuhteen solmimisesta aiheutuvat kustannukset (Kramarz & Michaud 2010). Toisaalta kun Kramarz & Michaud (2010) arvioivat irtisanomisesta, eläkkeelle siirtymisestä ja uuden työvoiman palkkaamisesta yrityksille aiheutuvia suoria kustannuksia, tulivat he siihen tulokseen, että kollektiiviset irtisanomiset olivat yritykselle monin kerroin kalliimmat kuin yksittäiset irtisanomiset. Näin siksi, että kollektiivisia irtisanomisia ohjaa usein muita irtisanomisia tiukempi lainsäädäntö ja toiseksi kollektiivisten irtisanomisten tilanteessa yritykseltä vaaditaan ”sosiaalinen suunnitelma”, joka velvoittaa yritystä osallistumaan työvoiman uudelleen kouluttamiseen ja sijoittamiseen. Tutkimus osoitti myös sen, että kollektiivisten irtisanomisten suorat kustannukset olivat yritykselle sitä suuremmat mitä mittavammasta irtisanomisesta oli kyse. Kun näitä kustannuksia verrattiin edelleen työvoiman eläköitymisestä ja palkkaamisesta aiheutuviin kustannuksiin, kävi ilmi, että myös eläköitymisen kustannukset olivat suoraan yhteydessä siihen, miten suuresta irtisanottujen määrästä oli kyse. Eläköitymisestä aiheutuvat kustannukset olivat kuitenkin pienemmät kuin joukkoirtisanomisesta aiheutuvat kustannukset. Tutkimus osoitti myös, että työvoiman palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset ovat suhteellisen pienet, vaikka työvoimaa palkattaisiin toistaiseksi voimassa oleviin työsuhteisiin. Työvoiman palkkauskustannukset olivat lähes nolla, kun kyseessä oli palkkaus lyhytkestoisiin määräaikaisiin työsuhteisiin (Kramarz & Michaud 2010, 28.)

Myös Länsi-Saksassa tehty tutkimus, joka perustui vuosien 2001-2006 yritysten panee-

liaineistoon, osoittaa, että työllisyysturvalla on merkitystä ja että jopa tiukaksi luonnehdittu sääntely näyttäisi toimivan tavoitteidensa mukaisesti. Goerke ja Pannenberg (2010, 82 – 83) osoittivat, että jos yritykselle aiheutuvat irtisanomiskustannukset ovat korkeat, yritys välttelee näitä kustannuksia. Toiseksi jos perusteettomasta irtisanomisesta aiheutuvat oikeudelliset ja proseduraaliset kustannukset ovat korkeita, yritykset pyrkivät mieluummin sopimaan asiasta työntekijöiden kanssa kuin että päästäisivät asian monia vuosia kestäväan oikeudelliseen käsittelyyn. Tämä tuntuisi kielivän siitä, että ainakin Saksassa tiukka sääntely toimii (Goerke & Pannenberg 2010, 83.)

Samansuuntainen havainto saatiin Itävallasta, jossa on myös pitkä perinne ohjata työelämän suhteita lainsäädännön ja kollektiivisten sopimusten keinoin. Itävallassa eroraha juontaa jo vuoteen 1921, mutta silloin se koski vain teollisuustyöntekijöitä. Vuonna 1979 eroraha laajennettiin koskemaan toimihenkilöitä. Irtisanomista ohjaava lainsäädäntö uudistettiin vuonna 2007 perusteellisesti ja uudistuksessa korostettiin EU:n tavoitteiden mukaisesti työvoiman liikkuvuuden ja sosiaalisen turvallisuuden yhdistämistä joustoturma-mallin mukaisesti. Uudistus oli merkittävä ja kansainvälinen asiantuntijaryhmä arvioi, että se merkitsi painopisteen siirtymistä erorahasta yleiseen sosiaalivakuutukseen (”from severance pay to separation account”) (Reform ... 2006). Edellä mainitun reformin lisäksi Itävallassa säädettiin vuonna 1996 (uudistettiin 2008) laki iäkkäiden työntekijöiden irtisanomisverosta, ”Lay-off Tax”. Lain mukaan yritykset joutuvat maksamaan sosiaalivakuutuksena noin 170 %:n lisäveron, jos ne irtisanovat yli 50-vuotiaita työntekijöitä. Empiiriset tutkimukset osoittavat, että myös tämä lainsäädäntö tuntuisi toimivan tavoitteidensa mukaisesti (Snalzenberger & Winter-Ebner 2009).

Edellä mainitut esimerkit eivät ole ainoaisia, vaan samansuuntaisia reformeja on toteutettu myös muissa EU-maissa kuten Ranskassa, Ruotsissa ja Suomessa. Kaikissa näissä on ollut ideaalina ns. joustoturma-malli, mutta koska sitä sovelletaan aina kunkin maan kansallisiin olosuhteisiin, ovat käytännöt sittenkin varsin erilaisia. Konkreettiset erot tulevat esille vertaamalla esimerkiksi Suomen muutosturvamallia Saksan käytäntöihin.

Kun Nokia irtisanoi Bochumissa vuosina 2008–2009 noin 2300 työntekijää, joutui yritys maksamaan työntekijöille tulonmenetyksen kompensatioina noin 185 milj. € ja investoimaan työntekijöitä työllistäviin yrityksiin (transfer companies) 15 milj. €. Tämän lisäksi Nokia joutui palauttamaan noin 20 milj. € saamiaan tuotekehitystutkia (Muehge 2010; Muehge et. al. 2011). Yritykselle aiheutuneet suorat kustannukset olivat huomattavasti korkeammat kuin mitä yritys oli alkujaan arvellut sen maksavan. Toisaalta Nokia Bochumin esimerkki osoittaa, että saksalainen työllisyysturva rakentuu sittenkin vielä niin sanotulle kompensatiolinjalle sillä passiiviset tuet (eroraha) ovat huomattavasti suurempia kuin aktiiviseen työllistämiseen suunnatut varat.

Bochumin esimerkkiin verrattuna Suomen muutosturvamalli ja Perloksen Joensuun seudun tehtaiden sulkeminen on aivan toisenlainen esimerkki. Kun Perlos lopetti tuotantonsa Joensuun seudulla vuosina 2007–2008 ja irtisanoi noin 1200 työntekijää, olivat yrityksen maksamat suorat korvaukset vain noin 6 miljoonaa euroa. Yksittäisten työntekijöidenkin saamat erorahat olivat suurimmillaan 12 000 € ja keskimäärin alle 2000 € kun vastaavat korvaukset Bochumissa olivat moninkertaiset, keskimääräisen erorahan ollessa 80 000 euroa ja suurimmillaan yli 240 000 euroa (Jolkkonen & Kurvinen 2009; Muehge 2010; Muehge et. al.

2011). Perloksen tapauksessa suurimmat kustannukset joukkoirtisanomisista aiheutuivatkin yhteiskunnalle. Tehtaan lakkauttamisen suorat yhteiskunnalliset kustannukset koostuivat rakennemuutospaikkakunnalle myönnetystä tuesta, työvoimapolitiittisista tuista, muutosturvalainsäädännön mukaisista uudelleen koulutustuista ja sosiaaliturvasta. Tukien todellisesta suuruudesta ei ole edes tarkkaan tietoa, mutta karkean arvion mukaan yhteiskunnan osuus nousi vuosina 2007–2009 yli 24 miljoonaan euroon, josta rakennemuutostuki oli 15,8 milj., muutosturva 4,2 milj., Euroopan Globalisaatiorahaston tuki 2 miljoonaa ja siihen vaadittu kansallinen tuki toiset 2 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi yhteiskunnan osuudeksi on laskettava työllisyysturva, työvoimapolitiittinen koulutus ja muut sosiaaliturvan kustannukset, jotka voivat parhaimmillaan jatkaa monia vuosia tapahtuman jälkeenkin. (EC: Added value ... 2009; Jolkkonen & Kurvinen 2009; TEM Muutosturvatilastot 2007–2008)⁵.

Työllisyysturva ja matalapalkka-loukku

Sen lisäksi, että kireän työllisyysturvan on pelätty johtavan siihen, että työnantajat välttelevät uusien työpaikkojen perustamista ja pyrkivät kiertämään kireästä työllisyysturvasta aiheutuvia kustannuksia, on myös kysytty, onko niin, että kireä työllisyysturva jakaa työvoiman ryhmiä häviäjiin ja voittajiin. Oletuksena silloin on, että ne ryhmät työmarkkinoilla, jotka ovat muutoinkin heikommassa asemassa, olisivat häviäjiä sillä heillä ei ole neuvotteluvaltaa etujen valvonassa. Toisaalta ne ryhmät, jotka ovat vah-

vemmassa neuvotteluasemassa, voivat mitata myös työllisyysturvan kautta itselleen parhaimmat edut. Edellä mainittu Nokia-Bochumin esimerkki ja erorahan määräytymisessä noudatettava senioriteettiperiaate tuntuisi tukevan tätä argumenttia (Muehge et al. 2011). Myös Perloksen Ylöjärven tehtaiden lopettamisen yhteydessä toteutettu seuranta tutkimus yhteistoimintamenettelyn käytännöistä viittaa siihen, että työnantajan vahvempi valta-asema ja direktio-oikeus voivat johtaa siihen, ettei yhteistoimintalain edellyttämä intressien kuuleminen ja yhteensovittaminen toteudu käytännössä tasapuolisesti, vaan vallan epäsymmetrisiä suhteita seuraten (Häikiö, Ojala, Sippola 2007).

Empiirisissä tutkimuksissa, joissa on kontrolloitu niin yksilöllisten (työntekijän koulutus, työuran pituus jne.) kuin institutionaalisten tekijöiden (työllisyysturvan tiukkuus, sosiaaliturvalainsäädäntö jne.) vaikutuksia sekä yritysten kilpailuasemaan ja toimintaympäristöä kuvaavia tekijöitä (innovatiivisuus ja investoinnit teknologisiin uudistuksiin) ovat tuoneet tietoa moniin epäselvyyksiin, jotka koskevat tiukan työllisyysturvan oletettuja työllisyysvaikutuksia. Jenny Bennett (2011) osoitti, että niin työttömyysriski kuin työllisyysturvan vaikutuksetkin eriytyvät alemmin ja korkeasti koulutettujen kesken myös sen mukaan onko kyse teknologisten uudistusten suhteen edistykellisistä vai jälkeenjääneistä maista. Bennett käytti EU-Silk aineistoa vuodelta 2007 ja osoitti työllisyysturvan ja työttömyysriskin yhteyden sekä toisaalta sen millä tavoin kunkin maan teknologinen innovatiivisuus modifioi edellä mainittua suhdetta. Bennettin tulosten mukaan alemmin koulutetuilla oli yleisesti ottaen korkeasti koulutettuja suurempi riski joutua työttömäksi kaikissa tutkituissa

⁵ Pohjois-Karjalassa noin 600 henkeä koulutettiin vuosittain muutosturvalain rahoituksella.

maissa. Tutkimuksen tulokset eivät kuitenkaan osoittaneet, että alemman koulutuksen omaavilla olisi erityisen korkea työttömyysriski niissä maissa, jotka olivat teknologisten uudistusten suhteen johtavassa asemassa. Työttömyysriski koski pikemmin maita, jotka olivat teknologisten uudistusten suhteen perässä kulkijoita. Sen sijaan tutkimus osoitti, että työllisyysturva kohtelee eri tavoin matalan ja korkean koulutuksen omaavia työntekijöitä. Tiukka työllisyysturva nostaa alemmin koulutettujen työttömyysriskiä, mutta laskee hyvin koulutettujen työttömyysriskiä sen mukaan mitä korkeampi on maan teknologinen taso ja innovatiivisuus. Tämä tarkoittaa, että alemmin koulutetut hyötyvät korkeasta työllisyysturvasta vain niissä maissa, jotka ovat teknologisen kehityksen suhteen jälkijunassa.

Vaikka edellä mainittuun tulokseen liittyä varauksia, se indikoi, että työllisyysturvan instituutioilla (sisältö, kattavuus, kontrolli, tiukkuus jne.) on merkitystä. Toisaalta se osoittaa, että työllisyysturvan toimivuutta arvioitaessa huomiota olisi kehitettävä myös talouden ja työmarkkinoiden yleiseen dynaamisuuteen ja rakenteisiin. Työllisyysturvaa ei tulisi arvioida vain sen tiukkuuden (eroraha, irtisanomisten suorat kustannukset yrityksille, jne.) mukaan vaan kustannuksiin olisi otettava myös yhteiskunnalliset kustannukset ja niiden jakautuminen eri osapuolten kesken. Oma erityinen kysymyksensä on se miten työllisyysturvan lyhyen ja pitkän aikavälin kustannukset eriytyvät esimerkiksi talouden suhdanteiden ja teknologisen innovatiivisuuden suhteen. Tähänastiset tutkimukset ovat kohdistuneet vain lyhyen ajan kustannuksiin. Työllisyysturvan vaikutuksia arvioitaessa analyysi tulisi eriyttää myös niin, että huomioitaisiin miten työllisyysturva vaikuttaa eri toimijoiden (työntekijät, työnantajat, tukijärjestelmät) toimintaan sekä miten työllisyysturvan eri muodot (kom-

pensaatio vs. pro-aktiivisen turvan muodot) vaikuttavat työmarkkinoiden toimintaan ja työttömyysriskiin. Perloksen Joensuun tehtaiden sulkemista koskenut seurantalutkimus antaa viitteitä siitä, että muutosturva näyttäisi toimivan erittäin hyvin tavoitteidensa mukaisesti erityisesti uudelleen-koulutuksen osalta (Jolkkonen, Koistinen, Kurvinen 2010). On kuitenkin oletettavaa, että myös muutosturvan vaikutukset eriytyvät sen mukaan millaisessa taloudellisessa tilanteessa, toimintaympäristössä ja minkä kvalifikaatiotason ryhmiin työttömyysriski kohdistuu. Ranskassa ja Ruotsissa toteutetut joustoturvamallit, joissa painopisteenä on riskin kohteeksi joutuneen työvoiman uudelleen kouluttaminen ja sijoittumisen tukeminen antaa myös vahvan signaalin siitä, että työllisyysturvaa tulisi voida kehittää vieläkin pro-aktiivisempaan suuntaan (EC: Anticipating ... 2010; Triomphe 2010).

Miten suojella suojaattomia?

Edellä päähuomio on ollut palkkatyösuhteeseen perustuvassa työllisyysturvassa. Se on tärkeä alue ja sillä on historialliset perustelunsa, mutta se ei kuitenkaan kata koko ongelmaa. Palkkatyöhön ja kansalliseen sosiaalivakuutusjärjestelmään perustuva työllisyysturva jättää huomattavan osan taloudellisesti aktiivista ja yhteiskunnallisesti hyödyllistä työtä tekeviä ryhmiä joko kokonaan tai osittain työllisyysturvan ja työsuhteeseen perustuvien sosiaalisten oikeuksien ulkopuolelle. Mikael Hydén (1993) esitti jo kaksikymmentä vuotta sitten kysymyksen millainen työlainsäädäntö tarvittaisiin palkkatyötä koskevan sääntelyn jälkeen. Tällä hän viittasi yhteiskunnallisen työn monimuotoisuuteen ja siihen, että yhteiskunnallista työtä tehdään muunkinlaisin sopimuksin kuin palkkatyösopimuksella. Mikroyrityttäminen,

palvelujen tuottamista ja vaihtamista koskevat sopimukset, perheyriyksissä tehtävä työ, taiteellinen työ ja hoivasopimukset ovat esimerkkejä aloista, jotka ovat työllisyysturvan ja työsuhteeseen perustuvan sosiaaliturvan ulkopuolella (Calleman 2007; 2009). Työnteon sopimukselliset muodot ovat monipuolistuneet ja elämänsä eri vaiheissa yksilöt tekevät yhteiskunnallista työtä kombinoimalla näitä työnteon muotoja (Koistinen 2009). Tulisiko siis työllisyysturvan lähtökohtia ja institutionaalisia muotoja eriyttää yksilöiden ja riskien mukaan? Rawlsilaisessakin oikeusajattelussa instituutioiden toimintaa tulisi arvioida sen mukaan miten hyvin se pystyy tasoittamaan tai puskuroimaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevan riskijä. Senin (2009) capabilities-argumentti menee tätäkin pidemmälle ja korostaa ettei oikeudenmukaisuutta tulisi arvioida vain lähtökohtien vaan lopputulosten mukaan.

Toisaalta voidaan kysyä onko nykyinen työllisyysturvan malli sopuisuudessa sosiaalisen muutoksen ja työelämän käytäntöjen kanssa? Pohjoismainen malli, joka rakentuu vahvasti kahden palkansaajan ja uran työsäkäynnin malliin, voi olla onnistunut keskimääräisenä ratkaisuna, mutta tukeeko se silti riittävästi molempien palkansaajien uralla etenemistä ja työn tuottavuutta? Lisäksi on kysyttävä jättääkö nykyinen työllisyysturvan malli muita heikompaan asemaan ne kotitaloudet ja työntekijät, jotka eivät toimi tämän mallin mukaisesti?

Kysymys ei ole vain siitä, että työllisyysturvan tulisi kattaa kaikki työnteon muodot, vaan myös siitä että työllisyysturvan ulkopuolelle jäävien ryhmien suhteellisen osuuden kasvaessa tipahtaisi myös nykyisten sosiaalivakuutusjärjestelmien pohja. Jos työllisyysturva ei toimi, sosiaaliset kustannukset siirtyvät vähimmäisturvan muihin muotoihin, mikä näkyy Suomessa jo tarveharkintaisen toimeentuloturvan monin-

kertaisessa käytössä verrattuna esimerkiksi työttömyysturvan perusosaan. Jos työllisyysturva ei kata kaikkia työnteon muotoja ja sosiaalisia riskejä jäävät yksilöt työttömyysturvan, invaliditeetin, sairauden sekä eläkkeiden suhteen muita ryhmiä heikompaan asemaan. Tämä olisi tuhoisaa sosiaaliturvajärjestelmien kestävyuden kannalta. Sosiaalivakuutusjärjestelmät tulisivat kestävämmiksi myös siksi, että yhä harvempi on niiden maksajana. Pitkällä aikavälillä ongelmana ei olisikaan väestön ikääntyminen vaan se, että yhä suurempi osa väestöstä olisi sosiaalivakuutusjärjestelmien ulkopuolella tai muita heikommassa asemassa mikä puolestaan kasaa paineita vähimmäisturvaan ja julkiseen tukeen (Fachinger 2009).

Työllisyysturvan kehittämisen haasteet

Tämän artikkelin keskeisenä ajatuksena on ollut argumentti, että kaikkina aikoina ja kaikissa yhteiskunnissa työllisyysturvan tavoitteena on ollut lieventää, ennakoita ja puskuroita niitä riskejä, joita työpaikan menettäminen, vaihtaminen ja uralla eteneminen aiheuttavat yksilöille ja yhteisöille. Toinen argumenttini oli, että ennakoitavissa olevat työelämän muutokset, kuten muutokset työhön osallistumisessa ja työikäisen väestön työhön kohdistamisessa arvoissa ja asenteissa sekä työvoiman alueellisen ja sosiaalisen liikkuvuuden lisääntyminen, edellyttävät, että työllisyysturvaan on etsittävä uusia ratkaisuja. Kyse ei ole vain työllisyysturvan tarpeen kasvusta vaan myös siitä, että uusia ratkaisuja tarvitaan muun muassa työllisyysturvan teoreettisiin lähtökohtiin, työllisyysturvan toteuttamisen institutionaalisiin muotoihin sekä siihen, miten työllisyysturva kohdistetaan työikäisen väestön eri ryhmiin.

Tulevaisuuden kannalta yksi ratkaiseva kysymys on se, millaiseen oikeudelliseen ajatteluun työllisyysturva perustuu. Amartya Sen'in (2000, 2009) mukaan oikeudet työssä tulisi perustua sosiaalisten oikeuksien tunnustamiseen ja tunnistamiseen. Se tarkoittaa, etteivät oikeudet työssä voisi perustua vain työlainsäädäntöön tai työtehtäviin – vaikka niilläkin on merkitystä – vaan perustavaa laatua olevien sosiaalisten oikeuksien tunnustamiseen. Sosiaaliset oikeudet tulisi nähdä yleisinä ja universaaleina ja niiden oikeutus tulisi tunnistaa silloinkin, kun niistä ei ole erikseen säädetty lailla ja säädöksillä. Sosiaalisia oikeuksia ei tulisi myöskään alistaa taloudellisille tai poliittisille tavoitteille. Catherine Calleman'in (2007; 2009) mukaan nykyiseen työlainsäädäntöön sisältyy myös kohtalokkaita poikkeuksia. Työlainsäädäntö ja työllisyysturva sisältävät poikkeuksia perheyrittäjien avustavien työntekijöiden ja kotitalouden piirissä tehtävän työn, vapaaehtoistyön, informaalin hoivan sekä erilaisten työllistämisen tukimuotojen kuten työharjoittelun ja tuetun työllistämisen sekä liikkuvan työvoiman osalta. Alain Supiot (2001) on mennyt tätäkin pidemmälle ja todennut, että Euroopan maissa työoikeus oikeudellisena ajatteluna on perustavaa laatua olevissa ongelmissa siksi, että työoikeus on menettänyt suhteensa yhteiskuntaan ja yhteiskunnalliseen muutokseen.

Pysyäksemme lähempänä työllisyysturvan kysymyksiä olen taipuvainen ajattelemaan, että työllisyysturvassa olisi päästävää kompensatioajattelusta kohden pro-aktiivista työllisyysturvaa ja työllisyysturvan tulisi kattaa koko työikäinen väestö. Tämän tavoitteen saavuttaminen on haasteellista, sillä työllisyysturvalla on useita eri tehtäviä. Samanaikaisesti kun työllisyysturvan tulisi perustua sosiaalisten oikeuksien laajaan tunnustamiseen, sen tulisi pyrkiä kompensatiolinjan sijasta ehkäiseviin ja työvoiman

elinikäistä tuottavuutta tukevaan turvaan. Tavoitteena tulisi olla työllisyysturvan nykyistä parempi kattavuus (työllisyiden riskit; alueellinen ja sosiaalinen kattavuus) sekä työllisyysturvan osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien tarkistaminen. Tämä taas herättää kysymyksen onko työllisyysturvan rahoitus ja toteuttamisen vastuusuhteet nykyisin kestävällä pohjalla. Miten turvataan esimerkiksi se, että työllisyysturva olisi periaatteessa samanlaista niin pienissä kuin suurissakin yrityksissä ja että työllisyysturva ja sen rahoitusvastuu koskee myös liikkuvaa työvoimaa ja kansainvälisesti liikkuvia yrityksiä? Silloin kun yritykset liikkuvat sijaintipaikasta ja maasta toiseen (locational flexibility) on vaarana, että rakennemuutoksesta aiheutuvat sosiaaliset riskit (työttömyyden aikainen turva ja uudelleen kouluttaminen) jäävät kotitalouksien ja yhteiskunnan kannettavaksi. Tämä saa kysymään tulisiko yritysten vastuuta tämentää ja lisätä?

Työllisyysturvan kolmas haaste on se miten työllisyysturvaa tulisi kehittää niin, että se tukisi ja turvaisi työiän aikaisia siirtymiä työmarkkina-asetusta toiseen. Nykyinen työllisyysturva perustuu fiktiivisiin, joiden mukaan työllisyysriskit ovat vain poikkeuksia yksilöiden työurassa ja niiden todennäköisyys rajautuu vain tiettyihin kriittisiin vaiheisiin kuten työpaikan menettäminen, koulutuksen jälkeinen työnetsintä ja työkyvyn alenemisesta aiheutuvat riskit. Työmarkkinoiden joustavoittamispyrkimykset, lyhytkestoisten työsuhteiden yleistymisen, ammatillisen, sosiaalisen ja alueellisen liikkuvuuden lisääntyminen ovat kuitenkin aikaansaaneet sen, että työllisyysriskit ovat yleistyneet ja muuttaneet muotoaan. Tämä saa kysymään toimivatko entiset työllisyys- ja sosiaaliturvajärjestelmät tavoitteidensa mukaisesti ja puskuroivatko ne riskejä vai ovatko ne omiaan segmentoimaan työmarkkinat myös sosiaalisten riskien suhteen?

Sen sijaan, että irtisanotuille vaaditaan saksalaisen mallin mukaisesti entistä suurempia erorahoja, tulisiko sen sijaan luoda sellainen sosiaalivakuutus, joka tasaisi ne riskit joita työntekijälle aiheutuu uudelleen työllistymisen alkuvaiheessa ottaessaan vastaan aikaisempaa palkkaansa verrattuna pienituloisemman työpaikan tai aloittaa työn aloituspalkalla? Yhdysvalloissahan on mm. sosiaalivakuutus, joka tasoittaa tulojen alenemisesta aiheutuvia menetyksiä silloin kun irtisanottu työntekijä joutuu ottamaan vastaan aikaisempaan työhönsä nähden alemmpipalkkaisen työn (Schmid 2009). Esimerkiksi Perloksen Joensuun tehtaiden sulkemisen jälkeen 40 %:lla niistä, jotka työllistyivät irtisanomisen jälkeen, tulot laskevat ja lähes 2/3 uudelleen työllistyneistä sijoittui määräaikaisiin tehtäviin (Jolkkonen, Koistinen, Kurvinen 2011). Useimmat näistä olivat naisia. Samankaltaisia riskejä sisältyy myös siihen, että työntekijät yhdistelevät elämänsä eri vaiheissa ansiotyötä ja informaalia hoivaa. Uuden sukupolven työllisyysturva ja sosiaalivakuutus voisi tukea ammatin vaihtoa, rohkaisisi vastaanottamaan ns. sisääntuloammatteja ja mahdollistaisi ansiotyön ja hoivavastuun yhdistämisen ja edistäisi näin työhön osallistumista ja sosiaalista aktiivisuutta yli koko työiän (Koistinen 2009).

Lähteet:

- Added value of the European Globalisation Adjustment Fund: A comparison of experiences in Germany and Finland. (2009) EMCC case studies. European Foundation for the Improvement of Living and Working conditions. Dublin.
- Avad (2009) The global economic crisis and migrant workers: Impact and response (Second Edition) [http://ec.europa.](http://ec.europa.eu/ewsi/en/resources/detail.cfm?ID_ITEMS=14474)

- [eu/ewsi/en/resources/detail.cfm?ID_ITEMS=14474](http://ec.europa.eu/ewsi/en/resources/detail.cfm?ID_ITEMS=14474)
- Bennett, J., (2011) Unemployment risks for low-and highly-skilled individuals and the role of employment protection legislation. Forthcoming.
- Bercuson, B., Deakin, S., Koistinen, P., Kravaritou, J., Mueckenberger, U., Supiot, A., Veneziani, B., (1996) A Manifesto Social Europe (1996) European Trade Union Institute. Brussels.
- Bittaraev, A., (2011) Social risks of transitions within the labour market – a case study of plant closure. Tampereen yliopisto. Sosiaalitutkimuksen laitos. Pro gradu tutkielma.
- Calleman, C., (2007) Ett riktigt Arbete? Pang Förlag.Säter.
- Calleman, C. (2009) Family ties in Swedish employment law. International Journal of Labour Law and Industrial Relations, Vol. 25, nr. 4, 431–446.
- Crough, C., (2010) Beyond the flexibility/security: reconciling confident consumers with insecure workers. A paper presented in a workshop organized by ETUI and University of Madrid. April 2010.
- Castel, R., (2000) Insecure work and vulnerable relationships. International Journal of Regional Studies. Vol 24, nro 3.519–535.
- EC: Anticipating and managing restructuring in a socially responsible way – New partnerships to preserve employment. (2010) Conference and documents. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=88&langId=fi&eventsId=296&furtherEvents=yes>
- EC: Organising transitions in response to restructuring (2010). Study on instruments and schemes of job and professional transition and re-conversion at national, sectoral or regional level in the EU.
- EC: Recovering the Crisis – 27 ways of tack-

- ling the employment challenge.(2009) Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- EY: Päämääränä yhteiset joustoturvaperiaatteet: Uusia ja parempia työpaikkoja jouston ja turvan avulla. Euroopan yhteisön komission tiedonanto. Bryssel 2007, KOM(2007) 359. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0359:FIN:FI:PDF>
- Frederiksen, A. & Westergaard-Nielsen, N. (2007). Where did they go? Modelling Transitions out of Jobs. *Labour Economics*, 14, 811–828. ScienceDirect. Elsevier. www.sciencedirect.com.
- Dworkin, R., (2000) *Sovereign Virtue - the theory and practice of Equality*. Harvard University Press.
- Employment protection Data base. EPLex (ILO) <http://www.ilo.org/dyn/terminate/termmain.home>
- Employment protection Glossary (OECD) <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=3535>
- Fachinger, U.,(2009) New forms of employment and social security system (http://mpra.ub.uni-muenchen.de/19279/1/Working_Paper_2_2009.pdf)
- Gitterman, D. (2003) European integration and labour market cooperation: a comparative regional perspective. *Journal of European Social Policy*, Vol 13(2): 99–120.
- Goerge, L., & Pannenberg, M., (2009) An economic analysis of dismissal legislation: Determinants of severance pay in West Germany. *International Review of Law and Economics* 30 (2010) 71–85
- Gustavsen, B., (1993) *Vägen till bättre arbetsliv. Strategier och arbetsformer i ett utvecklingsarbete*. Arbetslivscentrum. Stockholm.
- Haatanen, P., (1968) *Suomalainen maalaisköyhälistö*. WSOY. Helsinki.
- Harkman, A. & Johansson, L. (1995). Vad bestämmer sökaktiviteten? *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, årgång 1, nr 2, 99–112.
- Hyden, M., (1993) Vad kommer efter lönarbetsrätten? *Arbetsmarknad och arbetsliv*, nr 3, Solna. 157–176.
- Gitterman, D. (2003) European integration and labour market cooperation: a comparative regional perspective. *Journal of European Social Policy* 13(2): 99–120.
- Häikiö, L. Ojala, S. Siponen, K. (2007) *Perloksen yhteistoimintaneuvottelut yhteiskuntavastuun neuvottelukenttänä: Voiko vastuuta ostaa? Työelämän tutkimus*, Nro 2, 95–106.
- Hoskola, H., (1999) *Turvallisesti työssä – Työsuojelun valvonta Hämeessä 110 vuotta sitten*. Hämeen työsuojelupiiri. Kirjapaino Jaarli.
- Jolkkonen, A., Kurvinen, A., (2009) *Joustavuus ja turvallisuus irtisanomistilanteissa – Tapaustutkimus Perlos Oyj:n tuotannon lopettamisesta Joensuu seudulla*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Edita Publishing.
- Jolkkonen, A., Koistinen, P., Kurvinen, A., (2011) *The job displacement and likelihood of re-employment – A case study on a remote region in Finland*. Forthcoming.
- Kairinen, M., (1991) *Työoikeuden perusteet*. Työelämän tietopalvelu OY. Turku.
- Koistinen, P. (2009) *Työ ja sosiaalinen turvallisuus*. Teoksessa: Koistinen P., (toim.) *Työn Hiipuvat Rajat*. Tilastokeskus. Tutkimuksia 251. 119–135.
- Korkeamäki, O. & Kyyrä, T. (2008). *A Distributional Analysis of Displacement Costs in an Economic Depression and Recovery*. (http://www.vatt.fi/en/publications/latestPublications/publication/Publication_1345_id/805)
- Koskinen, S., (1998) *Työsopimuksen päättäminen uudessa oikeuskäytännössä*. Lapin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta. Sarja C 26. Rovaniemi.

- Krenn, M., Haidinger, B., (2009) Un(der) documented migrant labour – characteristics, conditions and labour market impacts. Forba Research report 2:2009.
- Kramarz, K., &Michaud, M-L., (2009) The shape of hiring and separation costs in France, *Labour Economics* 17 (2010) 27–37 / there are also older versions of the same study. Look: <http://econpapers.repec.org/paper/izaizadps/dp1170.htm>
- Manca, A-R.Governatori, M., &Marschreiner, M., (2010) Towards a set of composite indicators on flexicurity: a comprehensive approach. JRC scientific and technical reports. JRC European commission.
- Mückenberger, U. (ed.) (2001) *Manifesto Social Europe*. European Trade Union Institute. Brussels.
- Muehge, G., (2010) *Company Closing and Restructuring in Germany. The Cases of “Schalker Verein” in Gelsenkirchen and Nokia-Bochum*. A seminar paper presented at the university of Tampere the 12.2.2010.
- Muehge, G. Kirsch, J., Knuth, M., Kieselbach, Th., (2011) *Closing the Nokia mobile plant in Bochum*. A paper which will be presented at the IWPLMS conference in Bamberg, July 2011.
- Määttä, P., (2008) *The ILO Principle of Equal Pay and Its Implementation*. Acta Electronica Universitatis Tamperensis; 698, Tampereen yliopisto 2008. ISBN 978-951-44-7240-4, ISSN 1456-954X. (<http://acta.uta.fi>)
- OECD: *Employment protection regulation and performance. Economic outlook 2004, chapter 2*
- Van Peijpe, T., (1998) *Employment protection under strain*. Bulletin of comparative labour relations. Kluwer.
- Parsons, D., (2005) *The Emergence of Private Job Displacement Insurance in the United States: Severance Pay Plans 1930–1954*. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=872331
- Pennel, D., (2010) *Change is the only thing that remains constant – the shape of things to come for employment*. *New Europe –Weekly*. October17–23, 2010. P.4
- Perotti, E., von Thadden, E-L., (2006) *Political Economy of Corporate Control and Labour Rents*. *Journal of Political Economy*, Vol. 114 No. 1, 145–174.
- Rawlsin, J., (2001) *Justice as Fairness – A Restatement*. Edited by Erin Kelly. Harvard university Press.
- Reform of Severance Pay Law. Vienna 2006. Summary of Peer View Review.*
- Reich, R., (2007) *Supercapitalism – The transformations of Business, Democracy, and Everyday Life*. Alfred A. Knoff. New York.
- Sen, A., (2000) *Work and Rights*. *International Labour Review*, Vol. 139 (2000), No. 2
- Sen, A., (2009) *The Idea of Justice*. Belknap/Harvard university Press.
- Sengenberger, W., (2002) *Globalisation and social progress: The role and Impact of International Labour Standards*
- Serti F., (2004) *Job displacement costs in Italy*. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=872331
- Sippola, M., (2009) *A lowroad to investment and labour management? The labour process at Nordic subsidiaries in the Baltic states*. Dissertation. University of Jyväskylä.
- Snalzenberger, M., Winter-Ebner, R., (2009) *LayoffTax and employment of the elderly*. *Labour economics* 16(2009), 618–624.
- Schmid, G., (2008): *Full Employment in Europe*. *Managing Transitions and Risks*, Edward Elgar.
- Schmid (2009) *Transitional Labour Markets and flexicurity: Managing Social Risks*

- over the Lifecourse. CES Working papers, nr. 75.
- Supiot, A., (2001) Beyond Employment. Changes in Work and the future of Labour law in Europe. Oxford university press,
- Tiitinen, K-P., Saloheimo, J., Bruun, N., (1989) Työsuhdeturva. Otava.
- Triomphe, C. E., (2010) The Contract of professional transition. French case study in Saint-die-des-Vosges and Morlaix. (<http://arenas.itcilo.org/countries/france>) read 15.6.2010.
- Työllistyminen ja muutosturvan toimintamallin toimeenpano-ohje. Työministeriö 23.6.2005. (<http://www.finlex.fi/normit>)
- Waris, H., (1962) Suomalaisen yhteiskunnan sosiaalipolitiikka. WSOY. Helsinki.
- Wilthagen, T., Tros, F., (2004): The concept of 'flexicurity': a new approach to regulating employment and labour markets. Transfer 2/04. 166–186

Liitetaulukko: Työllisyysturvan keinojen typologia.

Toiminnan taso	Työllisyys- ja sosiaaliturvan keinot			Proaktiiviset keinot
	Suojelu	Kompensaatio	Harmonisoiminen	
Yksilö	Ei-diskriminoiva lainsäädäntö / sääntely	Uudelleenkoulutus; tulonsiirrot ja vakuutus (USA); muutosturva (Suomi)	Sosiaaliturvajärjestelmien ja työntekijöiden sosiaalisten oikeuksien harmonisointi	
Yritys	Työneuvostot (EU & erit. Saksa); irtisanomisten proseduraalinen sääntely; erityiset ennakkoehdot ilmoittamisesta ikääntyneille, vammaisille jne.; myötämääräinen	Sosiaaliset sopimukset; uudelleensijoitus ja "Kansmer"-tyyppiset muutossopimukset (Alankomaat), uudeleentyöllistymisvapaa (Ranska)	Eurooppalaiset työneuvostot	Tukia uusia työpaikkoja luovuille yrityksille
Yhteiskunta	lainsäädännölliset raamit irtisanomisille: kollektiiviset & yksilölliset sopimukset, taloudelliset syyt irtisanomisperusteena, kolmikantaneuvottelut (Luxemburg & Pohjoismaat)	Ikääntyneiden irtisanomisvero (Itävalta); sosiaaliset sopimukset ja työllisyystoimet; "Työttömyysrahasto" (CIGO, Italia); eroraha irtisanomisen yhteydessä (Itävalta & Saksa)	Sektorikohtaiset sopimukset, lainsäädännön reformit, esim. siirtymäsopimus ammatista toiseen (CTP) (Ranska)	Rakennemuutosrahasot kriisialueille; esim. alueellinen sopimusaloite (Saksa & Suomi)
Kansainvälinen	DIR 75/187/EEC kollektiivisista irtisanomisista; DIR 77/187/EEC siirtymäyrityksistä; DIR 80/987/EEC työntekijöiden oikeuksista työnantajan maksukyvyttömyydessä; DIR 533/91/EEC työsopimuksesta tiedottamisesta		EU: kansallisen politiikan harmonisointi; sääntely; vähimmäistyöehdot / ILO: kannanotot palkkatasa-arvoon, syrjinnän kieltoon, osallistumiseen, työntekijöiden oikeuksiin ym.	Euroopan Globalisaatio-rahasto (EGF)

Äkillisten rakennemuutosten hoitomallin kehittyminen työ- ja elinkeinoministeriössä

Jukka Mäkitalo¹ – Anssi Paasivirta²

1. Kehitysasteet ja tämän päivän toimintamalli

Rakennemuutoksia on aina ollut ja niihin on reagoitu. Perinteinen suomalainen toimintamalli oli: kun rakennemuutoksen vuoksi jonkin paikkakunnan työttömyysaste oli noussut erittäin korkeaksi, kuntien ja aluehallinnon toimijat esittivät ”aneluja” valtiolle. Sitten asetettiin valtion komitea tai työryhmä, joka valmisteli ”yleisluonteisia toivomuslauseita eri hallinnonaloille ja toimijoille”.

Tämän perinteisen toimintamallin toimenpiteet tulivat aina liian myöhään, jäivät usein toteutumatta, eikä niillä ollut merkittävää vaikutusta kehitykseen.

Maaliskuussa 2006 UPM ilmoitti sulkevansa Voikkaan paperitehtaan (678 työpaikkaa) Kuusankoskella. Samaan rakennemuutokseen liittyi myös merkittäviä työpaiikkavähennyksiä Lappeenrannassa (350 työpaikkaa), Valkeakoskella (275 työpaikkaa) ja Jämsässä (349 työpaikkaa). UPM:n pörssi-ilmoituspäivänä Vanhasen I hallitus sattui olemaan koolla strategiaistunnossaan Kesärannassa. Tuolloin hallitus päätti, että rakennemuutoksen hoitamista varten asetetaan välittömästi erityinen valtiosihteerityöryhmä, jonka tehtävänä on koordinoida eri hallinnonalojen toimenpiteitä ja käynnistää paikkakuntaakohtaiset toimet. Uusi työryhmä kokoontuikin jo seuraavana päivänä ja valmisteli noin kahden viikon sisällä äkil-

¹ Jukka Mäkitalo, TkL, kehitysjohtaja, työ- ja elinkeinoministeriö

² Anssi Paasivirta, FM, johtaja, työ- ja elinkeinoministeriö

listen rakennemuutosten hoitomallin. Tätä toimintamallia on sitten asteittain kehitetty ketterämmäksi ja tehokkaammaksi.

Jo ennen Voikkaan rakennemuutosta v. 2005 sovittiin kolmikantaisesti muutosturvamenettelystä. Sen mukaisesti irtisanottaville henkilöille tarjotaan yrityksen ja työviranomaisen yhteistyönä palveluja uusien työpaikkojen löytämiseksi, mahdollisuus koulutustoimenpiteisiin ja jokaiselle halukkaalle laaditaan henkilökohtainen työllistymissuunnitelma. Muutosturvamenettely on osoittautunut rakennemuutostilanteissa tehokkaaksi tavaksi hoitaa yksilötason ratkaisuja. Menettelyä on käytetty systemaattisesti kaikissa suurissa irtisanomistilanteissa. Muutosturvamenettelyä käytetään sekä äkillisen rakennemuutoksen alueilla sekä luonnollisesti myös muissa irtisanomistilanteissa eri puolilla maata.

Voikkaan rakennemuutoksessa tavoitteena oli alusta lähtien nopea reagointi. Aluksi ei tässä täysin onnistuttu, sillä tarvittavat elinkeinopoliittiset resurssit olivat lisäbudjettien takana. Muutoinkin käynnistymisvaiheeseen liittyi eri syistä sekaannusta. Ministerit lupasivat paineen alla toimintaa, jota ei pystytty toteuttamaan. Oman paineensa tuotti myös massiivinen paniikkia lietsova julkisuus. Paperiliitto uhkasi aluksi pysäyttää Suomen paperitehtaat, jos Voikkaan tehdas suljetaan.

Toimintamallia on kehitetty asteittain ketterämmäksi ja vaikuttavammaksi:

- v. 2007 Joensuussa Perloksen tehtaan sulkemiseen reagoitiin n. viikossa. Uutta oli se, että budjettiin oli varattu erityiset kiintiöidyt määrärahat äkillisten rakennemuutosten hoitoa varten.
- v. 2009 Stora Enson Kotkan Sunilansellutehtaan sekä Varkauden tehtaiden rakennemuutossuunnitelmien johdosta päätettiin yrityksen ja TEM:n toimesta käynnistää uudenlainen ennakoivan rakennemuutoksen hoito.
- v. 2010 käynnistettiin meriteollisuuden hoitamiseksi ensimmäinen toimialoitainen äkillisen rakennemuutoksen hoitomalli.
- Jyväskylän rakennemuutoksen, kone- ja metallituoteteollisuuden alihankkijaverkoston rakennemuutoksen sekä Nokian uuden rakennemuutoksen hoitamista varten on kehitetty aikaisempia kokemuksia hyödyntäen uudentyypisiä räätälöityjä menettelyjä.

Rakennemuutosten hoitamistoimet käynnistetään välittömästi isojen irtisanomisilmoitusten antamisen jälkeen sekä TEM:ssä että ELY-keskusten johdolla aluetasolla. Hallituksen avainministerit kokoontuvat välittömästi pörssi-ilmoitusten saavuttua ja sopivat hallituksen linjauksista. Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen johtajat kutsutaan neuvotteluun myös jo samana päivänä. TEM:n asettama Rakennemuutokseen reagointi-työryhmä koordinoi toimenpidepaketin valmistelua ja tekee tarvittaessa valtioneuvostolle äkillisen rakennemuutoksen alueeksi nimeämistä ja kiintiöityjen määrärahojen irrottamista koskevat päätösesitykset.

Aluetasolla ELY-keskuksille annetaan käsky perustaa välittömästi paikallinen rakennemuutostyöryhmä. Työryhmässä ovat yleensä edustettuina ELY-keskus, TE-toimisto, kunta, seudullinen elinkeinoyhtiö, Finnvera, työnantaja sekä työntekijöiden edustajat. Lisäksi TE-toimisto ja yritys perustavat välittömästi muutosturvapalveluyksikön yleensä tehtaan porttien sisäpuolella.

Toiminnan ripeä käynnistäminen on perusteltua monestakin syystä. Pyritään välttämään ”yhteiskunnallisen paniikinappulan painamista” ja työttömyyden kasvu. Kokemus on osoittanut, että jo kolmenkin kuukauden työttömyys vaikeuttaa merkittävästi työllistymistä. Työntekijöille ja yrityksille pyritään tuottamaan ripeästi tietoa valmis-

teilla olevista uusista työtilaisuuksista tarjoavista yritysratkaisuksista ja muista työmarkkinoilla ja koulutuksessa tarjolla olevista mahdollisuuksista. Keskeiseksi on osoittautunut se, että eri toimijoiden yhteistyönä pyritään saamaan ripeästi liikkeelle vahva paikallinen kehitysprosessi.

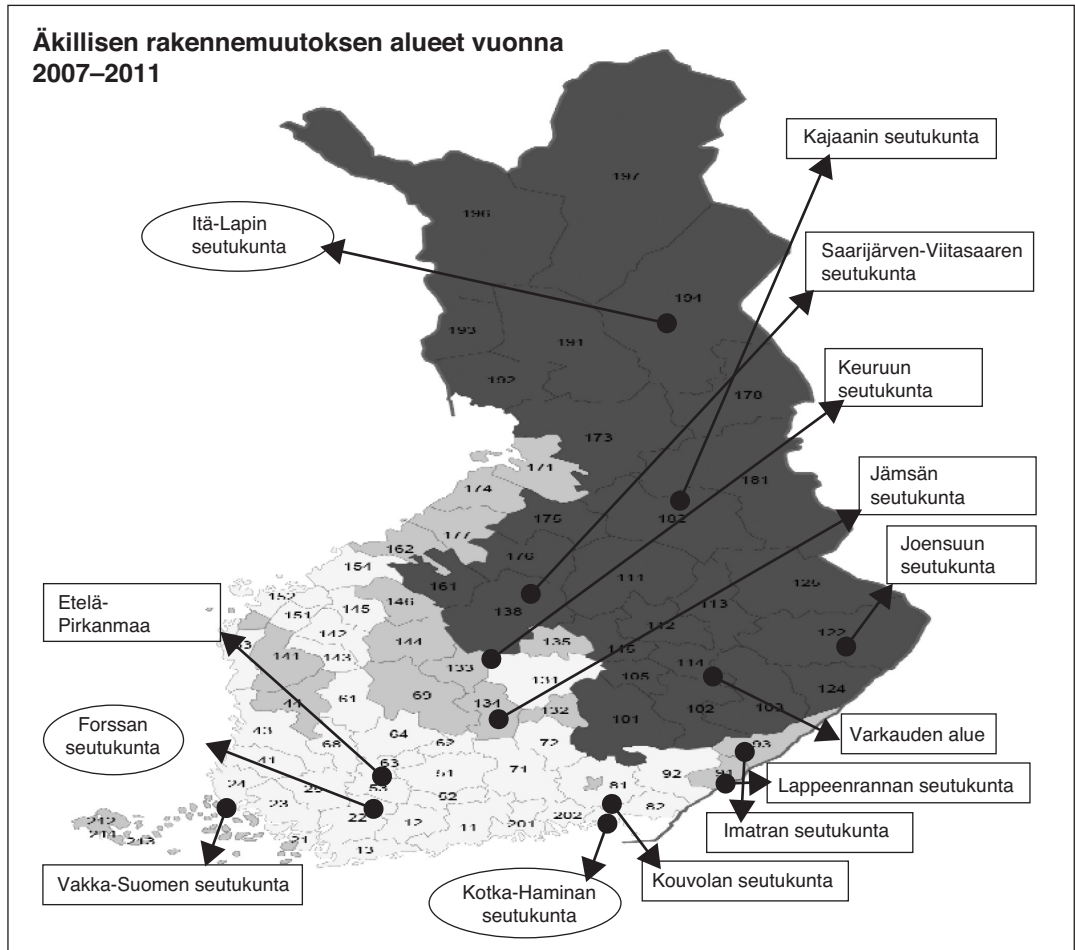
Rakennemuutokseen reagointi -työryhmällä on keskeinen rooli toiminnan koordinoimisessa ja kehittämisessä. Työryhmä on poikkihallinnollinen. Siinä oli aluksi mukana kauppa- ja teollisuusministeriön, työministeriön, sisäasiainministeriön ja valtiovarainministeriön valtiosihteerit. Työ- ja elinkeinoministeriön perustamisen jälkeen työryhmässä on mukana TEM:n ja VM:n edustajia. Työryhmän sihteeristö on koottu matriisiperiaatteella toteuttamisen eri vastuorganisaatioista. Työryhmä kutsutaan tarvittaessa koolle muutaman tunnin varoitustajalla.

Rakennemuutokseen reagointi -työryhmä on kehittänyt äkillisen rakennemuutoksen alueiden nimeämistä varten kriteeristön. Keskeisenä kriteerinä on pidetty sitä, että

reagoidaan, jos työpaikkavähennys on yli 1,5 % seutukunnan tai työssäkäyntialueen työpaikkojen kokonaismäärästä. Tällaista kriteeriä käytetään, koska suurilla työssäkäyntialueilla sinänsä määrällisesti mitattavatkin rakennemuutokset hoituvat normaalin työmarkkinamekanismin kautta. Käytännössä nykyisin ei reagoida alle kahdensadan työpaikan vähennyksiin. Lisäksi työryhmä tarkastelee alueen työttömyysastetta ja laskennallista työttömyysastetta tilanteessa, jossa kaikki irtisanotut jäisivät työttömiksi. Työryhmä selvittää yleensä myös rakennemuutoksen vaikutukset alihankintaketjussa ja -verkostossa. Toimintamallilla reagoidaan nimenomaan rakennemuutoksiin. Tämä tarkoittaa sitä, että ei reagoida suhdannetilanteen aiheuttamiin irtisanomisiin, vaikka monien eri alojen yhteenlaskettu työpaikkamenetys paikkakunnalla olisi suurikin. Edellä todetut määräytymiskriteerit eivät perustu säädöksiin, vaan ne ovat työryhmän kehittämää harkintakriteerejä. (Paasivirta, 2009).

Tähän mennessä menetelmää on käytetty 21 paikkakunnalla.

Kuvio 1. Äkillisen rakennemuutoksen alueet v. 2007-2011

Äkillisen rakennemuutoksen hoitamista varten valtion budjettiin on kiintiöity vuosittain n. 40 miljoonan euron määräraha. Lisäksi Kainuun aluehallintokokeilun periaatteiden mukaan on maakunnalle osoitettu rakennemuutosmäärärahoja n. 24 milj. euroa. Muutosturvaa varten on varattu n. 30 - 45 milj. euroa, mutta todellinen käyttö on ollut oleellisesti vähäisempää. Ensimmäisen työntekijän palkkatukeen on varattu n. 10 milj. euroa. Muutosturvaa ja palkkatukea voidaan käyttää myös muilla alueilla, mutta äkillisen

rakennemuutoksen alueilla niitä on käytetty systemaattisesti. Kiintiöityjä määrärahoja pidetään tietty määrä mahdollisimman pitkään jakamattomana, jotta voidaan tarvittaessa reagoida nopeasti. Isoja uusia haasteita varten on saatu lisäbudjettien kautta lisää resursseja vuosina 2008, 2009 ja 2010. Luonnollisesti toimenpiteiden rahoitukseen on käytetty myös muuta rahoitusta priorisoimalla rakennemuutosalueiden tarpeita. Finnvera on osallistunut useiden yritysten rahoitushankkeisiin.

Taulukko: toimenpiteet ja niiden rahoitus

Taulukko 1. Äkillisen rakennemuutoksen toimenpiteiden rahoitus 2008 – 2011 milj. euroa (sisältää vuosina 2008, 2009 ja 2010 myös lisäbudjettirahoituksen)

	2008	2009	2010	2011
Yritysten kehittämisavustus	26,3	15,0	12,0	12,0
Työllisyysperusteinen investointiavustus	12,1	8,0	5,0	5,0
EAKR³	14,7	13,9	13,9	12,5
ESR	10,2	6,4	6,4	8,3
Kainuun kehittämisraha⁴		22,1		1,7
Kiintiöity rahoitus yhteensä	63,3	65,4	37,3	39,5
Muutosturva (käyttö koko maassa)	20,2	39,4	25,5	39,0 ⁵
Ensimmäisen työntekijän palkkaamistuki (asetuksessa todetuilla alueilla)	9,7	6,8	9,8	9,8

³ Rakennerahastorahoitusta voidaan käyttää myös muilla kuin valtioneuvoston nimeämällä rakennemuutosalueilla

⁴ Kolmen vuoden rahoitus äkillisen rakennemuutoksen hoitoon

⁵ Määrärahavaraus tulo- ja menoarviossa

2. Metsäteollisuuden rakennemuutokset

Suomen metsäteollisuus on teknologisesti ja osaamistasoltaan maailman huippua. Tästä huolimatta ala on ollut viime vuodet voimakkaassa rakennemuutoksessa. Paperin kysyntä on digitalisoitumisen myötä vähenevässä etenkin länsimaissa. Aasiassa paperin kysyntä kasvaa ja Aasiaan onkin rakennettu jatkuvasti uusia isoja tuotantolaitoksia. Selluloosan tuotannossa kasvu on siirtynyt Etelä-Amerikkaan, jonne on rakennettu jätisuuria eukalyptusta käyttäviä tuotantolaitoksia. Venäjän puutullit aiheuttivat lisäksi haasteita raaka-aineen saatavuuteen. Myös puuraaka-aineen ja energian hinta ovat aiheuttaneet ongelmia. Rakennemuutostilanteissa puunjalostusteollisuuden yritykset rankkeeraavat maailmanlaajuisesti tuotantolaitoksensa ja heikoimmin menestyviä, uusiutuvaan strategiaan soveltumattomia ja/tai pienimpiä yksiköitä suljetaan. Rakennemuutos voi myös kohdistua yksiköihin, jotka sinänsä ovat erinomaisessa tuotantokunnossa ja joihin on tuoreeltaan tehty investointejakin.

Puunjalostusteollisuudesta on vuoden 2005 jälkeen vähentynyt n. 20 000 työpaikkaa. Äkillisen rakennemuutoksen paikkakunnilla on suorissa irtisanomisissa vähentynyt n. 6 000 työpaikkaa sekä runsaasti klusteriin kuuluvien muiden yritysten työpaikkoja. Toimintaa toimivissa yksiköissä on tehostettu.

Metsäteollisuuden rakennemuutoksista mittavin on ollut Voikkaan tehtaan sulkeminen. Välitön työpaikkavähennys oli n. 700 henkilöä. Lisäksi tehtaan sulkeminen vaikutti merkittävään määrään alihankkijoita. Samanaikaisesti UPM investoi runsaan 300 milj. euroa Kuusankoskella sijaitsevaan toiseen tehdasyksikköönsä. Investointi ei sinänsä lisännyt työpaikkoja, mutta turvasi

kilpailukyvyyn ja tuotannon jatkumisen paikkakunnalla.

UPM:n henkilöstöhallinto kehitti yt-neuvottelujen yhteydessä Työstä työhön -ohjelmaksi nimetyn ratkaisun, johon sisältyi normaalien muutosturvavartokaisujen lisäksi mm. starttiraha yrittäjäksi ryhtyjille ja toiselle paikkakunnalle muuttaville muuttotukea ja ylimääräinen yhden kuukauden palkka. UPM:n mallin mukaista ratkaisua on sittemmin käytetty myös Stora Ensolla ja Metsä-Botnialla heidän rakennemuutostilanteissaan.

Metsäteollisuusyritysten myöntämät starttirahat ovat osoittautuneet merkittäväksi välineeksi. Starttirahaa on myönnetty 20 000 euroa/yrittäjä. Sen lisäksi on voinut saada normaalia TEM-hallinnonalan starttitukea. Eri paikkakunnilla on tällä tavoin käynnistynyt yleensä 20-30 uutta yritystä eri tuotantolaitoksilla.

Voikkaalla, niin kuin lähes kaikissa muissakin metsäteollisuuskohteissa, isoksi ratkaisuksi on muodostunut työttömyyseläkeputki (lisäpäiväputki). UPM:n muihin yksiköihin siirtyi n. 130 henkilöä. Tehdasalueella on nyt noin 20 yritystä, jotka työllistävät noin 200 henkilöä. Lähes kaikki korjaus- ja ylläpitopalveluissa työskentelevät saivat uuden työpaikan Empowerilta. ABB perusti Voikkaan tehdasalueelle tuulivoimakomponenttien sekä laivageneraattoreiden tuotantoyksiköt. Valitettavasti talouden taantumana vuoksi nämä noin 200 henkilöä työllistävät yksiköt suljettiin ennen kuin ne varsinaisesti edes ehtivät käynnistää toimintansa.

Voikkaan rakennemuutoksen hoitamisessa muutosturvamenettely toimi tehokkaasti. Alueen elinkeinojen kehittämistoiminta sitä vastoin ei ollut ”iskukunnossa”, jonka vuoksi elinkeinopoliittiset tulokset jäivät vaatimattomiksi. UPM ja Kouvolan kaupunki ovatkin käynnistäneet uuden Voikkaan alueen elvytyshankkeen, jonka vetäjäksi he

ovat palkanneet Vision Hunters Ltd:n.

Voikkaan rakennemuutoksesta on tehty kaksi selvitystutkimusta, joissa on kuvattu uutta toimintamallia, toimenpiteiden rahoitusta sekä arvioitu rakennemuutoksen vaikutuksia yksilö- ja yhteisötasolla (Pohjantammi (2009), Melin ja Mamia (2010). Lisäksi Ahlberg (2008) on tuottanut henkilökohtaisen aikalaiskuvauksen.

Kemijärven 220 työpaikan ja Summan 450 työpaikan tehtaiden sulkemispäätöksiin reagoitiin vuonna 2008 välittömästi. Toimintamalliltaan ne olivat kuitenkin hyvin erilaisia. Summassa lähdettiin välittömästi etsimään työtilaisuuksia uusilta aloilta. Rakennemuutostoimia johti Kotka-Haminan kehitysyritys Cursor. Summan tehtaan tiloihin sijoittuikin sittemmin Googlen palvelinkeskus ja naapuritontille rakennettiin Winwindin tuulivoimaloiden tuotantolaitos. Nämä uudet tuotantolaitokset ovat kuitenkin voineet työllistää vain hyvin rajallisesti paperitehtaalta vapautuneita henkilöitä.

Kemijärven sellutehtaan tontilla ryhdyttiin käynnistämään uutta liimapuupalkkitehdasta, jonka tarkoitus oli tarjota välittömästi työstä-työhön -periaatteella työpaikkoja vapautuvalle työvoimalle. Rakennemuutosprosessiin tuli kuitenkin runsaan puolen vuoden viivästyminen, kun paikallinen Massaliike pyrki eri keinoin estämään uusien korvaavien työpaikkojen syntymistä. Massaliikkeen tavoitteena oli muuntaa Kemijärven sellutehdas liukosellutehtaaksi.

Kemijärven tehtaan koneet myytiin sittemmin Kanadaan, jossa ne lähiaikoina aloittavat nykytilanteessa varsin kannattavan liukosellutuotannon. Huoli puun saatavuudesta Lapissa vaikutti myös keskeisesti Stora Enson päätökseen. Ongelma oli ajoituksessa. Massaliike ryhtyi ajamaan vaihtoehtoista ratkaisua vasta siinä vaiheessa, kun pörssiyritys oli jo tehnyt sulkemispäätöksensä. Pörssiyrityksen toimintaperiaatteisiin ei voi

kuulua julkistettujen päätösten peruminen. Eri toimialoille seutukuntaan on syntymässä enemmän työpaikkoja kuin mitä rakennemuutoksessa menetettiin.

2.1 Kokemuksia onnistumisista ja epäonnistumisista

UPM päätti v. 2008 sulkea paperituotantoyksikkönsä Kajaanissa (535 työpaikkaa). Tähän rakennemuutokseen seutukunnassa oli osattu varautua ja toimenpiteet pystyttiin käynnistämään välittömästi ilmoituksen tultua. Kajaanin rakennemuutoksen hoito on ehkä toistaiseksi parhaiten onnistunut. Välittömästi irtisanotuista enää n. 50 on vaille ratkaisua. Paikkakunnan rakennemuutoksen hoitamistoiminta on ollut erittäin aktiivista. Keskeisessä roolissa on ollut elinkeinoyhtiö Kainuun Etu, ELY-keskus ja UPM, joka perusti alueelle uusia yrityshankkeita varten entisestä tehdasalueestaan Renforsinrannan yhtiön. UPM on sijoittanut rakennemuutoksen hoitoon tähän mennessä n.16 milj. euroa muuttamalla entiset tehdastilat korvaavia työpaikkoja luovien yritysten tarpeisiin ja rahoittamalla Kainuun Edun toimenpiteitä. Yhtiö asetti myös omasta henkilökunnastaan seitsemän hengen ammattilaisjoukon asioita hoitamaan. Osaltaan Kajaanin seudun onnistumiseen on vaikuttanut myös se, että samanaikaisesti käynnistyi Talvivaaran kaivoksen toiminta Sotkamossa.

Kaikissa hankkeissa ei kuitenkaan ole onnistuttu. Metsä-Botnia sulki sellutehtaan Kaskisissa (223 työpaikkaa). Kaskisten kaupunki nimettiin äkillisen rakennemuutoksen alueeksi. Alueella ei ole kuitenkaan elinkeinoyhtiötä ja voidaan todeta, että myös Metsä-Botnian sitoutuminen uusien korvaavien työpaikkojen luomiseen on ollut vähäinen. Uusien yrittäjien etsimiseen palkattiin myös konsulttiyrityksiä. Ongelmia ovat myös aiheuttaneet erilaiset paikalliset ristiriidat. Tois-

taiseksi alueelle ei ole syntynyt korvaavia työpaikkoja ja työttömyysaste on noussut 17 %:iin.

3. ICT-alan valmistustoiminnan rakennemuutos

ICT-alalla tapahtui Suomessa viimeisen kuuden vuoden aikana erittäin voimakas rakennemuutos, kun asteittain Nokian laitevalmistukseen liittyvä alihankinta hävisi Suomesta. Osa suomalaisista alan yrityksistä siirtyi ulkomaiseen omistukseen ja pian sen jälkeen toiminnot Suomessa ajettiin alas. Saarijärvi-Viitasaaren seutukunta nimettiin äkillisen rakennemuutoksen alueeksi v. 2007, kun Nokia-klusteriin kuuluva yritys Efore lopetti toimintansa (157 työpaikkaa). Vastaavanlaisia muutoksia tapahtui useilla paikkakunnilla, kuten Lahdessa, Jyväskylän, Tampereen ja Oulun seuduilla, mutta nämä eivät olleet paikkakunnan kokoon nähden niin mittavia, että niiden perusteella olisi voitu nimetä äkillisen rakennemuutoksen alueita.

Suurin ICT-alan rakennemuutos tapahtui v. 2007, kun Perlos sulki Joensuussa matkapuhelimien muovikuorien valmistukseen erikoistuneen yksikkönsä. Perloksen Joensuun tehdas oli sitä ennen kasvanut vuosittain erittäin voimakkaasti ja rekrytoinut satoja henkilöitä vuosittain. Rakennemuutos lopetti työt yhteensä yli 2 000 henkilöltä. Perlos oli jo sitä ennen sulkenut tuotantoyksikköjään Nurmijärvellä ja Ylöjärvellä. (Paasivirta, 2008).

Tämän rakennemuutoksen hoito aloitettiin erittäin ripeästi yhteistyössä yrityksen, työntekijäorganisaatioiden ja paikallisten toimijoiden kanssa. Lopettavan toiminnan pohjalta syntyi liiketoimintakaupoilla Perlokselta ostettuja toimintoja. Lisäksi syntyi lukuisia uusia yrityksiä, jotka hyödynsivät Perloksen

osaamista ja/tai koneita. Joensuun metalliteollisuusyritykset (mm. Abloy ja John Deere) ottivat runsaasti lisää työvoimaa. Rakennemuutoksen hoitamisen avainorganisaatio oli Joensuun Seudun kehitysyhtiö Josek. Rakennemuutoksen hoitamisen onnistumiseen vaikutti osaltaan vahva talouden kasvusuhtanne (Jolkkonen – Kurvinen, 2009).

Joensuu on toistaiseksi ainoa rakennemuutoksen paikkakunta, jossa on voitu käyttää hyväksi Euroopan globalisaatorahaston rahoitusta. Rahoitusta voidaan saada työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin, joihin on käytettävissä myös puhtaasti kansallista rahoitusta. Menettely on osoittautunut hallinnollisesti varsin raskaaksi.

ICT-alan valmistuspuolen seuraava iso rakennemuutos tapahtui v. 2009 Salossa, jossa Nokialta, Nokian vuokratyöntekijäyrityksistä ja alihankkijoilta loppui työt n. 2 000 henkilöltä. Tässä oli kysymys pääasiassa puhelinten kokoojalainjoilla työskentelevistä henkilöistä. Salon kaupungin elinkeinoyhtiö on käynnistänyt rakennemuutoksen hoitotoimenpiteet ripeästi. Niissä pääpaino on ollut alueen pienten ja keskisuurten kone- ja metallituotealan yritysten laajennusinvestoinneissa. Rakennemuutoksen hoitaminen on ollut erityisen haasteellista sen tähden, että puhelinten kokoonpanoa vastaavia työtehtäviä ei ole ollut mahdollista käynnistää esim. muiden yritysten toimesta.

4. Ennakoiva rakennemuutoksen hoito

Yhteistyössä Stora Enson kanssa työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti elokuussa 2009 uudentyyppisen ennakoivan rakennemuutoksen hoidon. Ennakoivuus tarkoittaa sitä, että rakennemuutoksen hoitotoimenpiteet aloitetaan ennen yrityksen lopullisia päätöksiä. Kotkan Sunilassa sellutehtaan lo-

pullista sulkemista koskevat yt-neuvottelut olivat tuolloin alkamassa ja Varkaudessa koko tehdasintegraatin tulevaisuuden vaihtoehdot olivat vasta harkinnassa. Menettelystä sovittiin yrityksen johdon ja hallituksen päätöksillä pörssitiedotepäivänä ja menettelylle saatiin myös työntekijäjärjestöjen hyväksyntä. (Paasivirta, 2009).

Ideana on saada käynnistymään tehdasalueilla uusien alojen ja uusien yritysten toimesta täydentävää tai korvaavaa liike-toimintaa. Tarkoituksena on hyödyntää tehdasalueiden raaka-ainevirtaa, logistiikkaa, vesi- ja puhdistusjärjestelmiä, energiaratkaisuja, rakennuksia, asfalttikenttiä ja tietenkin osaavaa henkilöstöä. Tällainen toimintamalli soveltuu sekä tilanteisiin, joissa tehdaslaitos jatkaa edelleen toimintaansa ja tilanteisiin, joissa tehdaslaitos suljetaan. Lopettamistilanteissa haaste on vain mittavampi.

Hankkeen rahoittivat puoliksi yritys ja TEM. Hankkeella oli ministeriön johdon vetämä johtoryhmä, jossa olivat mukana yrityksen ylimmän johdon toimivaltaiset edustajat. Avainasemassa olivat konsultti ja paikalliset elinkeino-yhtiöt Cursor Kotkassa ja Navitas Varkaudessa.

Sunilassa sellutehdas käynnistettiin puolen vuoden seisokin jälkeen uudelleen ja valmistelussa on yritysinvestointeja, jotka sijoittuisivat tehdasalueelle. Varkauden tehtaiden sulkemisen sijasta biopohjainen tuotanto (sellutehdas, hienopaperitehdas ja biodieselin tuotannon koelaitos) sekä saha jatkavat toimintaansa. Varkauden kaksi sanomalehtipaperikonetta suljettiin markkina-syistä.

Lupaavien kokemusten perusteella vastaava menettely käynnistettiin joulukuussa 2009 UPM:n kanssa koskien Heinolaa ja Lappeenrantaa. Myös näissä kohteissa valmistelu aloitettiin välittömästi ja siis ennen yt-neuvottelujen käynnistymistä.

Lappeenrannassa vaneritehtaalle korvaa-

via työpaikkoja luovia yritysinvestointeja ei ole saatu käynnistymään, mutta UPM on valmistelemassa omia investointejaan. Heinolassa tilanne on ollut erittäin haasteellinen. Lahden seudun kehitys-yhtiö Lakes ja konsultti-yritys Vision Hunters ovat yhdessä UPM:n johdon kanssa valmistelleet hankkeita ja neuvotelleet useiden eri yritysten kanssa. Vaneritehtaan ja sahan tiloihin on nyt sijoittumassa lukuisia eri alojen yrityksiä, joilla on merkittäviä kasvu- ja työllisyysvaikutuksia.

5. Rakennemuutosten hoito konkurssien jälkeen

Toistaiseksi vaikeimpia ovat olleet konkurssitilanteiden jälkeen käynnistyneet rakennemuutosten hoidon hankkeet. Vuonna 2008 Valkeakoskella puuperäisiä kuituja valmistavan Kuitu Oy:n (entinen Säteri) ja Juankoskella kartonkitehdas Stromsdahlin tuotantotoiminta loppui konkurssiin.

Valkeakoskella liukoselluun perustuvalle jatkojalostukselle oli olemassa markkina-edellytykset. Maailman kuitumarkkinoilla on meneillään megatrendi, jossa lisääntyvästi tullaan käyttämään puupohjaisia luonnonkuituja, sillä puuvillatuotanto on ympäristösyistä vaikeuksissa alkutuotantomaissa. Yhtiöllä oli ennen konkurssia johtava asema maailmanmarkkinoilla ns. palamattoman kuidun valmistuksessa.

Valtion ja kaupungin intressissä oli välttää pitkällä aikavälillä vanhojen saastuneiden maiden puhdistamisen kustannukset, Säterin eläkesäätiön kulujen mahdollinen vyöryminen yhteiskunnan vastuulle sekä pitkään jatkuvasta työttömyydestä johtuvat työttömyysturvan kustannukset. Ratkaisujen valmistelun kannalta tilanteen teki erittäin haasteelliseksi konkurssipesä, jonka suurin osakas oli entisen yhtiön eläkesäätiö.

Tehdas käynnistyi uudelleen, tuotanto laajenee ja tuotantoprosessi tullaan uudistamaan siten, että päästään eroon erittäin hankalasta myrkyllisestä rikkihiilestä. Alueelle on syntymässä useiden kehittäjäyritysten muodostama biojalostuskeskittymä. Vanhaa saastunutta maaperää puhdistetaan ainutlaatuisella biologisella puhdistusprosessilla.

Myös Juankosken kartonkitehtaalle on monivaiheisen prosessin jälkeen löytynyt investori, joka tämän hetken tietojen mukaan käynnistää tehtaan lähiaikoina uudelleen.

Rakennemuutoksen ajautuminen konkursipesävaiheeseen vaikeuttaa juridisesti ja taloudellisesti ratkaisuja. Molemmissa tapauksissa neuvoteltiin ratkaisuisista useiden eri ostajaehdokkaiden kanssa. Kummassakin tapauksissa prosessia ovat myös hidastaneet lähinnä kiusantekotarkoituksessa tehdyt kunnallisvalitukset sekä valitus Euroopan kilpailuviranomaiselle. Ratkaisujen aikaansaamiseen tarvittiin välittäjäksi huippuluokan yrityskauppaosaamista.

6. Jyväskylän tapaus

Keväällä 2009 Jyväskylän seutua kohtasi uudentyyppinen rakennemuutos, kun samanaikaisesti kaksi merkittävää alueen työllistäjää Nokia ja Metso supistivat Jyväskylässä sijaitsevia liiketoimintojaan. Tämän seurauksena vapautui lyhyehkön ajan sisällä suuri määrä tutkimus- ja kehittämistyössä, yritysten johtamisessa, vaativissa esimiestehtävissä ja tuotantoprosesseissa työskenteleviä korkeasti koulutettuja ammattilaisia.

Nokia lakkautti Jyväskylässä 320 henkilön tuotekehitysyksikön. Metson henkilöstövähennykset koskivat 270 henkilöä. Tämän lisäksi tuli vaikutukset alihankkijoiden työtilanteeseen. Kesäkuussa 2009 Jyväskylän seutukunnalla oli korkea-asteen tutkinnon suorittaneita työttömiä työnhakijoita n.

1 400, yliopistosta ja ammattikorkeakoulusta valmistui yhteensä yli 1 000 henkilöä, joten alueella oli korkeasti koulutettuja työttömiä lähes 2 500. (Uudet Urat -rakennemuutos-työryhmän loppuraportti, 2010).

Korkeasti koulutettujen irtisanomiset vaikuttavat nopeasti aluetalouden kehitykseen. Monet irtisanotuista ammattilaisista hakeutuvat helposti muualle töihin. Paikkakunnan osaamispotentiaalin kannalta se olisi suuri menetys.

Jyväskylä on myös merkittävä opiskelupaikkakunta. Ensimmäisen koulutusta vastaavan työpaikan saaminen on tärkeää mahdollisimman pian valmistumisen jälkeen, ettei tapahdu vieraantumista opiskelun sisällön tuomasta ammattitaidosta ja motivaatiosta päästä työelämään. Alueen työpaikkojen väheneminen vaikuttaa suoraan irtisanottujen lisäksi myös välillisiin työpaikkoihin.

Tilanteen korjaamiseksi koottiin pikaisesti n. 20 henkilön työryhmä, johon osallistui kaikki merkittävät Jyvässeudun kehittämistoiminnasta, koulutuksesta ja työvoimahalinnosta vastaavat tahot, kansalliset rahoittajat, Tekes ja TEM. Nokia ja Metso osallistuivat aktiivisesti ja sitoutuivat prosessin läpivientiin. Ilman yritysten panostusta näinkin mittavaa uudistusta ei saada toteutettua. Alueellisen toiminnan vetovastuussa oli Jyväskylän seudun kehittämissyhtiö Jykes.

Ryhmän tavoitteena oli tehdä nopeasti analyysi tilanteesta ja käynnistää korjaavat toimenpiteet. Käytännössä toiminta suunnattiin neljään osakokonaisuuteen:

- korkeasti koulutettujen osaamisen vahvistaminen ja työllistäminen
- uusi liiketoiminta ja uudet yritykset
- alueen elinkeinorakenteen uudistaminen
- alueen palvelujärjestelmän kehittäminen

Ryhmän toimintatapa oli ideoiva ja uusia avauksia luova. Käytännössä lisärahoitusta ei ollut mahdollista saada, koska Jyvässeudulla

ei ollut edellytyksiä tulla nimetyksi äkillisen rakennemuutoksen alueeksi. Oleellista oli suunnata olemassa olevat resurssit oikeisiin kohteisiin ja tehdä päätökset nopeasti.

Ideariihien pohjalta koottiin lähes 100 uutta ideaa, joista parhaat toteutettiin. Lisäksi käynnistettiin erilaisia osin jo muualla hyväksi koettuja toimintamalleja, joita nyt hyödynnettiin täysitehoisesti. Paikalliset tahot käynnistivät koordinoidusti yhteistyöhankkeita ja alueelle saatiin välittömästi uutta kehittämistoimintaa:

- Nokialta tyhjiksi jääneisiin tiloihin tuli uusi yritys
- käynnistettiin kolme mittavaa Tekes-hanketta, joista kaksi yhteistyössä yliopiston kanssa
- käynnistettiin Jyväskylän yliopistossa määräaikainen DI-koulutus yhteistyössä Tampereen teknillisen yliopiston kanssa
- käynnistettiin IT-yrityksille täsmäkoulutusta
- otettiin käyttöön Protomo –tyyppinen yrityshautomo sekä ”Innovation Mill”-toiminta
- lisäksi käynnistettiin lukuisia määriä erilaisia yritysten kehittämishankkeita

Esimerkkinä uudentyypisistä toiminnasta on Protomo. Se on innovaatioympäristö, jossa luodaan rahoituskelpoisia uusia yrityksiä ketterissä tuotteiden ja palvelujen kehitysprosesseissa. Eri alojen osajia ja asiantuntijoita kootaan tiimeiksi kehittämään liiketoimintaideasta kaupallista liiketoimintaa. Avoimena ja yhteisöllisenä ympäristönä Protomo tähtää erityisesti monialaista osaamista vaativien ideoiden jalostukseen ja yrittäjyyteen. Tavoitteena on suomalaisen osaamispääoman säilyttäminen ja vahvistaminen.

Jyväskylässä tehdyn pilotoinnin perusteella Protomo-toimintaa on laajennettu kuudelle paikkakunnalle. Ensimmäisen puolentois-

ta vuoden aikana on valmisteltu 226 hanketta, joista on syntynyt 97 projektia ja 35 uutta yritystä. Toiminnassa mukana olleille osajille on syntynyt yli 100 työpaikkaa.

Jyväskylän tapaus oli täysin uudentyypinen rakennemuutos, jollaisia on tosin sen jälkeen tullut myös muualle. Toteutetusta prosessista koottiin Uudet Urat –toimintamalli, jota on käytetty kansallisesti myös muilla rakennemuutospaikkakunnilla. Oleellista on aloittaa heti rakennemuutoksen alkuvaiheessa johdonmukainen ja toimintaan sitouttava prosessi, johon osallistuu kaikki alueen merkittävät kehittämistahot. Tehdään yhteinen tilanneanalyysi ja yhdessä sovitaan korjaavat toimenpiteet.

Jyväskylässä lopputuloksena Nokialta poistuneiden 320 ICT-alan työpaikkojen tilalle syntyi kahdessa vuodessa 450 alan työpaikkaa. Nokiasta irtisanottuja oli työttömänä vuoden 2011 alussa n. 20 henkilöä.

7. Kone- ja metallituoteteollisuuden rakennemuutos

Huippuvuosiensa 2007 ja 2008 jälkeen Suomen kone- ja metallituoteteollisuus sukelsi poikkeuksellisen syvään lamaan. Laskusuhdanteen jälkeen globalisaatio toi väistämättömiä kysynnän muutoksia maailmanmarkkinoilla sekä alan sisäisiä toimintamuotojen muutoksia yritysten yhteistyö- ja alihankintaverkostoissa ja niiden logistiikassa. Alan raju rakennemuutos uhkaa edelleen olennaisesti heikentää suomalaisten yritysten kilpailukykyä ja -edellytyksiä sekä saattaa aiheuttaa myös merkittäviä paikkakuntakohtaisia rakennemuutosongelmia.

Vuonna 2009 globaalien talouskriisin seurauksena koko toimialan tilauskanta, liikevaihto ja kiinteiden investointien määrä putosi tunnusluvusta riippuen 20 - 40 %. Teknologiateollisuuden henkilöstön määrä

väheni 9 % ja oli vuoden 2009 lopussa n. 250 000, josta oli erilaisten lomautusjärjestelyjen piirissä n. 57 000 henkilöä (23 %).

Kokonaisuudessaan teknologiateollisuus näyttää päässeensä vuoden 2010 aikana pahimman vaiheen yli. Kone- ja metallituoteteollisuuden viennin arvo vastaa nyt vuoden 2006 tasoa. Tilanne kuitenkin vaihtelee yrityksittäin. Osassa yrityksiä kysyntä on jo alkanut vahvistua, osa ei ole päässyt vielä nousuun mukaan ja joidenkin liikevaihto laskee edelleen. Hajonta on edelleen tuskallisen suurta.

Metsäteollisuuden rakennemuutosongelmat kohdistuvat pääosin tehtaiden toimintapaikkakunnille, sitä vastoin kone- ja metallituoteteollisuuden ongelmien seuraukset leviävät Suomessa yritys- ja alihankintaverkostojen välityksellä hyvinkin laajalle alueelle ja ennalta arvaamattomasti.

Suomen kone- ja metallituoteteollisuuden rakennemuutostilan selvittämiseksi sekä toimialan kilpailukyvyyn parantamistoimien kartoittamiseksi TEM kutsui marraskuussa 2009 kokoon epävirallisen yhteistyöverkoston. Siinä ovat edustettuina toimialan yrityksiä, Tekes, Finnvera, Finpro, Invest in Finland, Sitra, ELY, Teknologiateollisuus, Tampereen teknillinen yliopisto, Elinkeinoelämän keskusliitto ja Metalliliitto.

Verkoston tehtävänä on seurata ja analysoida toimialan tilannetta ja tehdä esityksiä tilanteen korjaamiseksi. Verkosto kokoontuu edelleen 1–2 kuukauden välein.

Suomalaiset suuret ja kansainväliset metallialan yritykset vähentävät hankintojaan suomalaisilta pk-yrityksiltä. Myös globaalien päähankkijoiden tuotanto painottuu ulkomaille, erityisesti kasvavien talouksien alueille Kiinaan, Intiaan ja muualle Aasiaan. Valmistusta on siirtynyt ja siirtymässä etenkin sarjatuotannon osalta ns. halpatuotantomaihin. Kaikki tämä vähentää alihankinnan kysyntää Suomessa. Esimerkiksi Metson lii-

kevaihdesta tulee n. 70% erilaisista ostoista alihankkijoilta. Koko Eurooppa on nähtävää alan kotimarkkina-alueena. Suomen tuotannosta 70–80 % menee EU:n sisämarkkinoille ja lähialueille mukaan lukien Venäjä.

Kone- ja metallituoteteollisuuden pk-yritysten on etsittävä nykyisille ja uudistettaville tuotteilleen kysyntää ja uusia asiakkaita kansainvälisiltä markkinoilta. Yrityksiltä tarvitaan entistä enemmän markkinointiin panostamista ja omien markkinointikanavien luomista. Erityisesti kansainvälinen markkinointi vaatii pk-yrityksiltä uudenlaisia osaamista (Mäkitalo, 1992).

Teknologiateollisuuden käynnistämän TRIOplus -hankkeen tavoitteena on herätellä yrityksiä pohtimaan omaa tilaansa nyt ja tulevaisuudessa sekä tunnistamaan välttämättömät kehittämistoimet. Menestyminen edellyttää panostuksia yrityksen nykyisen tuotevalikoiman kehittämiseen ja uudistamiseen sekä muihin osaamis-, kilpailukyky- ja menetystekijöihin. Myyntiosaaminen korostuu erityisesti kansainvälistymisen myötä. Vuosina 2010–2012 toteutettavassa hankkeessa on tavoitteena aktivoida 800 yritystä pohtimaan omaa tilaansa ja tulevaisuuttaan. Alkukartoituksen jälkeen yritys voi jatkaa TRIOplus -hankkeessa kolmessa eri toimintalinjassa: kasvu ja kehitys, ELY-keskusten tuotteistetut palvelut tai yrityksen tervehdytämislinja.

Tavoitteena on saada yritykset näkemään meneillään olevan rakennemuutoksen myös mahdollisuutena ja menemään uuteen nousukauteen entistä kilpailukyisempänä. Se edellyttää sitä, että yritys

- näkee toimintaympäristön ja toimialan väistämättömät muutokset myös omalta kohdaltaan;
- ymmärtää muutokseen sisältyvät uhat ja mahdollisuudet;
- uudistaa visionsa, strategiansa ja toimintamallinsa tavalla, joka turvaa yrityksen

toiminnan jatkumisen ja mahdollistaa sen kasvun; sekä

- toteuttaa pitkäjänteisiä kehittämistoimia tai ensi vaiheessa terveyttämistoimenpiteet ”kuolemanlaakson” yli, jos yritys on jo ajautunut vakaviin taloudellisiin vaikeuksiin

8. Meriteollisuus, ensimmäinen äkillisen rakennemuutoksen toimiala

Meriteollisuuden yritysten vaikeudet johduvat telakkateollisuuden tilauskantojen romahtamisesta Suomessa ja globaalisti. Parhaimmillaan vuonna 2008 meriteollisuus työllisti runsaat 20 000 työntekijää telakoilla ja alihankintayrityksissä. Alalla toimii noin 900 alihankintayritystä. Muutamilla meriteollisuuden erikoistuneilla yrityksillä ja niiden alihankkijoilla on tilauksia ja vahva asema maailmanmarkkinoilla.

Valtioneuvosto nimesi joulukuussa 2010 meriteollisuuden äkillisen rakennemuutoksen toimialaksi vuosiksi 2010–2012. Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta käsittelee 25.1.2011 meriteollisuustoimialan tilannekuvaa ja linjasi kehittämistoimia alan rakennemuutoksen hoitamiseksi. (Paasivirta – Mäkitalo, 2011).

Uudentyyppisessä toimialakohtaisessa toimintamallissa alalle suunnataan rahoitusta rakennemuutosongelmien hoitamiseen ja korvaavien työpaikkojen luomiseen. Toimialan rakennemuutoksen hoitamisessa keskitytään telakoiden alihankkijaverkostojen liiketoimintamahdollisuuksien monipuolistamiseen sekä offshoren ja koko meriteollisuuden yritysten kilpailukyvyyn parantamiseen. Toimenpiteitä suunnataan alihankintaketjuissa eri tasolla oleviin yrityksiin. Erityisesti keskitytään ns. veturiyrityksiin ja niihin verkostoituneiden alihankkijayritysten ”ryppäisiin”. Veturiyrityksellä tar-

koitetaan yrityksiä, joilla on mahdollisuudet ja kyky suunnata liiketoimintaansa uusille kansainvälisille markkinoille tai uusille tuotannonaloille.

Eniten rakennemuutos koskee Turun seutua, jossa STX:n telakan pitkään jatkunut maailman suurimpien risteilijöiden valmistus on toistaiseksi loppunut. Myös telakan alihankintaverkostosta suurin osa on Turun seudulla. Aluelähtöisesti onkin käynnistetty useita eri toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi. Vuoden 2010 lopulla Turun Seudun Kehittämiskeskukseen perustettiin Rakennemuutostoimisto, jonka tehtävänä on löytää nopeita ja joustavia toimenpiteitä ja auttaa meritoimialan yrityksiä kriisivaiheen yli, Kompassi-ryhmä vie eteenpäin erityyppisiä hankkeita ja koordinoi toimenpiteitä, meriteollisuuden osaamiskeskusohjelma auttaa yrityksiä pääsemään osalliseksi mm. Brasilian mittaviin investointeihin, Trooli toimii henkilöstön kokoontumis- ja infopaikkana. Myös Teknoliateollisuuden TRIOplus-hanke toimii toimialan yritysten aktivoijana.

Meriteollisuuden rakennemuutoksen hoitamisessa tavoitteena on luoda yhteistyömalli, jossa yritysryhmien tai yritysten kehittämishankkeita tuetaan ja rahoitetaan johdonmukaisesti eri välineistä kootulla toimenpidepaketilla. Yhteistyössä ovat mukana TEM, ELY-keskukset, TE-toimistot, kunnat, kuntien omistamat ja muut paikalliset yrityspalveluyksiköt, maakunnan liitot, Tekes, Finnvera, Finpro, Invest in Finland, Sitra, VTT, yliopistot, ammattikorkeakoulut, tutkimuslaitokset, osaamiskeskukset, toimiala- ja yrittäjäjärjestöt sekä työntekijäjärjestöt.

Ministeriötasolla toimintamallia johtaa Rakennemuutokseen reagointi -työryhmä. Aluetasolla tapahtuvan toiminnan koordinoimiseksi ELY-keskusten johdolla meriteollisuustoimialan rakennemuutoksen hoitamiseen osallistuvat toimijat kokoontuvat koordinaatiokokoukseen kuukausittain.

Kokouksissa käydään läpi tavoitteiden saavuttamiseksi ajankohtainen tilannekuva ja mahdollinen uudelleen linjaus, yhteiset tavoitteet ja sovitaan eri tahojen toimenpiteistä ja niiden yhteensovittamisesta. Yrityksille tarjottavista palveluista sovitaan tarvittaessa yrityksittäin, jolloin voidaan välttää mahdolliset päällekkäisyydet ja sopia eri toimenpiteiden jäntevästä kytkeytymisestä toisiinsa. Koordinaatiokokousjärjestelmä on käynnistetty Varsinais-Suomessa, Satakunnassa, Uudellamaalla, Pirkanmaalla, Pohjanmaalla ja Kanta-Hämeessä.

Rakennemuutoksen hoitamisen paikallisen toiminnan järjestämiseen liittyen TEM:n asiantuntijat tekevät yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa sekä edellytetään myös ELYjen välistä yhteistyötä. Tavoitteena on hyödyntää eri puolille maata äkillisen rakennemuutoksen hoitamisesta saatua kokemusta ja käyttää hyväksi osoittautuneita toimintamalleja sekä lisätä alueiden keskinäistä yhteistyötä.

ELY- keskuksissa järjestettävien koordinaatiokokousten puheenjohtajat osallistuvat kuukausittain Rare-työryhmän puheenjohtajan johdolla videoneuvotteluun, jossa tarkistetaan tilannekuva, yhteiset tavoitteet sekä sovitaan yhteistoiminnasta. Puheenjohtaja kutsuu kokoukseen kulloinkin tarpeellisia muita yhteistyötahoja ja asiantuntijoita.

Toiminnan etenemisestä raportoidaan TEM:n johdolle tilannekuvaistunnoissa sekä tarvittaessa hallituksen talouspoliittiselle ministerivaliokunnalle.

Kehitys- ja kasvupanostukset suunnataan siten, että aikajänne kehityskohteen määrittämisestä sen täyteen kaupalliseen hyödyntämiseen olisi mahdollisimman lyhyt. Rahoituksen myöntämisperiaatteissa huomioidaan erityisesti se, että panostusten kohteena voi olla yksittäisen yrityksen sijasta yritysten yhteenliittymän muodostama kehittämisshanke.

Meriteollisuuden kehittämisen strategisia painopisteinä ovat alihankkijoiden uusin liiketoimintamahdollisuuksien luominen, kansainvälistyminen ja kilpailukykyyn parantaminen. Alihankkijoista etsitään uusia veturiyrityksiä sekä lisätään niiden verkostoyhteistyötä. Yritysten on pystyttävä toimimaan yhteistyössä myös kansainvälisten suuryritysten kanssa.

Kehittämistoimenpiteille on asetettu seuraavia strategisia tavoitteita:

- laajentaa ja monipuolistaa meriteollisuuden ja siihen verkottuvien yritysten liiketoimintaa
- lisää toimialan yritysten (erityisesti pk-yritysten) kansainvälistymisastetta
- parantaa erityisesti pk-yritysten kilpailukykyä lisäämällä toimintaprosessien tuottavuutta, henkilöstön osaamista ja avainhenkilöiden liiketoimintaosaamista
- lisää toimialan yritysten verkostoitumista ja vahvistaa erityisesti veturiyritysten kykyä toimia kansainvälisessä markkinassa ja sitä kautta työllistää alueen alihankintayrityksiä
- hyödyntää koko Suomen meriteollisuuden veturiyritysten osaamista uusissa, kansainvälisesti kilpailtavissa hankkeissa (Brasilian offshore -teollisuus, arktisten alueiden meriteollisuus), sekä toimialan ulkopuolisissa hankkeissa niiltä osin, kun on mahdollista kasvattaa ulkopuolisten toimialojen markkinapotentiaalia (esim. ydinvoimateollisuus, uusiutuvan energian teollisuusalat, rakentaminen)
- luoda edellytyksiä toimialan osaamisen ja innovaatioiden tuotteistamiselle, kaupallistamiselle ja sen pohjalta syntyvälle uudelle yritystoiminnalle hyödyntämällä myös muiden toimialojen (palvelualat, luovat alat, ict) vipuvoimaa
- osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen (pitkällä tähtäimellä)

9. Nokian tapaus

Nokia ilmoitti 11.2.2011 luopuvansa Symbian ja Meego -käyttöjärjestelmistä ja aloittavansa yhteistyön Microsoftin kanssa. Mahdollisista henkilöstövaikutuksista ei kerrottu. Välittömästi ilmoituksen jälkeen TEM:n johto asetti työryhmän yhdessä Nokian kanssa valmistelemaan matkapuhelinalan rakennemuutoksen hoitoa tietämättä siitä, mitä alueita ja henkilömäärää muutos koskisi. Valmistelussa käytiin luottamuksellista vuoropuhelua yrityksen kanssa. Yhteistyössä on pohdittu sopeuttamiskeinoja työntekijöiden ja koko alan tukemiseksi, myös alueellisesti.

TEM-konsernista valmistelussa ovat olleet mukana Tekes, Finnvera, Suomen Teollisuussijoitus, Invest in Finland sekä Nokia-paikkakuntien ELY-keskukset. Mukana valmistelussa ovat olleet myös valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä liikenne- ja viestintäministeriö.

YT-neuvottelujen alkaessa selvisi, että rakennemuutos koskee Suomessa erityisesti Oulun, Tampereen, Salon ja Helsingin seutuja, ja että kaikilla näillä paikkakunnilla Nokian toiminta jatkuu erikoistumistytönsä mukaisesti. Paikkakunnille perustettiin Nokian johdolla rakennemuutoksen hoitamista varten yksiköt, jotka toimivat yhteistyössä TEM-hallinnon ja kuntien toimijoiden kanssa. Valmisteluun on osallistunut Oulun, Tampereen, Salon ja pääkaupunkiseudun kunnallisesta elinkeinotoimesta vastaavien organisaatioiden johto. Kaupungit ja niiden elinkeinoyhtiöt ovat omalta osaltaan valmiita panostamaan tarvittaviin toimenpiteisiin. Nokia on ilmoittanut sitoutuvansa yhteisesti toteutettavan ohjelman jatkovalmisteluun ja toimeenpanoon sekä taloudellisesti, että teknologia- ja brändiosaamisellaan.

Tuotekehityshenkilöstön vähennystarve Suomessa yt-neuvottelujen alkaessa

27.4.2011 on 1400 henkilöä. Lisäksi noin 3000 Symbian -osaajaa siirtyy Nokiasta Accentureen globaalisti. Nokia käynnisti kaikissa toimenpiteitä koskevissa yksiköissä Nokia Bridge -ohjelman, jossa tuetaan työtömäksi jääviä henkilöitä löytämään omat henkilökohtaiset jatkosuunnitelmat. Vaihtoehtoja ovat siirtyminen Nokian sisällä muihin tehtäviin, siirtyminen muuhun toimialan yritykseen, uuden yrityksen perustaminen, jatko-opiskelu tai jokin muu henkilökohtainen tavoite. Muutosprosessi johdetaan ja toteutetaan alueellisesti jokaisessa rakennemuutosyksikössä Nokian nimeämän kokeen henkilön johdolla.

Nokialla on tuotekehitystoiminnassa Suomessa n. 50 alihankkijaa, joista 7 suurta tuottaa 70 % alihankinnan volyymista. TEM on käynyt erikseen neuvotteluja myös Nokian merkittävimpien alihankkijayritysten johdon kanssa tilanteesta ja tarvittavista toimista. Alihankintaa koskeva rakennemuutos on jopa suurempi kuin Nokiaa koskeva ja sillä on vaikutusta arviolta 2 000 henkilöön alihankintaverkostossa. Alihankkijoita sijaitsee myös muilla paikkakunnilla kuin Nokian yksiköt.

Ministeriön tavoitteena on kehittää toimintaa, jonka tuella löydetään uusi ura mahdollisimman monelle Nokian ja sen alihankkijan työntekijälle. Lähtökohtana on kääntää rakennemuutos mahdollisuudeksi, jonka avulla Suomeen syntyisi merkittävä tuotantorakenteen uudistumista vauhdittava kasvusyky. Tavoitteena on, että vapautuvaa IT-osaamista voidaan hyödyntää Nokian ekosysteemissä, muiden kasvuyritysten palveluksessa tai yrittäjänä. Uhan kääntäminen mahdollisuudeksi edellyttää eri tahojen yhteistyötä ja ripeää ja tehokasta toimintaa. On satsattava aidosti kilpailukykyiseen toimintaan vahvuuksien pohjalta.

Nokian ja sen alihankkijoiden tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan meneillään oleva

rakennemuutos koskee pääosin kansainvälisesti huippuluokan osaamistason ja siten korkean koulutuksen omaavaa työvoimaa. Tälle osaamiselle on paljon tarvetta monilla muillakin aloilla, niin teollisuuden ja palvelualan yrityksissä kuin julkisella sektorilla. Nokian rakennemuutos on lisännyt Suomen kiinnostavuutta ulkomaisten investointien kohteena. Nokiasta ja sen alihankkijoista irtautuvat osaajat ovat vahvoja tietotekniikan ammattilaisia, joilla on monipuolinen kokemus myös kansainvälisestä liiketoiminnasta.

Tutkimus- ja tuotekehitystoimintaa koskevan rakennemuutoksen hoitamisessa hyödynnetään Jyväskylässä saatuja kokemuksia, jolloin Nokia sulki tuotekehitysyksikön. Jyväskylässä käyttöön otettuja toimintoja, kuten ”Innovation Mill”, uutta yritystoimintaa edistävää Protomo, kasvuyrittäjyyden edistäminen, erilaiset koulutusjärjestelyt sekä uusiin innovaatioihin tähtäävää tutkimus- ja tuotekehitystoimintaa on tarkoitus kehittää edelleen. Rakennemuutoksen suuruuden ja erilaisen rakenteen vuoksi ohjelmaan on tarpeen kehittää edelleen myös uusia toimintoja.

Nokia-paikkakunnilla on käynnistetty erityinen valmistelu kasvumahdollisuuksia tarjoavien, korkeaan osaamisen perustuvien yritys- ja tuotekehityshankkeiden tunnistamiseksi ja aktivoimiseksi. Eri puolilla maata on valmisteltu merkittäviä yritystoiminnan investointi- ja kehittämishankkeita, joille rakennemuutos tarjoaa toteutumisedellytyksiä. Lisäksi julkisella sektorilla on käynnistymässä merkittäviä tietojärjestelmien uudistamishankkeita. Ohjelmaa valmistellaan ja toteutetaan tiiviissä yhteistyössä Nokian ja sen alihankkijayritysten sekä TEM-konsernin toimijoiden ja alueellisten työvoimaja yrityskehitysorganisaatioiden kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti omalta osaltaan välittömästi toimet rakenne-

muutoksen hoitamiseksi. Erilaisiin uravaihtoehtoihin valmistautumista varten TEM avasi 2.5.2011 Yritys-Suomi -verkkopalvelusta erityisen rakennemuutosversion (<http://muutosinfo.yrityssuomi.fi>). Koulutukseen hakeutumista ja muutosturvaa koskevat palvelut ovat osoitteessa www.mol.fi.

10. Arvioita rakennemuutosmenettelyn tuloksellisuudesta

Toiminnan tuloksellisuutta on tarkasteltu toimintatutkimustavan menetelmin arvioimalla onnistumisten ja epäonnistumisten syitä. Syksyllä 2010 Rakennemuutokseen reagointi -työryhmä teki laajan kartoituksen menettelyn tuloksellisuudesta. Tässä kartoituksessa työryhmä kuuli äkillisten rakennemuutosalueiden ELYjä sekä asianomaisia elinkeinoyhtiöitä. Kartoituksen tulokset on tässä esitetty tiivistettyinä.

Rakennemuutoksen hoitamiseen tarvitaan tehokas ja tuloksiin pystyvä alueellinen organisaatio. Toimijoiden keskinäinen työnjako pitää olla sovittu ja yhteistyön tulee olla tiivistä. Yksinkertainen organisaatio on parempi kuin liian monta erillistä työryhmää. Osallistumista ei saisi perustaa reviiirijattelun, vaan ”dream teamiin” pitäisi saada oikeat toimintakykyiset henkilöt. Nurkkakuntainen tai organisaatioiden kilpailuun perustuva sekoilu on muunnettava yhteen hiileen puhaltavaksi konkreettiseksi toiminnaksi. Palvelut sekä henkilöasiakkaille että yritysasiakkaille olisi hyvä tarjota yhden luukun periaatteella.

Paikallinen rakennemuutostyöryhmä on käynnistettävä välittömästi, kun rakennemuutoksesta saadaan tieto. Yhteistyöorganisaatiolla on oltava yhteinen tilannekuva, tilanneanalyysin pohjalta strategia (nopeat ja pitkäaikaisen vaikutuksen toimenpiteet),

toimintasuunnitelma, viestintäsuunnitelma, muutosprosessin ripeän hoidon edellyttämät resurssit ja jälkihoitosuunnitelma.

Onnistumisen kannalta kuntien elinkeinoyhtiöiden rooli on osoittautunut ratkaisevaksi. Joensuun seudun kehitysyritys Josek, Kotka-Haminan kehitysyritys Cursor, Kainuun Etu Kajaanissa ja Forssan kehitysyritys ovat toimineet ammattitaitoisesti ja tehokkaasti. Näitä elinkeinoyhtiöitä on suositeltu myös muille alueille perehtymisen kohteiksi. Vastaavasti niillä seuduilla, joilla ei ole ollut tehokasta elinkeinoyhtiötä, on ollut selviä vaikeuksia tulosten aikaansaamisessa. Onnistumisen edellytykseksi on osoittautunut se, että elinkeinoyhtiöllä pitää olla yhteistyöverkosto sekä ammattitaitoinen henkilöstö. Resurssien on oltava riittävästi mitoitettu ja on oltava selvät toimivaltuudet.

Kehittämisen on perustuttava alueen luontaisiin lokaaleihin tai globaaleihin vahvuuksiin. Tämä edellyttää vahvaa strategista ja realistista otetta. Toisaalta yhteiskuntapolitiikassakin pitää uskaltaa ottaa myös riskiä ja tarttua ripeästi uusiin mahdollisuuksiin.

Lähtökohtana tulee olla uusien positiivisten ja konkreettisten ratkaisujen etsiminen. Eteenpäin katsovalla ilmapiirillä voidaan saavuttaa tuloksia. Syyllisten etsiminen ja ”ihmeen odottelu” on tosiasiallisesti työntekijöidenkin edun vastaista.

Onnistumisen kannalta keskeiseksi on osoittautunut, että toimenpiteet tulee käynnistää heti täydellä teholla. Työstä työhön -ratkaisuilla voidaan rakennemuutos kääntää mahdollisuudeksi ja välttää työttömyyden kasvu. Toimenpiteiden tulee olla riittävästi mitoitettuja ja konkreettisia. Hyvää tulevaisuutta joskus lupaavat selvitykset, aktivoimattomat verkostot ja kannustavat lupaukset eivät ole riittäviä, vaikka niitä monissa tapauksissa konsulttien, poliitikkojen ja paikallistoimijoidenkin toimesta ratkaisuksi tarjotaan.

Yrityksiä auttavien toimijoiden pitää olla huippuluokan ammattilaisia. Toimijoiden täytyy tuntea asianomaisen toimialan markkinat, yritys- ja liiketoiminnan käytäntöjä, teknologiset ratkaisut, yrityskauppajärjestelyt, sekä rahoitus- ja vakuusmenettelyt. Ammattitaidon täytyy olla sellaista tasoa, että voi saavuttaa yritysjohtajien täydellisen luottamuksen. Konsulttien käytössä kannattaa olla tarkkana ja kriittinen. Yleiselle selvittelytasolle jääviä kartoitettavia hankkeita on viisasta välttää. Toimijoille on asetettava vaatimukseksi realististen yritystasoisien ratkaisujen aikaansaaminen.

Harri Melin ja Timo Mamia (2010) ovat tuottaneet tutkijaryhmän tutkimusraportin Voikkaan teollisuusyhteisön rakennemuutoksesta. Tutkijat pitävät tehtaan lopettamista seurannutta prosessia tutkimusaineistojensa valossa monella tavalla menestystarinana aikaisempien suomalaisten irtisanomiskerptomusten joukossa.

11. Johtopäätöksiä

Rakennemuutosten hoitamista varten on Voikkaasta (v.2006) lähtien asteittain kehitetty ketterän reagoinnin toimintamalleja, joissa tavoitteena on rakennemuutostilanteissa saada ripeästi syntymään uuteen kilpailukykyiseen tuotantorakenteeseen perustuvia työstä työhön -ratkaisuja ja korvaavia työpaikkoja. Paikkakuntakohtaisten äkillisten rakennemuutosten hoidosta saatujen kokemusten pohjalta toimintamallia on kehitetty laajojen eri alueita koskevien rakennemuutosten hoitoon. Tällaisia erittäin haasteellisia tuotantorakenteen muutoksia ovat meriteollisuuden, kone- ja metallituoteteollisuuden ja juuri nyt ajankohtainen Nokian rakennemuutos.

Toimintamalli on erityisesti uuden TEM -ministeriön profiiliin sopiva. Siinä käyte-

tään elinkeino-, työvoima- ja aluepoliittisia toimenpiteitä synergisesti. Ratkaisujen valmistelussa ja toimenpiteissä ovat hankkeen luonteesta riippuen olleet mukana TEM-konsernin toimijoista ELY -keskukset, TE-toimistot, Finnvera, Tekes, Suomen Teollisuussijoitus, Finnpro ja Invest in Finland. Joissain hankkeissa mukana on ollut myös VTT. Ministeriötasolla valmistelutyöstä ja koordinaatiosta on vastannut poikkihallinnollinen Rakennemuutokseen reagointi -työryhmä ja sen sihteeristö. Sihteeristö on ministeriön profiilin mukaisesti matriisiorganisaatio, johon ovat aina tarvittaessa pikakomennuksilla osallistuneet eri osastojen ja yksiköiden henkilöt vastuualueidensa mukaisesti. Valtioneuvostoon päätökset on viety yhtenä pakettina, johon on sisältynyt TEM:n eri osastojen ja yksiköiden sekä muiden hallinnonalojen toimenpiteitä.

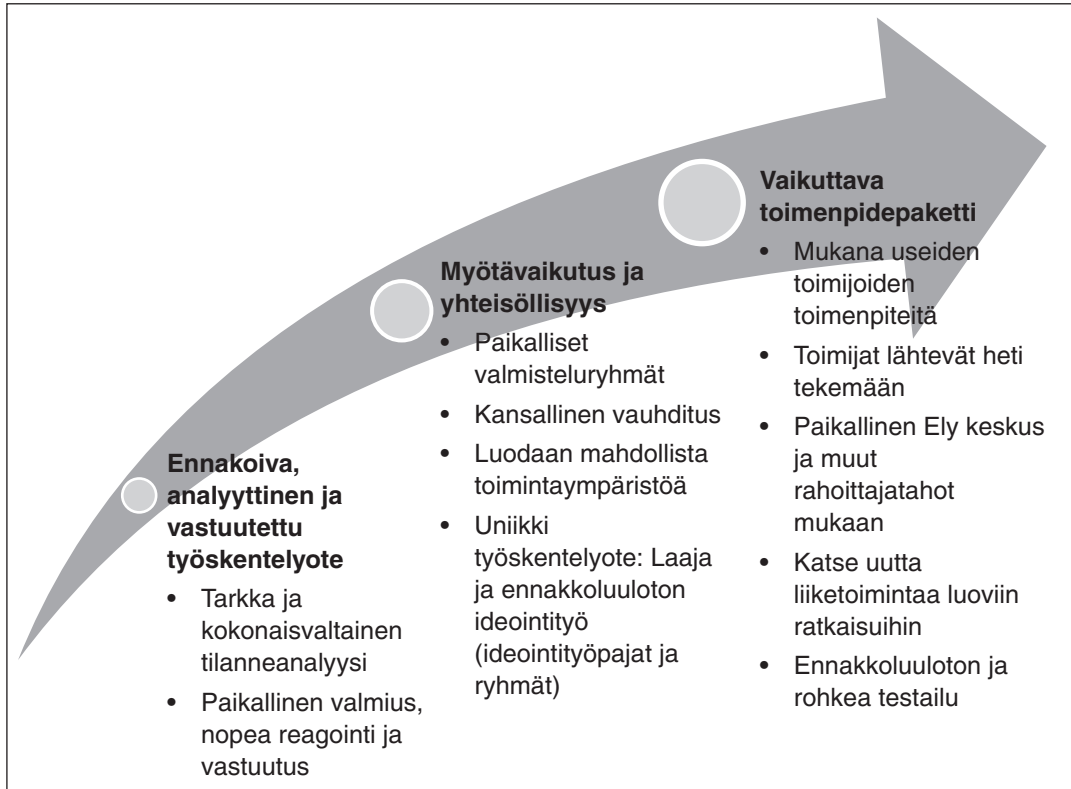
Perinteisistä julkisen sektorin toimintavoista poiketen rakennemuutosten hoitamisessa pyritään ripeään ja ketterään hallintoon. Ketterällä toimintatavalla tarkoitetaan kykyä nähdä tilanne ja kehitysmahdollisuudet aikaisemmasta poikkeavalla uudella tavalla, kykyä tehdä nopeita päätöksiä ja ky-

kyä allokoida resursseja joustavasti.

Tällainen toimintatapa edellyttää yhteisesti hyväksyttyä tahtotilaa, tehokasta johtamista ja yhteistyöhakuista matriisimaista verkostotyöskentelyä. Virallisesti asetettavien komiteoiden sijasta on käytetty epävirallisia yhteistyöverkostoja, joihin osallistuvilta on edellytetty reiviivartioinnin sijasta reaalikehityksen konkreettista tuntemista ja halua saada aikaan ratkaisuja. Onnistuminen edellyttää, että paikallisilla ja keskushallinnon toimijoilla, yrityksellä sekä elinkeinoelämän ja työtekijäjärjestöjen edustajilla on yhteinen tilannekuva ja tahtotila, vahva yhteistyö ja koordinaatio sekä valmius nopeaan toimintaan. (Paasivirta & Ojala, 2009)

Ripeä ja mahdollisuuksien mukaan ennakkoiva reagointi on välttämätöntä, ettei rakennemuutos pääse ryöstäytymään paniikiksi. Jos rakennemuutos pitkittyy, niin työttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden uhka on ilmeinen. Myös yritystoiminnan kannalta ripeät toimenpiteet ovat välttämättömiä. Uusien positiivisten ratkaisuvaihtoehtojen tulee olla käytettävissä välittömästi silloin kun yrityksillä ja henkilöstöllä tilanne laukeaa päälle.

Kuvio 2. Vaikuttavan rakennemuutosprosessin elementit

Kehitetyillä toimintamalleilla on edellä todettuja yhteisiä ominaisuuksia, joita on käytetty hyväksi uusien entistä haasteellisempien rakennemuutosten hoitamisessa. Erittäin haasteellisiksi ovat osoittautuneet alihankintaverkoissa tapahtuvat rakennemuutokset. Suomen tuotantorakenteelle on poikkeuksellisen leimallista suuryritysten hallitseva rooli etenkin vientiin suuntautuvassa tuotannossa. Suuryrityksillä on runsaasti alihankkijoita, jotka ovat tuotantotoiminnassaan sinänsä usein maailmanluokan osajia, mutta joilla on kuitenkin lähinnä työpanoksen suorittajan rooli. Useimmilla alihankkijayrityksillä ei ole varsinaisesti

omia tuotteita eikä markkinakontakteja tutun suuryrityksen ulkopuolella. Tällainen tuotantorakenne on osoittautunut haavoittuvaksi globaaleissa rakennemuutoksissa.

Suomessa on koettu viime vuosina mittavia alihankintaverkoston rakennemuutoksia. Nokian laitevalmistuksen voimakkaasti kasvanut alihankintaverkosto ajettiin alas muutamassa vuodessa. Kone- ja metallituoteteollisuus on nyt samassa rakennemuutoksessa, kun alan isot toimijat siirtävät alihankintajaan päämarkkina-alueille. Meriteollisuudessa telakoiden tilauskannat ovat lähes olemattomat ja 900 alihankkijaa on uudelleen suuntautumisen haasteessa. Meneillään ole-

va Nokian tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan rakennemuutos on myös keskeisiltä osiltaan alihankintatoiminnan rakennemuutos.

Alihankintatoiminnan rakennemuutokset eivät useinkaan nouse julkisuuteen, sillä ne tapahtuvat suuressa määrässä pienissä yksiköissä eri puolilla maata ja usein myös porrastuneina. Suomen talouden kannalta ne ovat kuitenkin yhteisvaikutuksiltaan erittäin merkittäviä. Näistä yrityksistä voisivat luontevasti löytyä uudet kasvuyritykset. Tällaisen uutta kasvua luovan rakennemuutosprosessin aikaansaaminen on kuitenkin haasteellinen tehtävä.

Rakennemuutosten hoitamisessa tavoitteena on ollut uuden kilpailukykyisen toiminnan aktivointi. Vaikeuksiin joutunut tuotantoa ei lähdetä tuilla tekohengittämään, vaikka siihen usein onkin kova yhteiskunnallinen paine. Lähtökohtana on, että rakenteellinen muutos luo uusia mahdollisuuksia ja käynnistää kilpailukykyä vahvistavan muutosprosessin.

Äkillisten rakennemuutosten hoitamisesta ja muista elinkeinopolitiikan koordinaatiohankkeista on saatu hyviä kokemuksia ja myönteistä palautetta elinkeinoelämän- ja työtekijäjärjestöjen sekä alueiden taholta. Suomen oloihin kehitetystä toimintamallista ollaan kiinnostuneita myös kansainvälisesti. Toimintatavaltaan äkillisten rakennemuutosten hoitomallia pidetään yhtenä uuden modernin TEM:n imagokuvan tunnuksena. Toimintamallien jatkamista ja jatkuvaa edelleen kehittämistä voi pitää perusteltuna.

Lähteet:

- Ahlberg, A. (2008) Kuolema Voikkaalla; Omakustanne. Kuusankoski
- Jolkkonen, A. & Kurvinen, A. (2009); Joustavuus ja turvallisuus irtisanomistilanteessa – Tapaustutkimus Perlos Oyj:n tuotannon lopettamisesta Joensuun seudulla. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 72 /2009
- Melin, H & Mamia, T. (toim.) (2010). Tapaus Voikkaa; Teollisuusyhteisö murroksessa. Tampereen yliopiston Porin yksikön julkaisuja 4. Pori
- Mäkitalo, J. (1992) Tarkkuusteknisiä tuotteita valmistavan yritysryhmän käynnistäminen, lisenssiaattotyö, Tampereen teknillinen korkeakoulu
- Paasivirta, A. (2008). Rakennemuutos on mahdollisuus. Esitelmä, KymiBusiness.
- Paasivirta, A. (2009) Äkillinen rakennemuutos ja siitä selviytyminen. Arppen jäljillä -seminaari, Kitee
- Paasivirta, A. & Ojala, V. Muutos 1/2009, haastattelu, Seudulliset Kehittämisyhteisöt Sekes ry.
- Paasivirta, A. & Mäkitalo, J. (2011) Meriteollisuuden kilpailukyky selvitys. Työ- ja elinkeinoministeriö
- Pohjantammi, I. selvitystyö: Rakennemuutoksen organisoinnista Voikkaan ja Summan tapauksessa. (<http://blogs.helsinki.fi/ks-talkoot>)
- Uudet Urat -rakennemuutostyöryhmän loppuraportti (2010), Työ- ja elinkeinoministeriö <http://muutosinfo.yrityssuomi.fi> www.mol.fi

Finanssikriisistä ja rakennemuutoksesta

Pasi Pyöriä¹

1990-luvulla Suomen jälkiteollistumista ja ICT-alan nousua verrattiin historiamme suurimpiin käännekohtiin: teollistumisen alkuvaiheeseen 1800-luvun jälkipuoliskolla, 1930-luvun lamaan ja sotavuosia seuranneisiin jälleenrakentamisen vuosiin (Vartia & Ylä-Anttila 1996). Vaikka Suomen asema uuden tieto- ja viestintäteknologian kehittäjänä on edelleen vahva, 2000-luvulla puhe suomalaisen tietoyhteiskunnan menestyksestä on hiipunut. Viime vuosina uskoa tulevaisuuteen ovat syöneet muun muassa finanssikriisi, Nokian vaikea tilanne sekä työvoiman kohtaanto-ongelma. ICT-ala on hyvä esimerkki viimeksi mainitusta: alalla on ollut samanaikaisesti sekä työttömyyttä että työvoimapulaa.

Onko pessimismiin aihetta? Putoaako Suomi jälleen puusta, kuten 1990-luvun lamassa? Vaikka yhtymäkohtien vetäminen 1990-lukuun olisi kuinka houkuttelevaa tahansa, vuosikymmenten vertailulle ei ole erityisiä perusteita. Kenties vain totuimme liiaksi ajatukseen hyvien aikojen jatkumisesta ennen kuin finanssikriisi herätti meidät. Kasvoihan bkt vuosien 1994–2008 välille ajoittuneen pitkän ja vahvan nousukauden aikana keskimäärin lähes neljä prosenttia vuosittain, kunnes talous äkisti romahti. 2000-luvulla talouden häiriötekijöitä on riittänyt, mutta samoin kuin finanssikriisin tapauksessa kyseessä ovat useimmiten olleet Suomen ulkopuolelta meille heijastuneet ongelmat. Sillehän emme voi mitään jos

¹ Pasi Pyöriä, YTT työskentelee tutkijana ja opettajana Tampereen yliopiston yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikössä.

terrorismi, sodat, luonnonkatastrofit, Lehman Brothersin kaltaisten jättiläisyriyten kaatuminen tai tiettyjen EU-maiden löperö budjettikuri ja talouslukujen vääristely häiritsevät myös Suomen taloutta.

Olennaista on, että suomalainen talous- ja työelämä oli varsin hyvässä iskussa, kun viimeisin finanssikriisiksi nimetty lama rantautui Suomeen. Tätä kirjoittaessani talous on jälleen kääntynyt kasvuun ja työllisyys parantunut. Monista kiistattomista ongelmista huolimatta aihetta erityiseen synkkyytteen ei ole, ellei sitten esimerkiksi Yhdysvaltojen tai Euroopan velkaongelma kärjisty entisestään tai jokin ennalta arvaamattoman suuri onnettomuus kohtaa maatamme. Varmaa on lopulta vain se, että suomalaisen yhteiskunnan rakennemuutos jatkuu.

Taantuma jäi lyhytaikaiseksi

Suomen talous elää jälleen taantuman jälkimainingeissa. Syksyllä 2008 Yhdysvalloista alkunsa saaneen maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena Suomen vientivetonen talous kärsi ennen kokemattoman nopeasta romahduksesta. Vuonna 2009 bkt laski peräti 8,2 prosenttia, enemmän kuin kertaakaan sitten vuosien 1917–1918 kansalaissodan.

Varsinainen taantuma kuitenkin ohitettiin nopeasti, ja kasvu-uralle päästiin jo vuonna 2010. Lisäksi kun otetaan huomioon sähköteknisen teollisuuden ja etenkin Nokian merkittävä vaikutus kokonaistuotantoon, taantuman seuraukset eivät olleet niin dramaattisia kuin aluksi pelättiin. Ilman sähköteknisen teollisuuden vaikutusta Suomen bkt olisi supistunut kahdeksan prosentin sijasta 5–6 prosenttia, kun se OECD-maissa laski keskimäärin nelisen prosenttia (Maliranta ym. 2011). Suurimpia häviäjiä eivät olleet suomalaiset, vaan Nokian ulkomaalaiset omista-

jat. Oma kysymyksensä on, miten Nokian ja Microsoftin yhteistyökuvio tulevaisuudessa vaikuttaa Suomeen. Tätä kirjoittaessani Nokia on juuri ilmoittanut mittavista henkilöstöleikkauksista. Vaikka saneerausohjelman vaikutuksia on vielä ennenaikaista arvioida, valtaosa irtisanotuista löytänee oman alansa töitä pienemmistä yrityksistä.

Matti Pohjola (2010) on muistuttanut, että finanssikriisissä taantuman syvyys oli karkeasti puolet edellisestä 1990-luvun lamasta, jolloin talouden pudotusta kesti jopa kolme vuotta. Vuosien 1991–1993 lamassa työttömyys nousi korkeimmillaan 20 prosenttiin ja 30 000 yritystä ajautui konkurssiin. Tämän lisäksi vakuuksien ja kiinteistöjen arvot laskivat jopa puoleen, minkä seurauksena lukuisat kotitaloudet joutuivat vaikeuksiin työttömyyden ja velanhoidon kurimuksessa. Idänkaupan alamäki, talouden sääntelyn hallitsematon purkaminen ja pankkikriisi olivat keskeisimpiä laman syitä. Pohjolan mukaan onkin harhaanjohtavaa verrata finanssikriisiä aikaisempiin kriiseihin: vuonna 2009 bkt putosi ”vain” vuoden 2005 tasolle eli taantumassa menetettiin kolmen edellisuoden kasvu; 1990-luvun lamassa taas menetettiin kuuden ja kansalaissodassa peräti 15 edellisen vuoden kasvu.

Nykytilanteessa uutta on se, että Suomi on aiempaa riippuvaisempi viennistä, etenkin teknologiateollisuudesta, ja siten alltiina nopeille maailmanmarkkinoiden muutoksille. Toisaalta talouden rakenne on monipuolisempi kuin parikymmentä vuotta sitten. Suomi ei myöskään ole enää talouspoliittisesti sidoksissa itäiseen naapuriimme kuten vielä Neuvostoliiton aikoihin, vaikka Venäjä yksi tärkeimmistä vientimaista onkin. Uutta on sekin, että Suomen finanssisektori ei ole niin heikolla pohjalla kuin 1990-luvun alussa, minkä takia pankkiemme luottotappiot jäivät finanssikriisissä vähäisiksi. Siinä missä pari vuosikymmentä sitten lama oli

pitkä ja syvä, kansallinen trauma, viimeisin talouden romahdus heijastui kansalaisten arkeen lievemmin.

Joka tapauksessa vuosi 2009 oli poikkeuksellisen synkkä Suomen taloushistoriassa. Bkt:n romahdus johtui suurimmaksi osaksi viennin supistumisesta, mikä osoitti konkreettisesti Suomen riippuvuuden globaaleista markkinoista. Teknologiaeteollisuuden vienti romahti vuonna 2009 78 miljardista 55 miljardiin euroon. Metsäteollisuudessa, rakentamisessa ja kemian alalla muutos huonompaan oli samaa suuruusluokkaa. (Taloussanomien 22.6.2010.) Tämän seurauksena valtion ja kuntien yhteisöverotuoto romahti, mikä pakotti julkisen sektorin paikkaamaan syntynyttä vajetta lainarahalla.

Syömmekö siemenperunoita?

Vaikka taantuma onneksi jäi lyhytkestoisemmaksi kuin aluksi pelättiin, lähivuosien haasteet ovat kovat. Viimeisimmän laman oireita on lääkitty lähinnä velkaelvytyksellä niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Vaikka useimpiin muihin EU-maihin verrattuna Suomi on ollut taloudenpidon malliopilas, Suomen valtiolla ja kansalaisilla on velkaa enemmän kuin koskaan ja velkaantumisen vauhti vain kiihtyy.

Viimeisen kahden vuosikymmen aikana valtionvelan osuus bruttokansantuotteesta on nelinkertaistunut vuoden 1990 kymmenestä prosentista yli neljäänkymmeneen prosenttiin. Vuoden 2011 alussa valtiolla oli velkaa jo liki 80 miljardia euroa, kansalaista kohden noin 13 500 euroa. Valtiovarainministeriön arvion mukaan valtionvelan arvioidaan kasvavan vuoden 2015 loppuun mennessä 117 miljardiin euroon (VM 2011). Julkisen bruttovelan suhde bkt:hen kasvaa joka vuosi, mutta EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen 60 prosentin velkaraja ei sentään ylity.

Myös kunnat velkaantuvat. Kunnallistalouden emeritusprofessori Pentti Meklin on muistuttanut, että kuntien ja kuntayhtymien lainakanta on kolminkertaistunut 2000-luvulla, ja kuntatalouden epätasapaino uhkaa vain kasvaa lähivuosina (Suomen Kuvalehti 3.12.2010). Luonnollisesti tämä näkyy kansalaisten arjessa palveluiden heikentymisenä ja eriarvoisuuden kasvuna.

Toisaalta julkistalouden kokonaistila ei näytä erityisen huolestuttavalta, jos tarkastelemme nettovelkaantumisastetta eli vähennämme veloista saamiset. Myös kotitalouksien nettovarallisuus on kasvanut, lähinnä asuntoihin sidotun omaisuuden ansiosta, vaikka kotitalouksien velkojen suhde vuoden nettotuloihin on kasvanut yhtäjaksoisesti vuodesta 1998. Tuolloin kotitalouksien velkaantumisaste oli 60 prosenttia (Kangas 2010). Vuonna 2010 kotitalouksien velkakanta oli jo 115 prosenttia vuodessa käytettävissä olevista tuloista (VM 2011). Nettovarallisuudesta huolimatta kehityksen suunta on huolestuttava, tarkastelemme sitten julkista tai yksityistä velkaantumista. Tärkeä kysymys on, milloin velanhoidon kustannukset kasvavat niin suuriksi, että velkaantuminen on pakko pysäyttää hinnalla millä hyvänsä, kuten esimerkiksi Kreikassa, Irlannissa ja viimeksi Portugalissa on tapahtunut.

Vielä toistaiseksi Suomi on jatkanut elämänsä lähes entiseen malliin ja lainarahan hinta on pysynyt alhaisena. Elintason ylläpitäminen lainaamalla tulevilta sukupolvilta ei kuitenkaan voi jatkua loputtomiin. Kukaan ei tiedä, milloin ja miten talouden tasapaino korjautuu. Jos valtion velkaantumista ei kyetty hillitsemään finanssikriisiä edeltäneinä hyvinä aikoina, kuinka se onnistuu 2010-luvulla? Nähtäväksi jää leikataanko hyvinvointivaltiolta siivet vai ajautuuko länsimaiden talous hyperinflaatioon, kuten jotkut ekonomistit ovat arvelleet.

Nuoret väliinputoajina

Työmarkkinatkin selvisivät finanssikriisin kolhuista kohtuullisin vaurioin. Taantumun seurauksena työttömyys nousi hetkellisesti yli kymmenen prosentin, mutta yritykset eivät onneksi joutuneet turvautumaan yhtä laajamittaisiin irtisanomisiin kuin pelättiin. Julkisuudessa näyttävimmän esillä olleet yt-neuvottelut ja saneeraukset, esimerkiksi paperiteollisuudessa tai Nokia-vetoisessa sähkötekniisessä teollisuudessa, ovat liittyneet ennemmin kyseisten toimialojen rakennemuutokseen kuin taantumun tuhoivoimaan.

Taantumassa työmarkkinat joustivat. Lomautettiin, koulutettiin ja turvaututtiin esimerkiksi eläkejärjestelyihin. Yllättävän vähälle huomiolle jäi opiskelijoiden rooli puskurityövoimana. Kahden lamavuoden aikana lähes puolet työllisten määrän vähenyksestä oli opiskelijoita, Tilastokeskuksen asiantuntija Anna-Maija Lehto (2010, 99) muistuttaa: kun vuoden 2008 ensimmäisestä neljänneksestä vuoden 2010 ensimmäiseen neljännekseen työllisten määrä Suomessa vähentyi 86 000:lla, opiskelun ohessa työskentelevien määrä vähentyi 39 000:lla. Lehdon mukaan opiskelijoiden paluu koulun penkille ei sinänsä ole huolestuttavaa. Opintojen jatkaminenhan on investointi tulevaisuuteen. Huolestuttavana Lehto sen sijaan pitää sitä, että taantumassa valmistuneet uhkaavat jäädä väliinputoajiksi:

Valtion tuottavuusohjelma on estänyt pääsyn valtiolle ja kuntien talousvaikeudet ovat vähentäneet tuntuvasti nuorten työllistämistä. Valtiolla ja kunnissa kuitenkin tarvittaisiin kipeästi uusia työntekijöitä korvaamaan eläkkeelle siirtyneitä. Ainoa asia, mihin poliittiset päättäjät ovat puuttuneet, on lisäsäästövaatimusten esittäminen julkiselle sektorille, jotta voitaisiin siirtää rahaa nuorten työllistä-

mistukseen ja -koulutukseen. Eikö paljon järkevämpää olisi ollut palkata nuoria oikeisiin töihin ja estää siten syrjäytymistä? (Lehto 2010, 100).

Kuten Lehto korostaa, nuorisotyöttömyyden hoito on jäänyt retuperälle. Vaikka alle 25-vuotiaiden tilanne on parantunut taantumun jälkeen, nuorisotyöttömyysaste on kolminkertainen kokonaistyöttömyyteen verrattuna. Kaikkein huonoimmassa asemassa ovat tutkintoa vaille jäävät ja heikoimmoin koulutetut. Alle 25-vuotiaista nuorista työttömistä kolmannes on pelkän peruskoulun varassa. Kuitenkaan edes korkea-asteen tutkinto ei takaa työtä toisin kuin vielä sukupolvi sitten oli tapana ajatella. Vuosi 2008 näyttää olleen tässä suhteessa käänne huonompaan. Tämä selviää Pekka Neittaanmäen ja Johanna Ärjen (2010) raportista, jossa tarkastellaan korkeakoulutettuja työttömiä koulutusaloittain ja -asteittain vuosina 2005–2010.

Neittaanmäen ja Ärjen analyysi perustuu työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastoon, josta on poimittu työttömät työnhakijat (ilman lomautettuja) kuukauden lopussa tammi-toukokuussa 2005–2010 (yksittäisten kuukausien vaihtelut tasattu). Raportti puhuu karua kieltään korkeakoulutettujen tilanteesta. Laman seurauksena vuoden 2008 puolivälissä selvään kasvuun kääntynyt kokonaistyöttömyys koetteli korkeakoulutettuja suhteellisesti kovemmin kuin palkansaajia keskimäärin. Lisäksi korkeakoulutettujen työttömyys jatkoi kasvuaan varsinaisen laman jälkeenkin kokonaistyöttömyyden jo käännyttyä laskuun. Vuoden 2010 tammi-toukokuussa korkeakoulutettuja työttömiä työnhakijoita oli 26 750, 25 prosenttia enemmän kuin viisi vuotta aiemmin.

Korkeakoulutettujen heikentyneessä työllisyystilanteessa ei ensisijaisesti ole kyse työmarkkinoiden rakennemuutoksesta, vaan ennemmin koulutusjärjestelmään liittyvistä

tietoisista valinnoista, rakenteellisesta koulutusylijiämästä. Taloudellisesti hyvinä vuosina korkeakoulutuksen laajentaminen saattoi vielä vaikuttaa onnistuneelta strategialta, mutta viimeisin lama paljasti ylikoulutuksen ongelman. Kun lisäksi laskusuhdanteessa julkisia menoja on yleensä tapana karsia, heikentää tämä edelleen vastavalmistuneiden asemaa. Näin ollen laman keskellä valmistuneilla on keskimääräistä suurempi riski jäädä väliinputoajiksi. Jos vastavalmistunut nuori putoaa työttömyysloukkuun eikä työkokemusta kerry, yksilön työmarkkina-arvo rapistuu nopeasti potentiaalisten työnantajien silmissä. Pahimmassa tapauksessa osa yhdestä sukupolvesta ”menetetään”, kuten 1990-luvun lamassa tapahtui.

Lopuksi

Seuraavan vuosikymmenen suurimpia haasteita Suomelle ovat talouskasvun tukeminen, väestön ikääntyminen ja työelämän sukupolvenvaihdos. Tässä riittää työskäkaa uudelle eduskunnalle ja hallitukselle. Poliittisesti kenties suurin haaste on käydä asiallista arvokeskustelua välttämättömistä valinnoista maalailematta perusteettomia uhkakuvia. 1990-luvun lamastakin nousiin yhteistyöllä ja uskolla tulevaisuuteen. Esimerkiksi väestörakenteen muutos ei välttämättä ole pelkkä uhka, kuten julkisuuden valtavirrassa toistellaan. Työelämän sukupolvenvaihdos avaa mahdollisuuksia nuorille työnhakijoille. Eläkeläisetkään eivät ole pelkkä kuluera, vaan heidän tuloistaan ja säästöistään merkittävä osa palautuu kansantalouden kiertoon talouskasvua ylläpitämään. Niinkin on huomautettu, että suurilta ikäluokilta jää varsin mittava varallisuus perinnöksi lapsilleen. Ongelmia riittää, mutta tulevaisuus ei sentään ole niin synkkä kuin median ja politiikan populistisin siipi antaa ymmärtää.

Lähteet

- Kannas, Olli (2010). Kotitalouksien velkaantumisasasteen laskentatapaa on yhdenmukaistettu. *Tieto & trendit* 2/2010.
- Lehto, Anna-Maija (2010). Miksi päättäjät eivät kuuntele työelämän tutkijoita? Pääkirjoitus. *Työelämän tutkimus* 8(2): 99–100.
- Maliranta, Mika, Mankinen, Reijo, Suni, Paavo & Ylä-Anttila Pekka (2011). Suhdanne- ja rakennekriisi yhtä aikaa? Toimiala- ja yritys rakenteen muutokset taantumassa. Helsinki: ETLA, Keskusteluaiheita 1239.
- Neittaanmäki, Pekka & Ärje, Johanna (2010). Suomen korkeakoulutetut työttömät koulutusaloittain ja -asteittain 2005–2010. Jyväskylän yliopisto: Tietotekniikan laitos.
- Pohjola, Matti (2010). Taantumun syvyydestä. *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 3(107): 1–4.
- Suomen Kuvalehti (3.12.2010). Kuntatalous harhapolulla – ylijäämä onkin alijäämää. (Eeva-Liisa Hynynen).
- Taloussanommat (22.6.2010). Kassasta katosi 23 miljardia. Pelkästään teknologiateollisuudesta katosi viime vuonna 23 miljardin euron tulot. (Risto Pennanen).
- VM (2011). Taloudellinen katsaus. Talouden kehitys ja finanssipolitiikan linja 2011–2015. Helsinki: Valtiovarainministeriön julkaisuja 15a/2011.
- Vartia, Pentti & Ylä-Anttila, Pekka (1996). *Kansantalous 2021*. Helsinki: ETLA B 126.

Globalisaatioliike ja rakennemuutos

Olli Herranen¹

Tuomas Ylä-Anttila: Poliitiikan paluu. Globalisaatioliike ja julkisuus. Vastapaino, Tampere 2010. 269 s.

Tuomas Ylä-Anttilan väitöskirja on päässyt hyvin julkisuudessa esille, josta voisikin hieman sanoilla, että kirja niittää sitä mitä alaotsikkonsa puitteissa kylvää. Tämänkin yksittäisen väitöskirjan aiheuttamaa keskustelua voi helposti paikantaa niiden modernien mediateknologioiden, kuten internetin ja sen hakukoneiden avulla, jotka kirjoittaja itse nostaa tarkastelunsa keskiöön. Väitöskirja argumentoi, että aktiivinen kansalaistoiminta ja sen toteuttaminen ovat kokeneet rakenteellisen muutoksen vuosituhannen vaihteen tiimoilla tapahtuneessa politiikan paluussa.

Politiikan paluu tutkii kansalaisliikkeiden ja -kokousten, kuten Attac, Sosiaalifoorumi

ja Helsinki-prosessi, merkitystä vuosituhannen vaihteen jälkeisessä julkisessa poliittisessa keskustelussa. Sen päälinjat kulkevat aina globaaleista liikkeistä Suomen paikallistasolle saakka. Kirjan merkittävää tutkimuksellista antia on erilaisten kansalaisaktiivisuuden verkottuneiden tasojen vaikutusten tarkastelu, mutta kirjaa itseään voi tarkastella myös aikalauskertomuksena niistä rakenteellisista muutoksista, joihin itse aktivismin sosiaalisen toiminnan muotona on ainakin osittain kehittynyt.

Kansalaisaktivismia käsittelevä kirja ei tuo välttämättä ensimmäisenä mieleen sanaa rakennemuutos. Kuitenkin ihmisten asettumisen toistensa kanssa yhteyksiin esimerkiksi sosiaalisen median välityksellä muuttaa sosiaalisen toiminnan rakennetta perustavanlaatuisella tavalla. Esimerkkinä ajatuksesta

¹ Olli Herranen, yht.yo, opiskelija, Tampereen yliopisto

voisi käyttää Egyptin mellakoita, joissa järjestäytyminen tapahtui ensin internetissä ja vasta tämän jälkeen fyysisesti kaduilla.

Ylä-Anttila käsittelee Egyptin tapausta nimikkeen julkisuus alla. Julkisuus-käsitettä ei kirjoittajan mukaan pidä ymmärtää kapeasti, vaan (poliittisen) julkisuuden hän katsoo olevan erityinen sosiaalisen kanssakäymisen tai ulossulkemisen muoto, joka koostuu pienemmistä osajulkisuuksista. Käytännöllisimmillään poliittinen julkisuus näyttäytyy mielenosoituksissa, mutta myös valtamediata haastava kriittinen verkkojulkaiseminen tai sosiaalisessa mediassa järjestäytyminen ovat myös vastaavalla tavalla poliittista julkisuutta. Rakennemuutos näkyy nimenomaan modernissa kansalaisaktivismissa siinä, että vaikuttaminen voi mediateknologioiden vuoksi olla nykyään samaan aikaan sekä globaalisti verkottunutta, mutta myös toimijoiden suhteen toisilleen kasvotonta.

Empiirisen tarkastelun osalta kirjan voisi katsoa jakautuvan kahtaalle. Aluksi Ylä-Anttila käyttää internetiä tutkimusvälineenä tarkastellessaan erilaisten liikkeiden globaaleja keskinäiskytkentöjä. Tämän kaltainen netissä tapahtuva verkostanalyysi kertoo myös (aktivismi)tutkimuksen kehityksestä – internet mahdollistaa tulkintoja siitä, millä tavalla populaarille julkisuudelle vaihtoehtoinen tieto liikkuu laajempien aktivistiverkostojen etäpesäkkeiden välillä.

Möhemmin kirjoittaja päätyy tekemään myös perinteisemmän, Helsingin Sanomien pääkirjoitustoimittajien globalisaatiokeskustelua vuosina 1999–2005 kartoittavan analyysin. Ylä-Anttila muodostaa tätä varten oman tulkinnallisen apparaattinsa yhdistämällä oikeuttamisen maailmoja sisältävän oikeuttamispuheen poliittisten vaateiden analyysiin. Media-aineistoa koodataan vielä kvantitatiiviseen muotoon, jota kautta voidaan paikantaa aiheiden esiintymistiheyksiä.

Johtopäätöksinä analyysistä on tulkinta,

että verkottuneet aktivistit pystyvät kyllä löytämään toisensa internetissä, levittämään tietoa, keskustelemaan ja järjestämään tilaisuuksia, mutta mitä lähemmäksi perinteistä poliittista päätöksentekoa tullaan, käy tietystä aiheista, kuten globaalista kapitalismista puhuminen kriittiseen sävyyn vaikeaksi. Helsingin Sanomien kanta on Ylä-Anttilan mukaan ollut globalisaatiokeskusteluun myös selkeä: maan johtava paperimedia omaksui globalisaatiokeskustelun kriittisinä hetkinä kohtalaisen kriittikittömästi elinkeinoelämän kannat aiheeseen. Ylä-Anttila nostaa kysymyksen lehtien pääkirjoitustoimittajien vallasta oivasti esille.

Kirjoittajan oma teoreettinen kontribuutio globalisaatiokeskusteluun uuden empiirisen analyysimenetelmän lisäksi on käsite globalisaatioliike. Tällä hän haluaa osallistua siihen keskusteluun, jonka hän kokee rajat ylittävän aktivismin yleiseksi ongelmaksi, nimittäin yhteisen identiteetin puuttumiseen. Ylä-Anttila katsoo, että globalisaatioliike-käsite tarjoaa sen yläotsikon, joka pystyisi kokoamaan toisistaan hajanaiset, identiteettittömät ja erinäisin tavoin yli rajojen toimivat kansalaisaktivistit yhteen.

Tavoite on kunnianhimoinen ja ehkä tavoiteltavakin, mutta se saattaa tehdä hieman liikaa väkivaltaa yksityiskohdille, onhan globaalilla tasolla tapahtuva liikehdintä kuitenkin kovin heterogeenistä, jonka päämääriä pystyy tuskin helposti yhdistämään. Hieman kyynisenä tulkintana itse asiassa voisikin todeta, että Ylä-Anttilan ratkaisu on yritys sovittaa globaalin pääoman ja työvoiman välinen, nykyisten kriisien jälleen kärjistävä ristiriita, johonkin uuteen sosiaalidemokraattiseen reformiin. Toisaalta kirjoittaja tuntuisi itsekin tiedostavan nämä ongelmat, sillä nostaahan hän esiin niitä käytännön ongelmia, joita esimerkiksi Maailman sosiaalifoorumilla on kohdannut. Esimerkiksi vuonna 2007 Nairobissa järjestetyssä tapahtumassa

kaatuivat tapahtumapaikan aidat, kun slummeissa kokoontunut joukko protestoi foorumin korkeita osallistumismaksuja vastaan.

Jos Poliitiikan paluun puitteissa haluaa nostaa esiin aktivismin kotimaisia erikoispiirteitä, niin hauska anekdootti on tarina yhdestä menestyksekkäimmistä kampanjoista globalisaatioliikkeen Suomeen saapumisen aikoihin. Kyseessä oli Maan ystävien ja Rauhanpuolustajien yhteisprojekti Elintarviketyöläisten liiton kanssa: Pro Koskenkorva -liike. Liikkeen kampanjat tuottivat siinä määrin tulosta, että keskustelutilaisuudet olivat täyteen ahdettuja ja Tavastian tukikonsetti myytiin loppuun ja liike lopulta poikikin Suomeen ensimmäisen Sosiaalifoorumin. Yhtä menestysekäs ei ollut Kemian liiton ja Attacin liitto Kemiran lannoitetehtaan Suomessa säilyttämisen puolesta. Kyseisen Pro Apulanta -liikkeen avauskokoukseen tuli vain viisi ihmistä. Kossu oli ihmisille tärkeämpää kuin kanankakka.

Toinen kiinnostava kansallinen erikoispiirre Suomessa on ammattiyhdistysliikkeen toiminta. Globalisaatiokeskustelun kriittisimmissäkin vaiheissa ay-liike keskittyi hiljaa olemiseen, joka on kansainvälisesti vertaillen poikkeuksellista. Kriittisten aiheiden noustessa esimerkiksi Brasilian tai Yhdysvaltojen mediaan, löysivät siellä paikalliset aktivistit ja ay-liike toisensa.

Kirjoittajan ja muutenkin yleisesti tunnetun tulkinnan mukaan Suomi on suhteellisen institutionalisoitunut maa, jossa ei ole kovin vahvaa perinnettä näkyvälle, eri tahot yhdistävälle vaikuttamiselle. Tämän tulkinnan puitteissa voitaisiin nostaa esiin kysymys, että kuinka suuria rakenteellisia muutoksia loppuviimeeksi pelkät mediateknologioiden kautta järjestetyt kansalaiskeskustelun muodot mahdollistavat. Kirja on näiden suhteen melko optimistinen.

Egyptin tilanteen tämän hetkinen tarkastelu osoittaa, että tiedonvälityksen ja fyysisen maailman infrastruktuurin rakennemuutokset eivät kulje ainakaan täysin yhtä jalkaa. Vaikka kovalla hinnalla maksettu vapaus Egyptissä saavutettiin, ei kansalaisaktivismi realisoitunut välittömänä ihmisten olojen rakennemuutoksena. Onko tiedonvälityksen ja todellisen maailman muutosten suhde liian suuri siihen, että ihmiset jaksaisivat vielä myös työskennellä vaatimiensa muutosten eteen nyt kun sille on hankittu edellytykset, vai palaako poliittinen toiminta vanhoihin uomiinsa savun hälvettyä? Jos todellinen muutos tapahtuu, on ehkä luvallista tehdä tulkinta, että uudet aktivismin muodot ovat osaltaan palauttaneet politiikan. Jos taas rakenteissa ei synny ihmisten todellisia elämänoloja parantavia muutoksia, voi julistus olla ennenaikainen.

Yleistajuisesti työelämän muutoksesta

Pasi Pyöriä¹

Yleistajuisia perusoppikirjoja tarvitaan aina. Vaikka kustannusala tunnetusti on vaikeuksissa kirjamyynnin laskiessa ja internetin merkityksen kasvaessa, Suomessa onneksentään vielä uskoa riittää tieteeseen pohjautuvan tiedon levittämiseen painetussa muodossa. Maamme väkilukuun nähden Suomessa toimii poikkeuksellisen paljon pieniä mutta korkeatasoisia tiede- ja tietokirjoihin erikoistuneita kustantamoita sekä tieteellistä julkaisutoimintaa harjoittavia yhdistyksiä.

Ikävä tosiasia kuitenkin on, että tietokirjojen kokonaismenekki on kääntynyt laskuun pitkän positiivisen kehitysvaiheen jälkeen. Hyviä aikoja kesti parikymmentä vuotta: kun vuonna 1985 julkaistiin vajaat 6 000 tietokirjaa, vuonna 2005 niitä julkaistiin kaikkiaan jo 9 600 nimikettä (Kohvakka 2007).

Viimeisin talouslama valitettavasti käänsi suunnan. Synkkänä taantumavuonna 2009 kirjojen kokonaismyynti pieneni vajaan kymmeneksen edellisvuodesta. Kustantajien tulosta heikensivät etenkin tietokirjat. Esimerkiksi kansainväliseen Bonnier-mediakonserniin kuuluvan kustannusosakeyhtiö Tammen tietokirjamyynti putosi lähes 20 prosenttia. (Turun Sanomat 18.4.2010).

Oppikirjamarkkinoiden näkymät ovat kenties kaikkein heikoimmat. Ensimmäisen ja toisen asteen oppilaitoksille ei ole luvassa kuin pelkkää niukkuutta kuntatalouden kiristyessä. Korkeakouluissa on jo kauan ennen lamaa kärsitty tenttikirjojen puutteesta eikä käännettä parempaan ole näkyvissä ainakaan ennen kuin sähköiset lukulaitteet yleistyvät ja osoittavat toimivuutensa.

¹ Pasi Pyöriä, YTT työskentelee tutkijana ja opettajana Tampereen yliopiston yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikössä.

Kirjoja joka tapauksessa tarvitaan ja perinteinen painotuote on monessa suhteessa ylivertainen formaatti ainakin mitä helppokäyttöisyyteen tulee. Seuraavassa lyhyesti esittelemäni suomalaisten pienkustantamoiden painotuotteet tuskin olisivat päätyneet lukulistalleni sähköisinä versioina.

Tapaus työelämä ja voiko sitä muuttaa?

Aktiivisena työelämän kehittäjänä, tutkijana ja kirjoittajana tunnettu Anu Järvensivu on julkaissut Tampereen yliopiston kustantaman teoksen työelämän muutoksesta ja muuttamisesta. *Tapaus työelämä ja voiko sitä muuttaa?* (2010) käsittelee työelämää pelimetaforan kautta. Järvensivu kuvailee työelämää peliksi, jonka säännöt muodostuvat kentällä pelaavien strategioista. Vaikka kukaan yksittäinen pelaaja ei voi hallita pelin kokonaisuutta, jokainen yksilö ja jokainen siirto jättää jälkensä kenttään.

Työelämän kenttä on oiva esimerkki sosiaalisen toiminnan perusluonteeseen kuuluvasta ongelmasta, jota Järvensivu kutsuu peliksi. Työelämän rakenteet – lainsäädäntö, markkinat, organisaatiot – muodostavat kehyksen jonka puitteissa kaiken tasoisten toimijoiden on tehtävä valintansa. Rakenteet ohjaavat sosiaalista toimintaa sekä hyvässä että pahassa. Esimerkiksi kilpailu ohjaa taloudellisia resursseja sinne missä niiden uskotaan tuottavan parhaiten, mutta se voi myös johtaa monopolien syntymiseen. Yksilötasolla kilpailu työstä saattaa palkita parhaat ja ahkerimmat, mutta yhtä hyvin kilpailu voi pakottaa yksilön hyväksymään epäoikeudenmukaisen kohtelun. Ainahan työntekijä voi äänestää jaloillaan, sanotaan, mutta jos parempaa tai edes korvaavaa työtä ei ole, yksilön on käytännössä nieltävä epäoikeudenmukaisuuden katkera kalkki, koska

työnhakijoiden joukosta löytyy aina joku joka tyytyy muita vähempään.

Samanaikaisesti kun rakenteet pakottavat ja ohjaavat tekemiämme valintoja, ne kuitenkin ovat seurausta yksittäisten toimijoiden valinnoista. Englantilais sosiologi Anthony Giddensin sanoin rakenteet ovat samanaikaisesti sosiaalisen toiminnan väline ja lopputulos. Jos näin on, rakenteita tai Järvensivun termein pelisääntöjä voidaan muuttaa. Kaikkea katkeraa kalkkia ei siis tarvitse niellä, vaan myös muutos parempaan on mahdollinen. Ratkaisemattomaksi mysteeriksi kuitenkin jää, miksi pienissäkin asioissa muutoksen aikaansaaminen vain on niin vaikeaa.

Patenttiratkaisuja työelämän moniin kipupisteisiin Järvensivu ei sentään lukijalle tarjoile, mutta kirjoittajan kuvaus mahdollisista pärjäämisstrategioista on lukemisen arvoisen työelämän eloonjäämisopas. Kirjoittaja käsittelee erikseen työntekijän ja työnantajan strategioita tehden jaottelun passiiviseen, aktiiviseen ja luovaan toimintaan. Passiivisen strategian omaksuneet pyrkivät pitämään kiinni vanhoista pelisäännöistä, aktiiviset toimijat (jos heistä syntyy kriittinen massa) muuttavat pelin kokonaisuutta ja lopulta luovat toimijat keksivät pelin uudestaan. Yhteiskunnalliset yritykset ovat esimerkki Järvensivun tarkoittamasta luovasta pärjäämisstrategiasta.

Työpaikan ikuiset myytit

Siinä missä Järvensivun teos on sekoitus akateemista tutkimusta ja pamfleteille ominaista pohdintaa, toinen tässä esiteltävä kirja, Vesa Paavolan *Työpaikan ikuiset myytit* (2010), on selkeämmin keskustelupuheenvuoro. Paavola kirjoittaa sarkasmia säästelemättä, kuinka työorganisaatioiden todellisuutta rakennetaan yllättävän samankaltaisista aineksista kuin historian suuria myyttejä on vuosisato-

jen ajan rakennettu.

Monien suuryritysten synnystä kertovat tarinat muistuttavat läheisesti uskonnollisia luomiskertomuksia. Tarinan mukaan esimerkiksi tietotekniikkajätti Hewlett-Packard sai alkunsa kahden perustajaisän, Bill Hewlettin ja Dave Packardin saamasta oivalluksesta heidän samoillessaan Coloradon vuoristossa. Kuten Applen perustajat Steve Jobs ja Stephen Wozniak, myös Hewlett ja Packard aloittivat toimintansa autotallissa. HP:n autotallista on jopa tehty tarkka jäljennös nykypolvien palvottavaksi, Paavola kertoo, ja jatkaa, että ehkäpä Suomessa Hjalmar Ingmanin saunasta voisi rakentaa uuden näköisversion. Ingmanin meijeri sai alkunsa rantasaunassa vuonna 1929, kun yrityksen perustaja keksi kokeilla viilin valmistusta.

Luomiskertomusten ohella yritysten ja muiden organisaatioiden missiot, visiot ja strategiat ovat kuin myyttisiä riittejä, joita toistamalla lujitetaan yhteistä uskoa hyvän asian puolesta. Ne ovat nykypäivän tarustoa, jonka Paavola rinnastaa Viisasten kiven etsintään. Todellisuudessa kukaan yksilö tuskin uskoo vankkumatta organisaationsa visioon, mutta yhteisissä seminaareissa ylivoimaista kilpailuetua tavoitellaan kuin Graalin maljaa. Ehkäpä kyse on siitä, että strategiaseminaareissa yhteisö palvoo ja vahvistaa itseään, kuten Émile Durkheim tulkitsi uskonnollisten menojen merkitystä.

Luomiskertomusten ja ikuisen onnen etsinnän lisäksi Paavola käsittelee kulta-aikaa, sankaruutta, syntipukin etsintää, kuolematomuutta ja maailmanloppua – teemoja jotka ovat tuttuja jo antiikin mytologiasta. Kirjoittaja löytää jokaisesta teemasta herkullisia yhtymäkohtia nykyyöelämän arkeen. Paavola myös osoittaa, että jokaisella työpaikan suurella myytillä on konkreettisia merkityksiä. Esimerkiksi maailmanlopun mahdollisuudesta muistuttaminen pitää ihmiset nöyrinä jumalten edessä. Työpaikoilla

rahoittajat ja muut markkinavoimat edustavat ihmistä suurempaa voimaa; niiden suuttuttamista tulee viimeiseen saakka välttää eivätkä niiden lepyttämiseksi mitkään uhrit ole liian suuria. Mikä saakaan työntekijät sopeutumaan kuuliaisemmin työehtojen tiukennuksiin kuin vaikkapa uhka työpaikkojen siirtämisestä toiseen maahan.

Lopuksi

Kummatkin edellä esitellyt teokset ovat yleistajuisia kirjoittajien henkilökohtaisia puheenvuoroja nykyyöelämästä. Vaikka työelämän tutkijat ja kehittäjät eivät varmaankaan paljoa uutta näistä kirjoista löydä, tämä ei tarkoita sitä, etteivätkö Järvensivun ja Paavolan näkemykset tarjoaisi ajattelemisen aihetta tietokirjallisuuden harrastajien lisäksi asiantuntijoillekin. Järvensivu ammentaa viimeisen vuosikymmenen ajan Tampereen yliopiston Työelämän tutkimuskeskuksessa toteuttamistaan hankkeista. Paavola on puolestaan toiminut erilaisissa organisaatioiden käytännön kehittämistehtävissä 30 vuotta. Jos kirjat pitäisi laittaa parimmuusjärjestykseen – mikä on epäreilua niiden erilaisuudesta johtuen – Paavola veittäisi pidemmän korren nasevalla tyyllillään.

Lähteet

- Järvensivu, A. (2010) Tapaus työelämä ja voiko sitä muuttaa? Tampere: Tampere University Press.
- Kohvakka, R. (2007) Kirjan menestystarinoita. Hyvinvointikatsaus 2/2007, 16–19.
- Paavola, V. (2010) Työpaikan ikuiset myytit. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Turun Sanomat 18.4.2010. Kirjakustantamoissa myrskyää. Neljä suurinta valmistautuu suuriin muutoksiin.

Uutta työ- ja yrittäjyystutkimuksen alalta

Tässä osastossa julkaistaan tiivistelmiä TEM:n Työ- ja yrittäjyys teemaan liittyvistä julkaisuista.

Katja Weckström (2011). Selvitys tavaramerkkilain muutostarpeista. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työ ja yrittäjyys 10/2011.

Suomen tavaramerkkilaki tuli voimaan 1.6.1964, ja sitä on vuosikymmenten aikana muutettu useaan otteeseen vastaamaan kulloisenkin ajanjakson tarpeita. Muutokset ovat pääosin johtuneet kansainvälisistä sopimuksista, joiden rekisteröintiedellytyksiä ja -prosessia koskevat minimisäännökset on liitetty suomalaiseen tavaramerkkioikeuteen. ETA- ja myöhemmin EY jäsenyys toi myös aineellisoikeudellisia muutostarpeita. EY:n tavaramerkkidirektiivin pakottavat säännökset saatettiin osaksi Suomen oikeutta lailla 25.1.1993/39. Vuonna 1989 annettu tavaramerkkidirektiivi sisälsi aiempaa kattavampaa suojaa tunnetuille tavaramerkeille ja aiempaa joustavimmat rekisteröintiedel-

lytykset. Euroopan unionin tuomioistuimen (EUT) varhaisimmat tulkintalinjaukset vahvistivat käsitystä tavaramerkinhaltijan intressien aiempaa vahvemmassa suojasta.

EUT on antanut direktiivin tulkinnasta useita ennakkopäätöksiä, joista kansallisen tavaramerkkilain uudistamisajankohtana yleisesti vallinneesta käsityksestä poiketen ilmenee, ettei tavaramerkkilain sanamuoto vastaa direktiivin säännöksiä. Osa tulkintalinjauksista on huomioitu kauppa- ja teollisuusministeriön asettaman Tunnusmerkkilainsäädäntötyöryhmän muistiossa 6/2001, jossa ehdotettiin kokonaan uuden tavaramerkkilain säätämistä. Lainsäätäjä on viimeisen vuosikymmenen aikana kuitenkin tyytynyt saattamaan tarpeellisimmat, lähinnä rekisteröintiprosessiin liittyvät uudistukset voimaan eikä aineellisoikeudellisia säännöksiä ole muutettu. Lainsäädäntö tulisikin nyt yhdenmukaistaa vastaamaan EUT:n tulkintalinjauksia, jotka korkein oikeus on jo ratkaisukäytännössään hyväksynyt.

Pekka Myrskylä (2011). Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työ ja yrittäjyys 12/2011.

Tässä tutkimuksessa on kerätty tietoja niistä 15–29-vuotiaista nuorista, joilla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa ja jotka eivät ole työmarkkinoilla eivätkä opiskele. Samalla tarkastellaan kouluttamattomia työttömiä nuoria. Hoitovapaalla olevien nuorten ei katsota kuuluvan ulkopuolisten ryhmään. Työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella olevien sekä työttömien rakennetta on kuvattu mm. perheolojen, asunnottomuuden, ulkomaalaistaustan ja tulojen mukaan. Lisäksi ryhmille on yhdistetty selittäviksi muuttujiksi vanhempien koulutusta ja sosioekonomista asemaa kuvaavia tietoja.

Ulkopuolisiksi jääneitä ja työttömiä nuoria on yhteensä 48 300, joista 7 700 on hoitovapaalla. Suurimpia riskejä jäädä opiskelun ja työmarkkinoiden ulkopuolelle on vieraskielisillä ja asunnottomilla ja pienin riski vanhempiensa kanssa elävillä lapsilla. Vieraskielisten vaara jäädä työelämän ja opiskelun ulkopuolelle on moninkertainen kotimaisiin nuoriin verrattuna. Valtaosa ulkopuolisista ja työttömistä on köyhyysrajan alapuolella.

Ulkopuoliseksi jääneitä ja työttömiä nuoria on seurattu vuodesta 2003 vuoteen 2008. Seuranta paljastaa, että 19 prosenttia nuorista on suorittanut tutkinnon tai edelleen opiskelee, 4 prosenttia on siirtynyt hoitovapaille, 7 muuttanut maasta, 30 prosenttia on työssä ja lähes 36 prosenttia on edelleen ulkopuolisena tai työttömänä ja loput ovat eläkkeellä tai armeijassa. Ulkomaalaistaustaisista jopa 20 prosenttia on poistunut maasta. Tutkinnon suoritti ulkopuolisista ja työttömistä vajaa viidennes.

Opiskeluhallut vähenevät nopeasti iän karttuessa; 16-vuotiaista ulkopuolisista noin 55 prosenttia suoritti tutkinnon viiden seurantavuoden aikana, 22 vuotiaista enää 20 prosenttia ja 25-vuotiaista korkeintaan 15 prosenttia. Tämä merkitsee sitä, että yli 80 prosenttia ulkopuoliseksi tai työttömäksi päätyneistä ei koskaan suorita perusastetta korkeampaa tutkintoa. Opiskelu kyllä kannattaisi, sillä tutkinnon suorittaneista jopa 60 prosenttia on työllistynyt.

Ulkopuolisten nuorten tulotaso on hyvin heikko. Työvoiman (työlliset + työttömät) keskitulot ovat 32 200 euroa. Nuorten työttömien suomalaismiesten keskitulot ovat 11 900 euroa, vieraskielisten miesten 9 400 ja naisten 5 800. Työttömien tulotaso on noin puolet työvoiman tulotasosta ja muuten ulkopuolisten taas puolet työttömien tulotasosta.

Kotitaustalla on suuri merkitys aikuistuvan nuoren alkutaipaleella. Opiskelun ulkopuolelle ja työttömiksi jääneiden nuorten vanhemmatkin ovat keskimääräistä heikommin koulutettuja ja he kuuluvat tavallisimmin alimpiin sosioekonomisiin ryhmiin. Runsas kolmannes vanhemmistakin on ollut työtön tai ulkopuolinen.

Työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, sisäasiainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä valtiovarainministeriön virkamiehistä koostuva työryhmä, puheenjohtaja Kimmo Ruth (2011). Työllisyyskertomus vuodelta 2010. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja Työ ja yrittäjyys 14/2011.

Pääministeri Mari Kiviniemen hallitus on päättänyt jatkaa pääministeri Matti Vanhasen toisen hallituksen ohjelman ja hallituskauden puolivälin arvioissa tehtyjen päätösten toteuttamista. Hallituksen tavoitteena on edistää talouden vakautta, kestäväns kasvun edellytyksiä, tasa-arvoa ja yhteiskunnallista eheyttä. Hallituksen tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen pitkällä aikavälillä 75 prosenttiin. Hallitus totesi puolivälitarkistuksessaan vuonna 2009, että hallitusohjelman tavoite lisätä työllisyyttä 80 000–100 000 henkilöllä vaalikaudella 2007–2011 ei voi toteutua maailmanlaajuisen finanssikriisin ja taantuman vuoksi. Hallitus päätti kuitenkin toimillaan tukea uuden kasvupohjan luomista ja lieventää taantuman välittömiä kielteisiä vaikutuksia.

Tuotannon määrä alkoi nousta lisääntyneen viennin tukemana alkuvuonna 2010. Bruttokansantuotteen keskimääräinen kasvu vuonna 2010 oli 3,1 %. Vuoden kuluessa työmarkkinoilla tapahtuneesta myönteisestä käänteestä huolimatta vuoden 2010 keskimääräinen työllisyysaste (15–64-vuotiaat) jäi 67,8 prosenttiin, joka oli 0,5 prosenttiyksikköä alempi kuin edellisenä vuonna. Vuoden 2010 työttömyysaste oli 8,4 prosenttia, joka oli 0,2 prosenttiyksikköä edellisvuotista suurempi.

Elvytyspolitiikan ansiosta työttömyys jäi ennakoitua alemmalle tasolle. Työvoima- ja koulutuspolitiikkaa vahvistettiin vuoden

2010 talousarviossa nuorten työllisyyden parantamiseksi ja koulutuksen vahvistamiseksi tulevan kasvun tarpeisiin. Lisätoimenpiteillä on kyetty torjumaan nuorten työttömyyttä. Lisättyjä työvoimapolitiittisia aktiivitoimenpiteitä kohdennettiin voimakkaasti myös työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseksi. Työvoimapolitiittisiin aktiivitoimenpiteisiin osallistui keskimäärin 100 400 henkilöä, ja työttömien aktivointiaste oli 27,4 %.

Työllisyyden kasvun edellytyksiä on vahvistettu rakenteellisilla uudistuksilla, joiden tavoitteena on osaamisen lisääminen ja työmarkkinoiden toiminnan parantaminen. Uudistuksilla on tehostettu yrityspalveluja, työnvälitystä ja aktiivista työnhakua sekä lisätty työttömien koulutusmahdollisuuksia. Työnteon ja aktiivivaihtoehdon taloudellista kannustavuutta on lisätty. Työvoiman kysyntää on vahvistettu lisäämällä työllistämistukien käyttöä. Talousarvioon varattua erillistä määrärahaa on käytetty äkillisten rakennemuutosongelmien lieventämiseksi, ja meriteollisuus nimettiin rakennemuutos-toimialaksi.

Suomi asetti Eurooppa 2020 -strategiasa tavoitteeksi lisätä tutkimus- ja kehittämispanostusta neljään prosenttiin BKT:sta. Kasvuyrittäjyyden edellytyksiä on tuettu painottamalla tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnassa tulosten kaupallistamista ja kansainvälistymistä.

Hallinnon uudistamista on jatkettu käynnistämällä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY) toiminta vuoden 2010 alusta. ELYkeskus edistää yrittäjyyttä, työmarkkinoiden toimintaa, osaamista ja kulttuuria, liikennejärjestelmän toimivuutta ja liikenteen turvallisuutta, hyvää ympäristöä sekä luonnon ja luonnonvarojen kestävää käyttöä alueilla sekä maahanmuuttoa, maahanmuuttajien kotouttamista ja työllistymistä alueilla.

Mikko Valtakari, Mia Toivanen, Olli Oosi ja Annu Kotiranta (2011). Työpoliittisen sektoritutkimusohjelman 2003–2007 loppuarviointi. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työ ja yrittäjyys 16/2011.

Tutkimuksessa on arvioitu työpoliittisen sektoritutkimusohjelman (2003–2007) vaikuttavuutta sekä ohjelman toteutustavan onnistuneisuutta. Arvioinnissa on tuotettu tietoa myös työpoliittisen tutkimuksen tämän hetken haasteista ja kehittämistarpeista. Keskeisinä menetelminä arviointityössä käytettiin dokumenttianalyysia, tutkimusten loppuraporttien meta-analyysia, tutkimushankevastaaville tehtyä kyselyä sekä haastatteluihin perustuvia asiantuntija-arvioita.

Työpoliittisen sektoritutkimusohjelmassa käynnistettiin vuosina 2003–2007 yhteensä 136 tutkimushanketta. Ohjelman kokonaisrahoitus oli 7.33 miljoonaa euroa. Hankemäärään suhteutettuna työpoliittinen sektoritutkimusohjelma on ollut mittava työpolitiikan alaan kuuluvana tutkimus- ja kehittämistoiminnan resursoija.

Työpoliittinen tutkimusohjelma on tukenut onnistuneesti ministeriön työpoliittisia tietotarpeita ja luonut siten pohjaa evidenssiperusteiselle politiikan teolle. Tutkimuksen vaikutukset ovat kuitenkin luonteeltaan epäsuoria ja diffuuseja. Vaikutukset työpolitiikkaan syntyvät pääsääntöisesti useamman tutkimuksen yhteisvaikutuksesta ymmärrykseen ja asenteisiin sekä niiden kautta välillisesti työpolitiikan sisältöihin ja toimintatapoihin. Tutkimustulokset ovat toimineet signaaleina ja katalyytteinä jatko-työlle ministeriössä. Tutkimusten tulosten hyödyntäminen työpolitiikassa on kuitenkin ollut epäsystemaattista ja usein riippuvaista yksittäisistä tekijöistä tai intresseistä.

Ohjelmallisuuden hyödyt yksittäiseen tut-

kimusrahoitukseen nähden näkyvät siten, että ohjelman kautta tutkimusrahoitusta on voitu systemaattisesti ja pitkäjänteisesti kohdistaa työpoliittisesti ja yhteiskunnallisesti tärkeäksi katsotuille alueille. Systemaattisen tutkimustoiminnan kautta ministeriöllä on ollut tärkeä merkitys ja asema yhteiskunnallisena työpoliittisen tutkimuksen toimijana ja sitä koskevan tietopääoman vahvistajana. Ohjelmallisen rahoituksen avulla on myös pystytty turvaamaan tutkimuksen jatkumoa ja luotu siten perusteita tiedon ja tutkimusosaamisen kumuloitumiselle.

Työpoliittisen tutkimuksen toteutusympäristö on kokenut voimakkaan muutoksen viime vuosina. Tehtyjen uudistusten sekä tutkimusmäärärahojen vähenemisen myötä entisen kaltainen laaja-alainen ja systemaattinen työpoliittinen tutkimustoiminta on ministeriössä vähentynyt. Uhkana on, että alan tutkimustoiminta kuihtuu Suomessa. Yhtenä tähän liittyvänä haasteena on se, onnistutaanko alan tutkimustoiminta turvaamaan jatkossa esimerkiksi eri rahoittajatahojen yhteistyöllä.

Satu Aaltonen, Jarna Heinonen ja Katri Luomala (2011). Yksinyrittäjätuen vaikuttavuuden ja toimivuuden arviointi. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työ ja yrittäjyys 18/2011.

Yksinyrittäjätuen vaikuttavuuden ja toimivuuden arviointi -raportissa kartoitetaan yksinyrittäjätuen vaikutusta yrittäjän ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen sekä yksinyrittäjätuen toimivuutta yritysten ja ELY-keskusten näkökulmista. Raportissa tuodaan

esiin myös tukeen liittyviä kehittämistarpeita. Tutkimusta varten kerättiin tietoa tukea hakeneilta yrityksiltä (n=292) sekä tukialueilla sijaitsevilta ELY-keskuksilta (n=33). Näiden aineistojen lisäksi analyysissä on käytetty tuen hakuprosessin aikana kertyneitä yritysten taustatietoja.

Yksinyrittäjätuella tuetaan ensimmäisen työntekijän palkkaamista yritykseen. Tuki on ensimmäisenä vuotena 30 prosenttia palkkakuluista ja toisena vuonna 15 prosenttia. Kesällä 2007 aloitettu yksinyrittäjätuki on maantieteellisesti laajentunut vaiheittain muutamasta Itä-Suomen ja Lapin kunnasta suureen osaan Suomea vuoden 2010 loppuun mennessä. Tuki on kohdistunut erityisesti Kaakkois-Suomeen, Lappiin, Pohjois-Savoon ja Pohjois-Karjalaan.

Kyselyyn vastanneet yritykset olivat melko tyytyväisiä yksinyrittäjätuen toteutukseen. Eniten kritiikkiä yrityksissä ja ELY-keskuksissa sai myönnetyn tuen raskaaksi koettu maksatusprosessi sekä tukirahojen saaminen tilille liian hitaasti etenkin liikevaihdoltaan pienissä yrityksissä. Vajaat viidennes tukea saaneista yrittäjistä koki tuen

välttämättömäksi ensimmäisen työntekijän palkkauspäätöstä tehdessään. Vajaata puolta yrittäjistä tuki kannusti palkkaamaan työntekijän vakituiseen kokoaikaiseen työsuhteeseen. Lopuissa tapauksista yrittäjä palkkasi työntekijän joka tapauksessa tuesta riippumatta. Tuki sekä rohkaisee rekrytointeihin että ohjaa solmimaan vakituisia, kokoaikaisia työsuhteita. Aineiston perusteella näyttää siltä, että tuella on suurin merkitys jo pitkään yksinyrittäjänä toimineille yrityksille. Ne olisivat muita useammin jättäneet rekrytoinnin tekemättä, jos eivät olisi saaneet siihen tukea.

Yrityksistä yli 80 prosenttia on sitä mieltä, että tuen myöntäminen työ- ja elinkeinotoimistoista osana palkkatukea olisi parempi tapa organisoida ensimmäisen työntekijän työllistämisen tukeminen kuin nykyinen käytäntö. Tulosten perusteella raportissa suositellaan yksinyrittäjätuesta luopumista sellaisenaan sekä yksinyrittäjätuen ja palkkatuen yhdistämistä yrityksiä työllistämistukijärjestelmän selkiyttämiseksi ja päällekkäisyyksien karsimiseksi.

Nytt inom arbets- och entreprenörskapsforskning

Katja Weckström (2011). Utredning om behoven att ändra varumärkeslagen. Arbets- och näringsministeriets publikationer, Arbete och företagsamhet 10/2011.

Finlands varumärkeslag trädde i kraft den 1 juni 1964, och den har under årtiondenas gång flera gånger ändrats för att motsvara behoven under olika tidsperioder. Ändringarna har huvudsakligen berott på internationella avtal, vars minimibestämmelser om registreringsförutsättningar och registreringsprocesser har införts i den finska varumärkesrätten. EESmedlemskapet och senare EG medlemskapet medförde också behov att ändra de materiellrättsliga bestämmelserna. De tvingande bestämmelserna i EG:s varumärkesdirektiv införlivades med Finlands rätt genom lag 39/1993. Varumärkesdirektivet, som antogs 1989, innehöll ett mer omfattande

skydd för kända varumärken och flexiblere registreringsförutsättningar än tidigare. Europeiska unionens domstols (EUD) tidigaste tolkningslinjer stärkte uppfattningen om ett starkare skydd för varumärkesinnehavarens intressen än tidigare.

EUD har meddelat flera förhandsavgöranden om tolkningen av direktivet. Av dem framgår det med avvikelse från den allmänt rådande uppfattningen vid tidpunkten för ändringen av den nationella varumärkeslagen att ordalydelsen i varumärkeslagen inte motsvarar bestämmelserna i direktivet. En del av tolkningslinjerna har beaktats i promemoria 6/2001, utarbetad av arbetsgruppen för lagstiftningen om kännetecken, som hade tillsatts av handels- och industriministeriet. I promemorian föreslogs det att en helt ny varumärkeslag skulle stiftas. Lagstiftaren har under det senaste decenniet dock nöjt sig med att sätta de nödvändigaste ändringarna i kraft, närmast dem som hän-

för sig till registreringsprocessen, och de materiellrättsliga bestämmelserna har inte ändrats. Lagstiftningen bör nu förenhetligas så att den motsvarar EUD:s tolkningslinjer, som högsta domstolen redan har godkänt i sin beslutspraxis.

Pekka Myrskylä (2011). Ungdomar utanför arbete och studier. Arbets- och näringsministeriets publikationer, Arbete och företagsamhet 12/2011.

I undersökningen har uppgifter insamlats om ungdomar i åldern 15–29 år utan examen efter grundnivån, som varken står till arbetsmarknadens förfogande eller studerar. Granskningen omfattar också unga arbetslösa. Unga vårdlediga behandlas för sig. Granskningen görs med hjälp av sysselsättningsstatistikens longitudinella fil. Den omfattar uppgifter som under mer än 20 år ackumulerats om den finländska befolkningen gällande verksamhet, utbildning, familj, inkomster, boningsort o.d. Med hjälp av filen beskriver man strukturen för dem som hamnat utanför, söker riskgrupper och följer upp dem som lämnar gruppen. De mest centrala bakgrundsuppgifterna är familjeförhållanden, hemlöshet, utlänningsbakgrund, inkomster och utbildning. Dessutom har grupperna kombinerats med uppgifter som beskriver föräldrarnas utbildning och socioekonomiska ställning. År 2008 var antalet utanförstående och arbetslösa ungdomar totalt 48 300, av vilka 11 000 hade utländsk bakgrund och 7 700 var vårdlediga. Riskerna att hamna utanför arbete och studier är störst bland ungdomar med ett främmande språk som modersmål och hemlösa ungdom-

mar. Minst är risken bland ungdomar som bor med sina föräldrar. Ungdomar med ett främmande språk som modersmål löper en mångdubbel risk att hamna utanför arbete och studier jämfört med inhemska ungdomar. Merparten av de utanförstående och arbetslösa ungdomarna lever under fattigdomsgränsen.

Ungdomar som hamnat utanför eller blivit arbetslösa följdes från år 2003 till år 2008. Det framgick av undersökningen att bara 19 procent av de utbildade ungdomarna avlade en examen inom fem år eller studerade fortfarande, 4 procent hade blivit vårdlediga, 7 procent hade flyttat utomlands, 30 procent var i arbetslivet och 36 procent hade en oförändrad situation, dvs. stod fortfarande utanför eller var arbetslösa. Den återstående delen av gruppen var invalidpensionärer eller beväringar. Av personerna med utlänningsbakgrund hade rentav 20 procent lämnat landet. Av de utanförstående och arbetslösa avlade något under en femtedel examen. Bland utanförstående ungdomar minskar studierna snabbt med ökad ålder. Av 16-åringarna avlade hälften examen under den femåriga uppföljningstiden, av 25-åringarna under 15 procent. Över 80 procent av de ungdomar som står utanför eller är arbetslösa avlägger aldrig examen högre än grundnivån. Det skulle löna sig att studera, eftersom upp till 60 procent av dem som avlagt examen blir sysselsatta. Inkomstnivån bland utanförstående ungdomar är mycket svag. År 2008 var arbetskraftens medelinkomster 32 200 euro.

Medelinkomsterna för unga arbetslösa finländska män var 11 900 euro, för män och kvinnor med främmande språk som modersmål 9 400 resp. 5 800 euro. Inkomstnivån för de arbetslösa var omkring hälften av arbetskraftens inkomstnivå och de på annat sätt utanförstående ungdomarnas inkomstnivå åter hälften av inkomstnivån för de arbetslösa. Hembakgrunden påverkar i hög grad

hur inledningen ser ut för unga på väg in i vuxenlivet. Även föräldrarna till ungdomar som hamnat utanför studier och som blivit arbetslösa har ringa utbildning och hör till de lägre socioekonomiska grupperna. En tredjedel av föräldrarna hade också varit arbetslösa eller utanför arbetsmarknaden.

Arbetsgrupp bestående av tjänstemän från arbets- och näringsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet samt finansministeriet, ordförande Kimmo Ruth (2011). Sysselsättningsberättelse för 2010. Arbets- och näringsministeriets publikationer, Arbete och företagsamhet 14/2011.

Statsminister Mari Kiviniemis regering har beslutat att fortsätta genomföra de beslut som fattades i samband med halvtidsutvärderingen av regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens andra regering och av regeringsperioden. Regeringen har som mål att främja stabiliteten i ekonomin, förutsättningarna för hållbar utveckling, jämställdheten och den sociala sammanhållningen. Regeringen har som mål att på lång sikt höja sysselsättningsgraden till 75 procent. Regeringen konstaterade vid sin halvtidsöversyn år 2009 att regeringsprogrammets mål att öka sysselsättningen med 80 000–100 000 personer under valperioden 2000–2011 inte kan uppnås på grund av den globala finanskrisen och recessionen. Regeringen beslutade emellertid att genom sina åtgärder stödja skapandet av en ny tillväxtgrund och mildra de omedelbara negativa konsekvenserna av recessionen.

Produktionsvolymen började öka under den första delen av 2010 stödd av den ökade exporten. Bruttonationalproduktens (BNP) genomsnittliga ökning var 3,1 % under 2010. Trots den positiva vändning som under året skedde på arbetsmarknaden, var under 2010 den genomsnittliga sysselsättningsgraden (15–64-åringar) 67,8 procent, vilket var 0,5 procentenheter lägre än under föregående år. Arbetslöshetsgraden för 2010 var 8,4 procent, vilket var 0,2 procentenheter högre än föregående år.

Tack vare den genomförda stimulanspolitiken höll sig dock arbetslösheten på en lägre nivå än vad som förutspåddes. I budgeten för 2010 stärktes arbetskrafts- och utbildningspolitiken i syfte att förbättra sysselsättningen bland unga och stärka utbildningen för de behov som den kommande tillväxten medför. Ungdomsarbetslösheten kunde bekämpas genom de vidtagna extra åtgärderna. De ökade arbetskraftspolitiska aktiva åtgärderna inriktades också i stor grad på att förhindra förlängd arbetslöshet. I arbetskraftspolitiska aktiva åtgärder deltog i genomsnitt 100 400 personer, och aktiveringsgraden för arbetslösa var 27,4 %.

Förutsättningarna för ökad sysselsättning har stärkts genom strukturella reformer som syftar till att höja kompetensen och förbättra arbetsmarknadens funktion. Genom reformerna har tjänsterna för företag, arbetsförmedlingen och den aktiva jobbsökningen effektiviserats och arbetslösas möjligheter till utbildning utökats. Arbete och ett aktivt alternativ har gjorts mer sporrande ekonomiskt sett. Efterfrågan på arbetskraft har stärkts genom att användningen av sysselsättningsstöd utökats. Ett separat anslag som reserverats i budgeten har använts för att mildra problem som beror på plötsliga strukturomvandlingar. Marinindustrin förklarades vara en sector med akuta strukturomvandlingsproblem.

I strategin Europa 2020 uppställde Finland som mål att höja forsknings- och utvecklingsinsatserna till fyra procent av landets BNP. Förutsättningarna för tillväxtföretagande har understötts genom att man i forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten fokuserat på kommersialisering och internationalisering av resultaten.

Förvaltningsreformen fortsattes genom att verksamheten vid närings-, trafik- och miljöcentralerna inleddes vid ingången av 2010. Närings-, trafik- och miljöcentralen främjar företagande, arbetsmarknadsverksamhet, kompetens och kultur, trafiksystemets funktion och säkerheten i trafiken, en bra miljö samt hållbart nyttjande av naturen och naturresurserna i regionerna samt invandring, integrering och sysselsättning av invandrare i regionerna.

Mikko Valtakari, Mia Toivanen, Olli Oosi och Annu Kotiranta (2011). Slutlig utvärdering av det arbetspolitiska sektorforskningsprogrammet 2003–2007. Arbets- och näringsministeriets publikationer, Arbete och företagsamhet 16/2011.

I undersökningen har man utvärderat det arbetspolitiska sektorforskningsprogrammets (2003–2007) effekt samt hur lyckat sättet att genomföra programmet var. I utvärderingen har det alstrats information också om vilka utmaningar och utvecklingsbehov som i detta nu är förknippade med den arbetspolitiska forskningen. De centrala metoder som användes i utvärderingsarbetet var dokumentanalys, metaanalys av studiernas slutrapporter, en enkät riktad till de forskningsprojektansvariga samt expertanalyser

på basis av intervjuer.

I det arbetspolitiska sektorforskningsprogrammet inleddes åren 2003–2007 sammanlagt 136 forskningsprojekt. Totalfinansieringen av programmet var 7,33 miljoner euro. I relation till antalet projekt har det arbetspolitiska sektorforskningsprogrammet varit en omfattande resurskälla för den forsknings- och utvecklingsverksamhet som hör till arbetspolitikens område.

Det arbetspolitiska forskningsprogrammet har på ett lyckat sätt stött ministeriets behov av arbetspolitisk information och på så sätt skapat en grund för bedrivandet av den evidensgrundade politiken. Verkningarna av forskningen är dock till sin natur indirekta och diffusa. Inverkningarna på arbetspolitiken uppstår i regel genom samverkan av flera olika studier på förståelse och attityder samt genom dem indirekt på arbetspolitikens innehåll och sätt att agera. Forskningsresultaten har fungerat som signaler och katalysatorer för det fortsatta arbetet på ministeriet. Utnyttjandet av resultaten av studierna inom arbetspolitiken har dock varit osystematiskt och ofta avhängigt av enskilda faktorer eller intressen.

Programmässighetens fördelar i förhållande till individuell forskningsfinansiering kommer till synes på så sätt att man via programmet systematiskt och långfristigt har kunnat allokera forskningsfinansieringen till de områden som ansetts vara arbetspolitiskt och samhälleligt viktiga. Via den systematiska forskningsverksamheten har ministeriet haft en viktig betydelse och ställning som en samhällelig aktör inom den arbetspolitiska forskningen och som stärkare av det informationskapital som gäller den. Med hjälp av den programbaserade finansieringen har man också kunnat trygga kontinuum i forskningen och sålunda skapa grunder för kumulering av kunskap och forskningskunnighet.

Den miljö i vilken den arbetspolitiska

forskningen bedrivs har genomgått en kraftig omvälvning under de senaste åren. I och med de reformer som verkställts samt de minskade forskningsanslagen har en vittomfattande och systematisk arbetspolitisk forskningsverksamhet av den typ som tidigare bedrevs minskat på ministeriet. Det föreligger ett hot att forskningsverksamheten på området tvinar bort i Finland. En utmaning i anslutning härtill är, huruvida man i fortsättningen lyckas trygga forskningsverksamheten på områden exempelvis genom samarbete mellan olika finansieringsinstanser.

Satu Aaltonen, Jarna Heinonen och Katri Luomala (2011). Utvärdering av effektivitet och funktionalitet av understödet för ensamföretagare. Arbets- och näringsministeriets publikationer, Arbete och företagsamhet 18/2011.

Rapporten 'Utvärdering av effektivitet och funktionalitet av understödet för ensamföretagare' kartlägger effekten av understödet på anställning av den första arbetstagaren till företaget samt funktionaliteten av understödet sett från företagets och närings-, trafik- och miljöcentralernas (ELY) perspektiv. Rapporten lyfter också fram utvecklingsbehov gällande understödet. Materialet för denna undersökning har samlats in från företag som har sökt understödet (n=292) samt ELY centralerna på stödområden (n=33). Utöver detta material har man i analysen utnyttjat bakgrundsinformation om företagen som samlats in under ansökningsprocessen.

Med "ensamföretagarunderstödet" stöds anställning av den första arbetstagaren till

företaget. Under det första året är understödet 30 procent av lönekostnaderna och under det andra året 15 procent. Understödet har kunnat sökas fr.o.m. sommaren 2007 och har stegvis utvidgats geografiskt, från några kommuner i Östra Finland och Lappland till största delen av Finland i slutet av år 2010. Stödet har riktats speciellt till Sydöstra Finland, Lappland, Norra Savolax och Norra Karelen.

Företagen som besvarade enkäten var relativt nöjda med understödet. Företagen och ELY centralerna gav mest kritik till den tunga utbetalningsprocessen av beviljat stöd och speciellt små företag (med liten omsättning) kritiserade processen att få stödpengar på kontot som långsam. En knapp femtedel av företagare som har fått understödet upplevde stödet som oersättligt i beslutet att anställa den första arbetstagaren. Understödet har uppmuntrat nästan hälften av företagarna att anställa en arbetstagare i permanent arbetsförhållande på heltid. I resterande fallen skulle företagaren ha anställt en arbetstagare i alla fall, oberoende av understödet. Understödet bade uppmuntrar till rekryteringar och styr mot permanenta arbetsförhållanden på heltid. Det framgår i studien att understödet har den största betydelsen för företag som redan länge har varit enmansföretag. Dessa företag skulle oftare ha låtit bli att rekrytera, ifall de inte hade fått stöd för detta ändamål.

Över 80 % av företagen anser att stödet för anställningen av den första arbetstagaren borde beviljas av arbets- och näringsbyråer, som en del av lönestöd, i stället för den nuvarande praxisen. På basen av undersökningsresultaten rekommenderar rapporten att ensamföretagarunderstödet i nuvarande form borde avvecklas samt att lönestödet och ensamföretagarunderstödet borde kombineras för att klargöra systemet för företags- och sysselsättningsstöden och gallra bort överlappningar.

English Summaries

TURNING POINTS IN THE FINNISH JOB AND WORKER FLOWS: THE LIFE-CYCLES OF BRANCHES AND FISCAL CRISIS

Pekka Ilmakunnas, PhD, professor, Aalto University School of Economics

Mika Maliranta, PhD (Economics) Research Director, ETLA and professor (fixed-period and part-time), Jyväskylä University School of Business and Economics

Job and worker flows provide us with an interesting approach to consider the trends and business cycles in the recent Finnish economic development. The flows of the total business sector in 2008–2009 mirror the swift and deep-going decline in production that involved a rapid increase in the

job destruction rate and a somewhat more modest decline in the job creation rate. Unfortunately, the numbers for year 2010 are not yet available. Still, there are reasons to believe that job destruction has normalized as quickly as it had surged as a result of the global financial crisis. A good news is that job creation did not slide very deep so that the micro-level renewal of the economy never ceased in a serious way. Like during the recession in the early 1990s, the financial crisis has accelerated structural changes within certain industries. The industries that have been subject to deep-going structural changes are, however, now partly different ones. This finding indicates that the effect of a recession may depend on the phase of the industry life cycle.

Our analysis indicates some important aspects in the statistical production that seem to have some scope for improvement in Finland, in accordance with the model given by

the United States, for instance. In Finland, lags in the statistics pose an obstacle for the use of information on job and worker flows in the analysis of business cycles. Furthermore, indicators of job and worker flows are not a part of regular statistical production. One solution to this is to establish a firm survey on job openings and labour turnover that could be integrated to the existing registers. Another challenge in the current statistical production is that the standard industry classification of the firms and plants is increasingly inaccurate in describing the economic activities as outsourcing has become growingly common. Ongoing reorganization and restructuring started up by the recent downsizing of Nokia is an illustrative example of this. An integrated analysis of job and worker flows with an additional occupational dimension could be a useful way to outline the increasingly obscure borderlines between services and manufacturing and to classify the economic activities.

FINNISH SERVICE SECTOR CONTINUES TO EXPAND

Jussi Ahokas, MSc, Researcher, Government Institute for Economic Research

The structural change is an enduring process that slowly transforms the foundation and basic operations of the economy. Usually structural change is understood as a change of production and employment structures that alters the industry mix of the economy. In this article the structural change of the Finnish economy is analyzed using national

accounts data and results from the scenario estimations produced in the anticipation work administered by the consortium of four Finnish ministries. In the light of the analysis presented in this article it can be expected that the significance of the service sector is going to grow further in the Finnish economy in coming decades. The two most important service industries are the health and social work and the business activities that are strengthening their importance within the service sector. The fast growing export demand and public demand are the main factors behind the expansion of these industries.

STRUCTURAL CHANGE IN FORESTRY BRANCH FROM THE LABOUR FORCE POINT OF VIEW

Johanna Alatalo, Lic. Pol. Sc., Ministerial Adviser

Heikki Räisänen, Dr.Pol.Sc, Adjunct Professor, Research Director

Mika Tuomaala, M.Admin.Sc., Ministerial Adviser, Ministry of Employment and the Economy (all authors)

This article discusses the structural changes of labour force in the demand and supply of forestry related occupations based on a broader analysis. In 2010, a 1 per cent share of the job vacancies at the Public Employment Service were notified in the forestry related occupations. As a whole, the demand for new labour in these occupations went down by 51 per cent in 2009, but the

recovery after the recession was also strong raising the demand volume by 43 per cent again in 2010. The magnitude of the growth was highest in timberwork (+54 per cent in relation to 2009) followed by forest work (+44 per cent), but also pulp and paper work recovered positively (+25 per cent).

The structure of unemployment in these occupations does not differ much from the structure of total unemployment. The unemployed in these occupations on average are somewhat more aged than the unemployed in general, but the duration of unemployment is close to that of other unemployed job-seekers. In forest work a large share of unemployment is related to seasonal variation, which makes the unemployment duration to concentrate in the short-term phase. Furniture makers' (carpenters') unemployment is of relatively short duration, which seems to be partially explained by the young age-structure. The unemployment of paper workers is of longer duration. Unemployment of those aged 55 to 64 years is usually of prolonged nature.

In the recession, the oversupply of labour increased clearly in the forestry related occupations. Especially in timberwork there has been oversupply of labour. Also in forest work and pulp and paper work there has been more unemployment than job vacancies.

Analysing the paper and pulp plants closed in 2008 shows that in these localities unemployment in the field of paper manufacturing has experienced diversified developments: in some localities unemployment in these occupations has risen heavily, as some others have experienced only minor changes. The duration of the unemployment shock effect has also varied. It seems obvious, that local and company-specific factors, like the opportunity to find a job elsewhere within the company and other alternative job opportunities are decisive for the growth, decrease

and duration of unemployment. It was even surprising to see how limited the local unemployment shocks were.

The future labour force balance in the forestry related occupations is likely to change because of factors related to e.g. broader use of energy wood and use of timber in construction. Especially in Eastern Finland there are several regions facing high oversupply of labour in forestry related occupations.

CHALLENGES OF EMPLOYMENT PROTECTION

Pertti Koistinen, Dr. Soc.Sc., Professor,
University of Tampere

The history of social policies and social movements verify clearly that in the coat-tails of industrialisation there was interest to protect labour from economic and work related risks. The labour, and, in some degree, their families were protected against too long working days, low pay, unfair contracts and unhealthy working conditions. The early interventions can be seen as an expression of interest to develop minimum rules and negative control against dismissals. Later on, the idea of social protection took more positive and proactive forms within the areas of employment protection, career development, training and re-training and workers' codetermination rights at the work place. At the levels of both negative and positive regulations, we find a variety of national as well as international regulations and a variety of legal and contractual traditions.

Besides the historical and analytical view on social protection, the main interest of this paper is to consider the social risks and the risk management caused by the changes in the labour markets. Since the recession of the 1990's in Finland and elsewhere in Europe, we find new policy lines and measures of social risks management in terms of flexibility policies. These modes of social protection have been tested in the context of the recent recession. But, as argued in this paper, there is an open question of whether these systems of employment protection were valid, well-functioning and sustainable. In the paper, we will have a closer look on both national and European Union wide pro-active methods of social protection and their efficiency by using the findings of empirical research. In this way, we will create discourse on the larger awareness of the importance of a renewed concept and strategy of employment protection.

Ministry of Trade and Industry and later Ministry of Employment and the Economy has developed a working method to handle these problems.

The method has been used in several industrial sectors and in many locations in Finland.

In this article we discuss about the method and how it has been created further during several cases. When a structural change happens, for example a paper mill is closed down, people must act immediately in order to avoid more problems and unemployment. Every case is unique. In some cases one factory will be closed down. In some cases there are large number of subcontracting networks, and problems are spread to many SMEs.

The working method to tackle structural changes is nowadays proactive. It means, that the ministry starts to work with the company before the final decisions are made to close down the factory.

Structural crises activate also a positive boost process and create new opportunities.

DEVELOPMENT OF WORKING METHOD TO TACKLE STRUCTURAL CHANGES BY THE MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

Jukka Mäkitalo, Lic. Tech., Director of Development, Ministry of Employment and the Economy

Anssi Paasivirta, M. Sc., Director, Ministry of Employment and the Economy

Structural changes have happened and will happen in the future, as well. Since 2006, when Voikkaa paper mill was closed down,

Recent Employment and Entrepreneurship Studies

Katja Weckström (2011). Report on needs for change in the Finnish Trade Mark Law. Publications of the, Ministry of Employment and the Economy, Employment and entrepreneurship 10/2011.

The Finnish Trade Mark Law came into force on the 1st of June, 1964 and it has been revised several times through the years. The changes have mostly been a consequence of various international conventions, whose provisions concerning the procedure of registration have been incorporated into Finnish legislation. The EEA, and later on the EC, have however brought up some needs for change of substantive provisions. The mandatory provisions of the Trade Mark Directive were implemented in Finland on the 25th of January, 1993 by means of the law

39/1993. The Directive recognized enhanced protection for well known trade marks and more flexibility in registration. The early precedents of the European Court of Justice (ECJ) confirmed the conception of stronger protection of proprietors' rights.

The ECJ has given out several precedents on the interpretation of the Directive, which has disclosed the fact that the Trade Mark Law in Finland is undoubtedly out of line with the European standards. Some of the relevant precedents have been accommodated by the report of the working group of the Ministry of Trade and Industry in 2001. The working group suggested an overall revision of the Trade Mark Law. The legislator, however, has had its focus on the most critical points, mostly connected to the registration procedures. Presently, the Trade Mark Law should be updated to conform with the ECJ rulings.

Pekka Myrskylä (2011). Young people outside the labour market and studies. Publications of the Ministry of Employment and the Economy, Employment and entrepreneurship 12/2011.

The survey comprises collected data on young people aged 15 to 29 who have no any post comprehensive school level qualifications and are not on the labour market or studying. The examination also concerns young unemployed people. Young people on care leave are treated separately. The examination is made by means of the longitudinal file of Statistics Finland's employment statistics. It comprises data on activity, education, family, income and place of residence collected on Finnish residents over a period of over 20 years. The data file is used to describe the structure of those remaining outside, search for risk groups and follow those leaving the group. The key background data are family conditions, homelessness, immigrant background, income and education. Data describing parents' education and socio-economic group are also combined to the groups.

In 2008, the number of young people remaining outside or unemployed was 48,300, of whom 11,000 had immigrant background and 7,700 were on care leave. The risks of being left outside studies and the labour market were biggest for foreign-language speakers and homeless people, lowest for young people living with their parents. Among foreign-language speakers, the risk of being left outside working life and studies is multifold compared with Finnish young people. The majority of the outsiders and unemployed are living below the poverty line.

Young people remaining outside or unemployed were followed from 2003 to 2008.

It revealed that only 19 per cent of the untrained youth completed a qualification during the five years or continued studies, four per cent were on care leave, seven per cent had moved out of the country, 30 per cent were working and 36 per cent were still in the same situation, that is, outsiders or unemployed. The rest of the group were on a disability pension or in military service. As many as 20 per cent of those with immigrant background had left the country. Nearly one fifth of the outsiders or unemployed had completed a qualification.

Studying by outsiders decreases fast with age: One half of 16-year-olds passed a qualification during the five follow-up years, among 25-year-olds under 15 per cent. Over 80 per cent of young outsiders or unemployed never complete a post-comprehensive school qualification. Studying would be worth their while, because as many as 60 per cent of those with qualifications find employment. The income level of these young outsiders is very low. In 2008 the average income of the labour force was EUR 32,200. The average income of unemployed Finnish men was EUR 11,900, that of foreign-language speaking men EUR 9,400 and of women EUR 5,800. The income level of unemployed people was around one half of that of the labour force and the income level of otherwise outsiders was one half of that of the unemployed. Home background has much impact on the early stages of a growing up youth. Parents of young people remaining outside studying or unemployed had also received little education and belonged to the lowest socio-economic groups. One third of the parents had also been unemployed or outsiders.

Working Group, its members being officials of the Ministry of Employment and the Economy, Ministry of Education and Culture, Ministry of the Interior, Ministry of Social Affairs and Health, and Ministry of Finance. chaired by Kimmo Ruth (2011). Employment Report 2010. Publications of the Ministry of Employment and the Economy, Employment and entrepreneurship 14/2011.

Prime Minister Mari Kiviniemi's Government has decided to continue implementing the programme of Prime Minister Matti Vanhanen's second cabinet, as well as decisions made in the Government's mid-term policy review. The Government aims to promote economic stability, the preconditions for sustainable growth, equality and social cohesion. In the long term, the Government's objective is to raise the employment rate to 75%. In its mid-term review in 2009, the Government stated that the Government programme target, of increasing employment by 80,000 to 100,000 people in the parliamentary term 2007–2011, could not be met due to the global financial crisis and economic downturn. However, the Government decided on measures supporting the creation of a new basis for growth, while alleviating the immediate negative impacts of the recession.

At the beginning of 2010, buoyed up by exports, production began to increase. In 2010, the average GDP growth rate was 3.1%. Despite the positive development in the labour market over the year, the average employment rate (age group 15–64) in 2010 remained at 67.8 per cent, 0.5 percentage units lower than the previous year. In 2010, the unemployment rate was 8.4%, 0.2 percentage units higher than the previous year.

Thanks to the recovery policy, unemploy-

ment remained lower than anticipated. Labour and education policies were reinforced in the 2010 state budget, to improve youth employment and bolster education for future growth needs. Additional measures were successful in preventing youth unemployment. Further active labour market policy measures were strongly targeted at preventing long-term unemployment. An average of 100,400 people participated in active labour market policy measures, the activation rate of unemployed people reaching 27.4%.

The prerequisites for employment growth have also been boosted through structural renewal, aimed at boosting competences and a better functioning labour market. These reforms have enhanced business services, employment services and active job seeking, as well as increased training opportunities for unemployed people. The economic incentive for working and participating in active measures has been increased. Demand for labour force has been amplified by increasing the use of employment subsidies. Separate appropriations within the state budget have been directed at alleviating problems caused by sudden structural change, the maritime industry being designated as an industry undergoing such a change.

In the Europe 2020 strategy, Finland set a target of increasing investment in research and development to four per cent of GDP. The preconditions for growth entrepreneurship have been bolstered by emphasising the commercialisation of results in research, development and innovation activities and internationalisation.

Administrative reform has been continued with the launch of the Centres for Economic Development, Transport and the Environment (ELY) at the beginning of 2010. The ELY Centres promote entrepreneurship, labour market activity, competence and culture, the functioning of the transport system

and traffic safety. They also support a healthy environment and the sustainable use of nature and natural resources in the regions, immigration, and the regional integration and employment of immigrants.

Mikko Valtakari, Mia Toivanen, Olli Oosi and Annu Kotiranta. Final evaluation of the employment policy research program (2003–2007). Publications of the Ministry of Employment and the Economy, Employment and entrepreneurship 16/2011.

This study evaluates the impact and execution of the employment policy sector research program (2003–2007). The study also contributed to the understanding about current challenges and areas requiring further development in employment policy research. Main research methods used were document analysis, meta-analysis of research reports, survey targeted to the persons responsible for the projects conducted under the sector research program and personal interviews.

Altogether as many as 136 research programs were funded by the sector research program. The total funding was 7,33 million euros. It can be concluded that the sector research program has been a significant enabler of research and development work in labor policy research between 2003 and 2007.

The sector research program has provided answers to the information needs of the Finnish Ministry of Employment and the Economy and in doing so has contributed to the goal of evidence-based decision making. However, the impacts of research are typi-

cally indirect. Research can have an impact on the understanding about and attitudes towards a particular issue of concern. Direct links between research and political decisions are often harder to prove. To summarize, research funded by the sector program has produced signals and acted as a catalyst for further work in the ministry. What has been lacking is the direct and systematic use of the research results in the decision making process.

Several benefits of having a sector research program compared to a project based research funding can be identified. These include the more systematic nature of selecting research projects addressing issues that have true societal value. This systematic selection of important research topics has highlighted the important role of the ministry in the accumulation of intellectual capital in Finland in the field of employment policy research. The sector program has also provided continuity to the research funding of labor policy research.

The environment for labor policy research has been changing during the last years. Some of the stylized facts about this change include declining trend in funding. This is a potential threat for the future of labor policy research in Finland. One particular challenge is whether the funding base for high quality research can be secured by co-operation between different institutions and agencies providing research funding in coming years.

Satu Aaltonen, Jarna Heinonen and Katri Luomala (2011). Evaluation of the effects and functioning of the subsidy for enterprise's first employment. Publications of the Ministry of Employment and the Economy, Employment and entrepreneurship 18/2011.

This report on subsidy for enterprise's first employment evaluates the effects and functionality of the subsidy from the view-points of companies and Centres for Economic Development, Transport and the Environment (ELY). In addition, based on the findings suggestions for developing the subsidy are presented. The surveys conducted were targeted to companies (n=292) which have applied for the subsidy, and to ELY Centres (n=33) of the geographical areas entitled to the subsidy. The relevant information on the applied companies gathered during the application process has also been used in our analyses.

The subsidy for enterprise's first employment aims to support the employment of the first worker in companies which have no employees. The amount of the subsidy is 30 percentages of the salary expenses during the first year, and 15 percentages during the second year. Since the summer 2007 the geographical area of the subsidy for enterprise's first employment has gradually enlarged from a few municipalities of

eastern Finland and Lapland to cover most of the Finland by the end of the year 2010. The subsidy has been exploited especially in South-East Finland, Lapland, Northern Savo and North Karelia.

The entrepreneurs were fairly satisfied with the realisation of the subsidy. The study shows that the companies and the ELY Centres were most unsatisfied with the payment process of the subsidy, and especially companies with small turnover criticized the time lag of getting the subsidy paid to a bank account. Less than a fifth of the entrepreneurs considered the support crucial for the recruitment. Less than half of the entrepreneurs were encouraged to employ the worker for a permanent full-time contract. The rest of the entrepreneurs would have employed the worker in any case, irrespective of the subsidy. Hence, the subsidy both encouraged for recruitment and promoted companies to establish permanent full-time contracts. The study indicates that the subsidy has the greatest role among the entrepreneurs who have worked alone for a long time. Many of these self employed perceived that they would not have recruited without the subsidy.

More than 80 percentages of the companies perceived that the pay subsidy would be a better option to organize the state subsidy for first employment. Based on the results, it is suggested that the subsidy for enterprise's first employment and the pay subsidy are merged in order to reduce the overlaps and to clarify the supply of state subsidies.

KUIVIDEN LUETTELO

	Sivu
1. Työvoima ja työvoimaosuudet	4*
2. Työvoimaosuudet sukupuolen mukaan	4*
3. Työlliset ja työllisyysasteet	5*
4. Työllisyysasteet sukupuolen mukaan ..	5*
5. Työllisyysasteet ELY-keskuksittain	6*
6. Työlliset toimialoittain	7*
7. Työttömyysasteet työvoimatutkimuksen mukaan.....	8*
8. Työttömät työvoimatutkimuksen sekä työnvälitystilaston mukaan. Kausipuhdistetut neljännesvuosiluvut.....	8*
9. Työttömät työnhakijat työnvälityksessä kuukausittain	9*
10. Työttömät työvoimatutkimuksen mukaan kuukausittain.....	9*
11. Työttömät työnhakijat ja avoimet paikat työnvälityksessä kuukausittain ja kausitasoitettuina.....	10*
12. Työttömät työnhakijat työnvälityksessä kuukausittain sukupuolen mukaan	10*
13. Työttömät työnhakijat työnvälityksessä ikäryhmittäin, neljännesvuosittain	11*
14. Työttömät työnhakijat työttömyyden keston mukaan, kesto viikkoina	11*
15. Kuukauden uudet työnhakijat ja uudet työttömät työnvälityksessä neljännesvuosittain.....	12*
16. Avoimet työpaikat kuukauden aikana sekä näistä uudet avoimet työpaikat työnvälityksessä neljännesvuosittain...	12*
17. Koulutus- ja tukitoimenpiteillä sijoitetut.....	13*
18. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskusten alueet	14*
19. Työttömyysasteet ELY-keskusalueittain vuonna 2010, työvoimatutkimuksen mukaan	15*

LIST OF CHARTS

	Page
1. Labour force and labour force participation rates	4*
2. Labour force participation rates by sex	4*
3. Employed persons and employment rates	5*
4. Employment rates by sex.....	5*
5. Employment rates by administrative district.....	6*
6. Employed persons by industry	7*
7. Unemployment rates by Labour Force Survey	8*
8. Unemployed persons according to the Labour Force Survey and Employment Service Statistics. Seasonally adjusted quarterly figures	8*
9. Unemployed persons seeking work at the Employment Service. Original monthly figures.....	9*
10. Unemployed persons according to the Labour Force Survey. Original monthly figures.....	9*
11. Unemployed persons seeking work and unfilled vacancies at the Employment Service, orig. monthly figures and seasonally adjusted fig.....	10*
12. Unemployed persons seeking work at the Employment Service by sex, monthly figures.....	10*
13. Unemployed jobseekers at the Employment Service by age, quart.fig.....	11*
14. Unemployed persons seeking jobs at the Employment Service by duration of unemployment (in weeks).....	11*
15. New jobseekers and new unemployed during a month at the Employment Service, quarterly figures	12*
16. Vacancies during a month and of these new vacancies at the Employment Service, quarterly figures	12*
17. Participants in different measures	13*
18. Administrative districts of Ministry of Employment and the Economy	14*
19. Unemployment rates by administrative districts in the year 2010, according to the Labour Force Survey	15*

TAULUKOIDEN LUETTELO

VÄESTÖ JA TYÖVOIMA

	Sivu
1. 15–74-vuotias väestö iän ja sukupuolen mukaan	16*
2. 15–74-vuotias väestö työvoimaan kuulumisen mukaan	17*
3. Työvoima iän ja sukupuolen mukaan ..	18*
4. Työvoimaosuudet iän ja sukupuolen mukaan	19*

TYÖLLISET

5. Työlliset toimialoittain, molemmat sukupuoli (supistettu luokitus)	20*
6. Työlliset toimialoittain, miehet (supistettu luokitus)	21*
7. Työlliset toimialoittain, naiset (supistettu luokitus)	22*
8. Työlliset toimialoittain	23*
9. Työlliset ammattiaseman mukaan	25*
10. Työlliset normaalin työajan mukaan ...	26*

TYÖTTÖMYYS

11. Työttömyys ja työttömyysasteet työvoimatutkimuksen mukaan	27*
12. Työttömyysasteet iän ja sukupuolen mukaan, työvoimatutkimuksen perusteella	28*
13. Työttömät työnhakijat työnvälityksessä sukupuolen mukaan sekä lomautetut ja lyhennetyllä työviikolla olevat	29*
14. Työttömät työnhakijat iän ja sukupuolen mukaan	30*
15. Työttömät työnhakijat työnvälityksessä ammattittain	31*
16. Työttömät työnhakijat työttömyyden keston mukaan	34*
17. Päättäneiden työttömyysjaksojen keskimääräinen kesto iän ja sukupuolen mukaan	35*

LIST OF TABLES

POPULATION AND LABOUR FORCE

	Page
1. Population from 15 to 74 years by age and sex	16*
2. Population from 15 to 74 years by activity	17*
3. Labour force by age and sex	18*
4. Labour force participation by age and sex	19*

EMPLOYED PERSONS

5. Employed persons by industry, both sexes (condensed classification)	20*
6. Employed persons by industry, males (condensed classification)	21*
7. Employed persons by industry, females (condensed classification)	22*
8. Employed persons by industry	23*
9. Employed persons by industrial status	25*
10. Employed persons by normal hours of work	26*

UNEMPLOYMENT

11. Unemployment and unemployment rates according to the Labour Force Survey	27*
12. Unemployment rates by age and sex according to the Labour Force Survey	28*
13. Unemployed jobseekers at the Employment Service by sex, and persons laid off and on reduced working week	29*
14. Unemployed jobseekers at the Employment Service by age and sex	30*
15. Unemployed jobseekers at the Employment Service by occupation	31*
16. Unemployed jobseekers at the Employment Service by duration of unemployment	34*
17. Average duration of the completed spells of unemployment by age and sex	35*

TYÖNVÄLITYSTOIMINTA

18. Avoimet työpaikat työnvälityksessä ammateittain.....	36*
19. Työnvälitystoiminta: työnhakijat.....	39*
20. Työnvälitystoiminta: avoimet työpaikat.....	40*

EMPLOYMENT SERVICE

18. Vacancies at the Employment Service by occupation	36*
19. Employment Service: jobseekers	39*
20. Employment Service: vacancies.....	40*

TYÖVOIMAPOLIITTISET TOIMENPITEET

21. Koulutus- ja tukitoimenpiteillä sijoitetut.....	41*
22. Työvoimakoulutus	42*
23. Työttömien toimeentuloturva	43*

LABOUR MARKET POLICY MEASURES

21. Participants in different measures	41*
22. Labour market training.....	42*
23. Unemployment security	43*

KANSAINVÄLISTÄ TILASTOA

24. Siirtolaisuus.....	44*
25. Työttömyysasteet eräissä OECD-maissa.....	45*

INTERNATIONAL STATISTICS

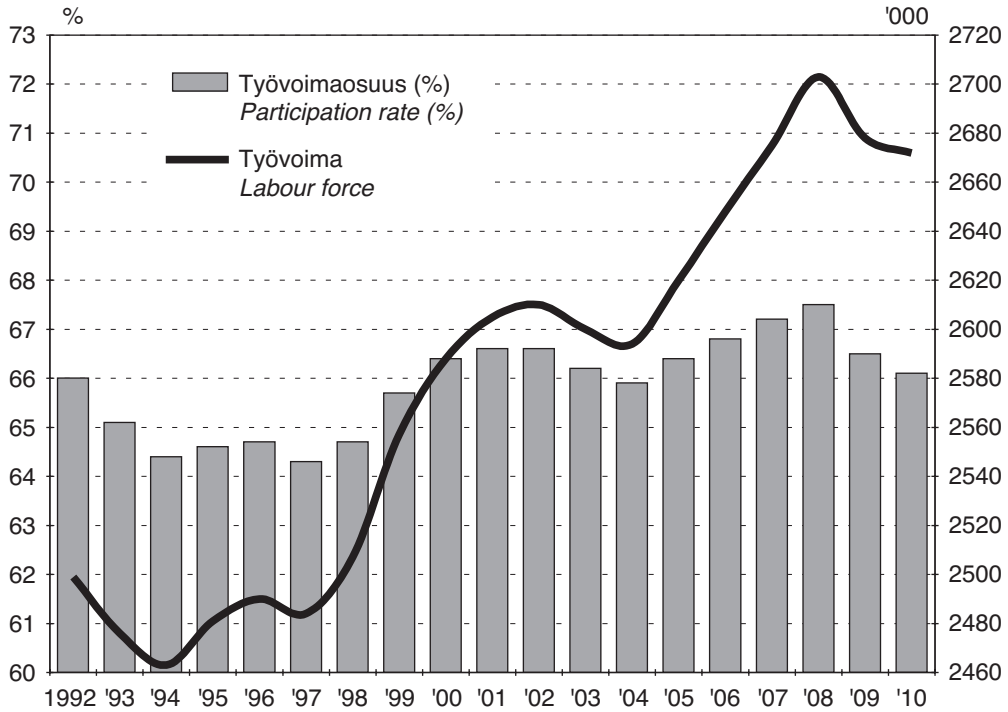
24. Migrations to and from Finland	44*
25. Unemployment rates in some OECD countries	45*

ALUEELLISET TAULUKOT

26. Työvoima ELY-keskusalueittain	46*
27. Työlliset ELY-keskusalueittain	47*
28. Työllisyysasteet ELY-keskusalueittain työvoimatutkimuksen perusteella.....	48*
29. Avoimet työpaikat työnvälityksessä ELY-keskusalueittain	49*
30. Työttömyysasteet ELY-keskusalueittain työvoimatutkimuksen perusteella	51*
31. Työttömät työnhakijat työnvälityksessä ELY-keskusalueittain.....	52*
32. Työttömyyden kesto keskimäärin ELY-keskusalueittain	54*
33. Yli vuoden työttömänä olleiden osuus kaikista työttömistä ELY-keskusalueittain.....	55*

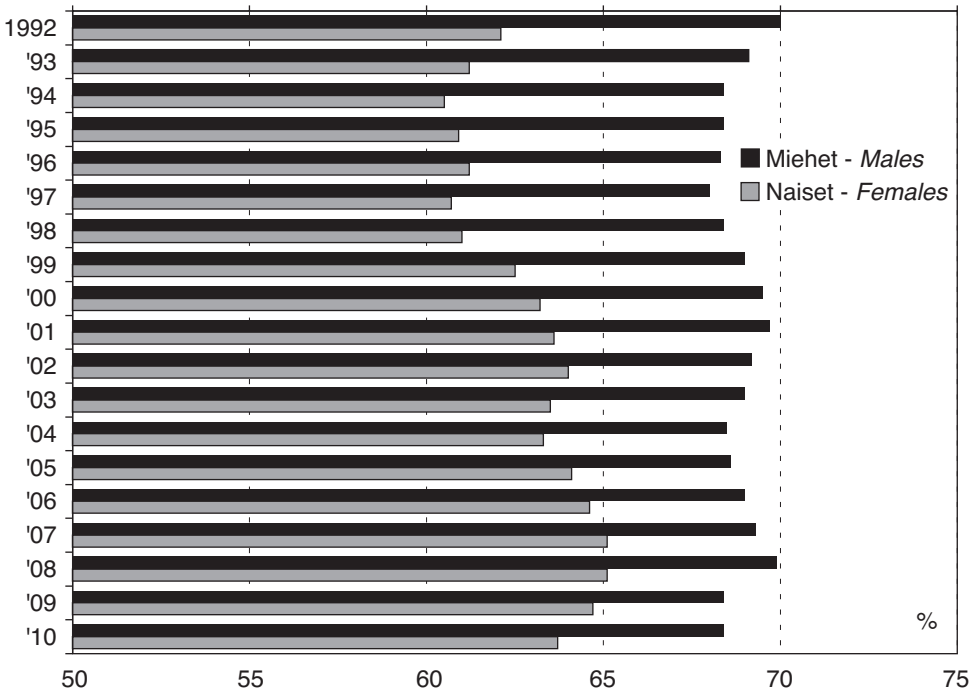
TABLES BY DISTRICT

26. Labour force by administrative district	46*
27. Employed persons by administrative district.....	47*
28. Employment rates by administrative district according to the Labour Force Survey	48*
29. Vacancies at the Employment Service by administrative district.....	49*
30. Unemployment rates by administrative district according to the Labour Force Survey	51*
31. Unemployed jobseekers at the Employment Service by administrative district	52*
32. The average duration of unemployment by administrative district.....	54*
33. Jobseekers unemployed over a year, proportion of all unemployed, by administrative district.....	55*

Kuvio 1. Työvoima ja työvoimaosuudet

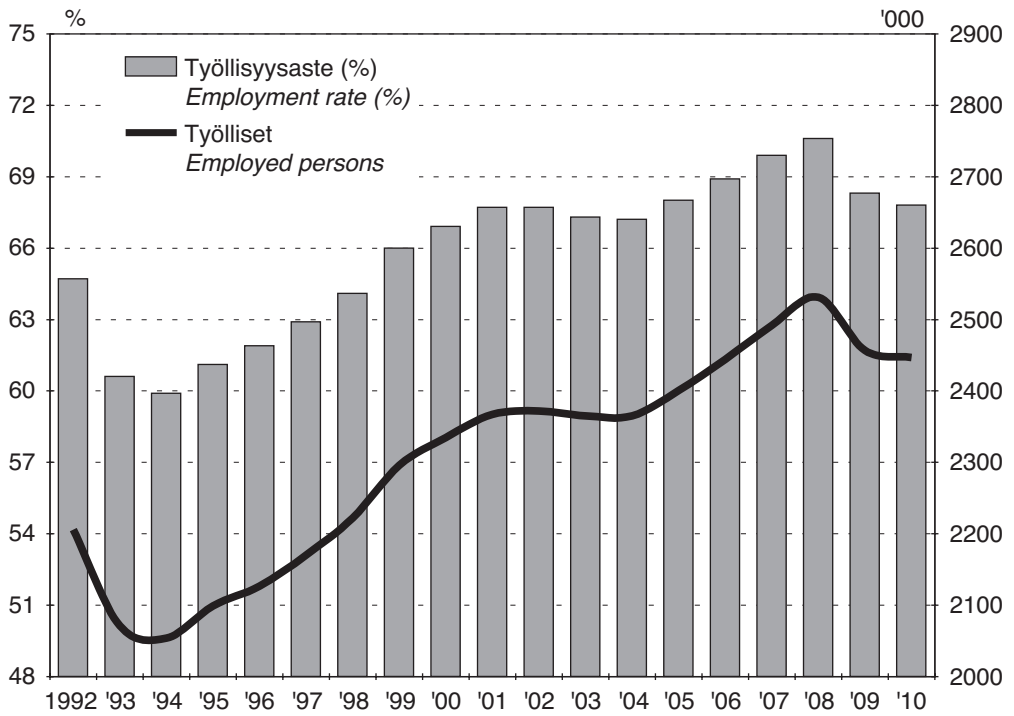
Chart 1. Labour force and labour force participation rates

Kuvio 2. Työvoimaosuudet sukupuolen mukaan

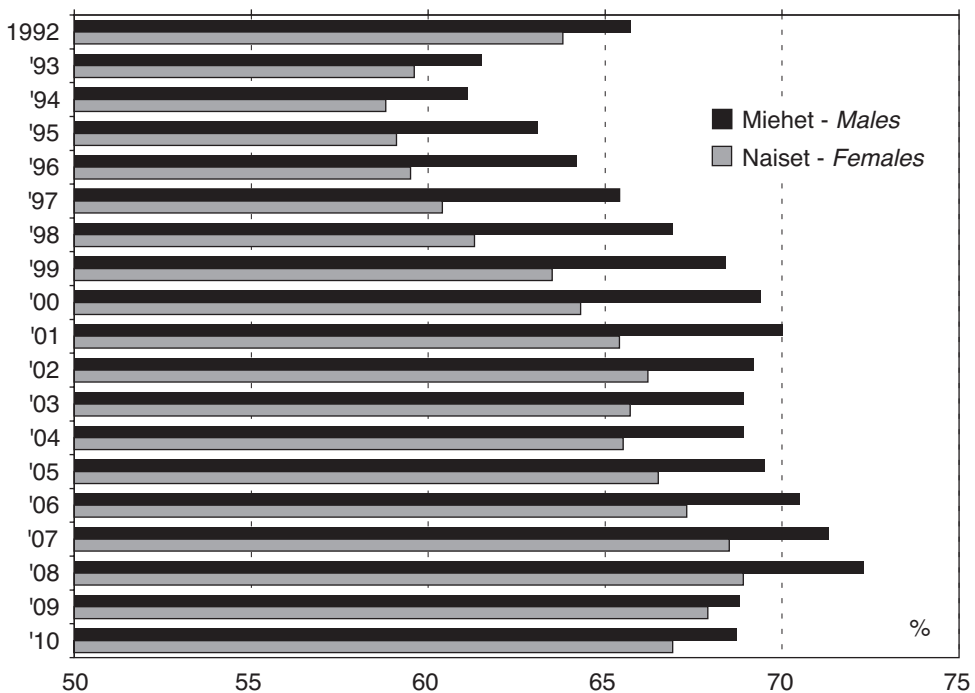
Chart 2. Labour force participation rates by sex

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus – Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

Kuvio 3. Työlliset ja työllisyysasteet

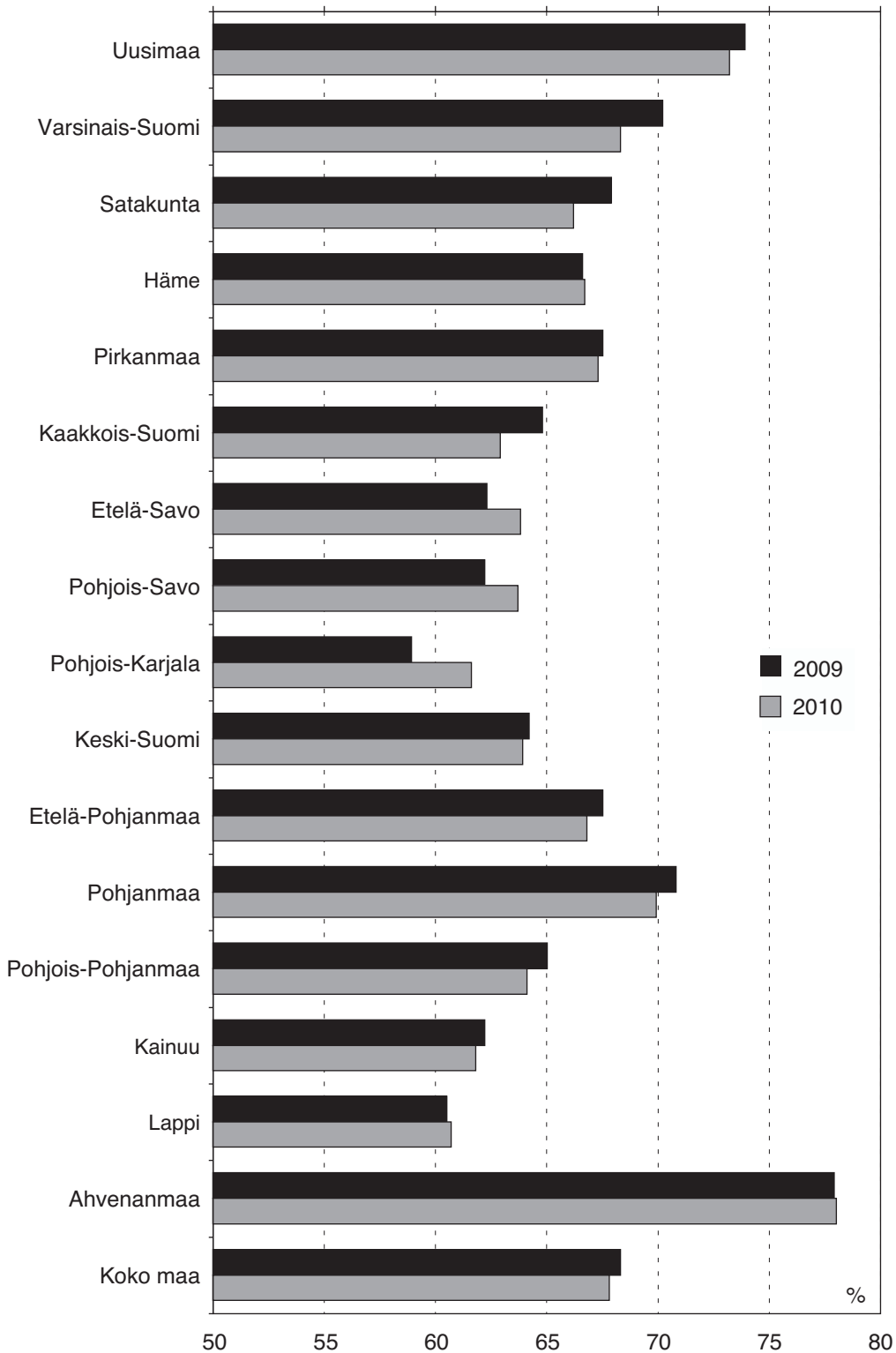
Chart 3. Employed persons and employment rates

Kuvio 4. Työllisyysasteet sukupuolen mukaan

Chart 4. Employment rates by sex

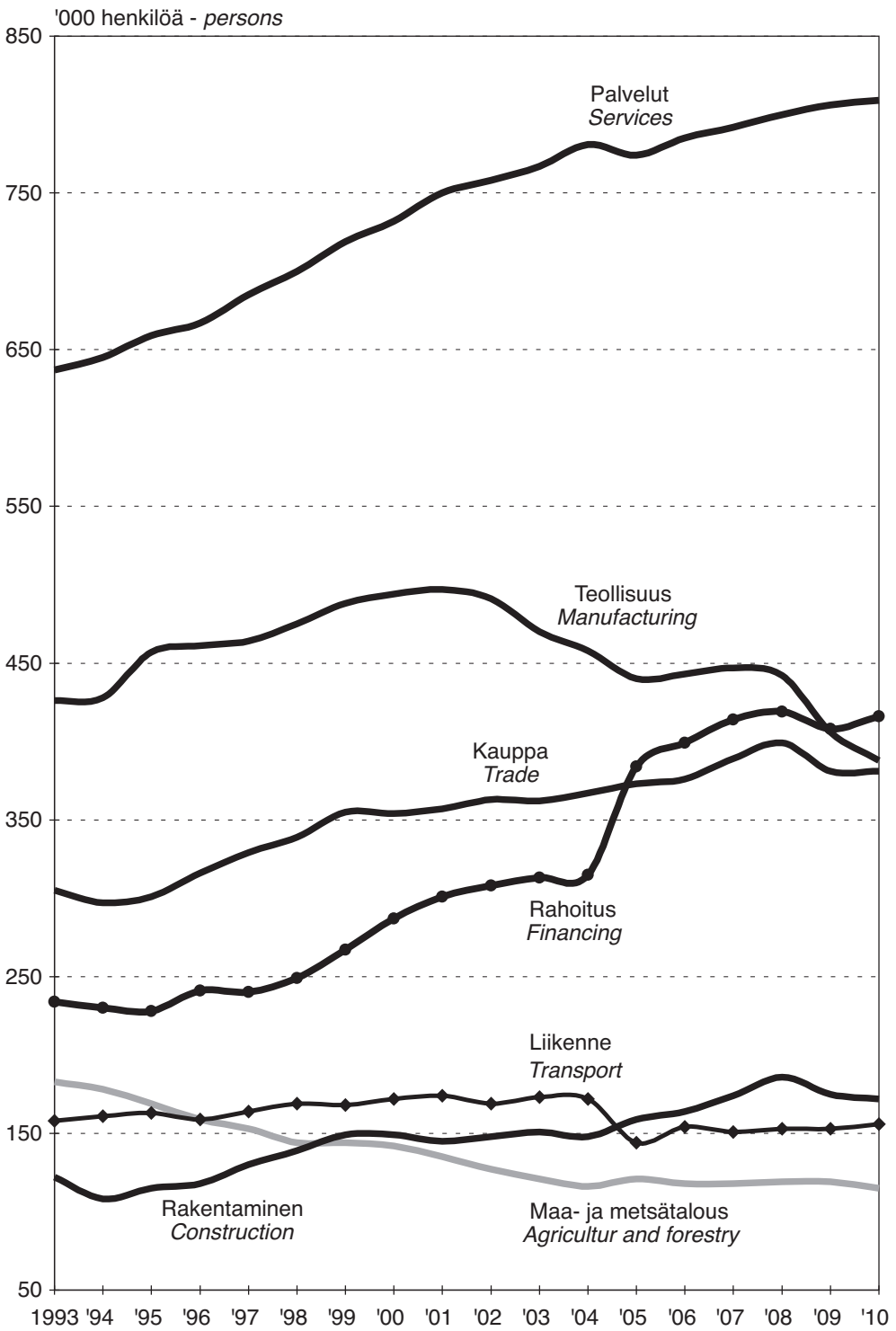
Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus – Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

Kuvio 5. Työllisyysasteet ELY-keskuksittain

Chart 5. Employment rates by administrative district

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus – Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

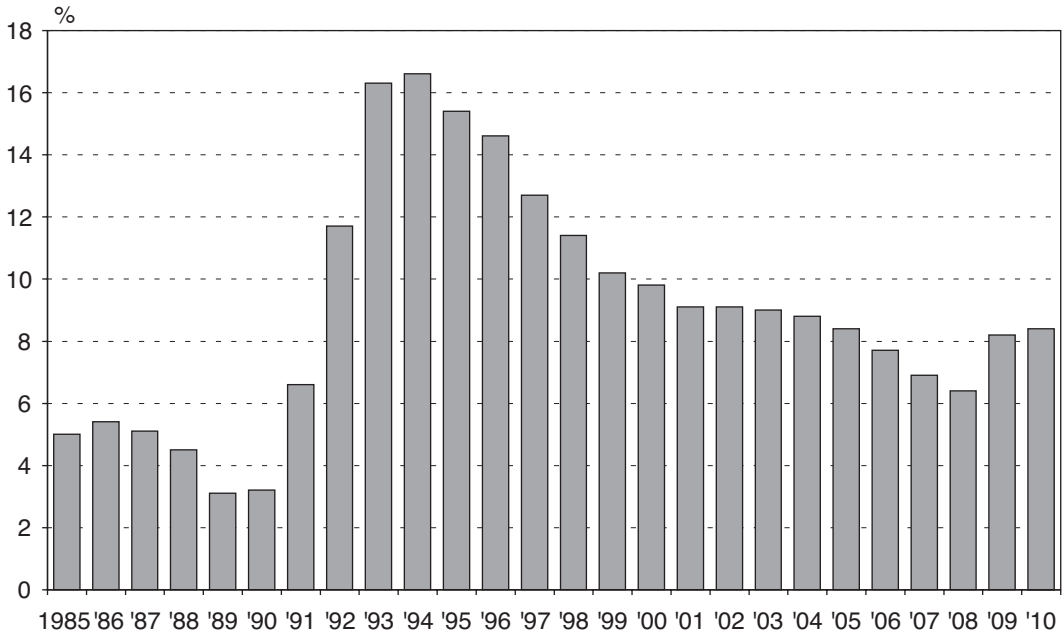

Kuvio 6. Työlliset toimialoittain

Chart 6. Employed persons by industry

Vuodesta 2005 lähtien uuden TOL2008 toimialaluokituksen mukaan, joka aiheuttaa tasomuutoksen.
 From 2005 based on new TOL2008 industrial classification which cause break in series.

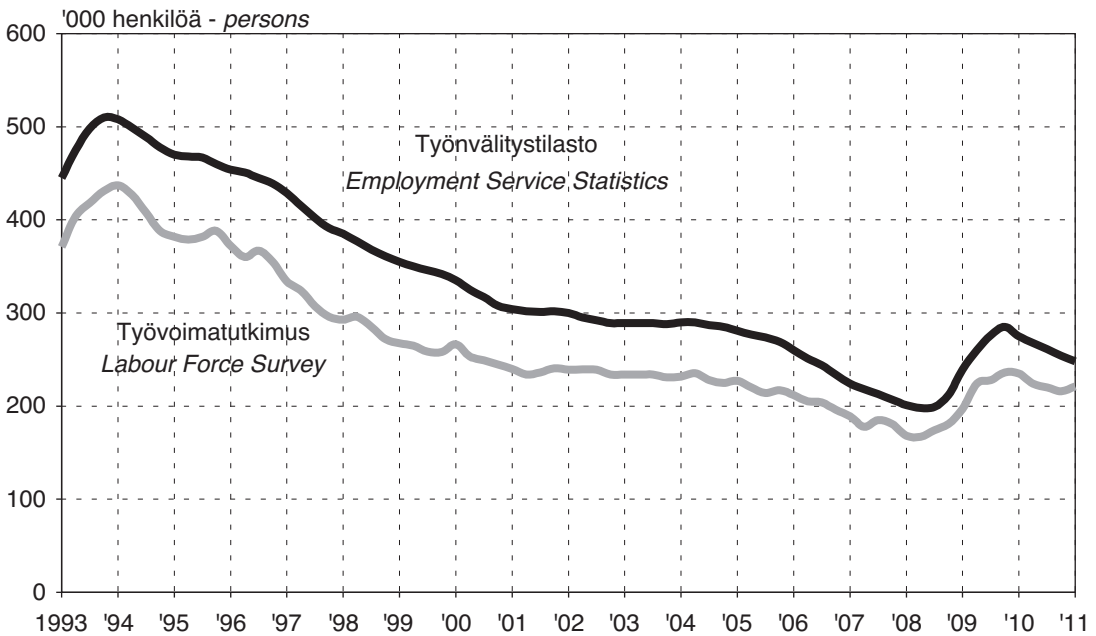
Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus – Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

Kuvio 7. Työttömyysasteet työvoimatutkimuksen mukaan. Vuodesta 1989 alkaen ILO/EU-määritelmän mukaan

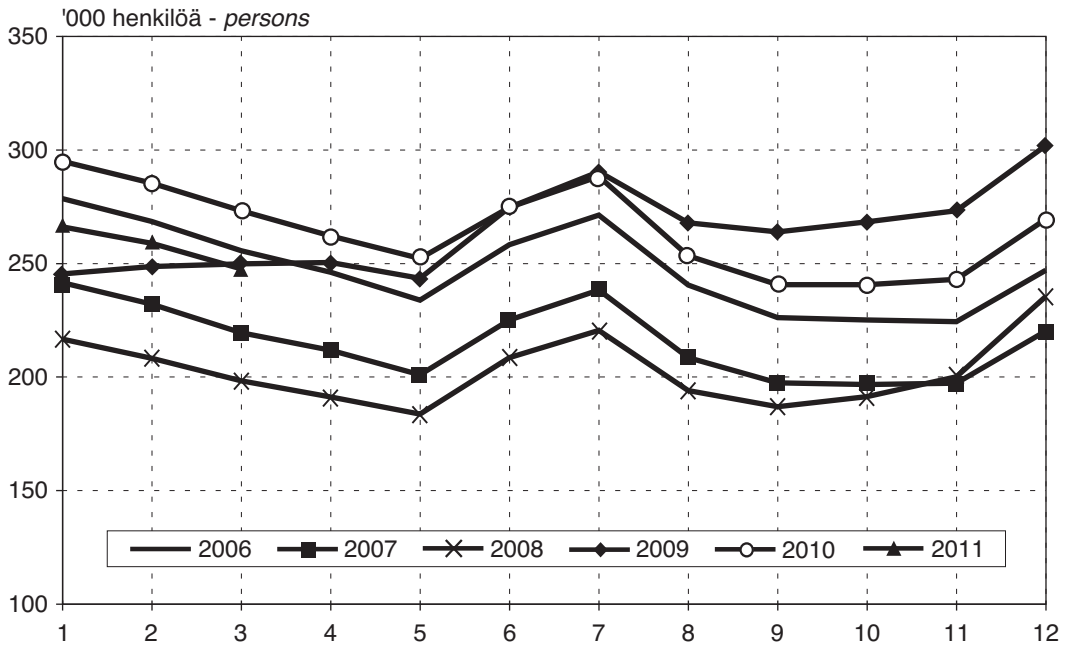
Chart 7. Unemployment rates by Labour Force Survey. From 1989, according to ILO/EU definition

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus – Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

Kuvio 8. Työttömät työvoimatutkimuksen sekä työnvälitystilaston mukaan. Kausipuhdistetut neljännesvuosiluvut

Chart 8. Unemployed persons according to the Labour Force Survey and according to the Employment Service Statistics. Seasonally adjusted quarterly figures

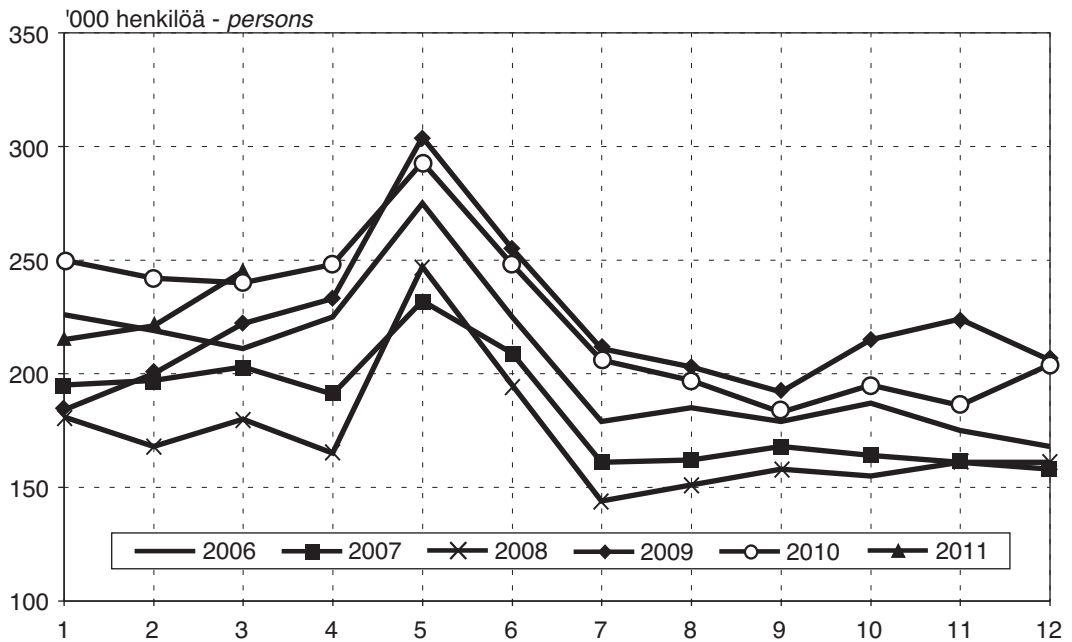

Kuvio 9. Työttömät työnhakijat työnvälityksessä kuukausittain

Chart 9. Unemployed persons seeking work at the Employment Service. Original monthly figures

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

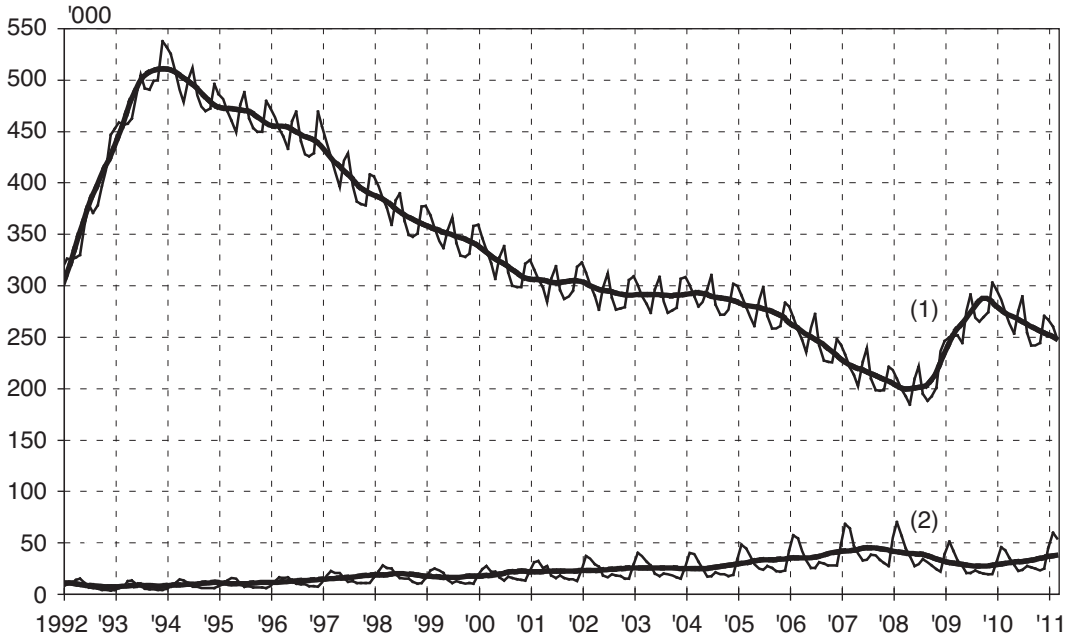
Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

Kuvio 10. Työttömät työvoimatutkimuksen mukaan kuukausittain

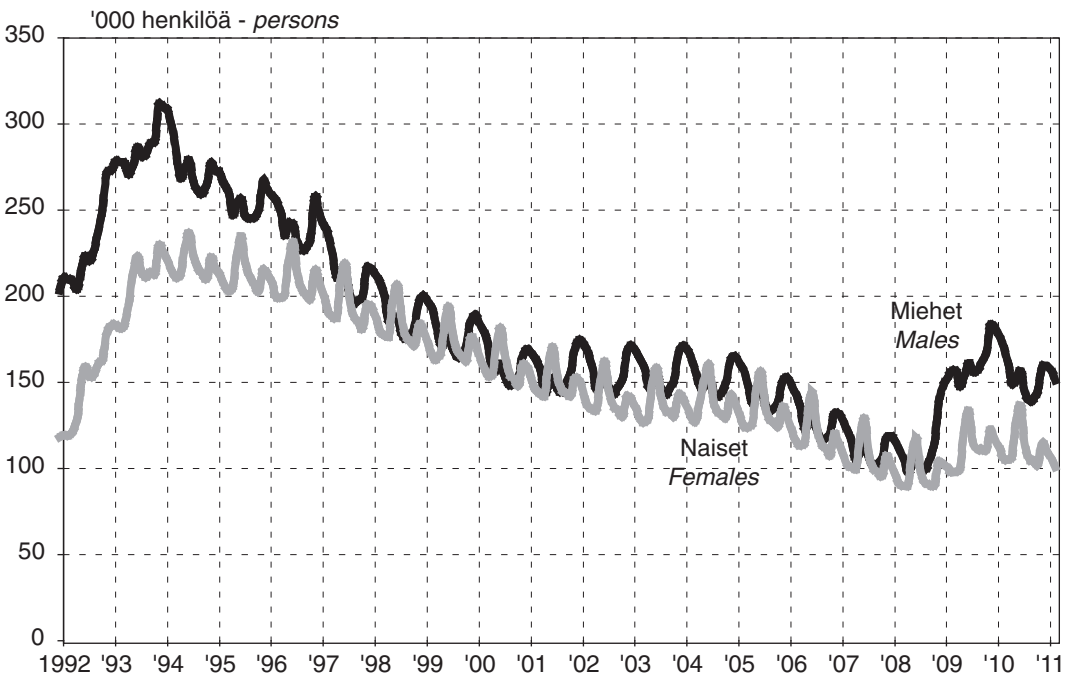
Chart 10. Unemployed persons according to the Labour Force Survey. Original monthly figures

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus – Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

Kuvio 11. Työttömät työnhakijat (1) ja avoimet paikat (2) työnvälityksessä kuukausittain ja kausitasoitettuina

Chart 11. Unemployed persons seeking work (1) and unfilled vacancies (2) at the Employment Service, original monthly figures and seasonally adjusted figures

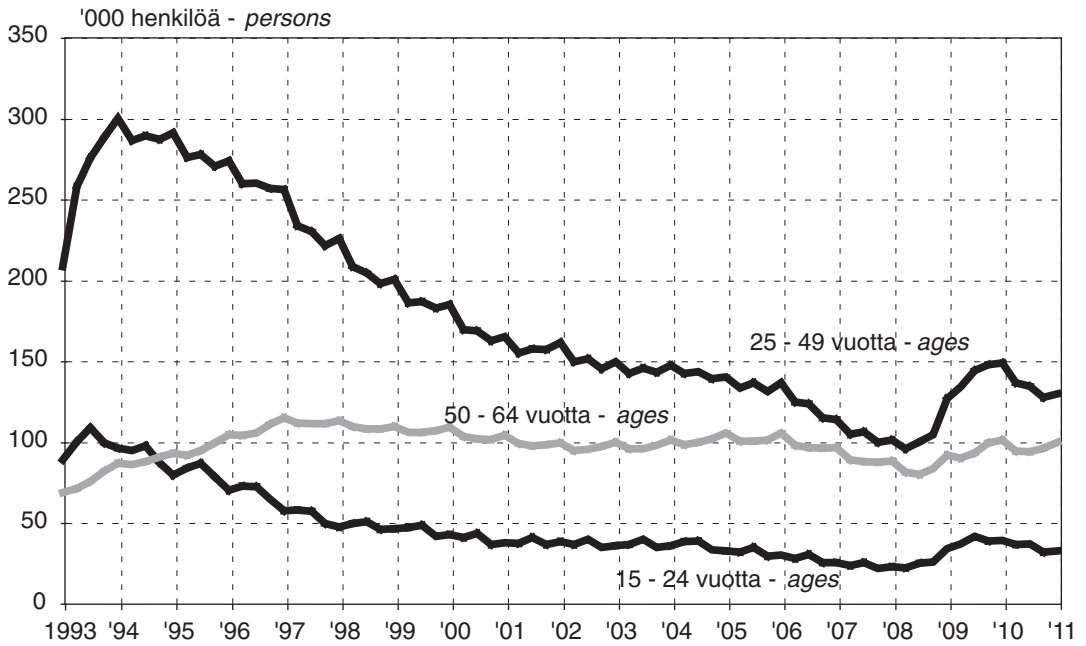

Kuvio 12. Työttömät työnhakijat työnvälityksessä kuukausittain sukupuolen mukaan

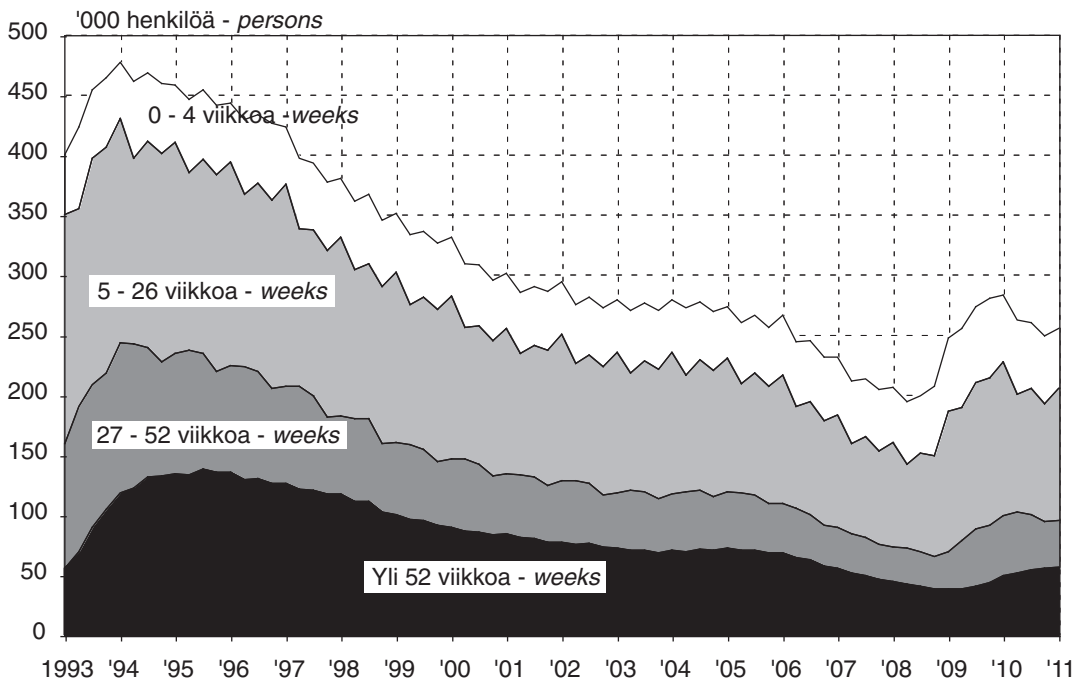
Chart 12. Unemployed persons seeking work at the Employment Service by sex, monthly figures

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

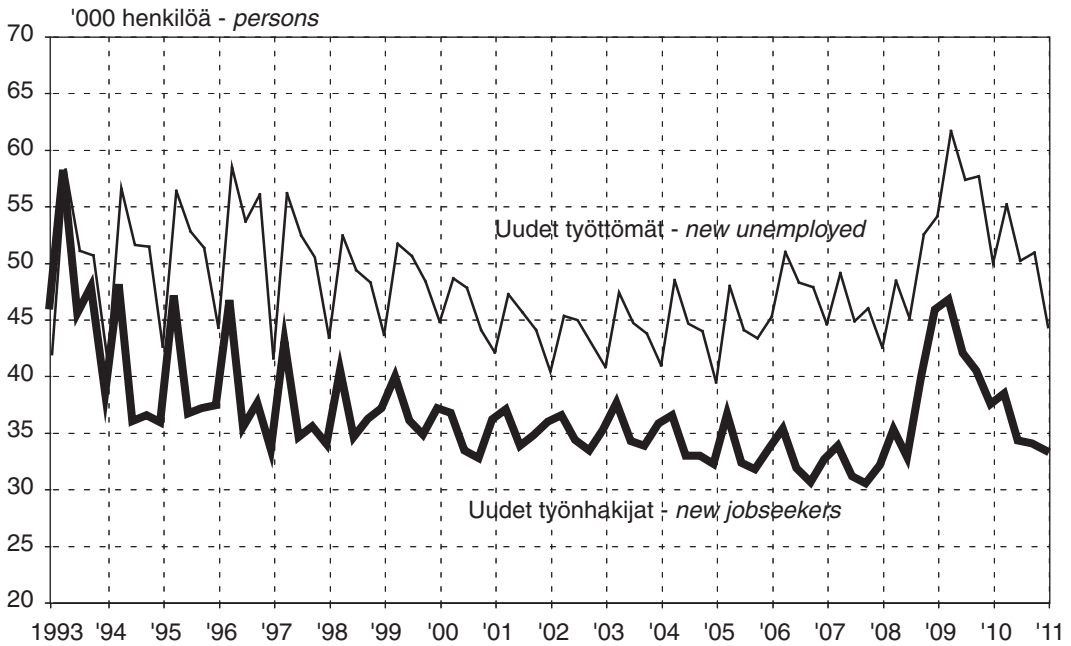

Kuvio 13. Työttömät työnhakijat työnvälityksessä ikäryhmittäin, neljännesvuosittain
 Chart 13. Unemployed jobseekers at the Employment Service by age, quarterly figures

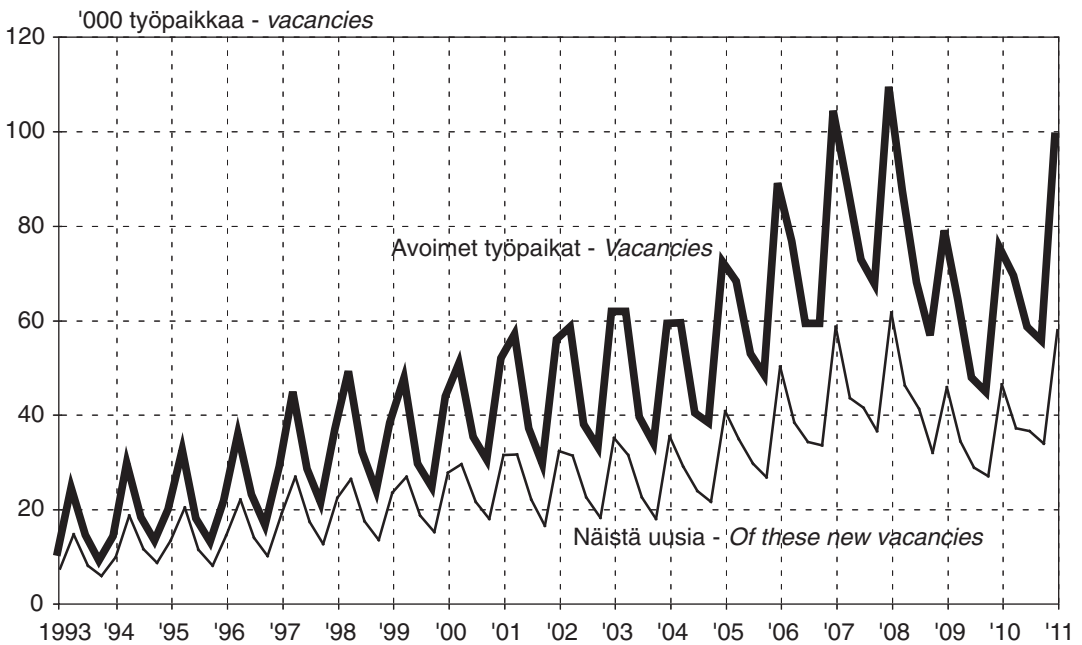
Kuvio 14. Työttömät työnhakijat työttömyyden keston mukaan, kesto viikkoina
 Chart 14. Unemployed persons seeking jobs at the Employment Service by duration of unemployment, duration in weeks

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto
 Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

Kuvio 15. Kuukauden uudet työnhakijat ja uudet työttömät työnvälityksessä neljännesvuosittain

Chart 15. New jobseekers and new unemployed during a month at the Employment Service, quarterly figures

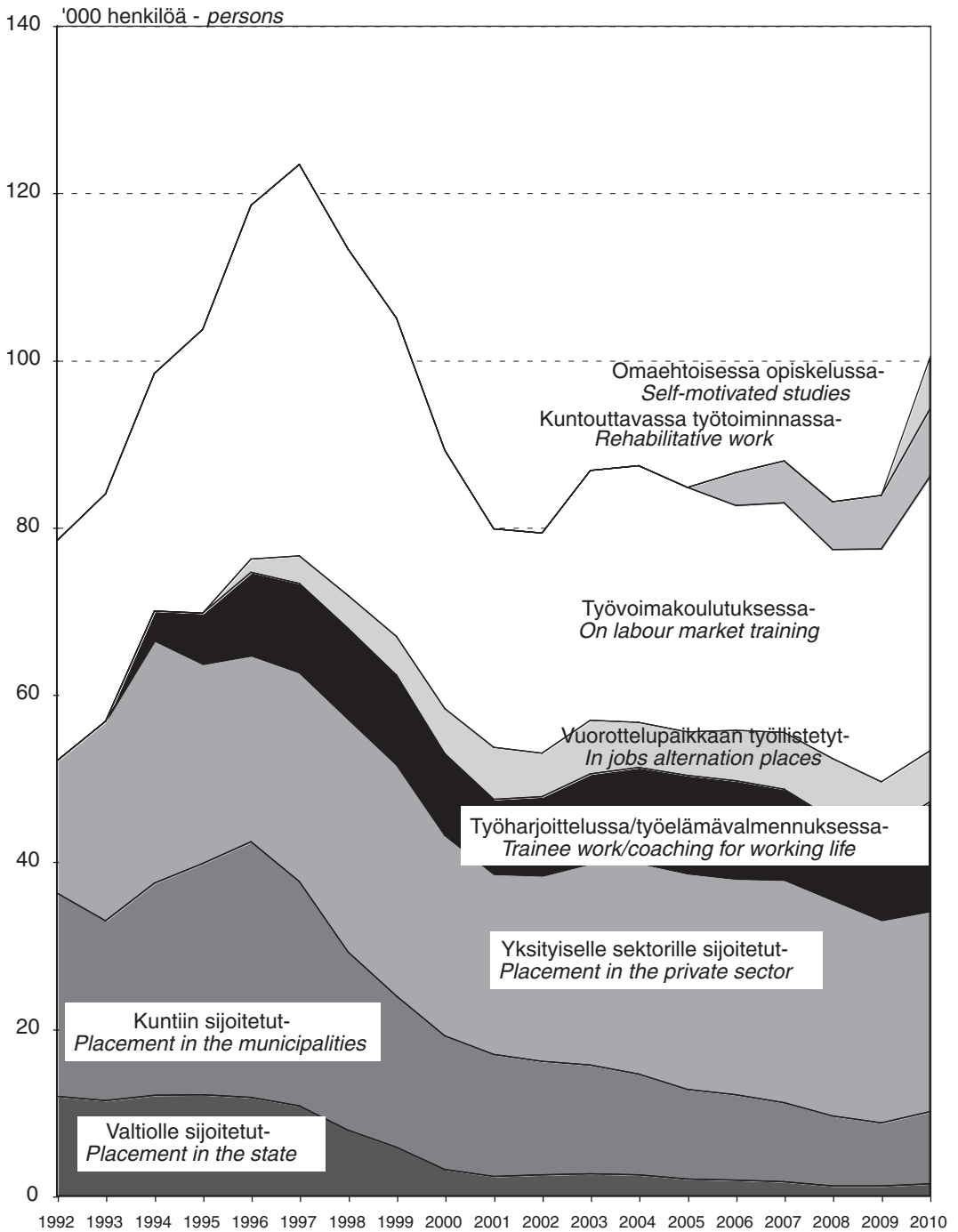

Kuvio 16. Avoimet työpaikat kuukauden aikana sekä näistä uudet avoimet työpaikat työnvälityksessä neljännesvuosittain

Chart 16. Vacancies during a month and of these new vacancies at the Employment Service, quarterly figures

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

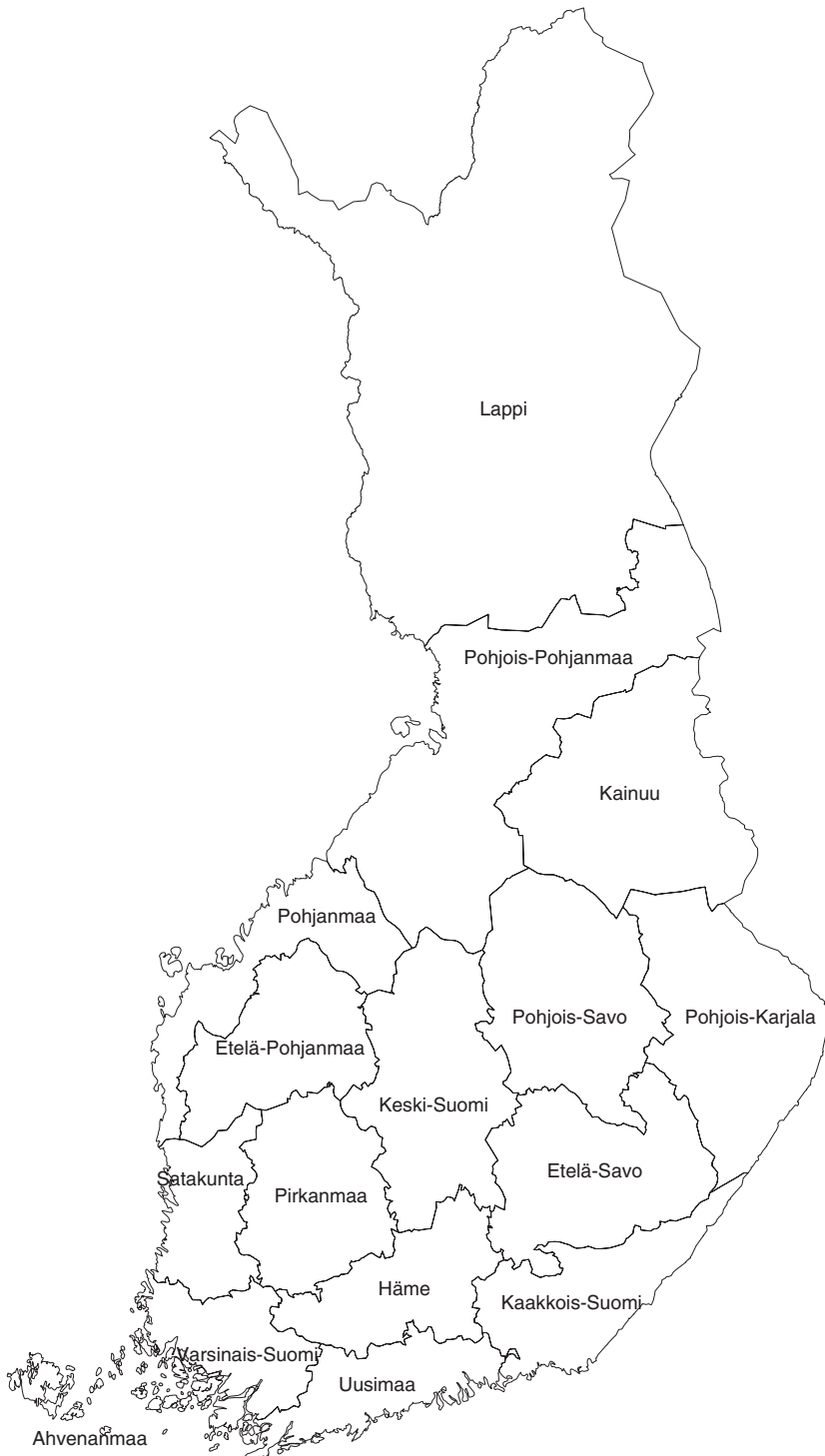

Kuvio 17. Koulutus- ja tukitoimenpiteillä sijoitetut

Chart 17. Participants in different measures

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

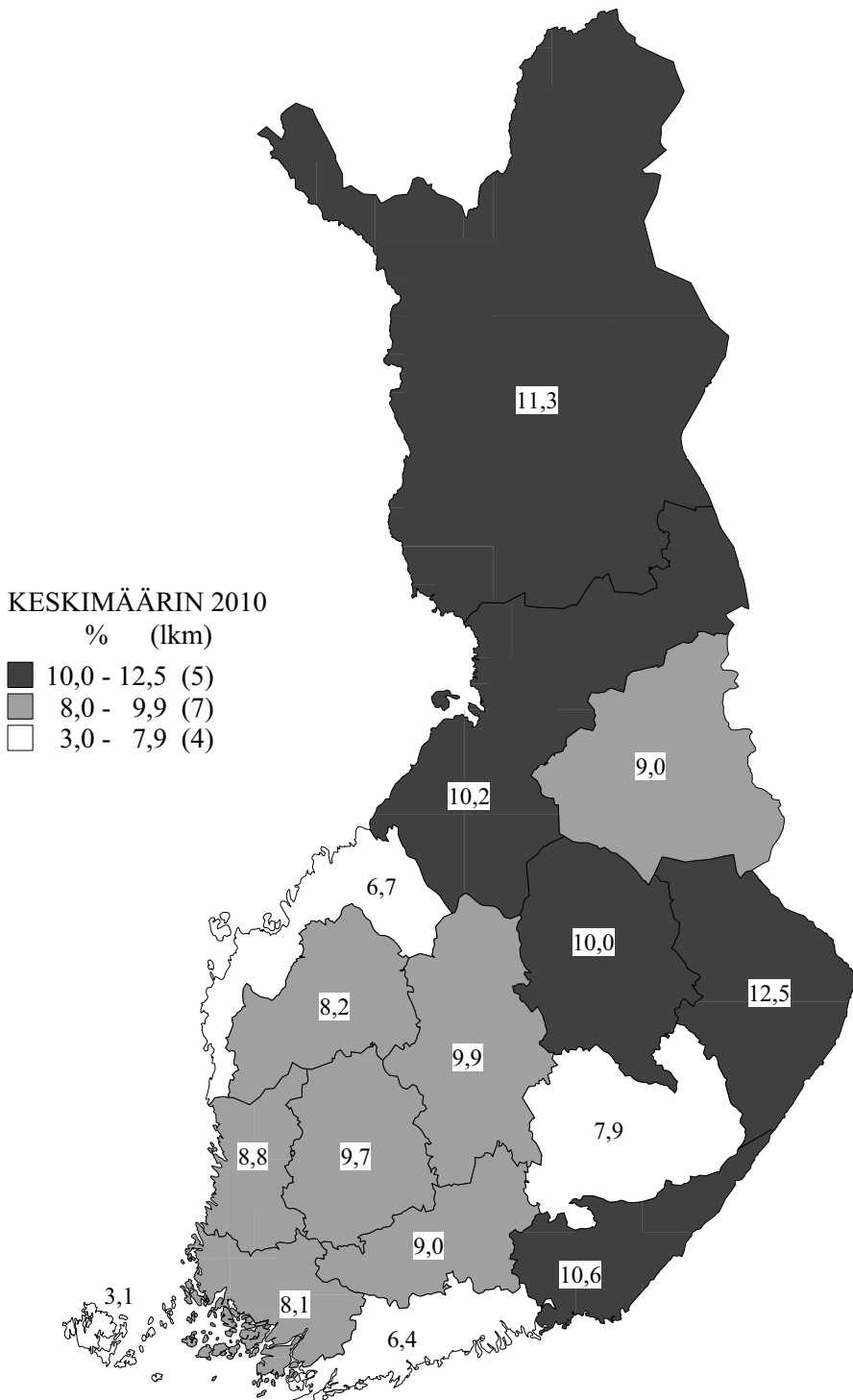
Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

© Karttokeskus, Lupa N0360.

Kuvio 18. Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten alueet

Chart 18. Administrative districts of Ministry of Employment and the Economy

© Karttakeskus, Lupa ND0360.

Kuvio 19. Työttömyysasteet elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusalueittain vuonna 2010, työvoimatutkimuksen mukaan

Chart 19. Unemployment rates by administrative districts in the year 2010, according to the Labour Force Survey

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus – Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

2. 15 - 74-VUOTIAS VÄESTÖ TYÖVOIMAAN KUULUMISEN MUKAAN
POPULATION FROM 15 TO 74 YEARS BY ACTIVITY

Vuosi ja neljännes	15 -74- vuotias väestö	Työvoima - <i>Labour force</i>			Työvoimaan kuulumattomat - <i>Persons not in labour force</i>		
		Yhteensä	Työlliset	Työttömät	Yhteensä	Koululaiset, opiskelijat	Kotitaloustyötä tekevät
<i>Year and quarter</i>	<i>Population from 15 to 74 years</i>	<i>Total</i>	<i>Employed</i>	<i>Unemployed</i>	<i>Total</i>	<i>Students</i>	<i>Performing domestic work</i>
1 000 henkilöä - <i>persons</i>							
1961	3 133	2 147	2 121	26	986
1962	3 187	2 160	2 132	28	1 027
1963	3 240	2 158	2 126	32	1 082
1964	3 291	2 186	2 153	33	1 105
1965 ¹	3 215	2 185	2 155	30	1 030
1966	3 249	2 192	2 159	33	1 057
1967	3 288	2 177	2 114	63	1 111
1968	3 324	2 158	2 073	85	1 166
1969	3 341	2 158	2 097	61	1 183
1970 ¹	3 349	2 263	2 217	46	1 086
1971	3 379	2 270	2 215	55	1 109	298	328
1972	3 422	2 277	2 215	62	1 145	310	310
1973	3 461	2 322	2 265	57	1 139	316	272
1974	3 495	2 370	2 326	44	1 125	329	231
1975	3 522	2 374	2 312	62	1 148	339	213
1976	3 542	2 370	2 278	92	1 172	303	225
1977	3 560	2 371	2 232	140	1 189	311	206
1978	3 579	2 372	2 200	172	1 207	319	207
1979	3 597	2 399	2 256	143	1 198	318	192
1980	3 616	2 442	2 328	114	1 174	310	181
1981	3 636	2 474	2 353	121	1 162	313	169
1982	3 659	2 512	2 377	135	1 147	324	149
1983	3 681	2 528	2 390	138	1 153	326	149
1984	3 697	2 546	2 413	133	1 152	319	141
1985	3 708	2 566	2 437	129	1 142	308	130
1986	3 716	2 569	2 431	138	1 148	304	119
1987	3 720	2 554	2 423	130	1 167	300	106
1988	3 720	2 546	2 431	116	1 174	298	104
1989 ¹	3 725	2 588	2 507	80	1 138	273	105
1990	3 737	2 586	2 504	82	1 151	282	107
1991	3 761	2 544	2 375	169	1 217	308	114
1992	3 784	2 499	2 206	292	1 285	349	117
1993	3 802	2 476	2 071	405	1 326	366	117
1994	3 825	2 463	2 054	408	1 362	384	117
1995	3 839	2 481	2 099	382	1 358	375	116
1996	3 850	2 490	2 127	363	1 360	383	113
1997	3 862	2 484	2 170	314	1 379	358	105
1998	3 878	2 507	2 222	285	1 370	354	109
1999	3 890	2 557	2 296	261	1 333	325	100
2000	3 901	2 588	2 335	253	1 312	316	97
2001	3 909	2 605	2 367	238	1 304	318	95
2002	3 918	2 610	2 372	237	1 308	324	84
2003	3 926	2 600	2 365	235	1 327	332	88
2004	3 935	2 594	2 365	229	1 342	334	96
2005	3 948	2 620	2 401	220	1 327	332	91
2006	3 963	2 648	2 444	204	1 315	325	93
2007	3 981	2 675	2 492	183	1 306	318	91
2008	4 004	2 703	2 531	172	1 301
2009	4 025	2 678	2 457	221	1 347
2010	4 043	2 672	2 447	224	1 372
2009 I	4 017	2 650	2 448	202	1 367
2009 II	4 022	2 762	2 497	264	1 261
2009 III	4 028	2 679	2 476	202	1 349
2009 IV	4 033	2 623	2 408	215	1 410
2010 I	4 037	2 632	2 388	244	1 405
2010 II	4 041	2 748	2 485	263	1 293
2010 III	4 046	2 686	2 490	195	1 360
2010 IV	4 050	2 621	2 426	195	1 429
2011 I	4 053	2 635	2 408	227	1 418

1. Luvut eivät ole vertailukelpoisia aikaisempien vuosien kanssa työvoimatutkimuksessa tapahtuneiden menetelmämuutosten ja aikasarjojen korjausten vuoksi. - *Due to changes in method and corrections of timeseries in the labour force survey, the figures are not comparable with the figures for earlier years.*

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus - *Source: Statistics Finland, Labour Force Survey*

5. TYÖLLISET TOIMIALOITTAIN, MOLEMMAT SUKUPUOLET (Supistettu luokitus)
EMPLOYED PERSONS BY INDUSTRY, BOTH SEXES (Condensed classifications)

Vuosi ja neljännes	Kaikki toimialat ¹	Alkutuotanto	Jalostus	Palveluelinkeinot	
Year and quarter	All industries ¹	Primary industries	Secondary industries	Tertiary industries	
1 000 henkilöä - persons					
1966	2 159	623	725	811	
1967	2 114	567	725	822	
1968	2 073	532	705	836	
1969	2 097	505	728	864	
1970 ²	2 217	538	752	928	
1971	2 215	508	765	942	
1972	2 215	461	772	982	
1973	2 265	432	793	1 041	
1974	2 326	424	822	1 079	
1975	2 312	391	812	1 104	
1976	2 278	367	790	1 109	
1977	2 232	336	775	1 113	
1978	2 200	316	757	1 121	
1979	2 256	309	779	1 159	
1980	2 328	314	803	1 201	
1981	2 353	305	821	1 221	
1982	2 377	312	801	1 258	
1983	2 390	302	789	1 295	
1984	2 413	293	784	1 335	
1985	2 437	279	776	1 378	
1986	2 431	266	774	1 388	
1987	2 423	251	753	1 417	
1988	2 431	238	741	1 450	
1989 ²	2 507	233	760	1 512	
1990	2 504	222	757	1 522	
1991	2 375	210	681	1 481	
1992	2 206	197	603	1 403	
1993	2 071	183	548	1 334	
1994	2 054	178	536	1 333	
1995	2 099	170	572	1 351	
1996	2 127	159	579	1 383	
1997	2 170	153	594	1 417	
1998	2 222	144	613	1 457	
1999	2 296	144	637	1 509	
2000	2 335	144	642	1 544	
2001	2 367	135	642	1 583	
2002	2 372	127	639	1 599	
2003	2 365	120	620	1 616	
2004	2 365	116	606	1 635	
2005	2 401	121	599	1 675	
2006	2 444	118	607	1 714	
2007	2 492	118	621	1 746	
2008	2 531	119	628	1 771	
2009	2 457	119	581	1 748	
2010	2 447	115	560	1 762	
2008	I	2 474	111	609	1 743
	II	2 574	123	646	1 794
	III	2 566	124	650	1 780
	IV	2 509	118	610	1 771
2009	I	2 448	115	586	1 738
	II	2 497	122	592	1 772
	III	2 476	121	586	1 760
	IV	2 408	117	560	1 723
2010	I	2 388	115	543	1 719
	II	2 485	116	573	1 787
	III	2 490	120	573	1 787
	IV	2 426	110	554	1 751
2011	I	2 408	110	534	1 755

1. Ryhmä "tuntematon" mukaanlukien. - Including the category "unknown".

2. Katso alaviite taulukkoon 2. - See note to table 2.

Vuodesta 2005 lähtien uuden toimialaluokituksen TOL2008 mukaan -
 From 2005 based on new industrial classification TOL2008

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus - Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

6. TYÖLLISET TOIMIALOITTAIN, MIEHET (Supistettu luokitus)
EMPLOYED PERSONS BY INDUSTRY, MALES (Condensed classifications)

Vuosi ja neljännes	Kaikki toimialat ¹	Alkutuotanto	Jalostus	Palveluelinkeinot
<i>Year and quarter</i>	<i>All industries¹</i>	<i>Primary industries</i>	<i>Secondary industries</i>	<i>Tertiary industries</i>
	1 000 henkilöä - persons			
1966	1 221	344	530	347
1967	1 193	310	535	348
1968	1 152	293	509	350
1969	1 173	279	532	362
1970 ²	1 236	307	514	415
1971	1 228	290	527	410
1972	1 217	261	531	427
1973	1 240	249	543	447
1974	1 266	244	562	461
1975	1 247	220	559	469
1976	1 220	215	535	459
1977	1 181	198	528	450
1978	1 164	188	519	453
1979	1 197	182	539	469
1980	1 240	186	555	492
1981	1 244	184	569	487
1982	1 248	193	556	494
1983	1 249	185	554	507
1984	1 262	179	552	528
1985	1 264	173	547	542
1986	1 263	169	546	547
1987	1 260	161	534	564
1988	1 264	153	532	578
1989 ²	1 311	153	553	604
1990 ²	1 308	143	553	611
1991	1 224	134	497	591
1992	1 130	130	439	560
1993	1 063	123	401	536
1994	1 059	117	397	541
1995	1 096	112	430	551
1996	1 116	106	439	568
1997	1 143	103	451	584
1998	1 174	97	465	608
1999	1 206	98	481	623
2000	1 228	99	489	637
2001	1 240	93	487	657
2002	1 229	85	486	654
2003	1 227	83	478	662
2004	1 229	82	466	676
2005	1 243	86	468	687
2006	1 266	85	478	702
2007	1 290	86	492	708
2008	1 315	86	502	720
2009	1 255	84	461	703
2010	1 259	82	444	729
2008 I	1 280	80	484	708
2008 II	1 342	88	517	730
2008 III	1 339	89	523	721
2008 IV	1 298	85	488	718
2009 I	1 247	82	468	692
2009 II	1 275	87	471	714
2009 III	1 272	85	465	716
2009 IV	1 225	82	442	697
2010 I	1 220	81	429	704
2010 II	1 277	83	453	735
2010 III	1 291	84	452	745
2010 IV	1 249	80	440	721
2011 I	1 243	80	424	732

1. Ryhmä "tuntematon" mukaanlukien. - Including the category "unknown".

2. Katso alaviite taulukkoon 2. - See note to table 2.

Vuodesta 2005 lähtien uuden toimialaluokituksen TOL2008 mukaan -
 From 2005 based on new industrial classification TOL2008

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus - Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

7. TYÖLLISET TOIMIALOITTAIN, NAISET (Supistettu luokitus)
EMPLOYED PERSONS BY INDUSTRY, FEMALES (Condensed classifications)

Vuosi ja neljännes	Kaikki toimialat ¹	Alkutuotanto	Jalostus	Palveluelinkeinot	
Year and quarter	All industries ¹	Primary industries	Secondary industries	Tertiary industries	
1 000 henkilöä - persons					
1966	938	278	195	465	
1967	921	257	190	474	
1968	921	238	197	486	
1969	924	225	198	501	
1970 ²	980	230	238	513	
1971	986	219	237	530	
1972	997	200	242	556	
1973	1 025	184	243	597	
1974	1 059	180	261	617	
1975	1 065	171	260	634	
1976	1 059	152	253	649	
1977	1 050	138	248	662	
1978	1 035	128	237	668	
1979	1 058	126	241	689	
1980	1 088	127	249	708	
1981	1 109	121	253	734	
1982	1 129	119	245	762	
1983	1 141	117	234	787	
1984	1 152	114	230	806	
1985	1 173	106	230	836	
1986	1 167	97	228	841	
1987	1 163	90	219	853	
1988	1 166	84	209	871	
1989 ²	1 196	80	208	907	
1990	1 196	79	204	912	
1991	1 151	76	184	890	
1992	1 077	68	164	844	
1993	1 008	60	147	798	
1994	996	61	140	792	
1995	1 003	57	142	801	
1996	1 011	53	140	815	
1997	1 028	50	142	833	
1998	1 048	47	148	850	
1999	1 090	46	156	886	
2000	1 108	43	154	908	
2001	1 127	42	155	926	
2002	1 144	41	154	946	
2003	1 138	38	142	954	
2004	1 136	34	141	958	
2005	1 158	34	132	988	
2006	1 178	33	129	1 014	
2007	1 202	32	128	1 039	
2008	1 216	33	126	1 052	
2009	1 202	35	119	1 044	
2010	1 188	33	117	1 033	
2008	I	1 194	31	125	1 033
	II	1 232	35	129	1 064
	III	1 228	34	128	1 060
	IV	1 211	33	122	1 050
2009	I	1 201	33	118	1 047
	II	1 222	36	120	1 059
	III	1 204	36	121	1 042
	IV	1 182	35	117	1 026
2010	I	1 169	34	114	1 012
	II	1 208	33	120	1 048
	III	1 199	36	120	1 037
	IV	1 177	30	113	1 028
2011	I	1 165	30	110	1 020

1. Ryhmä "tuntematon" mukaanlukien. - Including the category "unknown".

2. Katso alaviite taulukkoon 2. - See note to table 2.

Vuodesta 2005 lähtien uuden toimialaluokituksen TOL2008 mukaan -
 From 2005 based on new industrial classification TOL2008

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus - Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

8. TYÖLLISET TOIMIALOITTAIN
EMPLOYED PERSONS BY INDUSTRY

Vuosi ja neljännes Year and quarter	Kaikki toimialat	Maatalous	Metsätalous	Teollisuus	Talonrakennus	
	<i>Employed persons total</i>	<i>Agriculture</i>	<i>Forestry</i>	<i>Manufacturing</i>	<i>Construction of buildings</i>	
1 000 henkilöä - persons						
1966	2 159	526	96	526	127	
1967	2 114	485	82	528	123	
1968	2 073	449	82	522	112	
1969	2 097	425	79	541	122	
1970 ¹	2 217	451	91	552	143	
1971	2 215	424	88	568	145	
1972	2 215	389	74	579	140	
1973	2 265	354	79	594	145	
1974	2 326	353	73	622	145	
1975	2 312	327	66	616	145	
1976	2 278	306	61	602	130	
1977	2 232	278	57	595	127	
1978	2 200	261	55	579	125	
1979	2 256	251	58	601	124	
1980	2 328	251	63	627	128	
1981	2 353	250	55	636	133	
1982	2 377	255	57	618	133	
1983	2 390	246	56	606	140	
1984	2 413	242	52	601	143	
1985	2 437	228	52	598	137	
1986	2 431	218	47	589	142	
1987	2 423	206	45	569	143	
1988	2 431	197	41	553	145	
1989 ¹	2 507	192	41	563	155	
1990	2 504	183	39	556	161	
1991	2 375	177	33	505	137	
1992	2 206	166	31	456	111	
1993	2 071	154	29	426	89	
1994	2 054	153	25	428	80	
1995	2 099	141	28	457	87	
1996	2 127	133	26	461	88	
1997	2 170	130	23	464	101	
1998	2 222	120	24	475	107	
1999	2 296	121	23	488	117	
2000	2 335	118	24	494	122	
2001	2 367	112	23	497	115	
2002	2 372	106	21	491	117	
2003	2 365	99	22	470	118	
2004	2 365	93	23	458	115	
2005	2 401	91	30	440	141	
2006	2 444	90	28	443	146	
2007	2 492	87	31	447	155	
2008	2 531	88	31	442	165	
2009	2 457	88	31	406	152	
2010	2 447	84	31	388	152	
2008	I	2 474	81	30	435	155
	II	2 574	91	32	455	169
	III	2 566	91	33	454	173
	IV	2 509	88	30	427	162
2009	I	2 448	87	28	414	148
	II	2 497	92	30	415	154
	III	2 476	87	34	407	157
	IV	2 408	86	31	388	151
2010	I	2 388	85	30	382	141
	II	2 485	83	33	401	151
	III	2 490	88	32	390	162
	IV	2 426	80	30	381	156
2011	I	2 408	80	30	371	146

1. Katso alaviite taulukkoon 2. - See note to table 2.

Vuodesta 2005 lähtien uuden toimialaluokituksen TOL2008 mukaan -
 From 2005 based on new industrial classification TOL2008

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus - Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

8. TYÖLLISET TOIMIALOITAIN
EMPLOYED PERSONS BY INDUSTRY

Jatkoa -Continued

Vuosi ja neljännes	Maa- ja vesirakennus	Kauppa	Liikenne	Rahoitus- ja vakuutus	Palvelukset	
Year and quarter	Other construction	Trade	Transport	Financing, insurance	Services	
1 000 henkilöä - persons						
1966	72	300	143	..	369	
1967	74	303	140	..	379	
1968	72	306	141	..	389	
1969	67	305	146	..	412	
1970 ¹	58	294 ²	165	84 ²	385	
1971	53	298	160	84	400	
1972	54	305	166	90	421	
1973	54	326	167	99	449	
1974	56	334	170	109	466	
1975	58	329	177	118	480	
1976	57	333	173	117	486	
1977	54	320	170	117	506	
1978	52	313	174	117	517	
1979	53	318	179	120	542	
1980	48	328	184	127	562	
1981	51	326	184	130	581	
1982	50	326	180	136	616	
1983	43	337	177	135	646	
1984	40	343	180	148	664	
1985	41	355	186	156	681	
1986	43	355	183	160	690	
1987	41	348	182	177	710	
1988	43	354	182	190	724	
1989 ¹	42	388	178	262	684	
1990	39	395	179	268	681	
1991	39	364	175	263	679	
1992	36	325	165	250	663	
1993	33	305	158	234	637	
1994	28	297	161	230	645	
1995	28	301	163	228	659	
1996	30	316	159	241	667	
1997	29	329	164	240	685	
1998	32	339	169	249	700	
1999	32	355	168	267	719	
2000	27	354	172	287	732	
2001	30	357	174	301	750	
2002	31	363	169	308	758	
2003	33	362	173	313	767	
2004	33	367	172	315	781	
2005	18	373	144	384	774	
2006	18	376	154	399	785	
2007	19	389	151	414	792	
2008	21	399	153	419	800	
2009	23	381	153	408	806	
2010	20	381	156	416	809	
2008	I	19	387	149	413	794
	II	22	414	154	424	802
	III	23	402	153	425	800
	IV	21	393	155	420	803
2009	I	24	381	154	404	799
	II	23	387	154	413	818
	III	22	386	151	411	812
	IV	21	371	154	402	796
2010	I	20	365	156	402	796
	II	21	394	162	423	808
	III	21	392	156	426	813
	IV	17	375	151	408	817
2011	I	17	368	149	416	822

1. Katso alaviite taulukkoon 2. - See note to table 2.

2. Vuosina 1961 - 1969 "rahoitus- ja vakuutustoiminnan" luvut sisältyvät "kaupan" lukuihin. -
In the years 1961 - 1969 the figures for "financing and insurance" include in the figures for "trade".Vuodesta 2005 lähtien uuden toimialaluokituksen TOL2008 mukaan -
From 2005 based on new industrial classification TOL2008

9. TYÖLLISET AMMATTIASEMAN MUKAAN
EMPLOYED PERSONS BY INDUSTRIAL STATUS

Vuosi ja neljännes	Työlliset yhteensä	Palkansaajat - <i>Salary and wage earners</i>			Yrittäjät ja yrittäjäperheenjäsenet
		Yhteensä	Työntekijät	Toimihenkilöt	
<i>Year and quarter</i>	<i>Employed total</i>	<i>Total</i>	<i>Wage earners</i>	<i>Salaried employees</i>	<i>Employers and unpaid family workers</i>
1 000 henkilöä - <i>persons</i>					
1966	2 159	1 524	896	628	635
1967	2 114	1 533	883	650	581
1968	2 073	1 529	888	641	544
1969	2 097	1 569	905	664	528
1970	2 126	1 626	930	696	500
1971	2 123	1 639	916	723	484
1972	2 118	1 672	906	766	446
1973	2 164	1 750	938	812	414
1974	2 229	1 826	967	859	403
1975	2 221	1 846	939	907	375
1976 ¹	2 278	1 819	947	856	437
1977	2 232	1 823	925	886	395
1978	2 200	1 812	921	880	374
1979	2 256	1 865	953	901	375
1980	2 328	1 930	991	928	379
1981	2 353	1 962	988	966	375
1982	2 377	1 990	968	1 014	377
1983	2 390	2 004	961	1 040	386
1984	2 413	2 035	960	1 073	378
1985	2 437	2 077	957	1 117	360
1986	2 431	2 071	941	1 127	359
1987	2 423	2 051	919	1 130	372
1988	2 431	2 062	912	1 148	368
1989 ¹	2 507	2 112	932	1 177	395
1990	2 504	2 116	914	1 199	388
1991	2 375	2 012	832	1 177	363
1992	2 206	1 862	738	1 120	344
1993	2 071	1 742	679	1 054	329
1994	2 054	1 722	671	1 041	332
1995	2 099	1 773	696	1 068	325
1996	2 127	1 803	692	1 098	324
1997	2 170	1 845	695	1 141	323
1998	2 222	1 905	727	1 170	317
1999	2 296	1 975	745	1 225	321
2000	2 335	2 016	749	1 264	319
2001	2 367	2 060	767	1 289	307
2002	2 372	2 068	758	1 307	304
2003	2 365	2 061	748	1 310	304
2004	2 365	2 064	733	1 328	301
2005	2 401	2 098	736	1 360	303
2006	2 444	2 129	746	1 382	314
2007	2 492	2 178	761	1 413	314
2008	2 531	2 207	764	1 437	324
2009	2 457	2 123	697	1 419	334
2010	2 447	2 120	682	1 431	328
2008 I	2 474	2 160	722	1 432	313
2008 II	2 574	2 249	800	1 439	326
2008 III	2 566	2 241	794	1 439	325
2008 IV	2 509	2 177	735	1 437	332
2009 I	2 448	2 114	686	1 422	334
2009 II	2 497	2 161	723	1 431	337
2009 III	2 476	2 145	722	1 416	331
2009 IV	2 408	2 071	657	1 408	336
2010 I	2 388	2 061	640	1 415	328
2010 II	2 485	2 159	701	1 450	327
2010 III	2 490	2 158	718	1 433	333
2010 IV	2 426	2 101	669	1 425	324
2011 I	2 408	2 079	329

1. Katso alaviite taulukkoon 2. - See note to table 2.

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus - Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

10. TYÖLLISET NORMAALIN TYÖAJAN MUKAAN
EMPLOYED PERSONS BY NORMAL HOURS OF WORK

Vuosi ja neljännes	Työlliset - Employed					Osa-aikaisten osuus työllisistä	
	Yhteensä	Tuntia viikossa - Hours per week					
Year and quarter	Total	1 - 29	30 - 40	41 -	Tuntematon Unknown	Proportion of part-time employed	
1 000 henkilöä - persons							
1981	2 353	173	1 852	316	12	7,4	
1982	2 377	181	1 859	322	15	7,6	
1983	2 390	197	1 847	321	24	8,2	
1984	2 413	201	1 874	312	26	8,3	
1985	2 437	201	1 896	310	30	8,2	
1986	2 431	195	1 895	308	32	8,0	
1987	2 423	194	1 882	315	32	8,0	
1988	2 431	177	1 907	319	28	7,3	
1989 ¹	2 507	192	1 956	328	32	9,8	
1990	2 504	186	1 959	328	32	9,5	
1991	2 375	185	1 856	298	36	10,1	
1992	2 206	176	1 711	285	34	10,5	
1993	2 071	181	1 583	271	36	11,4	
1994	2 054	180	1 556	280	39	11,5	
1995	2 099	176	1 586	283	54	11,7	
1996	2 127	174	1 603	298	52	11,5	
1997	2 170	203	1 612	339	16	11,0	
1998	2 222	213	1 639	358	12	11,4	
1999	2 296	226	1 682	371	17	12,1	
2000	2 335	240	1 701	372	22	12,3	
2001	2 367	246	1 735	364	23	12,2	
2002	2 372	260	1 736	358	19	12,7	
2003	2 365	266	1 730	352	17	13,0	
2004	2 365	266	1 739	344	16	13,5	
2005	2 401	269	1 768	346	18	13,7	
2006	2 444	278	1 800	345	20	14,0	
2007	2 492	288	1 840	345	18	14,1	
2008	2 531	290	1 855	372	13	13,4	
2009	2 457	299	1 796	349	12	14,0	
2010	2 447	303	1 778	351	14	14,6	
2005	I	2 337	278	1 708	334	17	14,5
	II	2 425	267	1 791	349	19	13,6
	III	2 444	250	1 815	360	19	12,7
	IV	2 398	281	1 758	341	17	14,1
2006	I	2 381	283	1 743	336	19	14,4
	II	2 461	270	1 808	363	20	13,6
	III	2 494	259	1 864	352	19	13,2
	IV	2 438	301	1 786	328	24	15,0
2007	I	2 415	304	1 769	324	18	14,7
	II	2 524	274	1 873	358	19	13,6
	III	2 542	264	1 903	356	18	13,0
	IV	2 485	311	1 816	340	19	15,1
2008	I	2 474	311	1 790	358	15	14,2
	II	2 574	278	1 906	378	13	12,9
	III	2 566	260	1 911	383	12	12,0
	IV	2 509	309	1 818	370	13	14,2
2009	I	2 448	314	1 775	347	12	14,6
	II	2 497	284	1 837	363	12	13,3
	III	2 476	280	1 841	344	10	13,1
	IV	2 408	321	1 731	343	12	14,9
2010	I	2 388	318	1 721	334	16	15,2
	II	2 485	300	1 811	359	14	14,4
	III	2 490	277	1 836	360	15	13,7
	IV	2 426	319	1 742	351	13	15,2
2011	I	2 408	331	1 713	346	16	15,8

1. Katso alaviite taulukkoon 2. - See note to table 2.

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus - Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

11. TYÖTTÖMYYS JA TYÖTTÖMYYSASTEET TYÖVOIMATUTKIMUKSEN MUKAAN
UNEMPLOYMENT AND UNEMPLOYMENT RATES ACCORDING TO THE LABOUR FORCE SURVEY

Vuosi ja neljännes	Työttömät - <i>Unemployed persons</i>			Työttömyysasteet - <i>Unemployment rates</i>		
	Mol. sukupuolet	Miehet	Naiset	Mol. sukupuolet	Miehet	Naiset
<i>Year and quarter</i>	<i>Both sexes</i>	<i>Male</i>	<i>Female</i>	<i>Both sexes</i>	<i>Male</i>	<i>Female</i>
	1 000 henkilöä - <i>persons</i>			Prosenttia - <i>Per cent</i>		
1961	26	18	8	1,2	1,5	0,8
1962	28	20	7	1,3	1,7	0,8
1963	32	24	8	1,5	2,0	0,8
1964	33	27	7	1,5	2,2	0,6
1965 ¹	30	20	10	1,4	1,6	1,0
1966	33	22	11	1,5	1,8	1,2
1967	63	52	11	2,9	4,2	1,2
1968	85	70	15	3,9	5,7	1,6
1969	61	46	15	2,8	3,8	1,6
1970 ¹	46	35	11	2,0	2,7	1,1
1971	55	38	17	2,4	3,0	1,6
1972	62	42	20	2,7	3,3	1,9
1973	57	32	25	2,4	2,5	2,3
1974	44	21	23	1,8	1,6	2,1
1975	62	35	27	2,6	2,7	2,4
1976	92	60	32	3,9	4,7	2,9
1977	140	88	52	5,9	6,9	4,7
1978	172	106	66	7,3	8,4	6,0
1979	143	82	61	6,0	6,4	5,4
1980	114	61	53	4,7	4,7	4,7
1981	121	67	54	4,9	5,1	4,6
1982	135	73	62	5,4	5,5	5,2
1983	138	76	62	5,5	5,7	5,2
1984	133	72	61	5,2	5,4	5,0
1985	129	73	56	5,0	5,5	4,6
1986	138	82	56	5,4	6,1	4,6
1987	130	78	53	5,1	5,8	4,3
1988	116	68	48	4,5	5,1	4,0
1989 ¹	80	43	38	3,1	3,2	3,1
1990 ¹	82	49	33	3,2	3,6	2,7
1991	169	106	63	6,6	8,0	5,2
1992	292	178	114	11,7	13,6	9,6
1993	405	235	170	16,3	18,1	14,4
1994	408	235	174	16,6	18,2	14,9
1995	382	204	178	15,4	15,7	15,1
1996	363	186	176	14,6	14,3	14,8
1997	314	160	154	12,7	12,3	13,0
1998	285	143	142	11,4	10,9	12,0
1999	261	130	131	10,2	9,8	10,7
2000	253	122	131	9,8	9,1	10,6
2001	238	117	121	9,1	8,6	9,7
2002	237	123	114	9,1	9,1	9,1
2003	235	124	111	9,0	9,2	8,9
2004	229	118	111	8,8	8,7	8,9
2005	220	111	109	8,4	8,2	8,6
2006	204	101	103	7,7	7,4	8,1
2007	183	90	93	6,9	6,5	7,2
2008	172	85	87	6,4	6,1	6,7
2009	221	122	99	8,2	8,9	7,6
2010	224	126	98	8,4	9,1	7,6
2008 I	176	88	88	6,6	6,4	6,9
2008 II	202	102	100	7,3	7,0	7,5
2008 III	151	70	81	5,6	5,0	6,2
2008 IV	159	81	79	6,0	5,8	6,1
2009 I	202	114	89	7,6	8,4	6,9
2009 II	264	150	114	9,6	10,5	8,5
2009 III	202	106	96	7,5	7,7	7,4
2009 IV	215	119	96	8,2	8,9	7,5
2010 I	244	143	101	9,3	10,5	8,0
2010 II	263	146	116	9,6	10,3	8,8
2010 III	195	106	89	7,3	7,6	6,9
2010 IV	195	109	86	7,4	8,0	6,8
2011 I	227	127	100	8,6	9,3	7,9

1. Katso alaviite taulukkoon 2. - See note to table 2.

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus - Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

13. TYÖTTÖMÄT TYÖNHAKIJAT TYÖNVÄLITYKSESSÄ SUKUPUOLEN MUKAAN SEKÄ LOMAUTETUT JA LYHENNETYLLÄ TYÖVIIKOLLA OLEVAT
UNEMPLOYED JOBSEEKERS AT THE EMPLOYMENT SERVICE BY SEX, AND PERSONS LAID OFF AND ON REDUCED WORKING WEEK

Vuosi ja neljännes	Työttömät työnhakijat - <i>Unemployed jobseekers</i>					Lomautetut <i>Laid off</i>	Lyhennetyllä työviikolla <i>On reduced working week</i>
	Yhteensä <i>Total</i>	Miehet <i>Male</i>	Naiset <i>Female</i>	Alle 25-vuotiaat <i>Under 25 years old</i>	Yli vuoden työttömänä <i>Unemployed over a year</i>		
<i>Year and quarter</i>							
Henkilöä - <i>Persons</i>							
1971	44 100	27 000	17 100	4 300	2 000
1972	59 500	36 800	22 700	4 700	2 100
1973	50 200	28 700	21 500	4 500	1 800
1974	40 100	20 300	19 800	4 300	2 100
1975	50 900	29 500	21 400	7 500	6 900
1976	80 200	51 400	28 800	10 800	8 900
1977	132 500	82 700	49 900	19 900	21 600
1978	175 200	106 800	68 400	17 000	24 700
1979	150 300	87 200	63 200	9 500	8 000
1980	109 500	58 300	51 200	6 600	5 000
1981	115 400	61 200	54 200	35 700	11 500	11 400	10 200
1982	138 100	75 000	63 100	40 900	14 000	15 600	14 200
1983	143 900	80 000	63 900	40 800	17 100	14 900	10 600
1984	135 300	76 100	59 200	37 600	15 500	11 400	7 800
1985	141 400	79 600	61 800	36 700	13 200	11 900	6 500
1986	150 700	87 100	63 600	36 900	14 800	14 800	5 300
1987	140 500	81 100	59 400	33 800	16 700	10 000	3 800
1988	127 600	71 100	56 500	28 600	12 100	8 300	3 400
1989	103 400	54 800	48 700	22 100	6 400	6 700	2 700
1990	103 200	59 500	43 700	21 800	3 000	9 700	2 400
1991	213 200	134 600	78 600	45 800	5 300	32 300	5 900
1992	363 100	221 500	141 600	77 800	29 200	43 600	11 000
1993	482 200	280 700	201 400	97 700	86 000	45 900	14 400
1994	494 200	276 900	217 300	92 200	133 600	26 800	12 900
1995	466 000	254 900	211 100	80 500	140 200	15 100	9 200
1996	448 000	241 400	206 600	68 600	134 900	13 900	8 000
1997	409 000	214 900	194 000	53 900	124 600	10 700	6 300
1998	372 400	190 200	182 200	46 900	112 600	10 000	4 900
1999	348 100	177 200	170 900	44 300	98 000	11 100	4 100
2000	321 100	161 600	159 500	39 300	89 000	9 500	3 200
2001	302 200	153 400	148 700	36 600	82 700	10 400	2 700
2002	294 000	154 500	139 500	35 800	77 700	12 700	2 400
2003	288 800	153 500	135 400	35 200	72 400	14 200	2 300
2004	288 400	152 200	136 200	34 900	73 000	13 200	2 100
2005	275 300	144 100	131 200	30 500	72 400	10 600	1 700
2006	247 900	128 800	119 100	26 800 ¹	64 400	8 000	1 300
2007	215 800	111 000	104 800	22 500	51 700	6 600	1 100
2008	202 900	107 400	95 500	22 400	43 100	9 000	1 100
2009	264 800	156 200	108 600	36 200	41 300	31 000	3 800
2010	264 800	154 300	110 500	34 600	54 000	21 300	3 700
2007 I	231 000	124 900	106 100	23 900	56 000	9 500	1 200
2007 II	212 600	107 800	104 900	22 100	52 500	5 300	1 100
2007 III	214 700	104 800	109 900	23 900	50 700	4 800	930
2007 IV	204 700	106 500	98 200	20 300	47 400	6 700	1 000
2008 I	207 700	113 200	94 500	21 400	46 100	9 300	1 000
2008 II	194 400	99 500	95 000	20 500	43 600	5 700	940
2008 III	200 500	100 500	100 000	23 500	42 300	6 200	890
2008 IV	209 000	116 300	92 700	24 100	40 500	14 800	1 400
2009 I	247 900	149 500	98 400	32 400	39 800	30 800	3 000
2009 II	256 200	150 700	105 500	35 200	39 400	30 400	3 800
2009 III	274 000	156 200	117 800	39 900	41 300	28 500	3 900
2009 IV	281 100	168 500	112 600	37 200	44 900	34 300	4 600
2010 I	284 500	174 700	109 900	37 500	50 200	32 800	4 700
2010 II	263 000	151 900	111 100	35 100	52 800	19 600	4 000
2010 III	260 700	144 600	116 200	35 500	56 300	14 700	3 000
2010 IV	251 000	146 100	104 900	30 200	56 900	18 000	2 900
2011 I	257 500	153 800	103 700	31 000	58 000	21 200	2 500

1. Vuoteen 2005 asti lomautetut poislukien. - *Until 2005 excluding laid offs.*

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

**14. TYÖTÖMÄT TYÖNHAKIJAT IÄN JA SUKUPUOLEN MUKAAN
UNEMPLOYED JOBSEEKERS AT THE EMPLOYMENT SERVICE BY AGE AND SEX**

Vuosi ja neljännes Year and quarter	Ikä - Age										Yhteensä Total
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	
Molemmat sukupuolet - Both sexes											
1993	29 700	68 000	63 300	54 100	51 800	52 500	44 100	31 300	33 300	8 200	436 300
1994	27 500	64 700	65 200	58 900	55 800	56 300	52 600	35 100	43 400	7 800	467 500
1995	23 600	56 900	58 300	56 200	53 300	54 300	55 000	36 400	49 500	7 300	450 900
1996	16 000	52 600	52 600	52 700	50 100	51 900	53 600	40 500	55 100	9 100	434 100
1997	12 200	41 700	44 500	47 000	45 200	47 400	49 500	41 800	59 100	9 800	398 300
1998	11 100	35 800	37 700	41 400	41 100	42 400	44 800	40 500	57 200	10 400	362 500
1999	10 900	33 400	33 100	37 200	37 700	38 400	40 900	40 300	53 900	11 300	337 100
2000	10 000	29 300	29 100	33 200	34 700	35 300	37 500	40 000	50 300	12 200	311 700
2001	9 700	26 900	26 600	29 600	32 400	32 900	35 500	38 000	47 300	12 900	291 800
2002	9 200	26 600	26 200	27 400	31 300	31 500	33 800	36 300	46 500	12 300	281 300
2003	8 600	26 600	26 200	25 300	29 800	30 400	31 900	34 100	49 200	12 300	274 600
2004	8 200	26 700	26 700	24 400	29 200	30 300	30 800	32 900	52 500	13 200	275 200
2005	<u>6 700</u>	<u>23 800</u>	<u>24 900</u>	<u>22 900</u>	<u>27 100</u>	<u>29 200</u>	<u>29 500</u>	<u>31 600</u>	<u>55 500</u>	<u>13 200</u>	<u>264 700</u>
2006 ¹	5 800	21 000	22 800	21 400	24 500	27 300	27 500	29 700	52 600	15 200	247 900
2007	5 200	17 400	19 500	18 300	20 000	23 200	23 500	25 800	46 100	16 700	215 800
2008	5 300	17 000	19 100	17 800	17 800	21 600	22 400	24 300	39 300	18 000	202 900
2009	8 400	27 800	29 000	25 500	23 700	28 600	29 600	30 800	40 000	21 100	264 800
2010	8 000	26 600	28 600	25 600	23 500	27 900	29 600	30 600	39 000	25 200	264 800
2010 I	6 800	30 600	31 600	27 500	25 300	30 500	32 400	33 800	41 900	23 900	284 500
2010 II	8 400	26 700	28 700	25 700	23 600	27 700	29 100	30 100	38 300	24 500	263 000
2010 III	9 600	25 900	28 200	25 400	23 300	27 200	28 500	29 200	37 500	25 500	260 700
2010 IV	7 200	23 000	26 000	23 600	21 900	26 000	28 400	29 300	38 200	27 000	251 000
2011 I	5 900	25 000	26 800	23 800	22 000	26 200	29 100	30 400	39 200	28 700	257 500
Miehet - Male											
1993	15 700	39 800	36 700	30 500	29 200	30 300	25 300	17 200	16 900	3 800	245 400
1994	15 000	37 700	36 700	32 300	30 500	31 500	29 500	18 800	21 600	3 200	256 900
1995	12 800	33 100	32 300	30 400	28 500	29 900	30 400	19 100	24 300	3 000	243 900
1996	8 700	30 100	28 400	28 000	26 600	28 200	29 400	21 100	26 600	3 800	231 000
1997	6 400	23 200	23 400	24 300	23 400	25 200	26 800	21 600	28 300	4 200	206 900
1998	5 700	19 000	19 100	20 700	20 500	21 900	23 700	20 500	27 100	4 600	182 800
1999	5 700	17 500	16 500	18 300	18 800	19 600	21 400	20 400	25 500	4 900	168 600
2000	5 000	15 200	14 300	16 100	17 000	17 800	19 500	20 100	24 000	5 400	154 400
2001	4 900	14 100	13 200	14 400	16 000	16 600	18 500	19 300	22 600	5 900	145 600
2002	4 700	14 800	13 700	13 800	15 900	16 400	18 000	19 100	22 500	5 600	144 300
2003	4 400	15 000	13 800	12 800	15 200	15 800	17 000	18 100	24 100	5 700	142 000
2004	4 100	14 800	14 100	12 100	14 600	15 700	16 300	17 300	25 900	6 400	141 500
2005	<u>3 400</u>	<u>13 200</u>	<u>13 200</u>	<u>11 300</u>	<u>13 500</u>	<u>15 100</u>	<u>15 600</u>	<u>16 600</u>	<u>27 200</u>	<u>6 300</u>	<u>135 600</u>
2006 ¹	2 900	11 800	12 300	10 800	12 500	14 300	14 800	15 900	26 200	7 300	128 800
2007	2 600	9 700	10 300	9 200	10 000	12 000	12 500	13 700	23 000	8 100	111 000
2008	2 900	10 000	10 400	9 200	9 200	11 400	12 200	13 100	20 100	8 800	107 400
2009	5 000	18 600	17 900	14 900	13 600	16 600	17 700	18 200	22 200	11 300	156 200
2010	4 500	17 100	17 400	14 800	13 300	15 900	17 500	18 000	21 800	13 900	154 300
2010 I	3 800	21 300	20 300	16 800	15 200	18 400	20 000	20 900	24 300	13 500	174 700
2010 II	4 600	17 000	17 300	14 700	13 100	15 600	17 100	17 600	21 300	13 500	151 900
2010 III	5 200	15 700	16 100	13 800	12 400	14 600	16 000	16 500	20 300	13 800	144 600
2010 IV	4 200	14 500	15 900	13 800	12 500	14 900	16 700	17 300	21 400	14 800	146 100
2011 I	3 300	16 400	16 700	14 300	12 900	15 500	17 700	18 500	22 600	15 800	153 800
Naiset - Female											
1993	14 000	28 200	26 600	23 600	22 600	22 200	18 700	14 200	16 400	4 300	190 900
1994	12 500	27 000	28 500	26 600	25 400	24 900	23 100	16 200	21 800	4 600	210 600
1995	10 800	23 800	26 000	25 700	24 800	24 400	24 600	17 200	25 200	4 300	207 000
1996	7 300	22 400	24 200	24 700	23 500	23 700	24 200	19 400	28 500	5 300	203 100
1997	5 800	18 500	21 100	22 600	21 800	22 200	22 700	20 300	30 800	5 600	191 400
1998	5 400	16 800	18 600	20 700	20 600	20 600	21 100	19 900	30 100	5 800	179 700
1999	5 300	15 900	16 600	18 900	18 900	18 900	19 500	19 800	28 400	6 300	168 500
2000	5 000	14 200	14 900	17 100	17 600	17 500	18 000	19 900	26 300	6 700	157 200
2001	4 800	12 800	13 400	15 200	16 400	16 200	17 100	18 600	24 600	7 000	146 200
2002	4 400	11 800	12 500	13 700	15 400	15 200	15 800	17 300	24 000	6 700	137 000
2003	4 300	11 700	12 400	12 500	14 700	14 500	14 800	16 000	25 100	6 600	132 600
2004	4 200	11 900	12 600	12 300	14 600	14 600	14 500	15 500	26 600	6 800	133 700
2005	<u>3 300</u>	<u>10 600</u>	<u>11 800</u>	<u>11 600</u>	<u>13 600</u>	<u>14 100</u>	<u>13 900</u>	<u>15 000</u>	<u>28 200</u>	<u>6 800</u>	<u>129 100</u>
2006 ¹	2 900	9 200	10 500	10 600	12 000	13 000	12 600	13 800	26 400	7 900	119 100
2007	2 600	7 700	9 200	9 100	10 000	11 200	11 000	12 100	23 100	8 600	104 800
2008	2 400	7 000	8 700	8 700	8 700	10 200	10 200	11 100	19 300	9 200	95 500
2009	3 400	9 200	11 100	10 600	10 100	12 000	11 900	12 600	17 800	9 800	108 600
2010	3 600	9 400	11 200	10 800	10 200	12 000	12 100	12 600	17 100	11 400	110 500
2010 I	3 000	9 300	11 300	10 600	10 100	12 100	12 300	13 000	17 600	10 400	109 900
2010 II	3 800	9 700	11 400	11 100	10 400	12 000	12 000	12 500	17 000	11 000	111 100
2010 III	4 500	10 100	12 100	11 600	10 900	12 600	12 500	12 800	17 200	11 700	116 200
2010 IV	3 000	8 500	10 100	9 800	9 400	11 100	11 600	12 100	16 800	12 300	104 900
2011 I	2 600	8 600	10 100	9 500	9 200	10 700	11 400	11 900	16 600	12 900	103 700

1. Vuodesta 2006 lähtien lomautetut mukaanlukien. - From 2006 including laid offs.

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto
Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

15. TYÖTTÖMÄT TYÖNHAKIJAT TYÖNVÄLITYKSESSÄ AMMATEITTAIN
UNEMPLOYED JOBSEEKERS AT THE EMPLOYMENT SERVICE BY OCCUPATION

Jatkuu - *Continued*

Vuosi ja neljännes	Ammatti - <i>Occupation</i>			
	Tieteellinen, tekninen, yhteiskunnallinen sekä terveydenhuoltotyö	Hallinto- ja toimistotyö	Kaupallinen työ	Maa- ja metsätaloustyö
<i>Year and quarter</i>	<i>Professional, technical and related work and sanitary work</i>	<i>Clerical and related work</i>	<i>Sales work</i>	<i>Agricultural and forestry work</i>
Henkilöä - <i>persons</i>				
1971	980	1 300	1 600	5 300
1972	1 500	1 500	2 200	7 800
1973	1 200	1 300	1 900	6 300
1974	980	1 100	1 600	4 300
1975	1 200	1 300	1 500	4 300
1976	2 600	2 300	2 400	5 200
1977	5 500	4 900	4 300	6 700
1978	8 000	7 200	6 700	8 700
1979	7 300	6 400	6 500	7 100
1980	7 300	6 100	5 100	5 500
1981	6 500	6 400	5 100	5 600
1982	7 400	7 600	6 000	6 400
1983	7 800	8 100	6 100	7 600
1984	7 800	8 000	6 100	7 200
1985	8 600	9 100	7 000	7 200
1986	9 400	9 500	7 400	7 500
1987	12 500	9 000	7 500	7 300
1988	12 000	9 100	7 200	6 700
1989	10 700	8 100	6 300	5 400
1990	10 000	7 800	5 900	5 300
1991	19 800	16 100	12 200	7 900
1992	42 100	31 800	23 100	12 900
1993	66 600	47 200	32 800	16 100
1994	75 500	51 000	36 600	16 800
1995	71 500	49 600	35 500	16 600
1996	69 500	49 200	34 300	16 800
1997	65 500	46 700	31 900	16 000
1998	63 100	41 900	28 500	14 600
1999	60 700	37 900	25 800	13 600
2000	56 500	35 600	23 800	12 600
2001	51 600	33 000	22 600	11 800
2002	48 900	31 700	21 700	10 900
2003	48 500	31 900	21 400	10 100
2004	50 300	33 000	21 500	9 600
2005	50 000	32 900	20 800	9 300
2006 ¹	46 600	30 900	19 400	9 000
2007	41 800	26 900	16 900	7 600
2008	39 300	24 200	15 200	7 100
2009	47 500	28 500	18 900	8 400
2010	49 200	29 100	19 700	7 800
2006	I 45 900	32 100	20 500	11 400
	II 47 300	30 800	19 300	8 200
	III 50 500	31 600	19 600	7 200
	IV 42 700	29 200	18 300	9 100
2007	I 40 200	28 300	17 900	10 000
	II 42 800	26 800	16 700	6 500
	III 45 600	27 300	17 000	6 000
	IV 38 500	25 200	15 900	8 000
2008	I 36 800	24 700	15 600	9 100
	II 39 900	23 900	14 700	6 000
	III 43 000	24 300	15 100	5 500
	IV 37 300	23 800	15 200	7 900
2009	I 40 200	25 800	17 200	9 800
	II 46 900	27 600	18 300	7 700
	III 53 600	30 300	20 000	6 800
	IV 49 200	30 200	20 300	9 000
2010	I 47 800	29 900	20 300	10 200
	II 50 700	29 300	19 500	6 800
	III 53 100	29 700	19 900	6 200
	IV 45 200	27 600	18 900	8 200
2011	I 44 300	27 300	18 900	9 300

1. Vuodesta 2006 lähtien lomaautetut mukaanlukien. - *From 2006 including laid offs.*

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

15. TYÖTTÖMÄT TYÖNHAKIJAT TYÖNVÄLITYKSESSÄ AMMATEITTAIN
UNEMPLOYED JOBSEEKERS AT THE EMPLOYMENT SERVICE BY OCCUPATION

Jatkuu - Continued

		Ammatti - Occupation				
Vuosi ja neljännes	Kuljetus- ja liikennetyö	Teollinen työ - Production and related				Teollinen työ yhteensä
		Talonrakennukseen liittyvä työ	Muuhun rakennustoimintaan liittyvä työ	Muut teollisen työn ryhmät		
Year and quarter	Transport equipment operators	Occupations related to construction of buildings	Occupations related to other construction	Other work of the major group production etc.	Production and related work, total	
Henkilöä - persons						
1971	1 500	10 100	1 200	8 900	20 200	
1972	1 800	10 500	1 400	12 800	24 700	
1973	1 400	7 600	1 200	10 500	19 200	
1974	1 300	5 500	810	7 800	14 200	
1975	1 600	8 900	880	10 600	20 300	
1976	2 800	13 900	1 300	18 400	33 600	
1977	4 300	17 100	1 600	31 600	50 400	
1978	6 200	21 000	2 000	47 000	69 900	
1979	5 500	17 100	1 700	40 400	59 200	
1980	3 900	10 600	1 200	28 300	40 200	
1981	3 600	8 600	1 400	29 500	39 500	
1982	4 300	9 100	1 500	36 600	47 200	
1983	4 600	8 700	1 700	39 000	49 400	
1984	4 300	9 000	1 800	36 100	46 900	
1985	4 800	9 500	1 800	35 800	47 100	
1986	5 000	10 500	1 900	37 900	50 300	
1987	4 800	9 800	2 500	33 900	46 200	
1988	4 400	8 500	2 300	30 100	40 800	
1989	3 400	5 900	1 800	23 000	30 700	
1990	3 300	7 400	1 800	22 700	31 900	
1991	7 100	18 800	3 300	45 600	67 700	
1992	12 600	33 400	5 500	76 700	115 600	
1993	17 600	42 600	6 900	100 400	149 900	
1994	18 700	44 700	7 200	104 800	156 700	
1995	18 000	42 800	7 100	98 700	148 600	
1996	17 600	38 700	6 800	97 000	142 500	
1997	16 200	32 000	6 200	90 500	128 700	
1998	14 400	26 500	5 300	81 400	113 200	
1999	12 900	23 200	4 700	76 500	104 400	
2000	11 800	19 900	4 200	70 000	94 100	
2001	11 100	18 800	3 900	65 100	87 800	
2002	10 600	18 400	3 600	63 800	85 800	
2003	10 300	17 300	3 500	62 800	83 600	
2004	10 100	16 600	3 400	61 800	81 800	
2005	9 700	16 100	3 300	58 400	77 700	
2006 ¹	9 000	16 000	3 400	54 400	73 800	
2007	7 400	13 700	2 800	45 700	62 200	
2008	6 600	14 300	2 600	42 800	59 800	
2009	9 400	22 000	3 800	65 800	91 500	
2010	9 200	20 300	3 700	63 900	87 800	
2006	I	10 200	20 400	4 700	60 900	86 000
	II	8 900	15 300	3 100	53 700	72 100
	III	8 400	13 300	2 400	52 100	67 800
	IV	8 500	15 100	3 300	50 900	69 300
2007	I	8 500	17 000	4 000	50 700	71 700
	II	7 300	12 700	2 500	44 600	59 800
	III	7 000	11 400	2 000	43 900	57 300
	IV	7 000	13 600	2 800	43 600	60 000
2008	I	7 200	15 900	3 500	44 400	63 800
	II	6 200	12 200	2 100	39 600	53 900
	III	6 000	11 900	1 900	40 300	54 200
	IV	7 000	17 400	3 000	47 000	67 300
2009	I	9 000	24 000	4 600	60 600	89 300
	II	9 100	20 900	3 500	62 700	87 000
	III	9 200	19 600	3 000	67 100	89 700
	IV	10 200	23 300	4 100	72 700	100 100
2010	I	10 600	25 600	5 100	72 200	103 000
	II	9 000	19 200	3 300	62 700	85 200
	III	8 500	16 800	2 600	60 300	79 600
	IV	8 900	19 400	3 700	60 300	83 400
2011	I	9 300	22 800	4 600	61 300	88 700

15. TYÖTTÖMÄT TYÖNHAKIJAT TYÖNVÄLITYKSESSÄ AMMATEITTAIN
UNEMPLOYED JOBSEEKERS AT THE EMPLOYMENT SERVICE BY OCCUPATION

Jatkoa - Continued

Vuosi ja neljännes	Ammatti - Occupation			
	Palvelutyö	Muualla luokittelematon työ	Lomautetut	Yhteensä
Year and quarter	Service work	Work not classifiable by occupation	Laid off	Total
Henkilöä - persons				
1971	4 300	4 800	4 300	44 100
1972	6 100	9 200	4 700	59 500
1973	6 200	8 100	4 500	50 200
1974	5 700	6 600	4 300	40 100
1975	5 400	7 800	7 500	50 900
1976	7 300	13 300	10 800	80 200
1977	11 200	25 000	19 900	132 500
1978	17 500	34 000	17 000	175 200
1979	18 200	30 600	9 500	150 300
1980	16 600	18 300	6 600	109 500
1981	16 500	20 900	11 400	115 400
1982	18 400	25 300	15 600	138 100
1983	18 200	27 200	14 900	143 900
1984	17 000	26 500	11 400	135 300
1985	17 600	28 100	11 900	141 500
1986	17 400	29 400	14 800	150 700
1987	13 300	30 000	10 000	140 500
1988	12 300	26 800	8 300	127 600
1989	10 500	21 500	6 700	103 400
1990	9 800	19 400	9 700	103 200
1991	17 300	32 800	32 300	213 200
1992	31 000	50 400	43 600	363 100
1993	44 400	61 700	45 900	482 200
1994	51 000	61 200	26 800	494 200
1995	50 900	60 300	15 100	466 000
1996	50 600	53 500	13 900	448 000
1997	48 100	45 200	10 700	409 000
1998	45 300	41 400	10 000	372 400
1999	42 400	39 300	11 100	348 100
2000	39 100	38 100	9 500	321 100
2001	36 300	37 600	10 400	302 200
2002	33 800	37 900	12 700	294 000
2003	32 000	36 900	14 200	288 800
2004	31 600	37 400	13 200	288 400
2005	29 900	34 400	10 600	275 300
2006 ¹	27 300	31 900	8 000	247 900
2007	23 700	29 200	6 600	215 800
2008	21 300	29 500	9 000	202 900
2009	24 200	36 500	31 000	264 800
2010	24 400	37 600	21 300	264 800
2006 I	28 500	33 100	12 000	267 500
2006 II	27 100	32 400	7 000	246 000
2006 III	27 600	33 200	5 700	245 900
2006 IV	26 000	28 900	7 300	232 100
2007 I	24 800	29 500	9 500	231 000
2007 II	23 400	29 200	5 300	212 600
2007 III	23 800	30 700	4 800	214 700
2007 IV	22 800	27 300	6 700	204 700
2008 I	21 600	28 900	9 300	207 700
2008 II	20 900	29 000	5 700	194 400
2008 III	21 400	30 900	6 200	200 500
2008 IV	21 400	29 200	14 800	209 000
2009 I	22 700	33 900	30 800	247 900
2009 II	23 400	36 200	30 400	256 200
2009 III	25 000	39 400	28 500	274 000
2009 IV	25 600	36 600	34 300	281 100
2010 I	25 000	37 800	32 800	284 500
2010 II	24 100	38 300	19 600	263 000
2010 III	24 400	39 300	14 700	260 700
2010 IV	24 000	34 800	18 000	251 000
2011 I	23 600	35 700	21 200	257 500

16. TYÖTTÖMÄT TYÖNHAKIJAT TYÖTTÖMYYDEN KESTON MUKAAN
UNEMPLOYED JOBSEEKERS AT THE EMPLOYMENT SERVICE
BY DURATION OF UNEMPLOYMENT

Vuosi ja neljännes <i>Year and quarter</i>	Työttömyyden kesto, viikkoa - <i>Duration of unemployment, weeks</i>						Yhteensä <i>Total</i>	Keskimäärin <i>Average</i>
	0 - 4	5 - 12	13 - 26	27 - 52	53 - 104	Yli 104		
	Henkilöä - <i>Persons</i>							Viikkoa <i>Weeks</i>
1981	28 000	27 100	22 500	15 000	7 200	4 300	104 000	24
1982	30 600	30 100	27 500	18 200	9 700	4 400	122 400	25
1983	30 000	31 200	28 400	22 300	11 400	5 700	129 000	27
1984	29 900	29 800	27 400	21 300	9 900	5 700	123 900	27
1985	30 900	32 200	30 000	23 400	8 800	4 400	129 500	25
1986	29 600	33 400	31 400	26 800	10 900	3 900	136 000	25
1987	29 800	31 900	29 200	22 900	11 700	5 000	130 500	26
1988	29 700	31 100	26 400	20 000	7 800	4 300	119 300	24
1989	27 200	26 500	21 600	15 000	4 400	2 000	96 700	20
1990	29 300	28 000	20 500	12 500	2 300	710	93 500	15
1991	44 900	52 800	47 800	30 400	4 400	540	180 900	16
1992	54 900	70 700	88 300	79 400	24 900	1 300	319 500	22
1993	58 200	77 000	106 100	114 700	70 100	10 100	436 300	30
1994	56 700	73 500	98 400	112 000	94 100	32 700	467 500	39
1995	56 200	71 600	91 000	96 200	82 200	53 600	450 900	45
1996	58 100	71 100	86 000	87 800	72 000	59 000	434 100	48
1997	55 000	67 300	76 700	77 300	65 000	57 000	398 300	51
1998	53 600	62 900	70 900	64 200	56 200	54 700	362 500	52
1999	54 000	61 600	66 400	58 700	45 800	50 600	337 100	52
2000	50 700	56 000	62 500	55 700	43 300	43 500	311 700	51
2001	48 900	54 100	57 400	50 100	42 100	39 200	291 800	51
2002	47 400	52 600	55 700	49 200	39 900	36 400	281 300	50
2003	48 300	52 900	55 100	47 300	37 700	33 300	274 600	47
2004	49 400	51 000	56 000	47 900	39 000	31 800	275 200	46
2005	47 600	49 400	51 200	45 500	39 500	31 400	264 700	47
2006 ¹	52 100	47 600	45 700	38 700	35 000	28 800	247 900	45
2007	49 800	43 300	39 700	31 800	26 400	24 800	215 800	43
2008	51 000	43 200	37 600	28 900	22 600	19 600	202 900	40
2009	64 000	61 000	57 100	41 800	25 300	15 500	264 800	32
2010	57 500	54 500	53 100	46 500	36 900	16 300	264 800	36
2004 I	44 500	55 100	62 600	46 800	38 700	32 000	279 700	46
2004 II	56 500	43 700	53 600	50 300	38 700	31 400	274 100	46
2004 III	47 700	53 700	55 000	49 200	39 700	31 800	277 000	46
2004 IV	49 000	51 600	53 000	45 300	39 000	31 900	269 900	47
2005 I	42 800	53 400	57 800	47 000	40 100	32 400	273 600	47
2005 II	50 900	41 600	49 700	47 900	39 600	31 500	261 200	46
2005 III	47 600	53 200	48 900	46 000	40 000	31 300	266 900	46
2005 IV	49 200	49 300	48 500	41 300	38 400	30 400	257 100	46
2006 I	50 300	52 600	54 300	41 400	38 500	30 300	267 500	45
2006 II	54 300	41 300	44 100	41 400	35 800	29 100	246 000	46
2006 III	50 600	49 900	44 200	38 400	34 500	28 500	245 900	45
2006 IV	53 300	46 600	40 200	33 600	31 200	27 200	232 100	44
2007 I	47 700	47 600	46 600	33 600	28 700	26 800	231 000	43
2007 II	52 200	37 300	37 900	33 200	26 800	25 300	212 600	44
2007 III	48 300	45 700	38 600	31 800	25 900	24 300	214 700	43
2007 IV	50 900	42 500	35 800	28 500	24 200	22 700	204 700	42
2008 I	46 000	45 100	42 300	28 900	23 800	21 600	207 700	41
2008 II	51 800	35 500	34 500	29 700	22 600	20 200	194 400	42
2008 III	47 800	44 800	37 100	29 400	22 400	19 000	200 500	40
2008 IV	58 300	47 300	36 400	27 500	21 800	17 700	209 000	37
2009 I	60 800	64 300	52 800	30 700	22 600	16 800	247 900	33
2009 II	66 100	54 200	57 100	39 900	23 200	15 700	256 200	33
2009 III	63 400	62 100	59 600	48 300	25 600	15 000	274 000	32
2009 IV	65 900	63 600	59 000	48 500	29 600	14 600	281 100	32
2010 I	56 200	63 100	65 400	50 300	34 800	14 700	284 500	33
2010 II	61 800	47 000	51 300	50 900	36 500	15 400	263 000	36
2010 III	54 700	55 200	49 800	45 600	38 700	16 800	260 700	37
2010 IV	57 300	52 600	45 900	39 000	37 800	18 500	251 000	38
2011 I	50 300	55 800	54 700	39 300	36 600	20 800	257 500	38

1. Vuodesta 2006 lähtien lomautetut mukaanlukien. - From 2006 including laid offs.

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

17. PÄÄTTYNEIDEN TYÖTTÖMYYSJAKSOJEN KESKIMÄÄRÄINEN KESTO IÄN JA SUKUPUOLEN MUKAAN
AVERAGE DURATION OF THE COMPLETED SPELLS OF UNEMPLOYMENT BY AGE AND SEX

Vuosi	Ikä - Age										Yhteensä
Year	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	Total
Viikkoa - Weeks											
Molemmat sukupuolet - Both sexes											
1991	8	10	12	13	14	14	15	17	20	43	13
1992	11	16	18	18	19	19	20	21	22	45	18
1993	15	18	20	21	22	22	23	25	28	53	21
1994	16	21	24	26	26	27	28	31	34	65	25
1995	13	19	22	25	26	27	28	31	38	92	25
1996	11	17	20	24	25	26	28	30	43	109	24
1997	8	14	17	21	22	24	26	28	46	119	22
1998	8	12	16	19	20	22	23	25	43	128	21
1999	7	11	14	17	18	20	21	23	39	131	19
2000	7	10	13	16	17	18	19	21	34	125	18
2001	7	9	12	15	16	16	17	18	28	130	18
2002	7	10	12	15	16	16	18	18	24	112	17
2003	6	9	12	14	15	15	17	17	22	104	16
2004	6	9	12	14	15	15	16	17	21	82	16
2005	6	8	12	14	15	16	16	17	24	85	16
2006	5	7	11	13	15	15	16	17	20	66	15
2007	5	7	10	11	13	13	14	15	19	62	14
2008	5	6	9	10	11	12	13	14	17	60	13
2009	6	8	10	11	12	12	12	12	14	55	13
2010	6	9	12	13	14	15	15	15	16	34	14
Miehet - Male											
1991	9	11	13	14	15	16	17	19	22	41	14
1992	12	17	20	20	21	22	23	24	26	44	20
1993	16	20	23	23	25	26	27	29	33	52	24
1994	16	24	28	28	30	31	32	35	40	67	28
1995	14	21	27	29	31	32	34	37	44	97	28
1996	12	19	25	29	30	33	34	36	50	113	28
1997	9	16	22	26	28	30	34	36	52	122	27
1998	8	14	21	24	26	29	31	34	49	129	26
1999	8	13	19	22	25	28	30	31	46	130	25
2000	8	12	18	21	23	25	27	30	41	126	24
2001	8	11	17	20	22	24	26	28	36	129	23
2002	8	11	17	20	22	24	26	27	33	114	22
2003	7	11	15	19	21	23	25	27	32	110	22
2004	7	11	15	19	21	22	24	26	30	90	21
2005	7	10	15	19	21	22	23	25	37	95	21
2006	6	8	14	17	20	21	23	24	28	72	19
2007	5	7	12	14	16	18	20	21	27	70	18
2008	5	7	10	13	14	16	17	19	24	69	16
2009	7	9	11	12	13	14	14	15	18	58	14
2010	7	10	14	16	17	18	19	19	21	39	16
Naiset - Female											
1991	7	9	11	12	12	11	12	14	18	44	11
1992	10	13	16	16	17	17	17	18	19	46	16
1993	14	16	17	18	19	18	20	21	24	54	18
1994	15	18	20	23	23	24	25	27	29	64	22
1995	13	16	18	22	23	23	24	27	33	89	22
1996	10	14	16	20	21	21	23	25	37	106	20
1997	7	12	14	17	17	18	20	23	40	116	18
1998	7	10	12	15	16	17	17	19	37	128	17
1999	7	9	11	14	14	15	16	17	34	132	16
2000	7	9	10	13	13	13	14	16	29	124	15
2001	6	8	10	12	12	12	13	13	23	131	14
2002	6	8	10	11	12	12	13	13	19	111	14
2003	6	7	9	11	12	11	12	12	17	100	13
2004	5	7	9	11	11	11	12	12	15	76	12
2005	5	7	9	11	11	12	11	12	16	77	13
2006	5	6	9	10	11	12	12	12	15	61	12
2007	4	6	8	9	10	10	10	11	14	56	11
2008	4	5	8	9	9	10	10	10	13	54	11
2009	5	6	9	9	10	10	10	10	11	52	11
2010	5	7	10	11	11	12	12	11	12	29	11

1. Vuodesta 2006 lähtien lomautetut mukaanlukien. - From 2006 including laid offs.

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

18. AVOIMET TYÖPAIKAT TYÖNVÄLITYKSESSÄ AMMATEITTAIN
VACANCIES AT THE EMPLOYMENT SERVICE BY OCCUPATION
Jatkuu - *Continued*

		Ammatti - <i>Occupation</i>			
Vuosi ja neljännes		Tieteellinen, tekninen, yhteiskunnallinen sekä terveydenhuoltotyö	Hallinto- ja toimistotyö	Kaupallinen työ	Maa- ja metsätaloustyö
<i>Year and quarter</i>		<i>Professional, technical and related work and sanitary work</i>	<i>Clerical and related work</i>	<i>Sales work</i>	<i>Agricultural and forestry work</i>
Avoimet työpaikat - <i>Vacancies</i>					
1971		750	570	670	480
1972		910	830	950	470
1973		1 500	1 300	1 200	490
1974		2 300	1 800	1 400	990
1975		2 400	1 600	1 100	440
1976		2 000	810	660	360
1977		1 700	420	450	210
1978		1 300	420	430	270
1979		1 500	570	560	280
1980		1 800	870	670	500
1981		2 000	970	890	740
1982		2 100	810	890	810
1983		2 200	900	890	620
1984		2 100	890	870	780
1985		2 000	880	920	770
1986		2 100	910	890	1 400
1987		2 900	740	880	850
1988		4 000	1 000	1 300	1 300
1989		6 200	1 700	2 000	3 100
1990		6 500	1 400	1 800	3 500
1991		4 500	630	1 300	2 800
1992		1 500	400	1 200	1 800
1993		900	350	1 000	1 800
1994		1 200	400	1 100	1 500
1995		1 700	570	1 200	1 300
1996		2 100	670	1 600	1 800
1997		2 600	940	2 100	2 100
1998		3 100	1 300	2 400	2 400
1999		2 900	1 100	1 800	2 200
2000		4 000	1 300	2 100	2 100
2001		4 700	1 300	2 700	2 300
2002		5 200	1 300	3 100	2 500
2003		5 200	1 300	4 100	2 800
2004		5 200	1 300	3 300	2 100
2005		6 600	1 500	4 600	1 900
2006		8 100	1 900	5 200	2 000
2007		9 100	2 400	6 000	2 100
2008		9 100	2 600	6 300	2 000
2009		7 700	1 900	6 500	1 500
2010		7 900	2 100	6 900	1 400
2006	I	11 000	2 100	7 000	4 800
	II	8 100	1 700	4 600	2 300
	III	6 300	1 900	4 600	470
	IV	6 800	2 000	4 700	420
2007	I	14 000	2 600	7 500	4 800
	II	8 900	2 300	5 200	2 600
	III	7 100	2 500	6 100	650
	IV	6 600	2 300	5 200	430
2008	I	12 800	3 400	8 600	4 100
	II	8 900	2 500	5 600	1 500
	III	7 400	2 600	6 000	220
	IV	7 200	2 000	5 000	280
2009	I	11 900	2 500	8 300	4 100
	II	8 100	1 600	6 300	1 500
	III	6 100	1 700	5 800	220
	IV	4 900	1 800	5 600	280
2010	I	10 000	2 400	8 800	3 700
	II	8 500	1 800	6 600	1 300
	III	6 900	2 100	6 700	280
	IV	6 300	2 300	5 400	340
2011	I	12 000	3 600	11 300	3 700

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työvälytilasto

Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

18. AVOIMET TYÖPAIKAT TYÖNVÄLITYKSESSÄ AMMATEITTAIN
VACANCIES AT THE EMPLOYMENT SERVICE BY OCCUPATION

Jatkuu - Continued

		Ammatti - Occupation			
Vuosi ja neljännes		Teollinen työ - Production and related work			
Year and quarter		Talonrakennukseen liittyvä työ	Muuhun rakennustointaan liittyvä työ	Muut teollisen työn ryhmät	Teollinen työ yhteensä
		Occupations related to construction of buildings	Occupations related to other construction	Other work of the major group production etc.	Production and related work, total
Avoimet työpaikat - Vacancies					
1971		1 300	130	4 100	5 500
1972		1 700	180	5 100	7 000
1973		2 900	200	9 000	12 000
1974		3 400	290	12 500	16 100
1975		740	90	6 800	7 700
1976		590	60	3 400	4 100
1977		310	40	1 400	1 700
1978		280	50	940	1 300
1979		530	50	2 600	3 200
1980		940	110	4 300	5 300
1981		980	160	3 700	4 800
1982		960	150	2 600	3 700
1983		1 100	130	2 500	3 700
1984		910	150	2 700	3 800
1985		910	120	3 000	4 000
1986		790	110	2 700	3 600
1987		730	150	3 200	4 100
1988		1 000	180	4 400	5 600
1989		1 500	340	8 200	10 000
1990		770	250	5 800	6 800
1991		280	90	1 300	1 700
1992		180	50	760	1 000
1993		140	40	770	950
1994		230	60	1 700	2 000
1995		210	60	1 700	2 000
1996		270	80	1 600	2 000
1997		490	130	2 600	3 200
1998		620	170	3 100	3 900
1999		600	130	2 500	3 200
2000		660	110	3 400	4 200
2001		730	120	3 600	4 500
2002		810	170	3 600	4 600
2003		1 000	200	3 500	4 700
2004		1 200	230	4 500	5 900
2005		1 700	300	5 900	7 900
2006		1 900	350	7 000	9 300
2007		1 900	500	8 900	11 400
2008		1 100	400	6 600	8 100
2009		540	200	2 700	3 500
2010		860	250	3 100	4 200
2006	I	2 400	310	11 900	14 500
	II	2 100	460	5 500	8 000
	III	1 800	380	5 400	7 600
	IV	1 400	240	5 400	7 000
2007	I	1 800	450	15 600	17 900
	II	2 400	700	7 400	10 500
	III	2 200	510	7 300	10 000
	IV	1 400	350	5 500	7 300
2008	I	1 300	460	14 400	16 100
	II	1 500	640	5 200	7 300
	III	1 100	350	4 600	6 000
	IV	400	130	2 300	2 900
2009	I	450	220	6 300	7 000
	II	720	260	1 800	2 800
	III	610	180	1 400	2 200
	IV	380	150	1 500	2 000
2010	I	840	230	5 000	6 000
	II	920	340	2 400	3 700
	III	1 000	260	2 600	3 900
	IV	690	160	2 500	3 300
2011	I	750	300	8 600	9 600

18. AVOIMET TYÖPAIKAT TYÖNVÄLITYKSESSÄ AMMATEITTAIN
VACANCIES AT THE EMPLOYMENT SERVICE BY OCCUPATION
Jatkoa - *Continued*

Ammatti - Occupation				
Vuosi ja neljännes	Kuljetus- ja liikennetyö	Palvelutyö	Muulla luokittelematon työ	Yhteensä
Year and quarter	Transport equipment operators	Service work	Work not classifiable by occupation	Total
Avoimia työpaikkoja - Vacancies				
1971	330	3 100	360	11 700
1972	710	4 200	660	15 800
1973	1 100	4 800	950	23 400
1974	1 500	5 100	650	29 800
1975	780	4 100	480	18 500
1976	310	2 700	320	11 200
1977	180	1 600	130	6 400
1978	140	1 400	120	5 500
1979	250	1 900	110	8 300
1980	330	2 700	80	12 200
1981	380	3 100	50	13 000
1982	270	2 600	40	11 300
1983	300	3 100	30	11 800
1984	300	3 300	20	12 000
1985	330	3 300	20	12 200
1986	300	3 300	20	12 400
1987	280	2 700	10	12 400
1988	380	3 400	310	17 400
1989	760	5 500	1 200	30 400
1990	680	4 900	1 400	26 900
1991	310	1 900	170	13 400
1992	100	1 000	80	7 100
1993	80	680	80	5 900
1994	150	900	150	7 400
1995	170	1 200	310	8 300
1996	180	1 500	360	10 100
1997	330	2 100	410	13 700
1998	410	2 700	520	16 800
1999	410	2 700	300	14 600
2000	540	2 800	130	17 100
2001	530	3 600	140	19 600
2002	500	4 200	200	21 600
2003	650	4 300	200	23 300
2004	780	4 600	270	23 500
2005	940	5 500	220	29 100
2006	1 400	6 400	100	34 400
2007	2 000	7 600	80	40 700
2008	1 700	7 500	30	37 200
2009	810	4 900	80	26 900
2010	900	5 100	60	28 600
2006	I 1 500	9 100	350	50 300
	II 1 500	6 200	40	32 500
	III 1 300	5 500	0	27 700
	IV 1 200	4 900	10	27 000
2007	I 1 900	10 500	260	59 300
	II 2 100	7 100	70	38 700
	III 2 300	6 800	0	35 300
	IV 1 800	5 900	0	29 400
2008	I 1 900	11 900	50	59 600
	II 1 900	7 100	60	35 400
	III 1 500	6 300	10	30 400
	IV 1 400	4 700	0	23 500
2009	I 940	7 900	190	42 800
	II 1 000	4 500	110	25 800
	III 620	4 000	10	20 500
	IV 680	3 400	10	18 600
2010	I 780	6 900	110	38 700
	II 960	4 600	110	27 600
	III 810	4 100	0	24 700
	IV 1 000	4 700	0	23 300
2011	I 1 500	10 300	0	52 000

19. TYÖNVÄLITYSTOIMINTA: TYÖNHAKIJAT
EMPLOYMENT SERVICE: JOBSEEKERS

Vuosi ja neljännes	Työnhakijat kuukauden aikana	Näistä työttömiä ¹	Uudet työnhakijat kuukauden aikana	Näistä työttömiä ¹	Päätyneet työnhaut	
Year and quarter	Jobseekers during a month	Of these unemployed ¹	New jobseekers during a month	Of these unemployed ¹	Ended jobseekings	
Henkilöä - Persons						
1981	205 200	128 800	40 900	27 400	31 600	
1982	234 300	147 500	42 800	29 200	36 200	
1983	251 100	154 000	38 400	26 500	36 300	
1984	260 300	150 300	38 300	26 500	36 800	
1985	273 400	155 100	38 400	26 900	37 000	
1986	292 500	160 500	36 200	25 400	36 000	
1987	298 600	156 300	35 000	25 000	36 600	
1988	287 000	146 100	34 200	23 700	37 500	
1989	260 300	122 100	33 500	21 800	36 100	
1990	259 600	116 800	38 000	22 500	36 500	
1991	396 300	208 400	52 400	25 800	38 300	
1992	572 100	351 300	53 300	25 400	41 200	
1993	714 000	470 800	49 200	23 400	41 800	
1994	755 400	509 400	39 500	21 600	42 000	
1995	729 200	513 700	39 000	21 400	42 100	
1996	724 400	479 400	39 100	21 100	43 000	
1997	691 700	444 300	36 400	19 700	47 400	
1998	642 900	404 800	36 100	20 400	42 100	
1999	618 800	377 700	36 700	20 100	42 200	
2000	584 100	352 700	34 800	19 100	43 300	
2001	556 000	329 700	35 200	19 100	41 600	
2002	553 200	319 200	34 800	18 400	40 400	
2003	552 400	311 500	35 000	18 100	40 700	
2004	553 200	312 400	34 300	17 900	40 500	
2005	534 200	301 900	33 000	17 600	42 400	
2006	510 300	292 700	32 600	19 600	43 600	
2007	472 300	258 300	31 800	19 100	43 700	
2008	446 500	242 500	34 800	21 300	42 500	
2009	521 800	310 700	43 500	26 600	46 800	
2010	535 800	311 400	35 800	22 300	47 600	
2003	I	557 600	320 900	35 000	17 200	38 300
	II	562 800	307 700	37 400	18 200	42 500
	III	551 500	317 500	34 000	19 400	50 700
	IV	537 700	299 800	33 600	17 500	31 200
2004	I	561 800	320 000	35 600	17 200	38 200
	II	564 900	310 200	36 300	18 100	42 200
	III	552 100	321 400	32 700	19 100	50 200
	IV	534 100	298 200	32 700	17 200	31 400
2005	I	549 000	312 900	32 000	16 000	38 600
	II	545 900	298 700	36 400	18 100	43 500
	III	531 700	309 000	32 100	18 900	53 300
	IV	510 300	286 900	31 500	17 300	34 500
2006	I	528 300	315 100	33 400	19 800	41 800
	II	521 900	291 200	35 100	19 300	45 700
	III	506 600	296 300	31 600	20 200	51 600
	IV	484 400	268 100	30 400	19 000	35 200
2007	I	492 300	278 900	32 400	19 000	42 200
	II	482 400	255 200	33 600	18 800	44 800
	III	468 400	262 700	30 900	19 700	51 900
	IV	446 000	236 400	30 300	19 000	36 000
2008	I	454 100	252 200	31 900	19 400	42 300
	II	448 100	235 000	35 000	19 900	44 300
	III	441 100	243 400	32 600	21 200	48 900
	IV	442 600	239 400	39 800	25 000	34 400
2009	I	494 000	294 000	45 600	27 900	42 800
	II	523 400	303 000	46 500	26 900	48 500
	III	534 400	325 900	41 800	26 500	55 100
	IV	535 600	320 100	40 200	25 200	40 800
2010	I	552 000	334 800	37 300	23 000	47 300
	II	544 700	310 800	38 200	22 100	49 900
	III	533 400	314 400	34 000	22 200	54 800
	IV	513 200	285 400	33 800	21 800	38 200
2011	I	520 700	301 800	33 200	21 700	45 400

1. Vuodesta 2006 lähtien lomautetut mukaanlukien - From 2006 including laid offs

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

20. TYÖNVÄLITYSTOIMINTA: AVOIMET TYÖPAIKAT
EMPLOYMENT SERVICE: VACANCIES

Vuosi ja neljännes	Avoimet työpaikat kuukauden aikana	Näistä uusia	Täyttyneet työpaikat	Näistä TE-toimiston hakijalla	Avoinnaolon kesto keskimäärin	
Year and quarter	Vacancies during a month	Of these new vacancies	Vacancies filled during a month	Of these filled with job-seekers at the Employment service	Average duration of vacancy	
	Työpaikkaa - Vacancies				Päivää - Days	
1981	30 900	17 200	17 100	11 400	21	
1982	27 600	16 400	16 200	11 100	19	
1983	28 400	16 900	16 400	11 300	18	
1984	28 700	16 900	16 500	11 400	18	
1985	28 900	16 700	16 600	11 600	20	
1986	26 000	14 100	13 700	9 000	23	
1987	28 300	16 200	15 500	10 100	21	
1988	37 200	22 500	19 100	10 900	20	
1989	56 000	27 500	23 900	11 800	27	
1990	51 000	24 400	22 500	10 500	30	
1991	27 800	15 000	14 200	7 400	22	
1992	16 500	10 000	9 500	5 400	16	
1993	14 200	8 900	8 300	4 600	17	
1994	18 300	12 100	11 100	6 300	16	
1995	20 400	13 200	12 400	7 000	16	
1996	23 800	15 000	14 100	8 300	17	
1997	30 400	18 900	17 700	9 900	18	
1998	35 000	19 900	18 900	10 300	21	
1999	34 500	20 900	20 000	10 800	19	
2000	39 500	24 100	23 200	11 900	20	
2001	43 400	25 300	24 600	12 300	21	
2002	45 800	26 000	25 200	12 100	22	
2003	48 800	26 600	25 900	12 100	24	
2004	48 800	27 400	26 300	11 200	24	
2005	59 900	32 900	31 300	12 600	24	
2006	70 500	38 900	36 900	15 000	25	
2007	82 700	44 900	42 600	20 200	25	
2008	79 800	45 200	43 000	19 000	24	
2009	58 400	33 900	31 900	12 000	23	
2010	64 200	38 400	35 400	10 900	21	
2003	I	61 300	35 000	27 100	12 400	23
	II	61 300	31 300	36 800	17 000	25
	III	39 000	22 400	21 500	10 800	26
	IV	33 400	17 800	18 300	8 300	23
2004	I	58 700	35 300	26 600	11 400	23
	II	58 900	29 000	35 700	15 500	26
	III	39 800	23 700	21 900	10 000	23
	IV	37 800	21 500	21 000	8 100	22
2005	I	71 700	40 600	31 400	11 700	23
	II	67 700	34 700	39 500	16 100	26
	III	52 300	29 600	27 800	11 500	23
	IV	47 900	26 600	26 500	10 900	24
2006	I	88 500	50 100	38 600	15 800	25
	II	76 100	38 200	45 300	18 500	27
	III	58 800	34 100	31 500	12 800	24
	IV	58 800	33 400	32 000	12 900	22
2007	I	103 800	58 500	46 300	21 500	24
	II	87 700	43 500	49 600	24 100	29
	III	72 300	41 400	37 100	18 100	25
	IV	67 100	36 400	37 200	17 000	24
2008	I	108 800	61 500	49 900	22 200	24
	II	86 800	46 100	52 100	23 700	26
	III	67 500	41 100	37 500	16 700	21
	IV	56 200	31 900	32 500	13 200	21
2009	I	78 400	45 700	37 300	14 000	24
	II	63 700	34 200	38 400	15 600	23
	III	47 300	28 700	26 300	10 600	21
	IV	44 300	26 900	25 700	7 800	22
2010	I	74 900	46 300	36 600	11 000	21
	II	68 900	37 000	40 700	13 300	23
	III	58 000	36 400	32 500	10 800	20
	IV	55 200	33 800	31 800	8 600	19
2011	I	98 300	57 800	45 900	10 500	22

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työvälytystilasto
 Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

21. KOULUTUS- JA TUKITOIMENPITEILLÄ SIOJITETUT
PARTICIPANTS IN DIFFERENT MEASURES

Vuosi ja neljännes	Työllistämistukitoimenpiteet - Employment subsidy measures										Yhteensä	Työharjoittelu/työelämävalmennus	Vuorotteluvapaa paikkaan sijoitetut	Kuntouttava työtoiminta	Omaehtoinen opiskelu	Toimenpiteet yhteensä
	Kunnallinen palkkatuki	Yksityis-sektorin palkkatuki	Paikkatuki yhteensä	Yöllistämistuki valtiolle	Starttirahat	Muut työll. tukitoimenpiteet	Yöllistämistuki toimenpiteet yhteensä	Työvoimakoulutus	Työharjoittelun työelämävalmennus	In job alternation places						
Year and quarter	Municipalities' wage subsidy	Private companies' wage subsidy	Wage subsidy Total	Employment subsidy to the state	Start-up grants	Other employment subsidy measures	Employment subsidy Total	Labour market training	Trainee work/ coaching for working life	In job alternation places	Rehabilitative work	Self-motivated studies	Measures Total			
1981	15 000	13 500	-	6 900	-	1 100	36 500	14 800	-	-	-	-	27 400			
1982	16 900	9 700	-	6 300	-	1 500	34 400	16 900	-	-	-	-	40 200			
1983	17 800	11 000	-	6 500	-	2 100	37 400	18 100	-	-	-	-	42 400			
1984	19 400	9 500	-	6 700	-	3 400	36 900	17 400	-	-	-	-	54 300			
1985	18 100	7 300	1 200	6 000	1 200	3 400	36 200	16 000	-	-	-	-	52 200			
1986	17 800	3 600	1 800	6 300	1 800	2 200	31 700	15 400	-	-	-	-	47 100			
1987	20 100	4 100	2 500	6 700	2 500	2 200	35 700	15 900	-	-	-	-	51 500			
1988	19 900	6 400	2 900	5 600	2 900	1 000	36 800	15 600	-	-	-	-	52 400			
1989	18 800	5 700	2 000	7 400	2 000	610	34 500	15 600	-	-	-	-	50 100			
1990	16 400	4 500	1 500	7 900	1 500	280	30 500	16 800	-	-	-	-	47 300			
1991	20 800	6 400	1 600	11 100	1 600	440	40 300	17 300	-	-	-	-	57 600			
1992	24 300	12 700	2 700	11 900	2 700	460	52 100	26 300	-	-	-	-	78 400			
1993	21 500	15 800	5 100	11 400	5 100	3 000	56 800	27 200	-	-	-	-	84 000			
1994	25 400	19 200	4 900	12 000	4 900	5 100	66 400	28 400	3 500	-	-	-	98 400			
1995	27 700	15 600	3 500	12 100	3 500	4 800	63 600	33 900	6 100	-	-	-	103 700			
1996	30 500	12 900	2 800	11 800	2 800	6 500	64 600	42 300	10 000	1 600	-	-	118 500			
1997	26 800	14 300	2 700	10 800	2 700	8 000	62 600	46 800	10 700	3 300	-	-	123 400			
1998	21 400	17 000	2 500	7 800	2 500	8 400	57 000	41 400	10 800	3 900	-	-	113 300			
1999	18 100	18 600	2 200	5 900	2 200	6 800	51 600	38 100	10 700	4 600	-	-	105 000			
2000	16 000	17 600	1 900	3 200	1 900	4 500	43 100	30 900	9 800	5 400	-	-	89 200			
2001	14 600	16 200	1 700	2 400	1 700	3 600	38 500	26 100	8 900	6 200	-	-	79 800			
2002	13 600	17 000	1 800	2 500	1 800	3 300	38 300	26 300	9 400	5 200	-	-	79 300			
2003	13 000	16 700	2 000	2 600	2 000	3 500	38 600	29 900	10 700	6 400	-	-	86 500			
2004	12 900	19 200	2 800	2 500	2 800	3 400	39 600	30 400	11 400	5 400	-	-	87 500			
2005	10 700	18 800	3 800	2 000	3 800	3 200	38 500	29 200	11 800	5 200	-	-	84 800			
2006	10 200	18 500	4 200	1 900	4 200	3 200	38 000	26 900	11 700	6 100	3 900	-	86 500			
2007	9 400	19 500	4 500	1 700	4 500	2 700	37 800	27 500	10 900	6 800	5 000	-	87 000			
2008	8 400	17 700	4 800	1 200	4 800	2 300	35 400	25 000	9 700	7 300	5 700	-	83 000			
2009	7 500	16 700	5 000	1 200	5 000	2 500	33 600	27 900	10 400	6 100	6 400	-	83 800			
2010	8 600	17 800	5 400	1 500	5 400	890	34 100	32 800	13 000	6 100	8 000	6 100	100 100			
2009 I	8 000	16 900	24 900	940	5 300	2 700	33 800	27 700	10 200	5 600	6 100	-	83 500			
2009 II	7 900	17 300	25 200	1 200	5 300	2 700	34 400	26 500	10 700	6 500	6 400	-	84 400			
2009 III	7 000	16 700	23 700	1 400	5 000	2 100	32 200	24 400	9 300	6 600	6 100	-	78 600			
2009 IV	7 200	15 900	23 200	1 200	4 600	2 600	31 500	32 800	9 300	5 800	7 000	-	88 700			
2010 I	7 900	15 500	23 400	1 100	4 900	1 300	30 600	33 700	14 100	5 300	7 600	2 600	93 900			
2010 II	8 700	17 500	29 300	1 500	5 400	820	34 900	32 700	14 600	6 300	9 000	6 000	96 900			
2010 III	8 500	16 900	26 400	1 600	5 600	610	36 500	29 000	12 600	6 000	7 000	7 200	97 000			
2010 IV	9 100	19 100	26 300	1 500	5 600	810	36 200	35 900	12 600	6 000	8 600	11 200	110 800			
2011 I	9 400	18 500	27 900	1 300	5 700	840	35 700	34 300	13 700	5 200	9 200	13 500	111 600			

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto - Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

22. TYÖVOIMAKOULUTUKSEEN HAKEMUKSIA, KURSSIN ALOITTANEET, SUORITTANEET TAI KESKEYTTÄNEET KUUKAUDEN AIKANA KESKIMÄÄRIN SEKÄ TYÖVOIMAKOULUTUKSESSA OLEVAT KUUKAUDEN LOPUSSA
APPLICATIONS FOR LABOUR MARKET TRAINING AND MONTHLY AVERAGE OF PERSONS WHO STARTED, COMPLETED OR DROPPED-OUT TRAINING AND PERSONS ATTENDING LABOUR MARKET TRAINING AT THE END OF THE MONTH

Vuosi ja neljännes	Koulutukseen hakemuksia	Koulutuksen aloittaneet	Koulutuksen suorittaneet	Koulutuksen keskeyttäneet	Työvoimakoulutuksessa olevat	
Year and quarter	Applications for Labour market training	Started training	Completed training	Dropped-out training	On Labour market training	
Henkilöä - Persons						
1981	5 400	2 900	2 200	480	14 800	
1982	6 000	3 200	2 400	480	16 900	
1983	6 000	3 200	2 500	510	18 100	
1984	5 000	2 800	2 200	420	17 400	
1985	4 800	2 600	1 900	390	16 000	
1986	4 700	2 500	2 000	370	15 400	
1987	4 800	2 600	2 100	410	15 900	
1988	3 700	2 500	2 100	360	15 600	
1989	3 800	2 500	2 000	350	15 600	
1990	4 300	2 800	2 100	340	16 800	
1991	8 000	4 000	3 000	350	17 300	
1992	11 600	5 700	4 100	370	26 300	
1993	12 100	5 300	4 900	350	27 200	
1994	14 300	6 900	5 600	570	28 400	
1995	16 100	7 300	5 300	590	33 900	
1996	18 200	8 400	7 000	760	42 300	
1997	20 500	9 300	8 100	870	46 800	
1998	18 100	7 500	6 600	760	41 400	
1999	17 600	7 300	6 000	850	38 100	
2000	17 000	6 400	5 500	820	30 900	
2001	14 100	5 600	4 600	760	26 100	
2002	14 300	6 000	4 300	720	26 300	
2003	13 600	5 900	4 900	780	29 900	
2004	14 900	6 100	5 000	850	30 700	
2005	14 400	5 800	5 000	780	29 200	
2006	15 400	6 500	5 000	980	26 900	
2007	14 600	6 500	5 200	1 100	27 500	
2008	13 700	5 900	4 700	1 000	25 000	
2009	16 700	6 700	4 900	880	27 900	
2010	17 600	7 000	5 300	1 100	32 800	
2004	I	19 000	8 300	4 200	930	33 500
	II	8 200	3 700	6 600	960	30 700
	III	16 300	6 500	3 400	660	25 400
	IV	16 200	6 000	5 800	840	33 100
2005	I	18 300	7 800	4 400	830	33 000
	II	8 900	3 900	6 900	870	29 200
	III	14 900	5 900	3 300	630	23 900
	IV	15 400	5 600	5 600	790	30 700
2006	I	20 000	8 400	4 500	1100	28 600
	II	8 700	4 100	6 300	1000	26 400
	III	16 800	6 700	3 100	800	22 300
	IV	16 200	6 700	6 100	1000	30 200
2007	I	20 200	9 100	5 100	1 300	31 100
	II	9 000	4 400	6 700	1 100	27 400
	III	14 700	6 400	3 300	850	22 300
	IV	14 700	6 100	5 600	1100	28 900
2008	I	19 100	8 000	4 400	1 100	28 200
	II	8 000	4 000	6 300	1 100	24 100
	III	13 900	6 100	2 800	850	20 800
	IV	13 600	5 400	5 200	1000	26 800
2009	I	18 800	7 900	3 900	970	27 700
	II	10 000	4 500	6 100	890	26 500
	III	17 700	7 000	3 000	710	24 400
	IV	20 200	7 300	6 700	970	32 800
2010	I	24 300	9 200	4 600	1 100	33 700
	II	11 500	5 100	6 800	1 200	32 700
	III	17 500	7 300	3 400	990	29 000
	IV	17 000	6 500	6 600	1 200	35 900
2011	I	20 300	8 500	4 800	1 100	34 300

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

23. TYÖTTÖMIEN TOIMEENTULOTURVA
UNEMPLOYMENT SECURITY

Vuosi ja neljännes	Työttömät työnhakijat	Työttömät kassan jäsenet	Työttömyyspe- ¹ ruspäivärahan saajat	Työmarkkina- ¹ tuen saajat	Työttömyyseläkkeellä olevat
<i>Year and quarter</i>	<i>Unemployed jobseekers</i>	<i>Unemployed members of insurance funds</i>	<i>Recipients of¹ basic unemployment allowance</i>	<i>Recipients of¹ labour market support</i>	<i>Recipients of unemployment pension</i>
Henkilöä - Persons					
1971	44 100	23 700	1 700	-	300
1972	59 500	28 100	9 500	-	500
1973	50 200	24 500	7 600	-	1 000
1974	40 100	20 600	4 500	-	1 300
1975	50 900	27 800	5 900	-	1 300
1976	80 200	41 000	16 900	-	1 600
1977	132 500	59 300	37 300	-	1 900
1978	175 200	71 500	61 200	-	3 800
1979	150 300	54 900	56 600	-	6 700
1980	109 500	37 400	42 400	-	13 200 ³
1981	115 400	49 600 ²	44 200	-	16 800
1982	138 100	61 600	53 000	-	21 600
1983	143 900	64 700	55 500	-	30 000
1984	135 300	60 100	51 400	-	41 000
1985	141 400	64 000	71 000 ⁴	-	50 200
1986	150 700	70 800	73 600	-	61 400
1987	140 500	42 500	72 800	-	68 800
1988	127 600	56 900	59 600	-	68 700
1989	103 400	46 900	39 200	-	65 200
1990	103 200	47 500	35 500	-	59 300
1991	213 200	109 500	87 700	-	52 000
1992	363 100	194 400	150 500	-	46 500
1993	482 200	268 200	195 900	-	45 500
1994	494 200	264 000	165 300	53 300	44 800
1995	466 000	238 700	76 400	142 700	39 800
1996	448 000	237 100	28 700	178 300	37 900
1997	409 000	208 500	25 500	173 300	41 100
1998	372 400	169 900	19 200	180 500	44 900
1999	348 100	150 000	16 700	175 900	48 000
2000	321 100	135 700	15 900	159 600	50 900
2001	302 200	122 400	15 800	153 500	52 700
2002	294 000	118 200	17 200	150 600	54 700
2003	288 800	121 600	19 100	144 400	53 000
2004	288 400	124 800	20 600	141 900	50 700
2005	275 300	122 100	19 800	134 200	47 600
2006	247 900	109 000	18 000	121 600	46 300
2007	215 800	91 700	15 600	105 200	46 100
2008	202 900	80 400	15 800	94 100	48 200
2009	264 800	114 200	25 600	103 000	49 800
2010	264 800	117 000	28 500	109 800	47 500
2008 I	207 700	86 900	16 100	99 200	47 700
2008 II	194 400	75 800	14 400	93 000	47 900
2008 III	200 500	75 300	15 200	91 100	48 500
2008 IV	209 000	83 700	17 500	92 900	49 000
2009 I	247 900	106 100	24 000	98 600	49 400
2009 II	256 200	108 100	24 800	100 600	49 700
2009 III	274 000	115 600	25 900	104 500	49 900
2009 IV	281 100	127 100	27 700	108 200	50 200
2010 I	284 500	129 800	31 400	111 200	50 100
2010 II	263 000	113 600	28 100	108 500	49 000
2010 III	260 700	110 700	27 000	108 400	46 900
2010 IV	251 000	113 900	27 700	111 200	43 900
2011 I	257 500	119 800	41 300

1. Kansaneläkelaitoksen tilaston mukaan. - *According to the statistics of the Social Insurance Institution.*
2. Vuoteen 1980 asti työttömyyskassatodistuksen saajat. - *Up to 1980 recipients of certificates for unemployment insurance funds.*
3. Vuoteen 1979 asti Kansaneläkelaitoksen tilaston mukaan. - *Up to 1979 according to the statistics of the Social Insurance Institution.*
4. Vuoteen 1984 asti työttömyyskorvauksen saajat. Vuodesta 1985 alkaen Kansaneläkelaitoksen tilaston mukaan. *Since 1985 according to the statistics of the Social Insurance Institution.*

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

24. SIIRTOLAISUUS
MIGRATIONS TO AND FROM FINLAND

Vuosi ja neljännes	Maahan muuttaneet		Maasta muuttaneet		Nettomaahanmuutto	
	<i>Immigrants</i>		<i>Emigrants</i>			
<i>Year and quarter</i>	Yhteensä	Pohjoismaista	Yhteensä	Pohjoismaihin	<i>Net immigration</i>	
	<i>Total</i>	<i>From Nordic countries</i>	<i>Total</i>	<i>To Nordic countries</i>		
	Henkilöä - <i>Persons</i>					
1981	15 800	13 000	10 000	7 500	5 700	
1982	14 700	11 800	7 400	5 200	7 300	
1983	13 600	10 200	6 800	4 600	6 800	
1984	11 700	8 500	7 500	5 100	4 200	
1985	10 500	7 500	7 700	5 400	2 700	
1986	9 900	6 800	8 300	5 900	1 700	
1987	9 100	5 800	8 500	5 900	670	
1988	9 700	6 000	8 400	6 000	1 300	
1989	11 200	6 500	7 400	5 100	3 800	
1990	13 600	6 600	6 500	4 500	7 100	
1991	19 000	5 200	6 000	3 800	13 000	
1992	14 600	3 700	6 100	3 500	8 500	
1993	14 800	3 300	6 400	3 400	8 400	
1994	11 600	3 400	8 700	4 100	2 900	
1995	12 200	3 900	9 000	4 000	3 300	
1996	13 300	4 300	10 600	4 000	2 700	
1997	13 600	4 000	9 900	4 600	3 700	
1998	14 200	4 500	10 800	5 200	3 400	
1999	14 700	4 600	12 000	5 500	2 800	
2000	16 900	4 700	14 300	5 500	2 600	
2001	19 000	5 000	13 200	5 300	5 800	
2002	18 100	4 700	12 900	5 200	5 200	
2003	17 800	4 900	12 100	4 800	5 800	
2004	20 300	5 000	13 700	4 200	6 700	
2005	21 400	5 100	12 400	4 300	9 000	
2006	22 500	4 500	12 100	4 100	10 300	
2007	26 000	4 400	12 400	4 100	13 600	
2008	29 100	4 900	13 700	4 200	15 500	
2009	26 700	4 500	12 200	3 800	14 500	
2010*	24 600	3 700	11 700	3 800	12 900	
2002	I	4 200	960	2 900	1 200	1 300
	II	4 600	1 200	2 700	1 100	1 900
	III	5 600	1 600	4 200	1 900	1 400
	IV	3 700	950	3 100	960	640
2003	I	4 000	950	2 800	1 200	1 100
	II	4 300	1 300	2 500	930	1 800
	III	5 700	1 600	4 100	1 800	1 500
	IV	3 900	1 000	2 600	900	1 300
2004	I	4 300	1 100	3 200	920	1 000
	II	5 200	1 300	3 000	780	2 200
	III	6 500	1 600	4 600	1 700	1 900
	IV	4 400	1 000	2 900	760	1 500
2005	I	4 300	960	2 800	940	1 500
	II	5 500	1 500	2 500	780	3 000
	III	6 800	1 600	4 300	1 800	2 500
	IV	4 700	1 100	2 700	780	2 000
2006	I	4 800	1 000	2 700	910	2 200
	II	5 400	1 300	2 400	740	3 000
	III	7 100	1 400	4 200	1 700	2 900
	IV	5 100	890	2 800	790	2 300
2007	I	5 300	950	2 800	820	2 400
	II	6 100	1 200	2 700	820	3 300
	III	8 500	1 400	4 200	1 600	4 300
	IV	6 200	900	2 600	860	3 500
2008	I	6 600	1 100	2 900	990	3 600
	II	7 100	1 400	2 800	700	4 200
	III	9 400	1 500	5 100	1 700	4 300
	IV	6 100	900	2 800	810	3 300
2009	I	6 300	1 200	2 900	850	3 400
	II	6 300	1 200	2 700	780	3 500
	III	8 400	1 300	3 900	1 500	4 400
	IV	5 800	810	2 600	710	3 100
2010*	I	5 200	750	2 700	900	2 500
	II	5 800	960	2 400	700	3 300
	III	8 300	1 100	4 100	1 400	4 200
	IV	5 400	780	2 500	680	2 900

* Ennakkotieto - *Advance notice*Lähde : Tilastokeskus, Väestötilasto - *Source: Statistics Finland, Population statistics*

25. TYÖTTÖMYYSASTEET ERÄISSÄ OECD-MAISSA
UNEMPLOYMENT RATES IN SOME OECD COUNTRIES

Vuosi ja neljännes	Suomi	Ruotsi	Norja	Tanska	Itävalta	Ranska
Year and quarter	<i>Finland</i>	<i>Sweden</i>	<i>Norway</i>	<i>Denmark</i>	<i>Austria</i>	<i>France</i>
	Prosenttia - Per cent					
1991	6,6	2,9	5,5	10,5	5,8	9,4
1992	11,7	5,3	5,9	11,2	6,0	10,3
1993	16,3	8,2	6,0	12,3	6,8	11,7
1994	16,6	8,0	5,4	12,1	6,5	12,3
1995	15,2	7,7	4,9	10,2	6,6	11,6
1996	14,4	8,0	4,8	8,7	7,0	12,3
1997	12,4	8,0	4,1	7,8	7,1	12,5
1998	11,4	6,5	3,2	6,5	7,2	11,6
1999	10,2	5,6	3,2	5,6	6,7	10,8
2000	9,8	4,7	3,5	5,3	5,8	9,5
2001	9,1	4,0	3,6	5,1	6,1	8,7
2002	9,1	4,0	3,9	5,1	6,9	9,1
2003	9,0	4,9	4,5	5,5 ¹	4,3 ¹	9,9 ¹
2004	8,8	5,5	4,5	5,7	5,0	8,9
2005	8,3	7,3	4,5	4,8	5,2	9,3
2006	7,7	7,1	3,4	3,9	4,7	9,3
2007	6,9	6,1	2,6	3,8	4,4	8,4
2008	6,4	6,2	2,5	3,4	3,8	7,8
2009	8,2	8,3	3,1	6,0	4,8	9,5
2010	8,4	8,4	..	7,5	4,6	9,7
2009 I	7,4	7,5	3,0	4,8	4,5	9,0
2009 II	8,2	8,4	3,1	6,0	4,8	9,5
2009 III	8,6	8,6	3,2	6,2	5,2	9,6
2009 IV	8,8	8,8	3,3	7,1	4,7	9,9
2010 I	8,7	8,7	3,5	7,2	4,5	9,8
2010 II	8,5	8,6	3,6	7,5	4,6	9,7
2010 III	8,3	8,3	3,4	7,4	4,5	9,7
2010 IV	8,1	7,9	..	8,0	4,9	9,7

Vuosi ja neljännes	Saksa	Iso-Britannia	USA	Kanada	Japani	Australia
Year and quarter	<i>Germany</i>	<i>United Kingdom</i>	<i>USA</i>	<i>Canada</i>	<i>Japan</i>	<i>Australia</i>
	Prosenttia - Per cent					
1991	7,3	8,0	6,7	10,4	2,1	9,6
1992	7,7	9,7	7,4	11,3	2,2	10,8
1993	8,9	10,3	6,8	11,3	2,5	10,9
1994	9,6	9,3	6,1	10,4	2,9	9,7
1995	9,4	8,0	5,6	9,6	3,1	8,5
1996	10,4	7,3	5,4	9,7	3,4	8,5
1997	11,5	5,3	4,9	9,2	3,4	8,3
1998	11,1	4,5	4,5	8,3	4,1	7,7
1999	10,5	4,2	4,2	7,6	4,7	7,0
2000	9,6	3,6	4,0	6,8	4,7	6,3
2001	9,4	5,1 ¹	4,7	7,2	5,0	6,8
2002	9,8	5,2	5,8	7,7	5,4	6,4
2003	10,5	5,0	6,0	7,6	5,3	6,1
2004	10,6	4,8	5,5	7,2	4,7	5,5
2005	10,6 ¹	4,8	5,1	6,8	4,4	5,0
2006	9,8	5,4	4,6	6,3	4,1	4,8
2007	8,4	5,3	4,6	6,0	3,9	4,4
2008	7,3	5,6	5,8	6,1	4,0	4,2
2009	7,5	7,6	9,3	8,3	5,1	5,6
2010	6,9	..	9,6	8,0	5,1	5,2
2009 I	7,3	7,0	8,2	7,8	4,5	5,3
2009 II	7,6	7,7	9,3	8,4	5,1	5,7
2009 III	7,6	7,8	9,7	8,5	5,4	5,8
2009 IV	7,5	7,8	10,0	8,4	5,2	5,6
2010 I	7,2	7,9	9,7	8,2	4,9	5,3
2010 II	6,9	7,8	9,6	8,0	5,2	5,2
2010 III	6,7	7,7	9,6	8,0	5,1	5,2
2010 IV	6,6	..	9,6	7,7	5,0	5,2

Vuodesta 2005 lähtien kaikkien maiden tiedot ovat kausitasoitettuja lukuja työvoimatutkimuksesta. - From 2005 all figures are seasonally adjusted figures from Labour force survey.

1. Lähde muuttunut rekisteröidystä työttömyydestä työvoimatutkimukseen. - Source changed from registered unemployment to Labour Force Survey.

Lähde: OECD - Source: OECD

**27. TYÖLLISET ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUSALUEITTAIN
EMPLOYED PERSONS BY ADMINISTRATIVE DISTRICT**

Vuosi ja neljännes Year and quarter	Koko maa Whole country	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusalue - Administrative district																
		Uusimaa	Varsinais-Suomi	Satakunta	Häme	Pirkanmaa	Kaakkois-Suomi	Etelä-Savo	Pohjo-Savo	Pohjo-Karjala	Keskis-Suomi	Etelä-Pohjanmaa	Pohjanmaa	Pohjanmaa	Pohjanmaa	Kainuu	Lappi	Ahvenanmaa
	1 000 henkilöä - persons																	
1991	2 375	660	216	113	171	202	151	79	115	75	112	89	112	150	40			
1992	2 206	623	203	101	156	184	141	74	106	69	105	84	104	142	34			
1993	2 048	585	187	97	144	174	132	67	96	62	95	78	97	128	30			
1994	2 054	584	190	99	142	177	129	66	96	63	96	79	97	130	32			
1995	2 099	609	194	98	144	180	132	66	96	63	97	80	97	136	33			
1996	2 127	625	197	99	145	178	133	66	96	65	99	80	101	140	32			
1997	2 170	643	205	101	149	188	132	67	94	63	99	79	105	140	32			
1998	2 222	670	212	101	152	193	133	65	96	65	101	81	105	143	34			
1999	2 296	704	219	101	159	201	133	66	101	65	103	81	105	149	34			
2000	2 335	723	223	102	161	204	135	66	102	65	106	81	107	153	33			
2001	2 367	741	222	102	163	206	138	65	100	66	111	82	110	155	33			
2002	2 372	744	226	102	163	207	136	66	101	66	110	82	111	155	32			
2003	2 365	737	225	102	164	203	136	67	102	64	111	82	109	159	32			
2004	2 365	737	220	99	163	210	136	66	103	64	109	83	109	159	31			
2005	2 401	750	230	100	162	214	137	65	104	67	110	84	111	163	32			
2006	2 444	767	235	101	164	216	136	65	105	70	115	86	112	164	32			
2007	2 492	782	237	103	169	227	138	66	103	67	119	88	116	170	32			
2008	2 531	800	241	105	172	226	141	65	106	67	118	88	118	172	34			
2009	2 457	784	233	101	164	220	135	65	102	65	116	85	114	167	34			
2010	2 447	783	213	98	165	220	131	64	105	68	116	84	112	166	33			
I	2 381	747	232	100	164	211	133	64	99	69	108	83	109	161	31			
II	2 461	769	235	104	164	218	137	67	105	71	118	87	113	164	33			
III	2 464	779	239	102	168	218	141	66	111	72	117	88	116	169	33			
IV	2 438	771	235	98	162	216	134	62	105	69	117	85	112	165	32			
2007	I	2 415	762	100	163	217	130	66	101	66	115	84	113	166	30			
II	2 524	767	242	106	169	231	141	68	105	69	118	90	119	170	34			
III	2 542	782	243	102	173	234	141	68	105	69	122	90	117	177	34			
IV	2 485	788	234	102	171	228	141	63	101	64	120	87	116	168	31			
2008	I	2 474	790	102	169	220	135	62	103	64	113	86	116	170	32			
II	2 574	807	245	108	175	230	144	68	108	68	121	91	121	177	37			
III	2 566	798	244	106	173	232	144	68	107	70	124	90	121	177	37			
IV	2 509	806	236	104	169	224	139	64	107	68	116	86	115	168	32			
2009	I	2 448	782	101	164	216	137	62	101	64	115	83	114	166	32			
II	2 497	790	238	104	166	227	139	65	103	65	117	87	119	168	33			
III	2 476	786	232	102	169	224	137	62	104	65	118	86	114	168	35			
IV	2 408	779	224	96	159	214	129	60	101	65	115	83	110	165	34			
2010	I	2 388	771	208 ¹	158	215	129	62	102	65	110	84	107	162	32			
II	2 485	791	217	99	170	226	135	65	105	67	115	85	117	170	33			
III	2 490	790	217	100	167	226	133	66	106	70	120	86	116	169	34			
IV	2 426	779	210	99	167	214	127	62	107	69	117	82	110	163	33			
2011	I	2 408	779	209	160	216	128	62	101	67	110	84	108	165	33			

1. Katso alavälite taulukkoon 26. - See note to table 26.

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus - Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

28. TYÖLLISYYSASTEET ELINKENO-, LIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUSALUEITTAIN TYÖVOIMATUTKIMUKSEN PERUSTEELLA
EMPLOYMENT RATES BY ADMINISTRATIVE DISTRICT ACCORDING TO THE LABOUR FORCE SURVEY

Vuosi ja neljännes Year and quarter	Koko maa Whole country	Elinkeno-, liikenne- ja ympäristökeskussalue - Administrative district														
		Uusimaa	Varsinais-Suomi	Satakunta	Häme	Pirkanmaa	Kaakkois-Suomi	Etelä-Savo	Pohjois-Savo	Karjala	Keskisuomi	Etelä-Pohjanmaa	Pohjanmaa	Pohjois-Pohjanmaa	Kainuu	Lappi
Prosenttia - Per cent																
1991	70,7	75,8	72,0	67,0	70,1	69,6	66,6	66,7	66,9	64,2	66,0	68,3	70,5	66,1	62,0	65,8
1992	64,7	69,4	65,9	61,4	63,9	66,9	62,3	63,1	64,8	58,0	67,7	68,2	64,9	61,6	64,6	56,8
1993	60,6	66,1	62,7	58,5	60,9	66,7	59,0	57,3	59,9	53,4	57,7	58,6	61,9	55,9	59,3	53,0
1994	59,9	64,9	63,0	59,0	58,7	60,2	57,6	57,1	58,3	53,8	56,4	58,0	61,4	55,7	58,1	54,4
1995	61,1	68,9	64,1	58,7	60,6	60,3	59,5	61,2	60,3	54,0	61,2	60,6	61,4	57,8	53,2	53,9
1996	61,9	67,9	64,8	60,2	60,8	60,4	60,2	57,7	56,4	55,2	57,7	61,3	63,3	59,4	51,9	53,4
1997	62,9	68,8	66,8	61,2	62,3	63,2	60,2	58,9	58,5	54,7	57,3	61,3	65,6	60,4	51,2	54,4
1998	64,1	73,4	69,8	61,9	63,1	67,6	61,9	60,6	59,0	56,8	58,8	63,2	69,6	62,1	56,1	57,6
1999	66,0	73,4	69,3	63,2	66,0	67,3	61,3	59,3	60,0	59,6	59,6	64,2	65,1	62,1	56,4	57,0
2000	66,9	74,3	70,2	64,6	66,5	67,5	62,6	60,6	61,3	57,2	61,0	64,2	67,0	63,3	54,6	57,2
2001	67,7	75,3	70,0	64,7	67,5	68,0	64,2	60,1	59,8	58,6	62,8	64,8	69,1	63,7	56,5	57,8
2002	67,7	74,8	70,6	65,2	67,7	68,8	63,0	61,1	60,4	59,6	62,2	65,1	69,3	64,4	56,1	58,2
2003	67,5	73,2	69,3	64,0	66,1	69,1	64,0	63,0	61,6	57,4	62,5	66,8	68,5	64,5	56,3	58,9
2004	67,3	73,2	68,3	64,1	67,6	68,9	64,1	63,1	62,1	57,4	62,5	66,1	68,3	64,2	56,2	58,2
2005	68,0	73,9	71,1	66,2	66,9	68,1	65,0	63,3	63,3	60,0	61,5	66,8	69,8	65,1	56,9	58,1
2006	68,9	74,7	72,6	66,8	67,6	68,2	64,7	62,7	63,8	62,6	64,5	66,4	70,6	65,2	58,0	59,9
2007	68,9	75,3	72,7	68,8	69,0	70,1	65,0	64,3	63,8	60,3	66,1	69,6	72,4	67,2	59,3	59,9
2008	70,6	78,0	73,4	70,7	68,5	69,9	67,2	64,8	64,7	60,9	65,6	70,0	73,6	67,7	61,9	62,3
2009	68,3	73,9	70,7	67,9	66,6	67,5	64,8	62,3	62,2	58,9	64,2	67,5	70,7	65,0	62,2	60,5
2010	67,8	73,2	68,3	66,2	66,7	67,3	62,9	63,8	63,7	61,6	63,9	66,8	69,9	64,1	61,8	60,7
2006 I	67,2	73,0	71,6	66,0	67,5	66,9	62,9	62,2	60,2	61,5	60,5	66,2	68,5	63,7	55,7	57,7
2006 II	69,4	75,0	72,7	68,3	67,4	69,2	65,0	64,5	63,9	63,2	66,6	69,7	71,0	64,9	59,5	60,9
2006 III	70,3	75,9	74,0	67,4	69,0	68,8	67,0	63,9	67,3	64,1	65,5	69,9	72,8	67,1	59,5	61,2
2006 IV	68,6	74,8	72,2	65,5	66,6	67,8	63,9	60,1	63,7	61,8	65,4	68,0	70,2	65,1	57,4	59,8
2007 I	67,9	73,8	70,2	67,1	66,7	68,2	62,4	64,1	61,4	59,0	64,3	66,7	70,5	65,5	55,6	59,1
2007 II	71,0	76,0	74,3	71,2	69,2	72,5	67,2	65,9	62,9	62,2	65,7	71,8	74,2	67,2	62,8	61,2
2007 III	71,2	76,1	74,7	68,5	70,4	72,8	67,1	65,9	63,6	61,8	68,0	71,4	72,7	69,9	61,9	61,8
2007 IV	69,5	75,4	71,7	68,3	69,6	70,7	66,9	61,2	61,5	58,0	66,3	68,4	72,2	66,1	57,0	57,7
2008 I	69,1	75,3	72,7	68,6	68,7	68,1	64,7	61,4	62,9	57,1	62,6	67,4	71,9	67,1	57,6	60,4
2008 II	71,9	76,8	74,7	72,3	70,9	71,2	68,9	67,2	65,9	61,1	67,1	71,8	75,5	69,4	62,0	62,0
2008 III	71,6	75,7	74,6	71,7	70,0	71,7	68,9	66,7	65,2	64,0	68,7	72,0	75,3	68,3	62,7	66,1
2008 IV	69,9	76,2	71,5	70,0	68,3	68,8	66,4	63,7	65,1	61,5	64,0	69,0	71,5	66,0	59,9	60,5
2009 I	68,1	73,9	72,2	67,7	66,3	66,5	65,5	62,2	61,4	57,9	63,6	65,7	70,4	64,9	59,4	59,4
2009 II	69,4	74,5	72,4	69,7	67,6	69,6	66,2	64,7	62,7	59,1	64,8	68,9	73,3	65,6	61,7	62,0
2009 III	68,9	74,0	71,4	68,5	68,3	68,5	65,6	64,9	63,2	59,6	65,1	68,9	70,9	65,4	61,1	62,0
2009 IV	66,9	73,2	67,7	65,1	64,4	65,4	62,1	60,4	61,6	58,9	63,5	66,3	68,2	64,3	62,9	59,6
2010 I	66,1	72,3	66,8 ¹	63,7	63,8	65,6	61,9	61,2	61,8	58,9	60,9	66,4	66,2	62,8	59,1	59,9
2010 II	68,8	74,0	69,4	66,4	68,6	69,3	64,7	63,6	63,6	60,4	63,6	67,8	73,1	65,6	61,4	61,1
2010 III	68,9	73,6	69,3	67,7	67,0	68,9	63,8	66,0	64,4	63,1	66,4	67,6	72,3	65,3	62,2	62,2
2010 IV	67,3	72,7	67,5	67,1	67,4	68,5	61,2	62,9	64,8	63,1	64,7	66,3	68,2	62,7	62,4	59,7
2011 I	66,8	72,8	67,0	65,7	64,2	66,0	61,8	63,2	61,9	60,8	60,7	66,3	66,9	63,6	62,9	60,7

1. Katso alaviite taulukkoon 26. - See note to table 26.

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus - Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

29. AVOIMET TYÖPAIKAT TYÖNVÄLITYKSESSÄ ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUSALUEITTAIN
VACANCIES AT THE EMPLOYMENT SERVICE BY ADMINISTRATIVE DISTRICT

Jatkuu - Continued

Vuosi ja neljännes	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusalue - Administrative district							
	Uusimaa	Varsinais-Suomi	Satakunta	Häme	Pirkanmaa	Kaakkois-Suomi	Etelä-Savo	Pohjois-Savo
Year and quarter	Avoimia työpaikkoja - Vacancies							
1991	3 100	1 100	560	1 000	910	730	590	1 900
1992	1 300	550	350	530	460	330	250	1 200
1993	1 100	490	190	400	470	240	130	1 500
1994	1 300	730	410	470	720	370	160	990
1995	1 700	770	440	570	710	520	200	810
1996	2 200	910	570	800	740	610	320	1 000
1997	3 500	1 300	950	1 000	1 100	750	540	1 100
1998	5 400	1 400	920	1 300	1 300	980	500	1 100
1999	3 900	1 400	770	1 100	1 100	880	480	970
2000	5 200	1 800	760	1 200	1 300	950	450	960
2001	5 800	2 000	890	1 300	1 700	1 100	550	1 300
2002	6 700	2 200	1 300	1 400	1 800	1 300	590	1 100
2003	7 100	2 900	1 100	1 500	1 900	1 500	660	1 200
2004	7 100	2 500	1 200	1 400	1 900	1 400	580	1 100
2005	9 300	3 100	1 700	1 900	2 400	1 700	720	1 200
2006	12 600	3 400	1 700	1 900	2 800	1 800	700	1 300
2007	15 100	3 700	1 700	2 800	3 500	2 100	810	1 700
2008	14 400	3 000	1 400	2 500	3 000	1 700	840	1 400
2009	10 300	1 900	1 000	1 800	1 800	1 200	680	1 200
2010	10 500	2 000	960	2 000	2 000	1 100	730	1 200
2002 I	7 700	3 200	2 200	2 000	3 200	2 800	920	990
2002 II	6 400	2 500	1 200	1 600	1 600	1 000	820	2 300
2002 III	6 900	1 700	860	960	1 500	670	330	560
2002 IV	5 700	1 500	820	940	1 100	790	300	520
2003 I	9 300	4 200	1 900	2 100	3 300	3 000	1 000	1 300
2003 II	6 500	4 200	1 000	1 600	1 800	1 200	820	2 100
2003 III	6 800	1 700	800	1 100	1 500	900	480	690
2003 IV	5 800	1 400	760	1 100	1 100	920	330	560
2004 I	8 300	3 700	2 300	2 100	3 100	2 800	940	1 500
2004 II	6 700	2 700	1 100	1 500	1 700	1 000	680	1 600
2004 III	6 800	1 900	700	1 000	1 600	800	380	680
2004 IV	6 700	1 800	760	970	1 400	830	300	660
2005 I	10 800	4 200	2 500	2 600	3 900	3 400	1 300	1 800
2005 II	8 800	3 100	1 600	2 800	2 200	1 300	800	1 300
2005 III	9 200	2 900	1 500	1 200	1 900	1 100	510	840
2005 IV	8 500	2 300	1 100	980	1 800	910	300	700
2006 I	16 300	4 800	2 400	2 700	4 100	3 600	1 100	2 100
2006 II	11 600	3 200	1 900	2 000	2 500	1 600	830	1 400
2006 III	11 300	2 900	1 200	1 500	2 300	1 100	550	950
2006 IV	11 300	2 600	1 200	1 500	2 300	1 100	390	920
2007 I	20 000	5 500	2 400	4 400	4 600	3 800	1 200	2 600
2007 II	13 900	3 500	2 000	2 600	3 200	1 900	960	1 700
2007 III	14 400	3 300	1 300	2 300	3 300	1 400	600	1 300
2007 IV	12 100	2 500	970	1 800	2 800	1 300	430	1 000
2008 I	19 800	5 000	2 700	4 500	5 200	3 200	1 700	2 100
2008 II	13 800	2 900	1 200	2 300	2 700	1 600	900	1 700
2008 III	13 300	2 400	950	1 900	2 500	1 200	440	1 200
2008 IV	10 900	1 600	680	1 400	1 700	800	320	780
2009 I	14 400	3 300	1 900	3 200	2 900	2 200	1 400	1 800
2009 II	9 800	1 700	1 100	1 700	1 600	1 200	510	1 300
2009 III	9 200	1 300	630	1 000	1 500	800	380	800
2009 IV	7 700	1 200	500	1 200	1 300	600	440	720
2010 I	11 800	2 600 ¹	1 600	3 000	2 700	1 500	1 500	1 400
2010 II	9 900	1 900	890	2 000	1 800	1 200	700	1 300
2010 III	10 500	1 700	720	1 400	1 700	1 100	420	1 100
2010 IV	9 800	1 800	670	1 700	1 700	820	320	980
2011 I	19 700	3 400	2 100	3 300	3 800	2 000	1 800	2 200

1. Katso alaviite taulukkoon 26. - See note to table 26.

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

29. AVOIMET TYÖPAIKAT TYÖNVÄLITYKSESSÄ ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUSALUEITTAIN
VACANCIES AT THE EMPLOYMENT SERVICE BY ADMINISTRATIVE DISTRICT

Jatkoa - Continued

Vuosi ja neljännes	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskussalue - Administrative district								
	Pohjois-Karjala	Keski-Suomi	Etelä-Pohjanmaa	Pohjanmaa	Pohjois-Pohjanmaa	Kainuu	Lappi	Ahvenanmaa	Koko maa - Whole country
Year and quarter	Avoimia työpaikkoja - Vacancies								
1991	510	510	390	540	830	190	490		13 400
1992	240	240	200	490	440	140	270		7 100
1993	160	180	200	280	390	130	170		5 900
1994	360	210	230	470	590	150	220		7 400
1995	390	320	280	560	690	130	250		8 300
1996	370	360	320	650	770	140	300		10 100
1997	360	500	380	720	900	170	440		13 700
1998	450	480	490	880	890	260	530		16 800
1999	430	520	430	800	990	190	630		14 600
2000	490	610	430	840	1 200	300	580		17 100
2001	580	770	500	1 000	1 100	300	650		19 600
2002	560	800	500	1 000	1 200	340	650		21 600
2003	530	760	680	1 000	1 200	320	740		23 300
2004	660	740	780	1 100	1 200	350	1 100		23 500
2005	680	930	890	1 200	1 300	430	1 100		29 100
2006	870	920	1 200	1 600	1 500	390	1 200		34 400
2007	900	1 200	1 400	1 900	1 700	500	1 500		40 700
2008	720	1 300	1 100	1 800	1 800	400	1 400		37 200
2009	480	940	820	1 500	1 700	350	930		26 900
2010	520	1 000	980	1 600	2 000	310	1 200	170	28 600
2002 I	1 000	1 200	650	1 900	1 600	680	710		30 900
2002 II	670	940	730	1 100	1 500	280	860		23 600
2002 III	300	570	330	550	900	150	540		16 900
2002 IV	290	470	300	550	840	240	490		14 900
2003 I	930	960	1 000	2 000	1 700	560	1 100		34 500
2003 II	580	880	940	920	1 400	330	910		25 500
2003 III	320	650	430	640	1 000	190	520		18 000
2003 IV	300	560	340	640	650	210	460		15 300
2004 I	1 200	900	1 300	2 100	1 600	600	1 900		34 600
2004 II	660	730	1 100	1 000	1 400	300	1 100		23 600
2004 III	420	680	440	580	900	220	600		18 200
2004 IV	370	640	330	600	800	280	620		17 500
2005 I	940	1 100	1 700	2 100	1 500	590	1 900		41 100
2005 II	800	1 100	770	1 200	1 500	500	1 100		29 300
2005 III	530	920	480	660	1 100	420	750		24 600
2005 IV	440	630	570	900	940	220	600		21 300
2006 I	1 700	1 100	2 100	2 800	2 000	610	2 200		50 300
2006 II	770	940	1 200	1 500	1 500	440	840		32 500
2006 III	540	890	660	950	1 300	270	900		27 700
2006 IV	500	780	740	1 000	1 200	250	950		27 000
2007 I	1 400	1 400	2 500	3 400	2 300	730	2 600		59 300
2007 II	1 100	1 300	1 300	1 500	1 800	530	1 100		38 700
2007 III	620	1 200	760	1 200	1 400	430	1 400		35 300
2007 IV	510	950	840	1 400	1 200	330	1 000		29 400
2008 I	1 300	1 700	2 200	3 700	2 800	580	2 700		59 600
2008 II	800	1 400	970	1 500	1 700	470	1 100		35 400
2008 III	420	1 200	550	990	1 500	350	1 200		30 400
2008 IV	340	860	620	950	1 100	230	730		23 500
2009 I	790	1 300	1 700	3 300	2 500	430	1 300		42 800
2009 II	560	960	680	1 100	1 700	330	1 100		25 800
2009 III	290	820	380	740	1 300	350	770		20 500
2009 IV	270	700	540	840	1 400	300	580		18 600
2010 I	870	1 400	1 800	3 300	2 600	390	1 900	250 ¹	38 700
2010 II	470	1 200	920	1 200	2 400	350	1 000	170	27 600
2010 III	390	870	500	1 100	1 500	270	1 100	160	24 700
2010 IV	340	720	690	980	1 400	240	890	100	23 300
2011 I	1 100	1 300	2 100	3 300	3 500	380	1 700	310	52 000

1. Katso alaviite taulukkoon 26. - See note to table 26.

30. TYÖTÖMYYSASTEET ELINKENO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUSALUEITTAIN TYÖVOIMATUTKIMUKSEN PERUSTEELLA
UNEMPLOYMENT RATES BY ADMINISTRATIVE DISTRICT ACCORDING TO THE LABOUR FORCE SURVEY

Vuosi ja neljännes	Koko maa	Elinkeno-, liikenne- ja ympäristökeskusalue - Administrative district																
		Uusimaa	Varsinais-Suomi	Satakunta	Häme	Pirkanmaa	Kaakkois-Suomi	Etelä-Savo	Pohjois-Savo	Karjala	Suomi	Keskisuomi	Etelä-Pohjanmaa	Pohjanmaa	Pohjanmaa	Kainuu	Lappi	Ahvenanmaa
Prosenttia - Per cent																		
1991	6,6	4,2	4,0	7,8	6,9	7,4	7,7	7,7	7,9	7,5	9,5	9,1	7,6	6,6	8,4	10,4	9,0	
1992	11,7	9,0	10,0	13,0	13,1	14,4	12,1	12,6	12,6	12,2	14,6	13,5	12,2	12,2	13,5	17,1	15,9	
1993	16,3	13,2	15,0	17,2	18,5	18,0	19,9	19,9	17,6	16,4	20,6	19,5	16,6	12,9	19,0	20,3	21,4	
1994	19,6	13,9	15,0	17,4	18,4	17,2	19,7	19,7	16,6	17,6	19,7	19,5	16,6	13,2	19,5	20,7	22,0	
1995	15,4	12,0	13,5	17,0	16,6	16,6	15,7	16,5	16,5	17,9	20,0	19,0	15,1	13,8	17,1	22,4	21,2	
1996	14,9	11,2	11,6	15,7	16,4	16,5	15,0	15,9	15,9	17,5	17,5	18,9	14,8	12,3	15,8	22,6	21,1	
1997	12,7	7,6	10,4	13,4	13,4	12,9	12,4	13,8	13,8	15,2	17,4	16,2	14,6	8,4	15,5	23,5	20,4	
1998	11,4	6,3	9,4	12,6	12,3	11,5	13,3	13,3	14,7	15,1	15,1	15,2	11,5	8,7	15,0	18,1	19,8	
1999	10,2	6,4	5,1	12,2	10,8	10,2	12,5	13,6	13,6	12,6	15,1	13,5	11,1	9,4	13,6	15,9	16,3	
2000	9,8	6,3	7,6	10,9	10,4	10,4	11,4	10,8	10,8	11,8	13,1	12,0	10,4	9,0	11,7	19,4	17,6	
2001	9,1	5,5	8,0	10,3	9,9	9,3	9,4	12,5	12,5	13,1	14,8	11,7	9,1	7,7	12,0	17,7	16,3	
2002	9,1	5,8	7,4	9,4	8,9	9,6	10,9	11,3	11,3	12,0	15,5	11,9	9,9	9,8	13,0	16,5	16,2	
2003	9,0	6,5	8,1	9,1	8,6	10,1	9,7	9,4	9,4	10,7	13,1	11,5	7,9	7,1	11,5	17,0	15,6	
2004	8,8	6,5	8,0	10,0	8,8	8,8	9,2	10,8	10,8	10,7	14,5	12,1	7,7	7,7	10,5	17,5	12,9	
2005	8,4	6,1	6,7	9,0	8,7	8,9	9,1	10,1	10,1	10,0	13,1	11,8	6,5	6,7	10,3	16,6	14,0	
2006	7,7	5,4	6,3	7,3	8,0	7,9	9,2	11,5	11,5	9,8	10,4	10,3	7,3	6,4	9,8	17,1	12,4	
2007	6,9	4,8	6,0	6,6	6,0	6,5	7,7	8,7	8,7	9,8	12,5	8,9	6,1	5,1	8,2	15,7	10,9	
2008	6,4	4,8	5,5	6,0	6,0	7,0	7,2	7,9	7,9	7,8	10,7	8,1	5,4	5,0	8,3	11,2	12,6	
2009	8,2	6,2	7,5	7,5	8,0	10,0	9,1	9,6	10,6	8,7	13,0	11,2	7,9	6,2	7,1	17,2	11,3	
2010	8,4	6,4	8,1	8,8	9,0	9,7	10,6	7,9	12,4	6,7	9,4	8,3	7,1	6,0	7,3	17,9	9,5	3,1
2006 I	8,4	5,7	6,7	8,8	8,6	7,8	10,2	11,6	12,7	12,7	10,8	11,9	6,9	6,6	10,5	17,3	16,1	
2006 II	7,7	6,5	6,6	8,4	8,5	7,3	11,8	11,5	11,1	11,1	11,7	11,6	8,5	6,6	14,0	15,9	12,6	
2006 III	6,8	4,7	5,6	6,0	6,5	7,3	7,9	10,6	10,6	8,7	9,5	9,2	6,6	6,2	7,1	17,2	11,3	
2006 IV	6,8	4,6	6,4	5,9	8,4	7,2	6,8	12,4	12,4	6,7	9,4	8,3	7,1	6,0	7,3	17,9	9,5	
2007 I	7,6	5,8	7,4	7,0	7,6	7,0	9,5	9,8	9,8	9,3	13,9	9,1	7,2	5,0	8,5	16,3	11,0	
2007 II	7,7	5,8	6,4	6,9	7,9	6,3	8,7	9,4	10,2	10,2	13,1	10,0	6,2	7,1	10,5	16,1	11,6	
2007 III	6,0	4,4	5,3	6,0	5,6	5,8	6,8	8,4	7,4	9,5	11,3	8,5	4,9	4,6	6,7	13,0	8,8	
2007 IV	6,1	4,2	5,1	6,6	4,9	5,8	6,0	8,4	8,4	9,9	11,8	8,1	6,0	3,7	7,0	17,3	12,0	
2008 I	6,6	4,6	5,0	6,1	6,3	6,9	8,0	10,5	9,2	9,2	13,4	9,3	5,8	5,7	7,7	13,6	10,2	
2008 II	7,3	5,6	6,6	7,6	6,7	8,0	6,7	8,7	8,7	6,2	11,4	7,9	3,7	3,9	9,9	11,7	11,7	
2008 III	5,6	4,4	5,1	4,9	5,5	6,7	6,3	6,1	6,1	6,2	9,4	6,8	3,6	6,9	6,8	10,8	7,5	
2008 IV	6,0	4,3	5,7	5,2	5,5	6,2	6,9	6,5	6,5	5,8	9,4	8,6	5,1	4,5	8,6	11,7	10,2	
2009 I	7,6	5,5	6,6	6,8	7,1	8,3	8,6	9,3	9,3	11,2	14,0	11,2	7,5	5,4	8,6	13,4	11,3	
2009 II	9,6	7,5	8,1	8,3	8,7	11,5	10,1	11,1	11,1	13,0	14,6	13,1	8,4	7,2	12,6	10,3	13,6	
2009 III	7,5	5,7	6,6	6,3	7,6	10,0	8,0	8,7	8,7	10,1	13,0	9,6	8,9	5,3	10,3	5,9	10,2	
2009 IV	8,2	6,2	8,1	8,7	8,5	10,2	9,6	9,3	9,3	10,3	13,0	10,9	6,6	6,3	8,4	7,7	11,1	
2010 I	9,3	6,7	8,6	10,0	10,9	11,0	11,0	10,7	10,7	11,1	14,8	11,1	8,1	7,9	10,3	11,1	13,6	4,6 ¹
2010 II	9,6	7,5	9,5	11,6	9,0	10,6	10,9	7,5	7,5	11,4	15,0	10,9	9,8	8,0	11,9	8,2	14,3	4,2
2010 III	7,3	5,6	7,6	8,0	8,8	7,4	9,6	6,7	6,7	9,5	11,6	7,8	7,2	4,5	9,0	2,0	7,9	2,0
2010 IV	7,4	5,7	6,8	5,9	7,2	9,4	10,9	6,9	6,9	8,0	8,8	9,7	7,8	6,3	9,5	10,4	9,0	1,5
2011 I	8,6	6,0	8,7	7,3	9,3	10,1	12,6	6,8	6,8	10,3	12,9	11,0	8,8	8,3	10,5	9,5	12,0	1,6

1. Katso alaviite taulukkoon 26. - See note to table 26.

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus - Source: Statistics Finland, Labour Force Survey

**31. TYÖTTÖMÄT TYÖNHAKIJAT TYÖNVÄLITYKSESSÄ ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUSALUEITTAIN
UNEMPLOYED JOBSEEKERS AT THE EMPLOYMENT SERVICE BY ADMINISTRATIVE DISTRICT**
Jatkuu - *Continued*

Vuosi ja neljännes <i>Year and quarter</i>	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusalue - <i>Administrative district</i>							
	Uusimaa	Varsinais-Suomi	Satakunta	Häme	Pirkanmaa	Kaakkois-Suomi	Etelä-Savo	Pohjois-Savo
	Henkilöä - <i>Persons</i>							
1991	36 000	16 700	12 700	15 600	21 800	15 900	8 500	12 000
1992	77 100	28 400	20 100	27 600	34 700	25 200	13 400	19 000
1993	108 900	40 200	24 900	37 700	44 600	32 600	17 600	24 700
1994	114 100	40 200	25 500	38 700	44 300	33 400	18 500	25 200
1995	108 400	36 200	23 700	35 700	41 100	31 500	17 500	24 600
1996	101 900	33 700	22 900	34 700	40 200	30 300	16 800	23 800
1997	89 900	30 500	21 300	31 600	37 000	28 900	15 500	22 000
1998	77 200	28 500	19 400	28 600	34 000	26 600	14 200	20 500
1999	67 400	27 300	19 400	26 800	31 700	25 800	13 400	19 400
2000	59 400	25 300	18 200	24 500	30 000	24 200	12 600	18 400
2001	55 800	23 000	16 900	22 800	28 200	22 200	11 900	17 600
2002	57 700	23 100	16 100	22 100	27 700	21 500	10 700	16 100
2003	59 900	22 800	15 600	21 600	27 900	20 700	9 900	15 300
2004	62 000	23 000	15 900	21 400	27 600	20 400	9 800	15 000
2005	60 000	20 800	14 400	20 600	26 100	19 700	9 400	14 400
2006	54 800	18 200	12 500	19 100	22 800	17 700	8 400	13 100
2007	46 500	15 800	10 700	16 300	19 900	15 700	7 400	11 600
2008	41 800	14 800	9 700	15 300	19 600	15 000	6 800	11 000
2009	57 300	20 800	11 800	20 800	27 800	18 500	8 100	14 100
2010	60 500	22 600	11 700	20 900	28 200	18 100	8 000	13 500
2001	I	56 400	23 700	17 800	24 300	28 900	23 600	12 900
	II	54 600	22 000	16 500	22 400	27 600	21 400	11 600
	III	56 700	22 900	16 500	22 400	28 400	21 400	11 400
	IV	55 400	23 600	16 600	22 200	28 000	22 400	11 500
2002	I	58 400	24 200	16 900	23 400	28 900	23 000	11 700
	II	56 500	22 500	15 500	21 700	27 100	20 700	10 400
	III	58 900	23 400	15 700	22 000	27 700	20 800	10 200
	IV	56 800	22 400	16 100	21 200	27 000	21 600	10 500
2003	I	59 300	23 100	16 300	22 200	28 500	21 900	10 800
	II	59 000	22 100	15 100	21 000	27 200	20 000	9 600
	III	61 800	23 100	15 300	21 700	27 900	20 100	9 500
	IV	59 500	22 800	15 600	21 400	27 800	20 800	9 900
2004	I	62 400	24 100	16 800	22 400	28 600	21 300	10 300
	II	61 800	22 700	15 600	21 000	27 500	19 900	9 500
	III	63 500	23 000	15 500	21 300	27 600	20 100	9 400
	IV	60 400	22 300	15 700	20 900	26 800	20 500	9 800
2005	I	61 400	22 500	15 600	21 700	27 000	20 900	10 300
	II	59 600	20 700	13 900	20 300	25 600	19 300	9 100
	III	61 500	20 800	14 000	20 300	26 400	19 100	9 100
	IV	57 300	19 100	14 000	20 100	25 300	19 300	9 300
2006	I	57 400	19 300	13 700	20 600	24 400	19 100	9 500
	II	55 100	18 100	12 400	19 000	22 800	17 200	8 200
	III	55 800	18 400	12 200	18 900	22 900	17 300	8 000
	IV	50 800	17 000	11 800	17 800	21 200	17 100	8 000
2007	I	49 300	16 900	11 700	17 600	20 800	17 200	8 200
	II	46 800	15 700	10 300	16 100	19 400	15 200	7 100
	III	47 300	16 000	10 400	16 200	20 100	15 300	7 000
	IV	42 400	14 800	10 300	15 400	19 300	15 300	7 100
2008	I	42 000	15 000	10 200	15 700	19 600	15 900	7 300
	II	41 000	14 200	9 200	14 500	18 600	14 300	6 300
	III	42 600	14 900	9 600	15 000	19 700	14 300	6 500
	IV	41 600	15 200	9 900	16 100	20 700	15 400	7 200
2009	I	49 700	18 600	11 400	19 600	25 100	17 800	8 100
	II	55 400	19 600	11 300	20 000	26 600	17 700	7 700
	III	61 900	22 000	11 900	21 300	29 400	18 900	8 000
	IV	62 100	23 200	12 500	22 400	30 100	19 700	8 600
2010	I	62 700	23 700 ¹	12 600	22 400	30 300	19 600	8 900
	II	60 700	22 200	11 400	20 600	28 200	17 700	7 800
	III	61 900	22 500	11 300	20 500	28 000	17 400	7 500
	IV	56 800	21 800	11 300	20 000	26 500	17 900	7 700
2011	I	56 900	22 500	11 800	20 300	26 600	18 400	8 100

1. Katso alaviite taulukkoon 26. - *See note to table 26.*

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työvälytilasto

Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

32. TYÖTÖMYYDEN KESTO KESKIMÄÄRIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUSALUEITTAIN
THE AVERAGE DURATION OF UNEMPLOYMENT BY ADMINISTRATIVE DISTRICT

Vuosi ja neljännes Year and quarter	Koko maa Whole country	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusalue - Administrative district																	
		Uusimaa	Varsinais-Suomi	Satakunta	Häme	Pirkanmaa	Kaakkois-Suomi	Etelä-Savo	Pohj.-Savo	Pohj.-Kaijala	Kesk-Suomi	Et.-Pohjanmaa	Pohjanmaa	P.-Pohjanmaa	Kainuu	Lappi	Ahvenanmaa		
	Viikkoja - Weeks																		
1991	16	17	17	19	16	17	17	17	17	17	17	17	17	15	15	17	14	13	13
1992	22	23	23	26	23	23	23	22	21	21	21	21	21	21	21	22	20	19	20
1993	30	31	31	32	32	31	31	30	28	28	28	28	28	28	28	29	28	25	26
1994	39	40	40	40	38	40	40	40	34	34	34	34	34	37	37	39	34	29	29
1995	45	45	45	46	51	45	47	45	38	38	38	38	38	41	41	44	39	29	32
1996	54	47	48	48	55	49	50	48	43	43	43	43	43	41	41	48	42	32	36
1997	51	57	48	50	62	52	52	46	46	46	46	46	46	45	45	52	44	36	41
1998	52	59	51	51	65	53	53	50	45	45	45	45	45	37	37	54	46	37	43
1999	52	58	52	51	65	52	51	50	43	43	43	43	43	36	36	52	45	37	45
2000	51	56	53	52	64	51	52	50	41	41	41	41	41	35	35	52	44	37	44
2001	51	55	50	53	64	51	54	52	42	42	42	42	42	35	35	51	44	38	44
2002	50	53	47	52	63	51	51	52	41	41	41	41	41	37	37	50	43	37	44
2003	47	50	45	50	60	49	50	47	39	39	39	39	39	33	33	46	42	35	38
2004	46	50	44	48	59	49	49	44	44	44	44	44	44	34	34	45	41	34	35
2005	47	51	45	49	57	49	50	43	37	37	37	37	37	31	31	45	41	35	35
2006 ²	45	49	44	48	51	48	46	42	35	35	35	35	35	28	28	44	39	35	34
2007	43	47	41	49	49	47	45	43	35	35	35	35	35	32	32	43	36	34	32
2008	40	42	37	46	46	44	42	41	34	34	34	34	34	31	31	43	34	31	29
2009	32	32	29	37	37	35	34	35	30	30	30	30	30	26	26	28	30	26	25
2010	36	35	34	38	41	41	37	37	34	34	34	34	34	31	31	31	33	27	28
2008 I	41	45	38	48	47	46	43	41	34	34	34	34	34	31	31	41	35	32	31
2008 II	42	43	38	49	49	46	45	44	36	36	36	36	36	31	31	41	35	32	30
2008 III	40	41	36	46	47	44	43	41	34	34	34	34	34	31	31	37	32	32	29
2008 IV	37	39	34	43	42	41	38	37	31	31	31	31	31	26	26	33	32	27	27
2009 I	33	33	30	38	37	36	34	35	28	28	28	28	28	24	24	29	30	25	26
2009 II	33	31	30	38	37	35	35	37	30	30	30	30	30	26	26	29	30	26	25
2009 III	32	31	29	36	37	33	33	36	30	30	30	30	30	26	26	28	30	27	25
2009 IV	32	32	29	35	36	35	33	34	30	30	30	30	30	26	26	27	30	26	25
2010 I	33	33	31 ¹	36	38	37	34	34	31	31	31	31	31	28	28	28	31	26	26
2010 II	36	34	34	38	41	40	37	38	34	34	34	34	34	32	32	30	34	27	27
2010 III	37	36	36	39	42	42	38	39	36	36	36	36	36	32	32	32	34	28	29
2010 IV	38	38	37	39	43	43	37	38	36	36	36	36	36	30	30	33	34	27	27
2011 I	38	38	38	40	44	44	39	38	36	36	36	36	36	31	31	34	35	28	30

1. Katso alaviite taulukkoon 26. - See note to table 26.

2. Vuodesta 2006 lähtien lomautetut mukaanlukien. - From 2006 including laid offs.

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työväilytilasto - Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

33. YLI VUODEN TYÖTTÖMÄNÄ OLLEIDEN TYÖNHAKIJOIDEN OSUUS KAIKISTA TYÖTTÖMISTÄ, ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUSALUEITTAIN
JOBSEEKERS UNEMPLOYED OVER A YEAR, PROPORTION OF ALL UNEMPLOYED, BY ADMINISTRATIVE DISTRICT

Vuosi ja neljännes Year and quarter	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusalue - Administrative district																
	Koko maa Whole country	Uusimaa Suomi	Varsinais-Suomi	Satakunta	Häme	Pirkanmaa	Kaakkois-Suomi	Etelä-Savo	Pohjois-Savo	Pohjois-Karjala	Keskisuomi	Etelä-Pohjanmaa	Pohjanmaa	Pohjois-Pohjanmaa	Kainuu	Lappi	Ahvenanmaa
Prosenttia - Per cent																	
1991	2	1	3	5	3	3	3	3	2	2	4	2	3	2	1	1	
1992	8	10	9	11	9	9	9	7	6	4	9	6	7	6	4	4	
1993	18	22	18	19	20	19	18	14	11	11	19	16	17	14	11	12	
1994	27	32	27	28	32	28	28	26	27	24	34	26	27	22	14	16	
1995	30	35	29	32	35	30	32	30	24	24	34	28	29	25	16	20	
1996	30	35	28	31	35	31	30	30	27	26	33	25	29	26	20	23	
1997	30	35	28	31	37	31	30	29	27	28	33	21	30	26	23	27	
1998	30	35	29	31	37	30	30	28	26	28	33	20	30	26	22	26	
1999	28	32	29	28	35	31	27	23	23	28	31	19	26	24	21	26	
2000	28	31	30	29	33	27	27	26	22	26	31	19	26	23	20	25	
2001	27	30	26	29	34	28	30	27	23	26	30	18	26	23	22	24	
2002	26	29	25	28	32	27	28	26	21	26	28	18	21	22	21	24	
2003	25	28	23	26	30	26	27	23	20	25	27	17	23	22	20	24	
2004	25	29	23	26	31	27	27	23	20	26	27	18	23	22	20	18	
2005	26	30	26	28	30	28	28	23	21	27	27	18	24	23	19	19	
2006	26	29	25	28	28	28	28	24	21	26	28	19	25	22	21	20	
2007	24	27	22	28	27	26	26	24	21	23	26	18	23	19	20	18	
2008	21	23	19	25	24	23	24	21	19	21	24	16	19	18	20	17	
2009	16	15	14	18	18	17	17	17	15	17	19	12	12	15	13	12	
2010	20	20	20	21	23	24	21	20	21	19	23	17	16	19	15	15	
2007 I	24	28	23	27	26	27	25	23	19	24	25	17	23	20	19	18	
2007 II	25	27	23	29	27	27	27	25	20	23	26	19	24	20	20	18	
2007 III	24	26	21	28	26	25	26	24	20	22	25	18	22	19	20	17	
2007 IV	23	26	20	27	27	25	25	23	20	22	25	17	22	19	16	16	
2008 I	22	25	19	26	25	24	25	21	19	21	24	16	21	18	18	16	
2008 II	22	24	20	26	26	25	25	23	21	22	25	18	21	19	17	16	
2008 III	21	22	18	24	25	23	24	21	20	20	24	18	19	18	17	15	
2008 IV	19	20	17	22	22	22	21	19	17	20	23	13	16	17	14	14	
2009 I	16	17	14	18	18	18	17	16	15	17	20	11	13	14	12	12	
2009 II	15	15	14	18	18	17	17	17	15	17	19	11	12	14	12	11	
2009 III	15	14	13	18	17	16	17	17	15	17	19	12	12	14	13	11	
2009 IV	16	15	14	17	18	18	17	16	16	18	20	13	12	16	14	12	
2010 I	18	17	17 ¹	18	20	20	19	17	17	18	21	15	13	17	14	13	9 ¹
2010 II	20	19	20	20	23	23	21	20	20	19	23	18	15	19	16	15	11
2010 III	22	21	22	22	25	26	22	22	23	20	24	19	17	20	16	16	13
2010 IV	23	23	23	22	26	27	23	22	23	20	25	18	19	20	16	17	12
2011 I	23	23	23	22	26	27	23	21	22	20	25	16	19	20	15	17	12

1. Katso alaviite taulukkoon 26. - See note to table 26.

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilasto. - Source: The Ministry of Employment and the Economy, Employment Service Statistics

TAULUKOIDEN SELITYKSIÄ

1. YLEISTÄ

Taulukoiden luvut ovat useimmissa tapauksissa alkuperäisen tilaston kuukausiluvuista laskettuja neljännesvuosi- ja vuosikeskiarvoja. Työ- ja elinkeinoministeriön laatimien tilastojen alkuperäiset kuukausiluvut julkaistaan monisteessa Työnvälitystilasto, joka ilmestyy kuukausittain.

Pyöritysten vuoksi taulukoissa esiintyvien prosenttilukujen summan ei tarvitse aina olla = 100.

Käytetyt symbolit:

- 0 Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
- . Tieto epälooginen esitettäväksi
- .. Tietoa ei ole saatu
- Ei mitään ilmoitettavaa

2. TILASTOKESKUKSEN TYÖVOIMA-TUTKIMUKSEN KÄSITTEET

Työikäiseen väestöön luetaan maassa asuva 15–74-vuotias väestö.

Työvoima on työllisten ja työttömien summa.

Työlliseksi luokitellaan henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä jonkin verran (vähintään tunnin) palkkaa tai luontaisetta vastaan tai voittoa saadakseen tai oli työpaikastaan tilapäisesti poissa. Työllinen voi olla palkansaaja, yrittäjä tai perheenjäsenen yrityksessä palkatta avustava.

Työttömäksi luokitellaan henkilö, joka on tutkimusviikolla työtä vailla, on etsinyt työtä aktiivisesti viimeisen neljän viikon aikana ja voisi vastaanottaa työtä kahden viikon kuluessa tai odottaa sovitun työn alkamista kahden viikon kuluessa. Myös opiskelija, työpaikastaan toistaiseksi lomautettu ja työttömyyseläkkeellä oleva voi olla työtön, mikäli edellä mainitut aktiivisen työnhaun ja työn vastaanottamisen kriteerit täyttyvät.

Työvoimaosuus on työvoimaan kuuluvien prosenttiosuus työikäisestä väestöstä.

Työllisyysaste on työllisten osuus 15–64-vuotiaasta väestöstä.

Työttömyysaste on työttömien prosenttiosuus työvoimasta.

EXPLANATORY NOTES

1. GENERAL

Most of the figures in the tables are quarterly and annual averages computed from monthly data of original series. The Ministry of Employment and the Economy's original monthly figures appear in its duplicated statistics.

The sum percentage in a table does not always equal 100 because the figures are rounded.

Symbols used:

- 0 Magnitude less than half of unit employed
- . Category not applicable
- .. Data not available
- Nil

2. DEFINITIONS OF THE LABOUR FORCE SURVEY OF STATISTICS FINLAND

Working-age population, all persons aged 15 to 74 resident in Finland.

Labour force, the sum of employed and unemployed persons.

Employed persons, all persons who during the survey week did some work (for at least an hour) for a pay or fringe benefit or to gain profit or were temporarily absent from work. The employed may be employee, self-employed person or unpaid family worker.

Unemployed persons, all persons who for the whole survey week were without work, had been seeking a job actively in the past four weeks for pay or profit, and could accept a job within two weeks or have arranged to start a work within two weeks but not yet begun it. A student, a temporarily laid-off person and a unemployment pensioner are also considered unemployed if person meets the above mentioned job seeking and job acceptance criteria.

Labour force participation rate, the ratio of all persons in the labour force to the total population of working age.

Employment rate, the ratio of the employed to the population aged 15 to 64.

Unemployment rate, the ratio of the unemployed to all persons in the labour force.

3. TIETOJEN LÄHTEET JA LUONNE

Taulukot 1–12, 26–28, 30: Työvoimatutkimus, laatija Tilastokeskus. Työvoimatutkimus perustuu 15–74-vuotiaasta väestöstä poimittuun otokseen. Otokoko on neljännesvuodessa 36 000 henkilöä. Otoks on jaettu kolmeen 12 000 henkilön kuukausiotokseen. Tiedot kerätään kuukausittain pääasiassa puhelimitse haastattelemalla. Vuoden 2000 alussa tietojen keräämisessä siirryttiin jatkuvaan tutkimusviikkoon. Aikaisemmin kuukausitiedot kerättiin yhdeltä viikolta, joka oli kuukauden 15. päivän sisältävä viikko. Otoksesta saatavat tiedot suurennetaan vastaamaan perusjoukkoa eli 15–74-vuotiasta väestöä.

Työvoimatutkimuksen tuloksiin liittyy otoksen satunnaisvaihtelusta johtuva virhe. Lukuihin voi sisältyä muitakin virheitä, mm. kadosta johtuvia. Mitä yksityiskohtaisempi tietojen luokitus on, sitä epävarmemmat tiedot ovat.

Taulukot 13–16, 18, 29, 31–33: Työnvälitystilaston tilannekatsaus, laatija työ- ja elinkeinoministeriö. Työttömien työnhakijoiden ja avoimien työpaikkojen tilasto kerätään työnvälitystoiminnan yhteydessä: vuoteen 1980 asti kunkin kuukauden puolivälissä sekä vuodesta 1981 alkaen kuukauden viimeisen työpäivän mukaan.

Avoimella työpaikalla tarkoitetaan työnvälitykselle ilmoitettua työpaikkaa, joka laskentapäivänä on ollut avoinna työ- ja elinkeinotoimistossa. Kaikkia avoimia työpaikkoja ei ilmoiteta työnvälitykselle. Arviolta noin 40–50 % niistä tulee työnvälityksen tietoon.

Työttömäksi työnhakijaksi luetaan ne laskentapäivänä työnhakijoina olevat, jotka ovat ilman työtä ja ovat kokopäivätyöhön käytettävissä tai odottavat sovitun työn alkamista. Työnhakijoina olevat lomautetut lasketaan mukaan työttömien työnhakijoiden kokonaismäärään.

Vuodesta 1980 alkaen työttömyyseläkkeen saajia ei ole laskettu mukaan työttömiin työnhakijoihin. Tarkemmin työnvälitystilasto peittää ne työttömät, jotka ovat työttömyysturvan piirissä. Muista työttömistä osa saattaa jättää ilmoittautumatta työnvälitykseen.

3. SOURCES AND NATURE OF THE STATISTICS

Tables 1–12, 26–28, 30: Labour Force Survey compiled by Statistics Finland, basing on a sample of the population aged 15 to 74. The sample numbers 36,000 per quarter and is divided into three monthly samples of 12,000. Data are gathered mainly by telephone interviews. Since January 2000, data have been collected for every week of the month, whereas previously they were only collected for the week containing 15th day of the month. The figures obtained are increased to correspond to the base group (the population aged 15 to 74).

The results of the Labour Force Survey are subject to an error due to the randomness of the samples. The figures sometimes contain other errors due to non-response, etc. The more detailed a classification is, the greater is the risk of error.

Tables 13–16, 18, 29, 31–33: Employment Service Statistics of the Ministry of Employment and the Economy. Statistics on vacancies and unemployed jobseekers were compiled at the middle of each month upto 1980, and have been compiled at the end of each month (last working day) since 1981.

Vacancies refer to vacancies reported to Employment and Economic Development Offices, which had not yet been filled on the reference dates. It is estimated that only 40 % to 50 % of all vacancies in Finland are notified to employment services.

Unemployed jobseekers comprises all jobseekers who were without work, were available for work, were laid off, or had arranged to start a job but had not yet begun it on the reference date.

Since 1980 unemployment pensioners have been counted as jobseekers, but not as unemployed persons. The Employment Service Statistics relate to persons receiving unemployment compensation, for which they have to register with unemployment services. Some unemployed persons not receiving such benefits do not register with employment services.

Taulukko 17: Päättyneiden työttömyysjaksojen keskimääräinen kesto. Saadaan työnvälitystilaston vuositilastosta, laatija työ- ja elinkeinoministeriö. Taulukon luvut kuvaavat koko vuoden aikana päättyneiden työttömyysjaksojen keskimääräistä kesto, jossa on mukana paljon lyhytaikaisia työttömyysjaksoja. Käsite eroaa kuukauden lopussa työttömänä olleiden päättymättömien työttömyyksien kestopa (taulukot 16 ja 32), joka on keskimäärin pidempi, koska siinä painottuvat pidempiaikaiset työttömyysjaksot.

Taulukot 19 ja 20: Työnvälitystoiminta. Saadaan työnvälitystilaston kuukausikertomustauluista, jotka kuvaavat toimintaa koko kuukauden ajalta.

Taulukko 21: Koulutus- ja tukitoimenpiteillä sijoitetut, tilaston laatija työ- ja elinkeinoministeriö. Taulukon luvut kuvaavat toimenpiteillä sijoitettuna olevia keskimäärin kuukauden lopussa. Eri toimenpiteiden sisällöt saattavat vuosittain muuttua.

Taulukko 22: Työvoimakoulutuksen tiedot saadaan työvoimakoulutuksen kuukausitilastosta, laatija työ- ja elinkeinoministeriö. Taulukon luvut kuvaavat keskiarvoja kuukauden aikana, paitsi viimeisen sarakkeen tieto ”työvoimakoulutuksessa olevat”, joka kuvaa koulutuksessa olevien määrää keskimäärin kuukauden lopussa olevana laskentapäivänä.

Taulukko 23: Työttömyysturva. Työttömyyden aikaisen toimeentulon turvaamiseksi on kaksi eri järjestelmää: Kelan hoitama perusturva (peruspäiväraha ja työmarkkinatuki) ja vakuutusmuotoinen ansioturva. Ansiosidonnaista päivärahaa saa lain vaatimukset täyttävä työtön kassan jäsen. Jos työtön ei ole oikeutettu ansioturvaan, hän voi saada valtion maksamaa perusturvaa. Saadaksesen työttömyyspäivärahaa työttömän tulee olla työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Työmarkkinatuki on tarveharkintainen, mutta sen maksamiselle ei ole enimmäisaikaa.

Perus- ja ansiopäivärahaa maksetaan kerrallaan enintään 500 työttömyyspäivältä. Henkilölle, joka on syntynyt ennen vuotta 1950 ja on täyttänyt 57 vuotta ennen enimmäisajan umpeutumista, maksetaan päivärahaa kunnes hän on täyttänyt 60 vuotta. Vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneelle, joka on täyttänyt 59 vuotta ennen enimmäisajan umpeutumista ja on ollut työssä vähintään 5 vuotta edellisen 20 vuoden aikana, maksetaan päivärahaa kunnes hän täyttää 65 vuotta.

Table 17. Average duration of completed spells of unemployment. Taken from the annual Employment Service Statistics of the Ministry of Employment and the Economy. The figures in the table denote average durations of completed spells for the entire year. This differs from ”duration of unemployment up to the reference date” in tables 16 and 32, which is longer. That is because the figures in tables 16 and 32 seldom include short spells (which are contained in the average duration of completed spells), so they are weighted by long spells.

Tables 19 and 20. Employment services proper. Taken from tables in the Employment Service Statistics, which depict activity during entire months.

Table 21. Persons participate in different training or subsidized employment measures, compiled by the Ministry of Employment and the Economy. Average figures at the end of each month. The types of measures vary in time.

Table 22. Data on labour market training, taken from monthly labour market training statistics, compiled by the Ministry of Employment and the Economy. The figures in the table denote averages for whole months, except for the last column, ”on labour market training”, which gives average numbers of trainees on course on the reference date at the end of the months.

Table 23. Unemployment security. State compensations (basic unemployment allowance and labour market support) are the basic modes of security and earnings-related unemployment allowance is a form of unemployment insurance that is limited to members of an unemployment fund. Unemployed persons not entitled to them can obtain state compensation. For both types of benefit the applicant must be registered at an Employment and Economic Development Office. Labour market support is means-tested but it has not a maximum payment period.

A basic and an earnings-related unemployment allowance can be paid for a maximum period of 500 working days. Persons born prior year 1950 and are over 57 before maximum period has accrued can be paid an allowance until they are 60. Persons born in 1950 or thereafter and are over 59 before maximum period has accrued and has been in employment at least 5 years during past 20 years can be paid an allowance until they are 65.

Yli 60-vuotias ennen vuotta 1950 syntynyt, laissa tarkemmin määritelty pitkään työttömyys-turvaa saanut työtön työnhakija on oikeutettu työttömyyseläkkeeseen. Työttömyyseläkkeen saamisaikana tulee saajan olla työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

Taulukko 24: Muuttoliiketilasto. Lähde: Tilastokeskus, väestötilasto.

Taulukko 25: Työttömyysasteet eri maissa. Lähde: OECD, Main Economic Indicators.

4. LUOKITUKSET

Ammattiluokitus. Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastossa käytetään ammattittain laadittavissa tilastoissa luokitusta, joka perustuu Pohjoismaiseen Ammattiluokitukseen (Nordisk Yrkes-klassificering, NYK). Ammattiluokitus, Työministeriö, 2005.

Toimialaluokitus. Toimialaluokituksessa Suomessa käytetään kansainvälisesti sovittua luokitusta (Nomenclature Générale des Activités Economiques dans les Communautés Européennes, NACE). Vuodesta 2005 lähtien Toimialaluokitus TOL 2008, Tilastokeskus.

Vuoteen 2009 asti Ahvenanmaa kuului Varsinais-Suomen työ- ja elinkeinokeskuksen alueeseen. Vuoden 2010 alusta lähtien Ahvenanmaa tilastoidaan erikseen aluehallintouudistuksen vuoksi.

A long-term unemployed person born prior year 1950 and over 60 years old can receive an unemployment pension under terms laid down by law. While in receipt of such a pension, person must remain a jobseeker at an Employment and Economic Development Office.

Table 24. Statistics on migration. Source: Statistics Finland, Population Statistics.

Table 25. Unemployment rates in some countries. Source: OECD, Main Economic Indicators.

4. CLASSIFICATIONS

Occupational classification. The classification used in Ministry of Employment and the Economy's Employment Service Statistics is based largely on the Nordic Classification of Occupations (NYK). Occupational Classification, Ministry of Labour, 2005.

Industrial classification. NACE (Nomenclature Générale des Activités Economiques dans les Communautés Européennes) is used in Finland. From 2005 Standard Industrial Classification TOL 2008, Statistics Finland.

Until 2009 Ahvenanmaa (Åland) included into Varsinais-Suomi administrative district. From 2010 Ahvenanmaa (Åland) will be presented separately based on the revision of the administrative districts.

Työpoliittinen Aikakauskirja

Kestotilaus:
kotimaa 27 €/vuosi, Pohjoismaat 32 €/vuosi,
Eurooppa 34€/vuosi.

Osoitteenmuutos: Vanha osoite

Peruutus

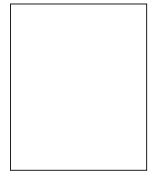
Tilaajan nimi

Yritys tai yhteisö

Jakeluosoite

Postinumero ja toimipaikka

Asiakaspalvelu, puh. 020 450 05
faksi 020 450 2380
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi

Edita Publishing Oy
Myyntipalvelut

PL 800
00043 EDITA

TEM-hallinnonalan 1. tutkimuspäivä

järjestetään

Ke 23.11.2011

Marina Congress Centerissä Helsingin Katajanokalla

Päivä sisältää mm. poster- ja kirjanäyttelyn,
rinnakkaisseminaareja ja paneelin.

Tutkimuspäivän tarkoituksena on lisätä tutkimuksen hyödyntämistä,
tunnetuksi tekemistä ja verkottumista hallinnonalalla.

Tutkimuspäivää valmistelee tn. Antti Joensuun johdolla työryhmä,
jossa ovat mukana työ- ja elinkeinoministeriö,
VTT, GTK, MIKES, KTK ja TEKES.

Lisätiedot: Seppo Kangaspunta tai Heikki Räisänen,
työ- ja elinkeinoministeriö

Työpoliittinen Aikakauskirja

Työpoliittisen Aikakauskirjan tarkoituksena on edistää työpolitiikkaan liittyvää tutkimukseen ja asiantuntijuuteen perustuvaa keskustelua sekä tukea työ- ja elinkeinoministeriön strategiatyötä.

Ohjeita kirjoittajille

Työpoliittinen Aikakauskirja julkaisee kirjoituksia kolmessa osastossa: artikkeleita, katsauksia ja keskustelua sekä uutta työ- ja yrittäjyystutkimuksen alalta.

Artikkeleita-osastossa julkaistaan tieteellisen artikkelin tyyppisiä, aiemmin julkaisemattomia esityksiä. Lähdeviitteet on mainittava. Alaviitteitä olisi kuitenkin vältettävä, viitteiden tulisi olla tekstissä. Artikkeleista tulisi toimittaa ½ liuskan pituinen englanninkielinen tiivistelmä. Lisäksi kirjoittajia pyydetään toimittamaan ammatti- ja koulutusnimikkeensä, sekä suomeksi että englanniksi. Työnantaja on myös mainittava. Ellei työnantajaa ole, ilmoita kotipaikkakuntasi.

Katsauksia ja keskusteluja-osastossa julkaistaan muita työpolitiikkaan liittyviä artikkeleita sekä kirjallisuusarvioita. Lähdeviitteiden käyttöä ei edellytetä.

Uutta työ- ja yrittäjyystutkimuksen alalta-osastossa julkaistaan tutkimusten tiivistelmiä.

Artikkeleiden ohjepituus on enintään 15 liuskaa 1½ rivivälillä sekä katsauksia ja keskustelua-kirjoitusten 6 liuskaa.

Lähteet toimitetaan seuraavien esimerkkien mukaisesti:

Andreassen, T., Drange, I., Thune, T. ja Monkerud L. (2007) På vej mot integrert velferdsforvaltning? AFI-rapport 4. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet.

Valtakari Mikko, Hannele Syrjä ja Pertti Kiuru (2008). Julkisen työvoimapalvelun palvelurakenteen uudistamisen vaikuttavuus. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys. 19/2008. Helsinki.

Schmid, G. (2002b), Transitional Labour Markets and the European Social Model: Towards a New Employment Pact, teoksessa: G. Schmid ja B. Gazier (toim.): The Dynamics of Full Employment. Social Integration through Transitional Labour Markets, Cheltenham, UK: Edward Elgar, 393–435.

Artikkelit on toimitettava sähköpostitse (heikki.raisanen@tem.fi tai annika.blomster@tem.fi). Excel- ja Word-kaaviot on toimitettava erillisinä alkuperäistiedostoina. **Kaavioissa ei saa käyttää värejä.**

Kirjoittajan tulee ilmoittaa myös yhteystietonsa (nimi, osoite, puhelin, fax, e-mail). Toimitus voi pyytää asiantuntijalausuntoja julkaistavaksi tarjotuista artikkeleista. Toimitus pidättää itsellään oikeuden lyhentää ja muokata artikkeleita julkaisua varten.

Julkaistuista kirjoituksista maksetaan palkkio ministeriön ulkopuolisille kirjoittajille.

Numeron 3/2011 aineiston määräpäivä on **29.8.2011**.

Painettu

ISSN 0787-510X

ISBN 978-952-227-015-3

Verkkojulkaisu

ISSN 1797-5085

ISBN 978-952-227-016-0

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY